

Opština Novo Brdo

URBANISTIČKI RAZVOJNI PLAN BOSTANA

Dokumentat pripremljen od Opštine Novo Brdo

Direkcija za Urbanizam, Planiranje i Okolinu u saradnji sa ostalim opštinskim direkcijama i sektorima opštine,

Financiran od HELVETAS Swiss Intercooperation

Podržana na profesionalan način od strane "INSI" Sh.p.k

Novo Brdo

Oktobar/2012

PREDGOVOR

Smatrajući Razvojni Urban Plan kao dokument za uređivanje, korišćenje i razvoj urbanističkog prostora, u drugoj polovini 2012 god. doneli smo odluku o izradi ovog plana, i započeli proces njegove izrade. Ova odluka zasnivala se na dva glavna razloga: potreba za planirano tretiranje (zaštitu i razvoj) naselja Bostane, i uspostavljanje osnova održivog i dugoročnog razvoja u funkciji i zaustavljanja nelegalnih zbivanja. I drugi razlog za pripremanje ovog dokumenta zasniva se na zakonskim obavezama koje smo imali kao opština još od usvajanja Zakona o Prostornom planiranju u 2003 god. Možemo nabrajati na desetine drugih razloga kao što su: Potreba za praćenje tokova i standarda u ovoj oblasti i u stvaranju planirane strukture koja će obezbediti efikasnost i kvalitet sadašnjim generacijama bez ugrožavanja generacija koje će doći. Ja sam ubeđen da će ostvarivanje vizije i strateških ciljeva koji su definisani u ovom dokumentu doprineti u mnogim aspektima. Od kojih bi izdvojio tri aspekta

- Socijalni aspekt
- Ekonomski aspekt i
- Aspekt životne sredine

Proces izrade Urbanog Razvojnog Plana Bostana odvijao se u ne lakom vremenu i okolnostima uzimajući u obzir sva tri navedena aspekta. Međutim, nadam se da će se njegovo sprovođenje ostvariti u drugim okolnostima i da ćemo svi mi zajedno imati privilegiju ali i odgovornost za što striktnije sprovođenje ovog plana koje će biti putokaz u fazi stalnog i razvoja i poboljšanja kvaliteta i ostvarivanja evropskih standarda

Nakon mnogih analiza i studija svi se slažemo da će nivo i ritam ekonomskog i socijalnog razvoja našeg naselja biti zasnovan na ovom planu i zavisi će od nivoa akumuliranog i pokazanog znanja od naših eksperata u opštini i od drugih koji su pomogli u ovom procesu. Kroz sveobuhvatan i transparentan proces tokom izrade Urbanog Razvojnog Plana, ostvarili smo širok politički, građanski i profesionalni konsenzus. Takav pristup učinio je da u planu budu obuhvaćeni interesi i specifičnosti svih grupa društva u naselju, što je dobra osnova da u procesu sprovođenja budu date šire podrške od svih zainteresovanih strana.

Opština je pozdravila angažovanje svih aktera koji su učestvovali u ovom procesu i koji su njihovim primedbama, sugestijama i predlozima obogatili nacrt urbanog razvojnog plana koga su prvobitno pripremili tim eksperata.

Ovom prilikom želim da izrazim moje i opštinsko priznanje i zahvalnost radnim grupama, Savetu Eksperata, predstavnicima civilnog društva, privatnom sektoru, rukovodstvu svih političkih partija kao i svima onima koji su učestvovali u pripremanju ovog značajnog dokumenta. Opština očekuje od institucije, donatora, partneri i prijatelji opštine, da pomognu u sprovođenju ovog dokumenta kako bi smo zajednički otvorili nove perspektive za održiv razvoj ovog naselja Bostane.

Našim zajedničkim radom na sprovođenju ovog plana doprinećemo da naši građani žive dostoјanstveno. Duboko verujem da zajedno možemo obezbediti energije i izvore za sprovođenje ovog Plana.

Sadrzaj

1 UVOD	17
2 PROFIL PROSTORNOG RAZVOJA I ANALIZA STANJA.....	30
2.1 SADRŽAJNE INFORMACIJE O GEOGRAFSKOJ, FIZIČKOJ, SREDIŠNJOJ I SOCIOEKONOMSKOJ SITUACIJI U NASELJENOM MESTU BOSTANE	30
2.1.1 ISTORIJAT BOSTANA	30
2.2 DEMOGRAFIJA I SOCIJALNI RAZVOJ	33
2.2.1 SOCIJALNI SLUČAJEVI	34
2.2.2 STRUKTURA NEZAPOSENIH U BOSTANU.....	34
2.2.3 NEZAPOSENI NA SOCIJALNOJ ASISTENCIJI	35
2.2.4 STANOVANJE	37
2.2.5 OBRAZOVANJE U NASELJU BOSTAN	39
2.2.6 Školski prostori u obrazovnim ustanovama.....	41
2.3 ŽIVOTNA SREDINA I KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA.....	43
2.3.1 Voda	43
2.3.2 ZEMLJIŠTE	46
2.3.3 KLIMATSKI USLOVI, KLIMATSKA VALORIZACIJA, KARAKTERISTIKE.....	51
2.3.4 KULTURNE I PRIRODNE BAŠTINE	54
2.3.5 PRIRODNE I DRUGE ELEMENTARNE NEPOGOODE	56
2.4 EKONOMSKI RAZVOJ	63
2.4.1 POLJOPRIVREDA	63
2.4.2 INDUSTRIJA	64
2.4.3 TRGOVINA	64
2.4.4 ZANATSTVO	64
2.4.5 TURIZAM	64
2.4.6 ENERGETIKA	64

2.4.7 NERAVNOPRAVNI EKONOMSKI RAZVOJ	65
2.5 TEHNIČKA INFRASTRUKTURA	67
2.5.1 TRANSPORT I NJEGOVA INFRASTRUKTURA	67
2.5.2 AUTOMOBILISTIČKI TRANSPORT	67
2.5.3 ŽELEZNIČKI TRANSPORT	67
2.5.4 VAZDUŠNI TRANSPORT	67
2.5.5 TELEKOMUNIKACIJA.....	69
2.5.6 VODOVODNI SISTEM U NASELJU BOSTANE.....	70
2.5.7 INFRASTRUKTURA ENERGETIKE	73
2.5.8 GROBLJA	75
2.5.9 UPRAVLJANJE OTPADA.....	77
2.6 POLOŽAJ, ZNAČAJ I SPECIFIČNA PITANJA ZA TERITORIJU NASELJA U KONTEKSTU RAZVOJNOG PLANA OPŠTINE NOVO BRDO I PROSTORNOG PLANA KOSOVA (PPK).....	78
2.7 OBUHVAĆANJE KLJUČNIH INFORMACIJA SEKTORIJALNIH IZVEŠTAJA I STRATEGIJA NA RASPOLAGANJU	83
2.7.1 EKONOMIJA I FINANSIJE	83
2.7.2 URBANIZAM, KATASTAR I ZAŠTITA SREDINE	84
2.7.3 OBRAZOVANJE.....	85
2.7.4 ZDRAVSTVO I SOCIJALNO BLAGOSTANJE.....	87
2.7.5 POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RURALNI RAZVOJ	89
2.8 KLJUČNA PITANJA ŠIREG PROSTORNOG KONTEKSTA, KOJA INKORPORIRAJU UPUTSTVA PLANIRANJA I OBAVEZE KOJE PROIZILAZE IZ (PROSTORNIH) DOKUMENATA I PLANOVA ZA ŠIRE REGIONE, A KOJE AFEKTIRAJU NASELJE BOSTANE	90
2.8.1 STANOVANJE	90
2.8.2 STRATEŠKE LOKACIJE I LUKE EKONOMSKOG RAZVOJA.....	91
2.8.3 Konzerviranje i razvoj nasledstva – zaštita postojećih vrednosti	93
2.8.4 MOMENTALNO STANJE DEPONIJA I TRETIRANJE OTPADAKA – ZONE INDUSTRIJSKIH OTPADAKA.....	94
3 PROCENA STANJA NASELJA BOSTANE	95

3.1	Analiza stanja naselja Bostane (koristeći SWOT)	95
3.2	ANALIZA POVEZANOSTI IZMEĐU PITANJA, POLITIKA I PROGRAMA.....	103
3.3	PROCENA INVESTICIONIH KAPACITETA OPŠTINE USVOJENA JE I ZA URBANSKI NIVO, KAO ADMINISTRATIVNI CENTAR BOSTANE KOJI SADRZI INFORMACIJE O INVESTICIONIM KAPACITETIMA I RESURSIMA	107
3.4	POZAJMICE – KREDITI	113
3.5	EKONOMSKI RAZVOJ I VISOK STEPEN NEZAPOSLENOSTI.....	115
3.5.1	KORIŠĆENJE PROSTORA.....	116
3.5.2	SREDINA	117
3.5.3	INFRASTRUKTURA.....	117
3.5.4	NASLEDSTVO	117
3.5.5	NIVO ZDRAVSTVENIH, SOCIJALNIH I KULTURNIH USLUGA.....	118
3.5.6	SIROMAŠTVO	118
3.5.7	STANDARDI, NORME I PRINCIPI	118
4	VIZIJA, PRINCIPI I CILJEVI.....	119
4.1	Vizioni për të ardhmen e vendbanimit te bostanit	119
4.2	OPŠTI PRINCIPI ZA RAZVOJ/ZAŠТИTU	120
4.3	CILJEVI DUGOROČNOG RAZVOJA	121
4.4	STRATEŠKI PRIORITETI.....	124
4.5	OKVIR PROSTORNOG RAZVOJA NASELJA BOSTANE	124
4.5.1	GLAVNE KONCEPTE PROSTORNOG RAZVOJA NA URBANOM NIVOU	124
4.6	STANOVNIŠTVO, STANOVANJE, NEFORMALNA NASELJA.....	125
4.6.1	STANOVNIŠTVO	125
4.6.2	STANOVANJE	126
4.6.3	STAMBENA GUSTINA I VISINA	127
4.6.4	PREDVIĐENA STAMBENA GUSTINA I VISINA	127
4.6.5	TRETIRANJE URBANIH CELINA.....	128
4.6.6	NEFORMALNA NASELJA.....	129
4.7	STRUKTURE I PROSTORNE LOKACIJE ZA RAZVOJ I ORGANIZOVANJE U BUDUĆE	
	131	
4.7.1	Ekonomski razvoj, regeneracija, uz uključivanje turizma, rekreacije, trgovine i druge oblasti	131

4.8 INFRASTRUKTURA – URBANI SAOBRAĆAJ, KOMUNIKACIJA.....	138
4.8.1 INFRASTRUKTURA KAO SISTEM ZA FUNKCIONALNO ORGANIZOVANJE PROSTORA	
138	
4.9 INFRASTRUKTURA ENERGETIKE	142
4.9.1 Energetska mreža	142
4.9.2 GAS I NAFTA.....	144
4.9.3 Nafta	146
4.9.4 HIDROEKONOMSKA INFRASTRUKTURA.....	146
4.9.5 MREŽA ATMOSFERSKE KANALIZACIJE	147
4.9.6 INFRASTRUKTURA ZA ZAŠТИTU VODA I DEPONIJA	149
4.10 TEMATSKA OBLAST DEMOGRAFIJA, SOCIJALNA PITANJA STANOVNIŠTVA, STANOVANJA, NASELJA, KULTURNO NASLEĐE.....	154
4.10.1 OBRAZOVANJE	154
4.10.2 ZDRAVSTVO.....	158
4.10.3 KULTURA, OMLADINA I SPORT	158
4.11 SREDINA, OBUVATAJUĆI PRIRODNA NASLEDSTVA I RESURSE, PEJZAŽI	160
4.11.1 VAZDUH.....	161
4.11.2 VODA	161
4.11.3 ZEMLJA.....	162
4.11.4 URPAVLJANJE OTPADA	163
4.11.5 RADIOAKTIVNOST (JONIZIRAJUĆI I NEJONIZIRAJUĆI)	163
4.11.6 EKORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA: DESTINACIJA POVRŠINA	163
4.11.7 PRIRODNO NASLEĐE.....	169
4.11.8 PEJZAŽI I ZELENILO	169
4.11.9 PRIRODNE I DRUGE NEPOGODE.....	169
4.12 PROCENA SOCIO-EKONOMSKOG I UTICAJA SREDINE U PREDLOŽENOM URBANOM OKVIRU	172
5 STRATEGIJE I DELOVANJA IMPLEMENTACIJE	176
5.1 Strategije i posebne delatnosti za primenu URP po tematskim oblastima.....	176
5.2 Strategije i generalne delatnosti za primenu URP	176
5.3 TEMATSKA OBLAST EKONOMSKOG RAZVOJA	177

5.3.1 POLJOPRIVREDA	177
5.3.2 INDUSTRIJA	179
<hr/>	
5.3.3 ZANATSTVO	
Strategija 1: Stabilna trgovina	179
5.3.4 TRGOVINA	179
5.3.5 TURIZAM	179
5.3.6 UGOSTITELJSTVO.....	181
5.3.7 TRANSPORT, TELEKOMUNIKACIJA, PREVOZ (PRENOS) I KRETANJE (POKRETANJE)	
181	
5.3.8 KOMUNIKACIJA, TELEKOMUNIKACIJA PTK – A I PRIVATNI OPERATERI.....	182
5.3.9 ENERGETIKA	182
5.3.10 BANKARSKI SISTEM	183
5.3.11 MALA I SREDNJA PREDUZEĆA.....	183
5.4 STRATEGIJE I DELOVANJA ZA TEHNIČKU INFRASTRUKTURU	183
5.4.1 PUTNA INFRASTRUKTURA.....	183
5.4.2 INFRASTRUKTURA AKUMULACIJE I SNABDEVANJA SA VODOM	184
5.4.3 SISTEM KANALIZACIJE (Otpadne vode).....	185
5.4.4 FUNKCIONALIZACIJA SNABDEVANJA SA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM I OJAČANJE TELEKOMUNIKACIONE MREŽE	186
5.5 TEMATSKA OBLAST, DEMOGRAFIJA I SOCIJALNA PITANJA.....	187
5.5.1 PITANJA STRATEGIJE I DELOVANJA U VEZI SOCIJALNE INFRASTRUKTURE.....	187
5.5.2 STANOVNIŠTVO, STANOVARANJE I NASELJA	187
5.5.3 STANOVNIŠTVO	187
5.5.4 STANOVARANJE	187
5.5.5 NASELJA	188
5.5.6 NEFORMALNA NASELJA.....	188
5.5.7 OBRAZOVANJE.....	188
5.5.8 ZDRAVSTVO	189
5.5.9 KULTURA	189
5.5.10 ADMINISTRACIJA (UPRAVA) I JAVNE INSTITUCIJE	190

5.5.11	SPORT I REKREACIJA	191
5.5.12	OMLADINA.....	191
5.5.13	NEZAPOSENOST I SIROMAŠTVO	191
5.5.14	STRATEGIJE I DELOVANJA ZA KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA I ŽIVOTNE SREDINE ...	192
5.5.15	VAZDUH.....	192
5.5.16	VODA	193
5.5.17	ZEMLJA.....	193
5.5.18	PRIRODNO NASLEDSTVO.....	194
5.5.19	BIODIVERZITET	195
5.5.20	UPRAVLJANJE OTPADA	195
5.5.21	PRIRODNE I DRUGE NEPOGODE	195
5.5.22	PROCENE STRATEGIJA NA OSNOVU UTVRĐENIH KRITERIJA SA NAČELIMA, POLITIKAMA I ZAKONIMA	197
5.5.23	PROCENA STRATEGIJA ZA SPROVOĐENJE IZ OBLASTI EKONOMSKOG RAZVOJA 197	
5.5.24	PROCENA STRATEGIJA ZA SPROVOĐENJE IZ OBLASTI DEMOGRAFIJE I SOCIJALNIH PITANJA	198
5.5.25	PROCENA STRATEGIJA ZA SPROVOĐENJE IZ OBLASTI INFRASTRUKTURE	199
5.5.26	PROCENA STRATEGIJA ZA SPROVOĐENJE IZ OBLASTI KORIŠĆENJA ZEMLJE I ŽIVOTNE SREDINE.....	200
5.5.27	VREMENSKI ROKOVI, FINANSIJSKE IMPLIKACIJE, INSTITUCIONALNI OKVIR	201
PREDUZIMANJE ANTI-EROZIVNIH HIDROTEHNIČKIH MERA.....		219
PREDUZIMANJE ANTI-EROZIVNIH MERA		219
PREDUZIMANJE ANTI-EROZIVNIH BIOLOŠKIH MERA.....		220
PREDUZIMANJE DRUGIH MERA.....		220
6	UPUTSTVA O PITANJIMA INTERPRETACIJE (TUMAČENJA) URBANOG RAZVOJNOG PLANA TOKOM IZRADE REGULATIVNIH I DRUGIH PLANOVА	229
6.1	ODREĐENI USLOVI OD STRANE LOKALNE VLADE ZA VAŽNA PITANJA RAZVOJA I KORISCENJA ZEMLJE U URBANOJ ZONU, KOJI OBUXVAĆAJU:	230
6.2	USLOVI ZA ODREĐIVANJE I DEFINISANJE JAVNIH POVRŠINE, I ONIM OD DRUGIH NAMENA	233
6.2.1	USLOVI ZA REGULISANJE PROSTORA ZA OBJEKTE OD KOSOVSKE I OPŠTINSKE VAŽNOSTI.....	234
6.2.2	b/ GRAĐEVINSKE ZONE Za razvoj NASELJA.....	234

6.2.3 c / STRUKTURE IZGRAĐENE VAN NASELJA	235
6.2.4 5.2.3 USLOVI ZA SMEŠTAJ EKONOMSKIH DELATNOSTI	236
6.2.5 USLOVI ZA SMEŠTAJ JAVNIH DELATNOSTI.....	237
6.2.6 USLOVI I NAČIN IZGRADNJE STAMBENIH OBJEKATA	237
6.2.7 USLOVI ZA POSTAVLJANJE MREŽE POVRŠINA KORIDORA ILI TELEKOMUNIKACIONIH TRASA I MREŽE OPŠTINSKE INFRASTRUKTURE	239
6.2.8 USLOVI ZA REGULISANJE ZONA I CELINA OD POSEBNE VREDNOSTI	241
6.2.9 MERE ZA ZAŠITU PEJZAŽA, PRIRODNIH VREDNOSTI I KULTURNO – ISTORIJSKIH CELINA.....	241
6.2.10 NAČIN TRETIRANJA OTPADAKA (PRERADA, SKLADIŠTENJE I TRANSPORT)	242
6.2.11 MERE ZA SPREČAVANJE ŠTETNIH UTICAJA NA SREDINU	243
6.2.12 OBAVEZE ZA IZRADU DETALJNIH REGULACIONIH PLANOVA	246
6.3 MERE ZA REGULISANJE I ZAŠITU ZEMLJIŠTA	246
6.3.1 C. REKONSTRUKCIJA ZGRADA ČIJA JE NAMENA U SUPROTNOSTI SA PLANIRANOM DESTINACIJOM	247
6.4 ODREDBE O KONSULTACIJAMA, SARADNJI I UČEŠĆU.....	247
6.4.1 Poboljšanje obuhvatanja, učešća i svesnosti.....	247
6.4.2 Centralizacija prostornih informacija	248
6.4.3 Građevinska dozvola	248
6.4.4 Procenjivanje i monitoring	248
6.4.5 ODREDBE O HRONOLOŠKOM REDU I ETAPAMA IMPLEMENTACIJE.....	248
6.4.6 ELEMENTI I UPUTSTVA ZA DALJE ISTRAŽIVANJE	249
6.5 ZAVRŠNE ODREDBE	249
6.5.1 Stupanje na snagu	249
6.5.2 VALIDITET / PUNOVAŽNOST	249
6.5.3 PROCENA	249

Karte

(Karta. 1. Geografski položaj naselja Bostane u Karti Republike Kosovo,	str. 24).
(Karta. 2. Gustina stanovništva u Bostane	str. 28)
(Karta. 3. Prostiranje naselja Bostane	str. 30).
(Karta. 4. Školske i sportske prostorije	str. 32).
(Karta. 5. Hidrološka karta Bostana	str. 36).
(Karta. 5. Korišćenje zemljišta	str. 39).
(Karta. 6. Pedologija	str. 41)
(Karta. 7. Klase zemljišta	str. 42).
(Karta. 8. Kulturno i prirodno nasleđe Bostana	str. 47)
(Karta. 9. Ugrožene zone u Bostanu	str. 50).
(Karta. 10. Poplave i erozije	str. 54)
(Karta. 11. Prostorno prostiranje biznisa	str. 59)
(Karta. 12. Infrastruktura saobraćaja	str. 61)
(Karta. 13. Infrastruktura snabdevanja vodom u naselju Bostane	str. 64)
(Karta. 14. Telekomunikacija	str. 65)
(Karta. 15. Energetska mreža naselja Bostane	str. 67)
(Karta. 16. Groblje	str. 69)
(Karta. 17. Žuta Zona	str. 73)
(Karta. 18. Gustina stanovanja i spratovi	str. 128)
(Karta. 19. Putna mreža	str. 140)
(Karta. 20. Javna rasveta	str. 143)
(Karta. 21. Planirana energetska mreža	str. 145)
(Karta. 22. Mreža atmosferskih kanalizacija	str. 148)
(Karta. 23. Planirana Infrastruktura snabdevanje vode	str. 151)
(Karta. 24. Infrastruktura Kanalizacije (pijaće vode)	str. 151)
(Karta. 25. Socijalne usluge	str. 153)
(Karta. 26. Parkovi i zelenilo	str. 156)
(Karta. 27. Školski i sportski prostori	str. 158)
(Karta. 28. Destinacije površine	str. 169)
(Karta. 29. Urbane zone	str. 170)

TABELA

Tab. 1. Struktura stanovništva starosnog doba 25	str.
Tab. 2. Broj stanovnika u naselju Bostane (od 1945-2011 god) 25	str.
Tab. 3. Broj tražioca posla po godinama 29	str.
Tab. 4. Struktura tražioca posla po starosnom dobu Tab. 5. Nacionalna struktura tražioca posla Tab. 6. Podaci za demografiju za Bostane	str. 29 str. 29 str. 31
Tab. 7. Nastavno osoblja u srednjem obrazovanju po položaju 2008/9 35	str.
Tab. 8. Izveštaj između školskih prostora i učenika Tab. 9. Odrešivanje klasa boniteta zemljišta u naselju Bostane 40	str. 35 str.
Tab. 10. Prosečne vrednosti padavina, prosečna T, vlažnost %, atmosferski pritisak, vетар m/s 45	str.
Tab. 11. Prosečna vrednost za 2002 god padavina, T, vlažnost %, atmosferski pritisak, vетар m/s str. 45	str.
Tab. 12. Lista predloženih zona za zaštitu od KIZP Tab. 13. Pristup telefonskoj mreži Bostana Tab. 14. Planiranje budžeta 2010-2020 104	str. 47 str. 61 str.
Tab. 15. Planiranje budžeta 2010-2020 predstavljen u procentu 104	str.
Tab. 16. Učešće vladinog granta kod ukupnog budžeta po ekonomskim kategorijama 105	str.
Tab. 17. Učešće sopstvenih prihoda kod ukupnog budžeta po ekonomskim kategorijama str. 105	str.
Tab. 18. Koncesije i privatne investicije 107	str.
Tab. 19. Pozajmljivanje, donacije i dijaspora 108	str.

GRAFIKONI

Graf. 1. Dinamika prirasta stanovništva 25	str.
Graf. 2. Broj tražioca posla po godinama	str. 29
Graf. 3. Korišćenje zemljišta (ha)	str. 40
Graf. 4. Podela zemljišta po bonitetu u procentu (%) i hektaru (ha) (Zogaj, 2010) 43	str.
Graf. 5. Površina klasa po bonitetu u (ha) (pripremljeno od prof. Dr. Bashkim Kabashi sa Ekipom eksperata u opštini Novo Brdo) 43	str.
Graf. 6. Stepen erozije u opštini Novo Brdo	str. 53
Graf. 7. Vlasništvo zemljišta u naselju Bostane 55	str.
Graf. 8. Dinamika prirasta stanovništva u Novom Brdu 122	str.
Graf. 9. Prihodi po glavi stanovnika	str. 124

FIGURAT

Fig. 1. Ruža vetrova u opštini Novo Brdo.	str. 46
Fig. 2. Jedno-polarna šema 400/220/110 kV u geografskoj mapi Kosova 65	str.
Fig. 3. Pozicioniranje trafostanica i linija 110/35/10 kV u regionu Bostana	str. 67
Fig. 4. Poprečne sekcije vazdušnih linija 35 kV, 10 kV u regionu Bostana	str. 68
Fig. 5. Strategija prostornog razvoja, radni dokument 75	str.
Fig. 6. Strategija prostornog razvoja za region Gnjilane/Uroševac	str. 75

Menadžment

Direkcija za Urbanizam, Katastar i Zaštitu Sredine

Koordinator projekta

Skender Avdyli Direktor – Direkcija za Urbanizam, Katastar i Zaštitu Sredine

Menadžer projekta

Sami Vllasaliu – Direktor: Direkcija za Javne Usluge, Zaštitu i Spašavanje – Novo Brdo

Grupa za: DEMOGRAFIJA I SOCIJALNA PITANJA

1.Adem Abazi	Prof.	Vođa grupe.
2.Gjemajl Novobërdaliu	Prof. Filozofije	Član.
3.Sreten Ivanović	Pravnik	Član
4.Selatin Beqiri	Geodet	Član
5.Marina Stoilković	M. Sestra	Član.
6.Rrahim Veliu	Lekar	Član.
7.Todorović Srđan	Dip. Ekonomista	Član

Grupa za: KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA I ŽIVOTNA SREDINE

1.Petar Arsenijević	Agronom	Vođa grupe.
2.Bajram Abazi	Arhitekta	Član
3.Ilir Mustafa	Ekonomista	Član
4.Sebahate Vllasaliu	Pravnik	Član
5.Sylejman Avdyli	Ekonomist	Član
6. Driton Mustafa	Ekonomist	Član
7. Petrović Novica	Biolog	Član

Grupa za: EKONOMSKI RAZVOJ

1.Gani Mustafa	Pravnik	(Vođa grupe)
2.Sabedin Vllasaliu	Ekonomist	Član
3.Goran Maksimović	Agronom	Član
4.Arbenita Llapashtica	Ekonomist	Član
5.Xhevati Mehmeti	Poljoprivredni teh.	Član
6.Radovan Dimić	Dipl. Ekonomista	Član

Grupa za: INFRASTRUKTURU

1.Sami Vllasaliu	Građevinski Ing.	(Vođa grupe)
2. Rrahim Ahmeti	Pravnik	Član
3. Merita Mehmeti	Ekonomist	Član
4.Fadil Llapashtica	Ekonomist	Član
5.Fatos Ahmeti	Ekonomist	Član
6.Saša Savić	Teh. Komunikacije	Član
7.Jasmina Denić	Psiholog	Član
8. Denić Zoran	Građevinski Ing.	Član
9.Selatin Nuhiu	PTT	Član

OPŠTINSKA EKIPA ZA PROFILIZACIJU

Ing .Sami Vllasaliu **(Vođa ekipe za profilizaciju)**

Gani Mustafa
Adem Abazi
Skender Avdyli
Xhemajl Novobërdaliu
Goran Maksimović
Fatos Ahmeti
Merita Mehmeti
Fatmir Ymeri
Serđan Denić
Selatin Beqiri

Opštinske direkcije

Direkcija za Administraciju
Direkcija za Ekonomiju, Finansije i Razvoj
Direkcija za Jave Usluge, Zaštitu i Spašavanje
Direkcija za Poljoprivrednu, Ruralni Razvoj i Šumarstvo
Direkcija za Urbanizam, Katastar i Zaštitu Sredine
Direkcija za Katastar, Geodeziju i Imovinu
Direkcija za Zdravstvo i Socijalno Staranje
Direkcija za Obrazovanje, Kulturu, Omladinu i Sport

Civilno društvo

1. GLV „Kalaja“
2. „The youth voice“
3. „Rrjeti rinor“

Ostale organizacije

1. OEBS.
2. KFOR-i
3. KP

Mediji

1. TV Vali Pasjak

Savet eksperata

1. Sami Bunjaku	Magistar Geoloških nauka	Predsednik
2. Bedri Gashi	Istoričar	Član
3. Xhevahire Vllasaliu	Pedagog	Član
4. Jelena Ivanović	Dip. Ekonosmita	Član
5. Xheljane Behluli	Psikolog	Član
6. Vesna Noić	Dip. Ekonomista	Član
7. Miloš Jovanović	Dip. Ekonomista	Član

Ostali eksperti

Haxhi Mehmetaj Insitut za zaštitu monumenata Priština
Faik Gashi Rudarski inženjer
Faik Novobërdaliu Vođa jedinice KEK u Novom Brdu
Naser Ibrahimli Vođa jedinice Ecohigijena u Novom Brdu

Konsultant

Alban Sokoli ekspert u oblasti Biologije

Ostali Doprinosioci

Fadil Llapashtica
Vesna Stajić

1 UVOD

Naselje Bostan, uprkos tradiciji u oblasti planiranja u prošlosti, u različitim periodima je suočeno sa velikim prostornim i urbanističkim problemima. Neadekvatno učešće zainteresovanih strana i lokalnih eksperata u procesu izrade i usvajanja planova, naročito u periodu (1989-1999), dovelo je do ograničenja na profesionalnu izgradnju i vršenje delatnosti prostornog i urbanističkog planiranja.

Iako je nakon rata postojao urbanistički regulacioni plan za ovo naselje, isti nijednom nije uzet u obzir za produženje roka, jer za njega nije bilo moguće da se pronađe fizički ili digitalni primerak.

Sa uspostavljanjem Centralnog Autoriteta za prostorno planiranje, Ministarstva Sredine i Prostornog Planiranja (MSPP) posle prvih nacionalnih izbora, zahtevi za novim planovima su značajno porasli. MSPP pokrenula reformu sistema prostornog i urbanog planiranja na Kosovu, usvajanjem Zakona o Prostornom Planiranju 2003/14 Skupštine Kosova, od 05. jula 2003, koji je objavljen 10. septembra 2003 od strane SPGS dao izmenu i dopunu ovog zakona stupanjem na snagu *Zakona L-03/L-106 o izmenama i dopunama Zakona o Prostornom Planiranju*.

Značaj ovog dela stoji u obavezama opštine, koja u roku od 18 meseci treba da usvoji opštinske razvojne i urbane planove, primjenjujući međunarodne principe dobrog upravljanja, među kojima su sve-obuhvatnost, transparentnost i stvaranje osećaja vlasništva plana.

PROCES IZRADE URBANOG RAZVOJNOG PLANA U NOVO BRDO

Suočeni sa budžetskim ograničenjima opštine, s jedne strane, i dnevnim zahtevima građana za rekonstrukciju i nove izgradnje, interesi održivog razvoja i stvaranju ponude u uslovima sistema sa slobodnom tržišnom ekonomijom s druge strane, uprkos i predviđenog roka zakonom za izradu ovih dokumenata do 2010, nije započeo proces izrade URP-a. Mnogo toga je uticalo da Skupština Opštine Novo Brdo (SON) donese odluku dana 05.05.2010 za izradu URP-a i kao nosioca ovog zadatka određuje **Direkcija za Urbanizam, Katastar i Zaštitu Sredine (OUKZS)** Opštine Novog Brda. Dalje, u skladu sa relevantnim zakonskim odredbama, Opština Novo Brdo dana 04.06.2010 formirala Savet Eksperata za Planiranje (SEP), kao nezavisnog stručnog savetodavnog za Skupštinu Opštine (SO) Novo Brdo, u oblasti Prostornog i Urbanog Planiranja.

Aktivnosti su u početku, bili usmerene na mobilisanje odeljenja u opštini Novo Brdo i drugih akata u procesu, formiranje (OTP) Opštinskog Tima za Planiranje, Tima za Profilisanje, Tematskih Radnih Grupa (TRG), Korišćenje Zemljišta i Životne Sredine, (KZŽS), Demografiju i Socijalna Pitanja, (ER) Ekonomski Razvoj, i (I) Infrastrukturu.

Opština Novo Brdo takođe je konstatovala da OUKZS sa ograničenim osobljem i opterećena svakodnevnim radom, ne može da preuzme teret na sebe da pripremi ORP i URP, stoga zatraženo je od Odbora Direktora (OD) a kasnije i od Skupštine Opštine Novo Brdo (SON) da se obezbedi tehnička i stručna podrška u izradi planova. Tako OUKZS donelo je odluku da objavi tender za ugovaranje stručnih poslova za izradu plana URP.

Tokom 2012, izvršene su pripreme u tom pravcu i počela izrada zadataka projektovanja URP plana zasnovanog na zakonu o Prostornom Planiranju, donetog od MSPP-a u 2003, i Administrativnih Uputstva donetih kasnije prema ovom zakonu.

Za ovaj plan je onda objavljen tender i u krugu od 3 preduzeća, Komisija za evaluaciju tendera se opredelila za kompaniju "Insi D.O.O", sa kojom, nakon redovne procedure za nabavke i izbora, potpisana je ugovor o saradnji.

Odmah je otpočelo sa profilom prostornog razvoja urbanog i opštinskog dela. Od strane opštinskih odeljenja, radnih grupa i javnih preduzeća dobijeni su i okupljeni sve geografske, fizičke, ekološke i socio-ekonomske podatke za opštinu. U procesu su intenzivno uključeni sva odeljenja, a posebno njihovo profesionalno osoblje, kao i opštinski tim za planiranje, koji je formiran ranije.

Besprekidno su pripremljeni izveštaji i sektorske strategije iz odeljenja u saradnji i sa javnim preduzećima, gde je predstavljena trenutna situacija u odeljenjima. Navedene su izazovi, problemi i potrebe. Izvršena je SVOT analiza na nivou odeljenja, formirana je vizija za budućnost, vizije i strateške prioritete u tematskim oblastima. Takvi izveštaji su protokolisani i evidentirani od svakog odeljenja, i kao takve su deo prateće dokumentacije ovog procesa. Sve vreme, radne grupe u profesionalnom i multi-sektorskem sastavu i predvođene od strane imenovanih, obavili su svoj posao podeljenog u sledećim tematskim oblastima:

- Demografija i Socijalna Pitanja
- Korišćenje Zemljišta i Životne Sredine
- Tehničke infrastrukture
- Ekonomski razvoj
- Sinergija i Među-komuniciranje

Od početka procesa pa sve do objave javne rasprave za ova dva dokumenata, održani i evidentirani su niz sastanci, na različitim nivoima. Nakon prikupljanja svih podataka, predloga, primedbi, kao i komentara sa ovih sastanaka, intenzivno je počelo sa analizom stanja putem SVOT metode, ujedno od strane radnih grupa, stručne rasprave, sve do organizovanja trodnevne radionice sa ovim grupama, koja je održana u Đakovici sa motom: "**Vizija Novog Brda 2017 +**".

Ova radionica doprinela mnogo da se dokumenat i dalje obogati, jer u njegovom radu su zajedno učestvovali predstavnici civilnog društva, opštinski tim planera, organizovan i finansijski i profesionalno podržan od strane Skupštine Opštine Novo Brdo. Zatim, organizovan je sastanak sa učenicima srednje škole u Bostanu sa temom: Kako učenici vide razvoj naselja Bostan, do 2017 + i sa drugom temom u vezi opšte bezbednosti u ovom naselju.

Takvi sastanci, ojačali su još više kvalitet dokumenta. Onda intenzivirani su radni aktivnosti o završetku izrade projekta. I sastavljen je nacrt dokumenta URP, koji je kao rezultat besprekidnih napora radnih grupa.

Opština Novo Brdo, u skladu sa odredbama zakona i administrativnom uputstvu, donela je odluku br. 01/3029 da organizuje Javnu Raspravu o URP, informacija koja je objavljena u tri dnevnim novinama i lokalnih medija. Javna Rasprava je održana u vremenskom periodu od 30 dana: počev od 22.11.2012 do 20.12.2012.

Javna rasprava je održana u sali restorana "Lures" u selu Gornji Makreš, sa transparentnim pristupom svih građana, i stvorila prostor za sve kategorije stanovništva koje mogu da daju

predloge, primedbe, savete za plan. Za održavanje javne rasprave i drugih aktivnosti tokom ovog perioda, stanovnici opštine Novog Brda informisani su kroz raznih kanala za informisanje, sastavljena je brošura za javnu raspravu koja je sadržala izvod značajnih delova plana i informacije o aktivnostima Javne Rasprave.

Imajući u vidu finansijska ograničenja koje je imala Opština Novo Brdo, ali ne zaboravljujući i pomoć LOGOS projekta, možemo konstatovati da je organizovanje Javna Rasprave, bio uspešan aktivnost i uz zadovoljavajuće učešće. Dakle, putem ovog konstatujemo visok stepen validnosti i preporuke, kao i adresirane primedbe. Plan je konsolidovan, uzimajući u obzir sve primedbe i sugestije, onda sve komentare sa stručnom opravdanost i opštih interesa.

Konačno **Opština Novo Brdo, INSI Doo i Švajcarski Logos** organizovali sastanke za konsolidaciju završnog dokumenta, i dostavili konačnu verziju za dalji postupak. Dokument kao takav, bio je predmet redovne procedure za dobijanje saglasnosti od MSPP. Nadalje, opština Novo Brdo, donela odluku broj od dana da zvanično usvoji Razvojni Plan opštine Novo Brdo.

SVRHA PROJEKTA

Glavni cilj ovog projekta je da naselje Bostan ima realan i održiv urbanistički razvojni plan, moderan, efikasan plan i zasnovan na evropske standarde i norme. Ovaj projekat će biti potpuno u skladu sa zahtevima i obavezama, "Zakona o Prostornom Planiranju 2003/14" i Zakona o izmeni i dopuni prostornog planiranja L-03/L-106, a kao i u skladu sa Nacrt Prostornog Plana Kosova. Urbani Razvojni Plan će obezbediti održivi razvoj za naselje Bostan, stvarajući osnove za:

- *Racionalno korišćenje, zaštitu i uređenje naseljenog prostora*
- *Očuvanje prirodnih i stvorenih vrednosti rada*
- *Realizaciju prostornog planiranja sa pripremom osnove za donošenje planova nižeg nivoa*
- *Uređenje prostora prilagođavajući prostor urbanističkim potrebama*
- *Donošenje plana kao dugoročnog plana prostornog razvoja i uzajamno usaglašavanje ovog plana počevši od principa istovremenog i besprekidnog planiranja sa dokumentima centralnog nivoa*
- *Pripremu i donošenje plana na način i po postupku utvrđenom zakonom*
- *Učešće svih korisnika prostora u procesu utvrđivanja politike organizovanja, uređenja i korišćenja prostora.*

Održivi razvoj biće balansiran u pogledu prostornog razvoja i zasnovan na tri osnovnih ekonomskih, socijalnih i ekoloških stubova. Ovakav razvoj će promovisati održivo korišćenje resursa za sadašnje generacije, ne ugrožavajući buduće generacije i da će koordinirati socijalne, ekonomske i ekološke zahteve za prostor i njegove funkcije.

Urbanistički Razvojni Plan, biće dokument koji je sastavljen za teritoriju naselja Bostan za period od 2012 - 2017 +, dokument koji predstavlja analiziranu situaciju u naselju, predstavlja viziju za budućnost, okvir prostornog razvoja, strategije i mere za implementaciju. Šta više, nudi konkretna uputstva za postupke koje treba preduzeti: zašto treba preduzeti te postupke, takođe objašnjava, kako treba ostvariti te postupke?

Postupci koji će imati uticaj na poboljšanje života stanovnika naselje Bostan doprinoseći na povećanju socijalnog, ekonomskog, ekološkog i fizičkog kvaliteta odgovarajućeg prostora. Cilj projekta je da se izradi plan koji daje orijentaciju dugoročnom razvoju, ali je takođe fleksibilan u

izmenama koje se mogu javiti kao zahtev budućeg razvoja. Orijentisani Plan ka procesu i postupku zasnovanom na realnoj i održivoj viziji, koji će kao osnovu rada imati konsenzus sa akterima planiranja o pitanjima kroz proces javnih konsultacija i zasnovan na trenutnu situaciju, potencijalni resursi, prepoznavajući probleme ili oblasti u kojima treba preuzeti hitne postupke u cilju zaštite, kultivisanja i razvoja društveno-ekonomskih i ekoloških vrednosti naselja Bostan.

Na završetku ovog projekta, usvajanjem dokumenta, koji će biti sastavljen, biće strukturisan na osnovu podzakonskog akata o URP: Značajne informacije o ekonomskom, socijalnom stanju, infrastrukturni i životne sredine. Prostorno proširenje fenomena, biće jasno definisano sa ciljevima razvoja naselja, kao i strateške prioritete i zone sa prioritetima za intervenciju, željeni prostorni razvoji, aktivnosti za implementaciju predviđenog okvira (put kako postići taj razvoj), ali i konačne i prelazne mere.

Jedan od ciljeva projekta je da se kreće ka strukturi integrisanog planiranja okvira. Integrисано planiranje, smatra se kao struktura umetnosti u Evropi, koja početno integriše prostorno i razvojno planiranje. Dalje, obuhvata integraciju razvojnih pitanja u relevantnim oblastima, i određuje nosioce njihovih postupaka. Uključuje takođe i ujedinjenje različitih nivoa planiranja. I za to, integrисано planiranje poboljšava ili povećava efikasnost razvojnog-urbanog planiranja.

Urbani Razvojni Plan (URP), igra će ključnu ulogu u obezbeđivanju osnove za privlačenje ili atrakciju i orijentisanje investicije.

SISTEM PROSTORNOG PLANIRANJA

Sistem planiranja na nivou naselja Bostan, je zasnovan na sistemu zakona koji se odnose na oblast planiranja, posebno, na osnovu Zakona o Prostornom Planiranju 2003/14 i Izmene Zakona o Prostornom Planiranju L-03 / L-106. Sistem prostornog planiranja je organizovan na dva nivoa planiranja: na nivou Kosova i opštinskog nivou, gde se vrši planiranje za opštinske teritorije. Vrste planova prema zakonu koji se pripremaju na opštinskem nivou i urbanim područja, su:

1. *Opštinski Razvojni Plan*
2. *Urbanistički Razvojni Plan*
3. *Regulacioni Urbani Planovi*

Razvojni plan naselja, treba da sadrži plan za razvoj urbane zone. Zakon propisuje da, opštine unutar kojih postoje posebna zaštićena područja, primenjuju odredbe Zakona o posebnim zaštićenim područjima tokom izrade opštinskih i urbanističkih razvojnih planova. Na osnovu sistema planiranja na Kosovu, Urbanistički Razvojni Plan se sastoji od pet glavnih pogлавља, i razvija se u sledećih pet faza:

- **Profil prostornog razvoja i analize trenutne situacije:** U ovom poglavljtu, obuhvata se informativni deo plana, koji opisuje postojeće stanje u gradu i procenu postojećeg stanja.
- **Vizija, Principi i Ciljevi:** Uključuje drugu fazu, koja definiše viziju za budućnost, kao i strateške ciljeve prostornog planiranja naselja.
- **Okvir Prostornog Razvoja:** Ova faza određuje željene prognoze dugoročnog prostornog razvoja za celo urbano područje.

- **Strategije i aktivnosti za realizaciju:** Ova faza formuliše paket strategija i akcije za postizanje ciljeva unutar prostornog okvira, vremenske rokove, finansijskih implikacija i institucionalni okvir.
- **Odredbe za primenu:** Uključuju elemente obavezne primene koji se odnose na urbanom nivou.
- Nakon pripreme urbanističkog razvojnog plana i javne rasprave, Urbani razvojni plan usvoja se u parlamentu.
-

Timovi, proces i donosioci odluka tokom izrade ORP-a

IZVOR PODATAKA ZA IZRADU I PROFILA I URP-A

Identifikacija, prikupljanje i strukturiranje podataka bili su veoma važna aktivnost u ovom procesu, kao osnova za izradu Urbanističkog Razvojnog Plana. Za prikupljanje podataka, bila je nadležna Grupa za Profilisanje (GP) i druge pomoćne strukture iz javnog sektora, privatnog, civilnog društva, predstavnika kompanija itd, kroz blisku saradnju sa radnim grupama. Osnovni podaci za izradu urbanističkog razvojnog plana, korišćene su iz različitih izvora.

Kao prvi izvor, smatrani su zvanični i dokumentovani podaci:

- Zvanični podaci iz Sektora Opštinskih Odjeljenja
- Podaci iz opštinskih i regionalnih kancelarija Vlade Kosova (Kancelarija za rad i zapošljavanje, Kancelarija za socijalnu zaštitu, SZK, itd.)
- Podaci iz raznih ministarstava Vlade Republike Kosova
- Podaci iz zavoda, institucija, agencija kao, Komisija za rudnike na nivou Kosova
- Podaci iz opštinskih i regionalnih javnih preduzeća
- Granice i Katastarske Zone: Kosovska Katastarska Agencija (KKA).
- Topografske mape
- Orto-fotografije (2004 i 2009): Kosovska Katastarska Agencija (KKA)
- Primena GIS i GPS

Kao drugi izvor, smatrani su izvori Međunarodnih Agencija koji su radili ili nastavljaju da rade na Kosovu, a koji su prikupljali ili nastavljaju da prikupljaju informacije, koristeći i procenu broja stanovništva koja je sprovedena u 2010, na nivou Republike Kosova.

I kao treći izvor, korišćene su profesionalne projekcije, na osnovu prethodnih informacija i naučne literature. Tokom celog procesa izrade plana, ažurirani su podaci i prošireni su izvori, stvarajući važan digitalni sistem za formiranje Geo-Baze-Podataka opštine Novo Brdo.

PROMOVISANJE PARTICIPATIVNOG I TRANSPARENTNOG PROCESA

Na osnovu Zakona o prostornom planiranju **2003/14 i Zakonu L-03/L-106 o izmeni i dopuni Zakona o Prostornom Planiranju**, Urbanistički Razvojni Plana je plan, koji u kvalitetu procesa određuje kvalitet učešća svih učesnika koji mogu imati interes, uticaj ili, su pod uticajem plana za sprovođenje načela javnog učešća i transparentnosti u procesu izrade Urbanističkog Razvojnog Plana.

U poštovanje zakona o ljudskim pravima i međunarodnih načela, posebno Agende(Program) 21 i Agende(Program) UN-HABITAT-a, pokušali smo da imamo kvalitetno učešće svih zainteresovanih strana u ovom procesu, tako da principi sve-uključivanja, transparentnosti, efikasnosti, jednakosti i održivosti, da budu promovisane i sprovedene u praksi od strane opštine. U tom smislu, mi smo održali veliki broj sastanaka sa predstvincima civilnog društva, privatnog sektora, poslovnog i javnog sektora uključujući i međunarodne subjekte.

Od početka procesa, organizovali smo sastanke u naselju Bostane koje su bili informativnog karaktera o procesu i planu, objavili smo letak sa osnovnim informacijama za građane i koristili smo lokalne medije za informisanje. Sve ove aktivnosti su podržane od strane LOGOS-a. Rasprave sa građanima su intenzivno nastavljeni u urbanim i ruralnim sredinama, sa privatnim sektorom i civilnom društvom. Sastanci su organizovani sa različitim kategorijama društva, uključujući učenike osnovnih i srednjih škola.

Pored sastanaka održanih sa građanima urbanog i ruralnog dela, održani su sastanci i sa predstvincima centralnog nivoa: sa raznim ministarstvima, posebno sa MSPP, Kosovskim zavodom za Urbanizam, Institutom za Nasleđe, Kosovskom Katastarskom Agencijom, Komisijom za Rudnike i Minerale. Zatim, Ministarstvo za Infrastrukturu, Ministarstvo Poljoprivrede i Ruralnog Razvoja, KPS, KFOR, OEBS-a itd.

Za sve održane sastanke, postoji zapisnici koji ukazuju na broj sastanaka i učesnika u njima. Uloga u donošenju odluka, pored lokalne samouprave, sto se tiče ovog procesa, pripada i civilnom društvu, privatnom sektoru, nevladinim organizacijama, nezavisnim ekspertima, raznim institucijama koje su doprinele i učestvovali u donošenju odluka. I učesnika iz centralnog nivoa, predstavnika ministarstava Vlade Kosova, takođe.

Bilo je učešće stručnjaka svih političkih stranaka, bez razlike. Jednostavno, verujemo da je ovaj proces definisao najbolje učešće u donošenju odluka za orientacije planiranja, uz učešće svih nadležnih aktera, i doprinoseći u donošenju odluka, do osećanja vlasništva dokumenta.

OPŠTINSKA SAMOUPRAVA

Na osnovu Zakona o lokalnoj samoupravi Br. 03/L-040, opština ima punu i izvršnu vlast što se tiče lokalnog interesa, poštujući standarde navedene u primenljivom zakonodavstvu u sledećim oblastima:

- a. Lokalni Ekonomski Razvoj
- b. Urbanističko Planiranje
- c. Korišćenje Zemljišta i Razvoj
- d. Primena građevinskih propisa i standarda za kontrolu gradnje
- e. Zaštita Lokalne Životne Sredine

- f. Pružanje i održavanje javnih usluga i komunalija, uključujući vodosnabdevanje, kanalizaciju i odvodnjavanje, rešavanje otpadnih voda, upravljanje otpadom, lokalnih puteva, lokalnim transportom i lokalnog grejanja.
- g. Reagovanje u lokalnim vanrednim situacijama
- h. Pružanje javnog pred-školskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja, uključujući registraciju i licenciranje obrazovnih institucija, zapošljavanje, isplatu plata i obuku nastavnog osoblja i administratora
- i. Promocija i zaštita ljudskih prava
- j. Pružanje javne primarne zdravstvene zaštite
- k. Obezbeđivanje porodičnih i drugih socijalnih usluga, kao što je briga za ranjive grupe, porodični smeštaj, zaštite detinjstva, brige za starije, uključujući registraciju i licenciranje ovih centara za starateljstvo, zapošljavanje, isplatu plata i obuku profesionalaca socijalne zaštite.
- l. Javno stanovanje
- m. Javno zdravstvo
- n. Licenciranje javnih usluga i objekata, uključujući i one koji se bave zabavom, kulturnim, rekreativnim i slobodnim aktivnostima, hranu, smeštaj, pijace, ulične prodavce, lokalni javni prevoz i taksi
- o. Imenovanje ulica, sporednih ulica i drugih javnih mesta
- p. Pružanje i održavanje parkova i javnih prostora
- q. Turizam
- r. Kulturne i slobodne aktivnosti
- s. Bilo koje pitanje koje nije eksplicitno isključeno iz njihove nadležnosti, odnosno da nije određeno drugom organu.

Opštinski ključni organi vlasti su: Gradonačelnik opštine koji rukovodi izvršnu službu opštine i Skupštinu Opštine Novo Brdo, sa 15 delegata.

Odbori ili grupe delegata:

- Komitet za Politiku i Finansije
- Komitet za Zajednice

TABELA SKRAĆENICA:

KAP	Kosovska agencija za privatizaciju
AKK	Asocijacija Kosovskih opština
SB	Svetska banka
EU	Evropska unija
BDP (GDP)	Bruto domaći proizvod (Gross Domestic Product)
KBK	Konsolidovani budžet Kosova
SZK	Statistički zavod Kosova
MMF (IMF)	Međunarodni monetarni fond
GND	Nacionalni dohodak Za raspolaganje
SOR	Skupština opština Novo Brdo
MSPP	Ministarstvo sredine i prostornog planiranja
IPP	Institut za prostorno planiranje
LER	Lokalno ekonomski razvoj
MSP	Mala i srednja preduzeća
MI	Ministarstvo Infrastrukture
SZO	Svetska zdravstvena organizacija
NVO	Nevladine organizacije
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
ORP	Opštinski razvojni plan
URP	Urbanistički razvojni plan
UNDP	Program Ujedinjenih Nacija za razvoj

UNHCR	Visoki komesarijat Ujedinjenih Nacija za izbeglice
IKS	Indeks krajnjeg siromaštva
ILJR	Indeks ljudskog razvoja
MSP	Mala i srednja preduzeća
SZO	Svetska zdravstvena organizacija
NVO / NGO	Nevladine organizacije
ILJR	Izveštaj ljudskog razvoja
KLZ	Kancelarija za lokalne zajednice
NN	Neformalna naselja
KIZP	Kosovski institut za zaštitu prirode
RCKN	Regionalni centri kulturnog nasleđa

INDEKS TERMINOLOGIJE

Prostorni plan	Znači plan za uređivanje, korišćenje i razvoj prostora kao što je: Teritorija opštine, posebno zone i teritorija Kosova. Prostorni plan je prostorni plan Kosova, prostorni planovi za posebne zone i razvojni plan opštine. Ovaj plan opisuje vremenske rokove i obuhvata realne projekcije i investicija.
Urbani razvojni plan	Znači plan utvrđen u članu 14. Zakona o planiranju.
Naseljeno mesto	Znači zona urbanog karaktera, poljoprivredno zemljište, grad i drugo naseljeno mesto koje je Skupština opštine proglašila naseljenim mestom stanovanja.
Neformalno naseljena mesta	Su naseljena mesta koja ne omogućavaju stanovnicima da uživaju svoja prava na prikladan standard života, naročito na prikladno

	stanovanje. Kao takva, neformalna naseljena mesta mogu imati sledeće karakteristike: neformalno posredovanje svojine, neadekvatan pristup ili lišenje elementarnih usluga, neadekvatno učešće ili neučešće u upravljanju i visoka ugroženost.
Grad	Znači naseljeno mesto koje Skupština opštine uzima kao osnovni nivo izgradnje, delatnosti i druge karakteristike urbanog karaktera i utvrdila kao takvo;
Regulativni urbani plan	Je plan koji određuje uslove za uređivanje prostora kao i pravila lokacije objekata i urbane zemljišne parcele. Plan koji će definisati građevinske zone i obuhvatiti linije upoređenja, linije izgradnje, tehničke urbanističke norme i druge uslove u vezi sa lokacijom objekata i drugih građevina na urbanim zemljišnim parcelama.
Korišćenje zemljišta	Znači postojeću ili predloženu namenu za koju se katastarska parcela zemljišta koristi,
Urbana zona	Je zemljište sa utvrđenim granicama unutar kojih je planirana urbanistička izgradnja.
Selo	Je naseljeno mesto u koje se stanovništvo uglavnom bavi poljoprivrednom delatnošću.
Poljoprivredno zemljište	Je zemljište namenjeno za gajenje poljoprivrednih kultura;
Infrastrukturni plan	Znači plansko prikazivanje instalacija, postojećih i planiranih podzemnih i nadzemnih objekata iz oblasti transporta, električnih instalacija, gasovoda, naftovoda vodovoda i sistema upotrebljenih voda, telekomunikacija i drugih instalacija;
Građevinsko zemljište	Je zemljište na kojem su izgrađeni objekti u skladu sa regulativnim planom, odnosno re-urbanističkim planom ili u skladu sa drugim aktom donetog na osnovu ovog zakona je predviđeno za izgradnju

	objekata;
Zaštićena površina	Znači površine zaštićenih prirodnih i prostornih vrednosti kao i poljoprivredne površine nepokretno, kulturno i arheološko nasleđe;
Zaštićena zona	Je deo prostora koji se određuje u cilju očuvanja prirodnih kulturno-istorijskih i arheoloških vrednosti, zaštite od zagađivanja životne sredine ili obezbeđenja prostornih uslova za neometano vršenje delatnosti i bezbednost stanovnika i prostora u okruženju;
Uslovi izgradnje	Su uslovi koji uvrđuju vrstu, veličinu, način izgradnje, bezbednosne uslove i svaki drugi uslov za izgradnju objekata;
Procena investicionih kapaciteta	Je analiza koja upisuje sve kapacitete za buduće investicije, uključujući sve aspekte i mogućnosti investiranja počev od postojećih prirodnih resursa, ljudskih resursa, domaćeg budžeta, privatnog sektora, međunarodnih finansijskih organizacija;
SWOT Analiza	Analiza prednosti, slabosti, mogućnosti i pretnji PSMP) pomaže da pojavljena (identifikovana pitanja) klasifikuju u jednoj od četiri ovih grupa i lakše se upravljaju u procesu planiranja;
Analiza povezivanja	Analiza preko koje se traže moguće veze između dva pitanja iz politike i programa za temu koja je u toku rasprave;
GIS / GSI	Geografski sistem informacija;

Radne grupe	Su grupe koje su formirane na inicijativu opštine i koje se sastoje od broja eksperata iz javnih direkcija i kompanija, koje treba da rade na razvoju glavnih elemenata ORP-a;
Vizija	Deklaracija o željenoj budućnosti na osnovu postojećeg stanja;
Strateško planiranje	Planiranje usmereno na rešavanju glavnih problema, planiranje koncentrisano na određen broj pitanja, promoviše proaktivni proces u vezi sa zbivanjima;
Koncepti	Način razmišljanja da bi se došlo do željenog stanja. Idejni koncept pomaže u traženju rešenja problema. Koncepti mogu biti teme ili prisvojene fraze koje mogu obezbediti fokusiranje istraživanja;
Akcioni plan	Tok aktivnosti koje opisuje delovanja, odgovorno delovanje, očekivane rezultate, vremenske, organizacione i finansijske implikacije;
Urbani porast	Razni aspekti povećanja jedinice naseljenog mesta-grada, teritorijalni/fizički, socio/demografski, ekonomski aspekt;
Održiv urbanistički razvoj	Karakteriše socijalni, ekonomski i prostorni razvoj jednog urbanog naselja, korišćenje resursa smatra blagom koje treba koristiti za sadašnje generacije bez ugrožavanja, očuvajući ih i za buduće generacije;
Policentrični opštinski razvoj	Razvoj koji se sastoji u razvoju više od jednog snažnog centra na jednoj teritoriji određene opštine i insistira na ravnopravno/komplementarno raspoređivanje osnovnih razvojnih funkcija;

Zelene zone -pojasi

Zone koje imaju rigoroznu kontrolu razvoja. Cilj zelenih pojasa je da kontroliše neograničeno širenje građevinskih zona da ometa priključenje susednih gradova, da ometa ugrožavanje pejsaža, da očuvaju sredinu i specifičan karakter istorijskih gradova i da pomažu urbano regenerisanje podsticajući ponovno korišćenje napuštene zemlje i drugih vrsta zemljanih površina;

Posebna zaštićena zona

Je zona utvrđena na karti ili sa određenom zonom koja okružuje neki monumenat zgradu, grupu zgrada, celinu, selo ili istorijski centar grada koji će se zaštiti od svakog razvoja ili aktivnosti koji mogu štetiti njegovom istorijskom kulturnom arhitekturnom ili arheološkom kontekstu, prirodnoj sredini ili estetskom i vizuelnom kadru;

2 PROFIL PROSTORNOG RAZVOJA I ANALIZA STANJA

Ovo je informativni deo plana, koji opisuje postojeće stanje u urbanoj zoni i treba da sadrži:

2.1 SADRŽAJNE INFORMACIJE O GEOGRAFSKOJ, FIZIČKOJ, SREDIŠNJOJ I SOCIOEKONOMSKOJ SITUACIJI U NASELJENOM MESTU BOSTANE

2.1.1 ISTORIJAT BOSTANA

Ovo naselje nalazi se oko 3 kilometara južno od Novog Brda, u podnožju planine koja je bila staro naselje Novog Brda. Podeljen je u nekoliko susedstva. Bostan je staro naselje, a možda i deo grada Novog Brda, bio je na današnjem mestu zvanom Bostan. Na teritoriji ovog naselja, postoje mnogi tragovi zgrada i drugih starih objekata. Ovde postoje i tragovi sasove crkve. Nekada je bila široka urbana teritorija Novog Brda. Bostan selo, rečeno je da, oko godine 1780 računato je kao kvart Novog Brda, i od tada je bio sedište vlasti Novog Brda. Oko 1905 godine, bilo je 25 srpskih kuća (nisu zabeleženi albanske porodice da su tamo živeli), u 1912 je bilo 31 srpskih kuća i 5 albanskih kuća, u 1913 imao 280 stanovnika, u 1918 je bilo 15 srpskih porodica, sa 147 stanovnika - nisu zabeleženi albanski stanovnici, u 1921 je imao 36 kuća sa 339 stanovnika, u 1945 je imao 422 stanovnika (10 Albanaca, 387 Srba, 25 drugih); u 1948 imao 57 kuća sa 411 stanovnika, u 1953 imao 99 kuća sa 555 stanovnika, u 1956 bilo je 99 porodica sa 624 stanovnika (326 muškaraca i 298 žene), u 1961 je imao 140 kuća, 756 stanovnika (48 Albanaca, 663 Srba, 13 Crnogoraca, 32 drugih) , u 1971 je imao 146 kuća, sa 817 stanovnika (98 Albanaca, 680 Srba, 10 Crnogoraca, 29 drugih), u 1981 je imao 191 kuća sa 982 stanovnika (294 Albanaca, 646 Srba, 15 Crnogoraca, 27 drugih, u ovom popisu uključeni su albanske porodice koji su živeli između ovog sela i Novog Brda). Prema srpskom popisu iz 1991. kojeg su Albanci bojkotovali, u ovom naselju registrovani su 566 Srba, 2 Crnogoraca, 1 Hrvat, 45 Roma, 3 Egipćana i sedam drugih. U 1999, ovo naselje je imalo 8 albanske kuće. Dok u poslednjim popisu iz 2011 ovo naselje je imalo 451 stanovnika, uključujući Srpsku, Albansku, Romsku zajednicu i drugih.

OSNOVNI PODACI

Prostiranje sela Bostan, je okupljenog tipa. Bostan ima više funkcionalnu agrarnu funkciju. Ovo naselje služi za obavljanje nekoliko osnovnih funkcija ljudskog života: administracija, stanovanja, života u zajednici, funkcije rada, obrazovanja, snabdevanja, zabave, odmora, komunikacije, turističke aktivnosti, itd. Celo selo koristi drvo za grejanje. 90% vode za piće koriste se iz individualnih izvora i bunara. Ima kanalizacioni sistem otpadnih voda koje se tretiraju putem septičke jame na kraju sela.

Kuće u naselju Bostane su izgrađene od prosečnog i jakog materijala. U ovom selu, ima objekte od arhitektonske važnosti, kao što su: Sosova crkva i crkva Svetog Jovana. Na ovom naselju, stacioniran je i veliki broj administrativnih zgrada, kao što su: zgrada opštinske uprave, centar za rad i socijalnog staranja, centar ruralnog turizma za obuke i informisanje, zgrada vatrogasaca, nekoliko

poslovnih objekata, i nedavno, izgrađuje se objekat Ministarstva za Rad (Zavod za Zapošljavanje, itd.).

Prirodni resursi ovog sela, su: vodni resursi, prelepe pejzaže, žeti i šume, poljoprivredno zemljište (kategorija IV-VII). Bostan ima veoma atraktivan pejzaž, i je veoma pogodan za izgradnju jer mu to omogućava reljef i teren, i na kraju, u ovoj oblasti imamo kupo-prodaju nekretnina.

U Bostane, odvijaju se sledeće aktivnosti: poljoprivreda sa svojim granama, zanatstvo, i javna uprava, turizam, hotelijerstvo, itd.

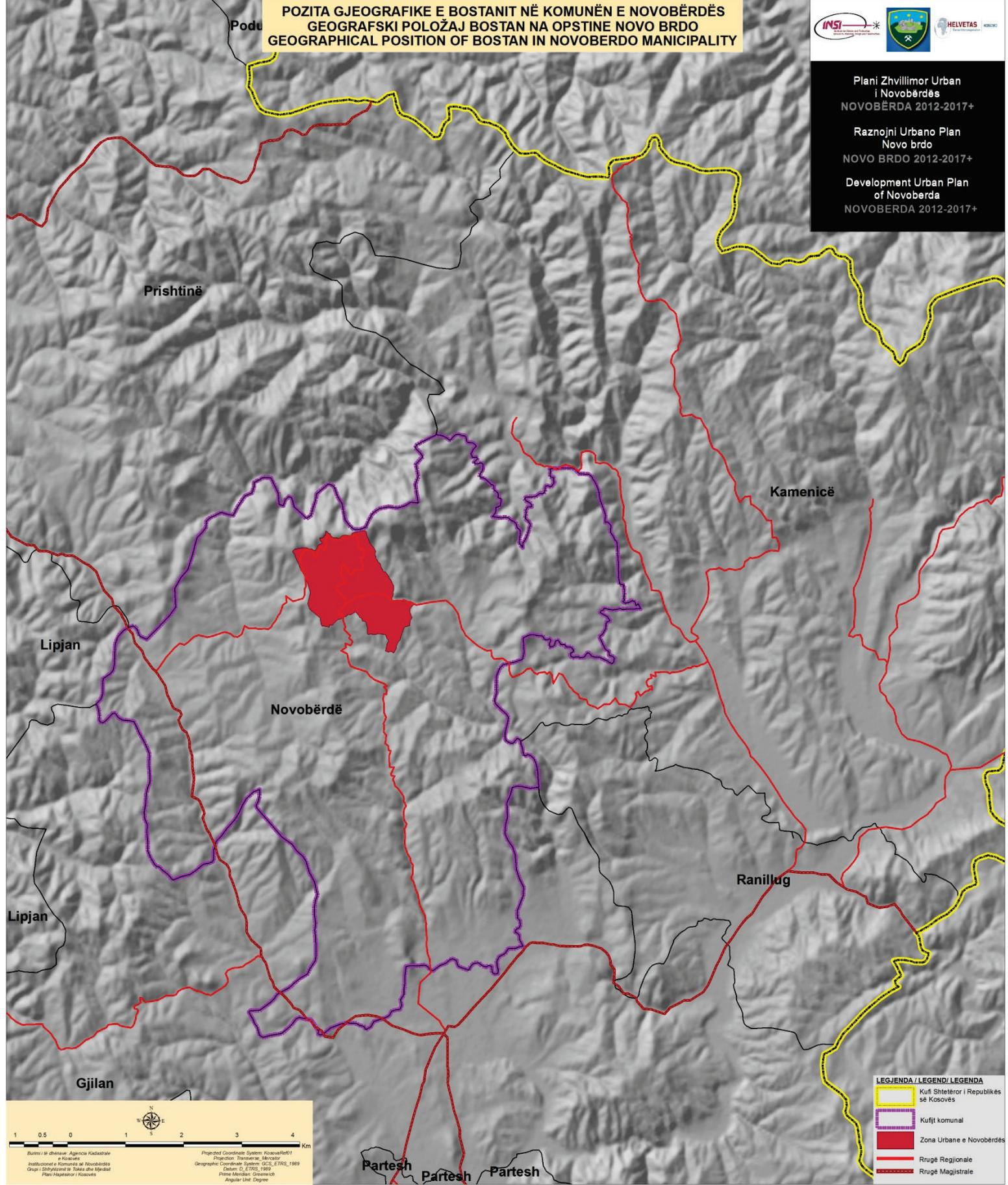
**POZITA GJEOGRAFIKE E BOSTANIT NË KOMUNËN E NOVOBËRDËS
GEOGRAFSKI POLOŽAJ BOSTAN NA OPSTINE NOVO BRDO
GEOGRAPHICAL POSITION OF BOSTAN IN NOVOBERDO MANICIPALITY**

Plani Zhvillimor Urban
i Novobërdës
NOVOBËRDA 2012-2017+

Raznojni Urbano Plan
Novo brdo
NOVO BRDO 2012-2017+

Development Urban Plan
of Novoberda
NOVOBERDA 2012-2017+

Karta 1. Geografski položaj Bostana na Karti Republike Kosova.

2.2 DEMOGRAFIJA I SOCIJALNI RAZVOJ

Na osnovu toka razvoja demografskih komponenti razvoja, realnije, mogu se planirati zahtevi za sadašnjost i za budućnost. Podaci o broju stanovništva, uglavnom su dati od popisa stanovništva. Za vremenski period 1945 – 1981¹, podaci su dati za broj stanovništva Bostana po popisu stanovništva.

Takođe su korišćeni i podaci registracije stanovništva od 1991² koji nam daju još jednu procenu, iako je činjenica da je u to vreme bilo manipulacija, ali i pored toga ovi podaci se smatraju kao relativno tačni. Veoma važni podaci za stanovništvo opštine, se računaju i oni iz 2011³, kada je izvršen poslednji popis stanovnika u Republici Kosova. Korišćeni su i podaci od ostalih institucija i istraživanja koji su realizovani u oblasti demografskog razvoja na Kosovu i opštini.

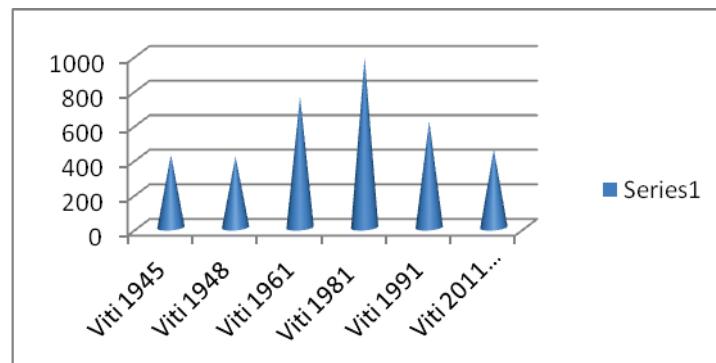
Više od 40% opštег stanovništva u Bostanu, čine mlađi od 0 do 19 godina. Dok, stariji od 65 godina, čine mali procenat: oko 4,3% opštег stanovništva.

(Karta Gustina naseljenosti u Bostanu).

Tab.1. Struktura stanovništva po starosnoj dobi

Starosno doba	Procenat
Starost (0-14 god)	33,7 %
Starost (15-65 god)	62 %
Stariji (više od 65 god)	4,3 %

Godina	Br. stanovnika
1945 godina	422
1948 godina	411
1961 godina	756
1981 godina	982
1991 godina	615
2011 godina procene	451

Graf1. Dinamika porasta stanovništva

Tab.2. Bostan i poređivanje sa opštinskim nivoom

¹ Agencija za statistiku Kosova

² Agencija za statistiku Kosova

³ OEBS

2.2.1 SOCIJALNI SLUČAJEVI

I u naseljenom mestu Bostan, kao i na celoj teritoriji Kosova, problem siromaštva i socijalnog raslojavanja je veoma izražen. Oko 30% stanovništva živi u siromaštvu, od kojih, 60 porodica sa oko 360 članova žive u krajnjem siromaštvu i bore se za opstanak. Razne NVO, američki KFOR, institucije vlasti i crveni krst pokazale su veliku zainteresovanost u tretiranju siromašnih porodica u ovom naseljenom mestu. U ovoj opštini, u vremenskom periodu 2007-2011, nisu nedostajale i pomoći od vlada stranih zemalja, u koordinaciji sa izvršnim organima opštine. U katastarskoj zoni Bostana imamo ukupno 13 slučajeva (porodica) prve kategorije i 11 porodica druge kategorije koje primaju socijalnu pomoć.

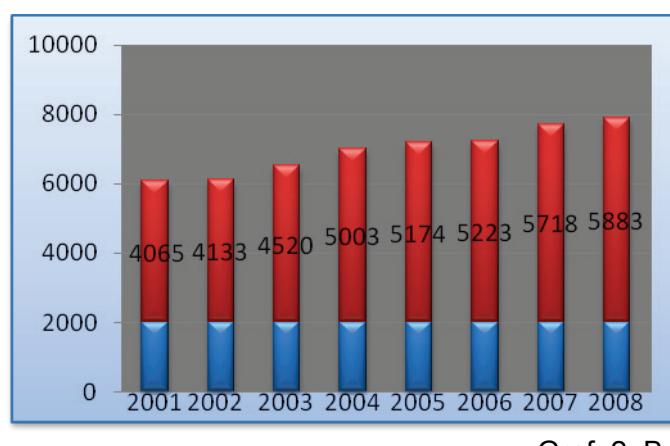
U ovako teškim okolnostima u kojima žive stanovnici Bostana, stvorena je još jedna socijalna kategorija, koja emigrira na nekoj od država Zapadne Evrope i u drugim zonama Kosova, gde vidi jednu nadu za izlazak iz ovog socijalnog stanja, a zbog poznatih razloga (političkih, etničkih odnosi, decentralizacija, itd.), ne može se govoriti o svim socijalnim slučajevima na sadašnjoj teritoriji Bostana. Iz informacija koje imamo, vidi se da je siromaštvo izraženo na celoj teritoriji, kod svih etniciteta odnosno zajednica i svakako, cifre su veće od službenih za oko 30% i pored napora da se makar malo promeni socijalno stanje. U pokušaju da se amortizuje i ublažava siromaštvo i socijalni slučajevi, može se konstatovati da je ovaj sloj društva u naselju Bostane veoma izražen i sa tendencijom velikog rasta od 2000 god. na oval.

2.2.2 STRUKTURA NEZAPOSENLIH U BOSTANU

Opštinska Kancelarija za Zapošljavanje u Bostanu, ima u njenoj evidenciji preko 530 nezaposlenih lica.. Što se tiče strukture nezaposleni po profesijama, od njih: 329 su tražioci posla sa osnovnom školom, 186 imaju srednje obrazovanje, i 16 su sa visokom stručnom spremom⁴. Kao što se vidi i iz karte Nezaposlenost – Struktura Nezaposlenih, naselje koja ima najveći broj nezaposlenih je naselje Bostana.

Tab. 3 Broj nezaposlenih po godinama nezaposlenih po godinama

Godine	Broj nezaposlenih
2001	4065
2002	4133
2003	4520
2004	5003
2005	5174
2006	5223
2007	5718
2008	5883

Graf. 2. Broj

⁴ Opštinska Kancelarija za Zapošljavanje u Novom Brdu

2.2.3 NEZAPOSLENI NA SOCIJALNOJ ASISTENCIJI

Na socijalnoj asistenciji su dve kategorije: I i II kategorija. U prvoj kategoriji spadaju lica nesposobna za rad, dok u drugoj kategoriji spadaju nezaposlena lica koja nemaju nikakve prihode i imaju decu ispod 5 godina starosti. Nezaposlena lica koja su korisnici socijalne pomoći II kategorije, su obavezna da imaju deklaraciju o nezaposlenosti, koja je namenjena za socijalnu pomoć, dok to overava i evidentira Opštinska Kancelarija za Zapošljavanje. (Karta. Nezaposlenost/Struktura nezaposlenih,str. 34).

Tab. 4. Struktura nezaposlenih po starosti

Starost	Ukupno	Procenat	Žene
Od 15-24	640	36.2%	125
Od 25-39	130	44.8%	89
Od 40-54	40	15.6%	25
Vise 55+	10	3.2%	2
Ukupno	820	100 %	241

Tab 5. Nacionalna struktura nezaposlenih

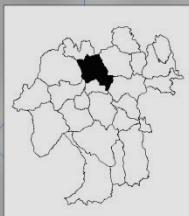
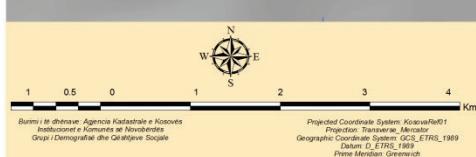
Nacionalna struktura		Ukupno	Muškarci	Žene
1	Albanci	661	820	141
2	Srbi	400	390	100
3	Crnogorci	0	0	0
4	Aškalije	4	4	0
5	Romi	0	0	0
6	Ostali	0	0	0
	Ukupno	820	3.463	241

**LEGJENDA/
LEGENDA/
LEGENDA**

- Kufiri i Zonave Urbane
- Zona e ndërtuar
- Lumi, rjedhe, përmes
- Rrugët kryesore të asfaltuara
- Rrugët lokale pa asfalt
- Rrugjet e asfaltuara lokale

LËVIZJET E POPULLËSISË NËPËR VITE POPULATION MOVEMENTS THROUGHOUT THE YEARS POKRET STANOVNISTVA TIJEKOM GODINE

**Plani Zhvillimor Urban
i Novobërdës
NOVOBËRDA 2012-2017+**
**Raznojni Urbano Plan
Novo brdo
NOVO BRDO 2012-2017+**
**Development Urban Plan
of Novoberda
NOVOBERDA 2012-2017+**

Harta .2. Gustina naseljenosti u Bostan. 29

2.2.4 STANOVANJE

Naselje Bostan, nalazi se na severoistoku Kosova, na moravskoj ravnici, na severoistoka Opštine Novo Brdo, sa površinom od **995 10 76**. Na severoistoku se graniči sa selom Jasenovik, severozapadu sa Novim Brdom, na zapadu sa selima Prekovce i Vlasce. Na jugozapadu sa selom Ternicefc, na jugu sa selom Zebinca i na jugoistoku sa selom Cukovce.

Tipologija naselja prema veličini

Tretiranje naselja u razvojnim planovima opštine, je neophodno i ključno, sve aktivnosti i organizovanje društvenog života bilo je i povezano je sa time.

Razvrstavanjem naselja po veličini, je jedna od najvažnijih metoda da odražava karakteristike sistema stanovništva određenog prostora, kao i načina u naseljima tog prostora, jer najveće naselje podrazumeva i način kvalitetnijeg života u mnogim aspektima. Dok manje naselje, obično ukazuje na suprotno od prvog. Upravo iz tog razloga, naselje su razvrstane po veličini stanovništva i na osnovu mnogih analiza ovog problema, postavljaju se strateške tačke za dalji razvoj urbanog centra.

Prema demografske veličine, naselje Bostana može se svrstati u: naselje urbanog karaktera. Prema najnovijim podacima iz radne grupe za pripremu Urbanističkog Razvojnog Plana (grupa za demografiju i socijalna pitanja), u opštini Novo Brdo za 2010, svrstali su naselje Bostan u četvrtou kategoriji naselja veličine sa više od 400 stanovnika, i u tom smislu su 3 naselja: Nova i stara kolonija, sa 251 stanovnika, i Bostan sa 200 stanovnika, uključujući i dva kvarta: Plavšić i Mehmetaj.

Bostan kao opštinski centar se nalazi u brdovitom planinskom delu, u blizini drevnog grada Novog Brda, u kojem naselju počinje da teče reka Bostan koja se onda uliva u jezero Perlepnica. Imo površinu od **995 10 76 m2**. Na istoku ovog naselja nalaze se temelji ilirsko-dardanskog lokaliteta, Pretpostavlja se da je tu bio centar Ilirskog grada "Grad Damastion" u mjestu zvano "Gumnište", koje se nalazi između naselja Bostan i Jasenovik.

U 1981. bilo je 191 kuće, sa 982 stanovnika. Posle 1999, jedan veliki deo srpskog stanovništva preselio se u Srbiji, i sada u Bostan žive 451 stanovnika uključujući iz Srpske, Albanske, Romske zajednice i drugih.

Broj stanovnika Bostana u odnosu na ukupan broj opštine, je sada značajno promenjen uzimajući u obzir i proces decentralizacije)

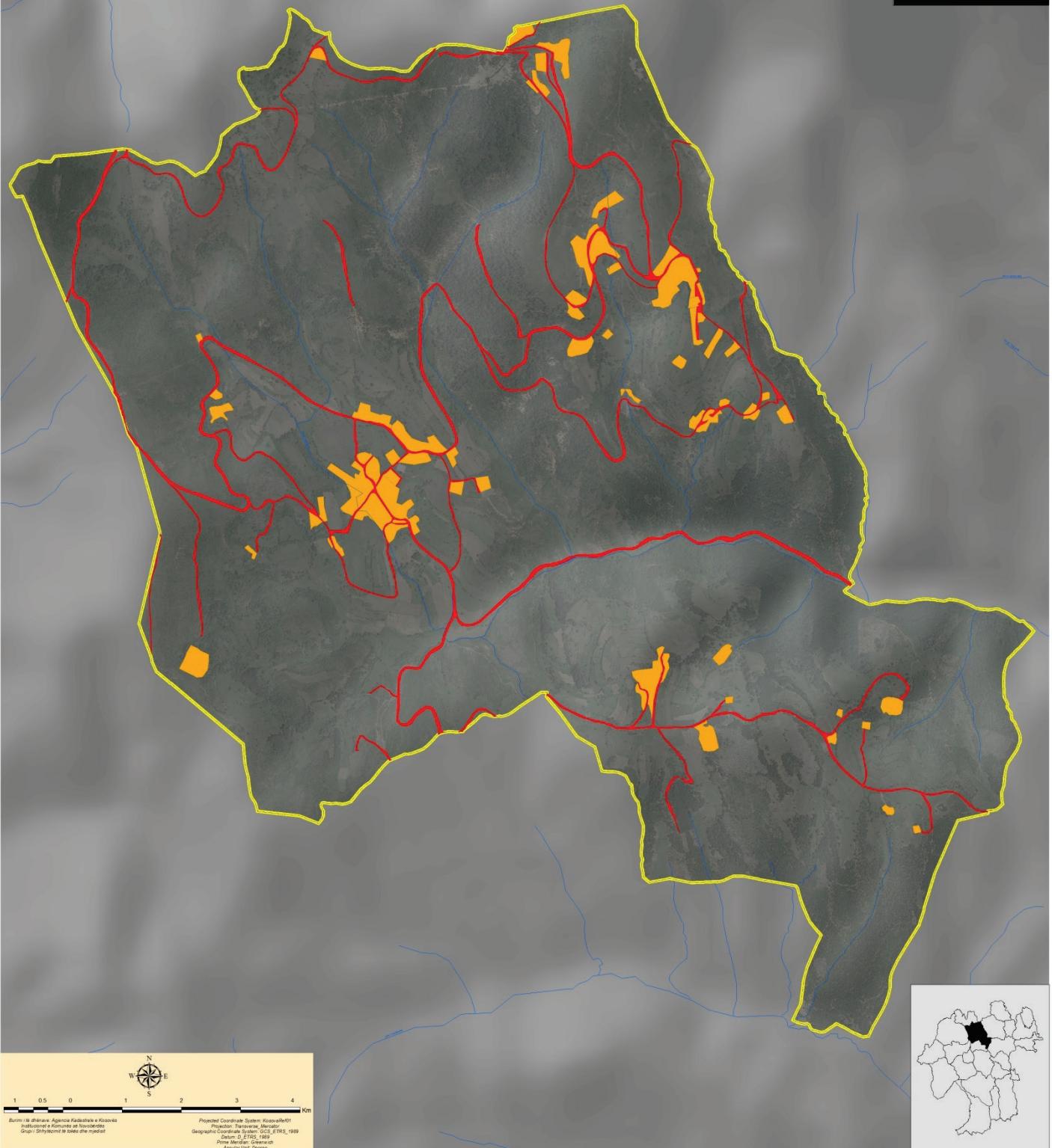
Tab. 6. Podaci o demografiji i naselja Novog Brda

Br.	Naselje	Br. stanovnika	Zone u <u>ha</u>		Prosek površine po glavi stanovnika u <u>ha</u>	
			Katastarske	Građevinske	Po katastarskoj zoni.	Po građevinskoj zoni.
1	Bostan	451	897.06	66.44	0.5027534	6.7880794

SHTRIRJA E VENDBANIMIT EXTENT OF SETTLEMENT OBIM NASELA

INSTAT
HELVETAS
Piani Zhvillimor Urban
i Novobërdes
NOVOBËRDA 2012-2017+
Raznojni Urbano Plan
Novo brdo
NOVO BRDO 2012-2017+
Development Urban Plan
of Novoberda
NOVOBERDA 2012-2017+

Karta. 3. Mapa prostiranja naselja Bostan.

2.2.5 OBRAZOVANJE U NASELJU BOSTAN

Edukativno Obrazovni proces u naselju Bostan, odvija se na nivoima: od Predškolskog do srednjeg VISOKA na albanskom jeziku. Obrazovne institucije:

- *2 predškolska odeljenja, sa 144 dece*
- *1 srednja škola, sa 57 učenika*

U ovim institucijama, na svim nivoima obrazovanja zaposleno je oko 34 radnika.

Pravna infrastruktura i propisi striktno se poštuju i sprovode.

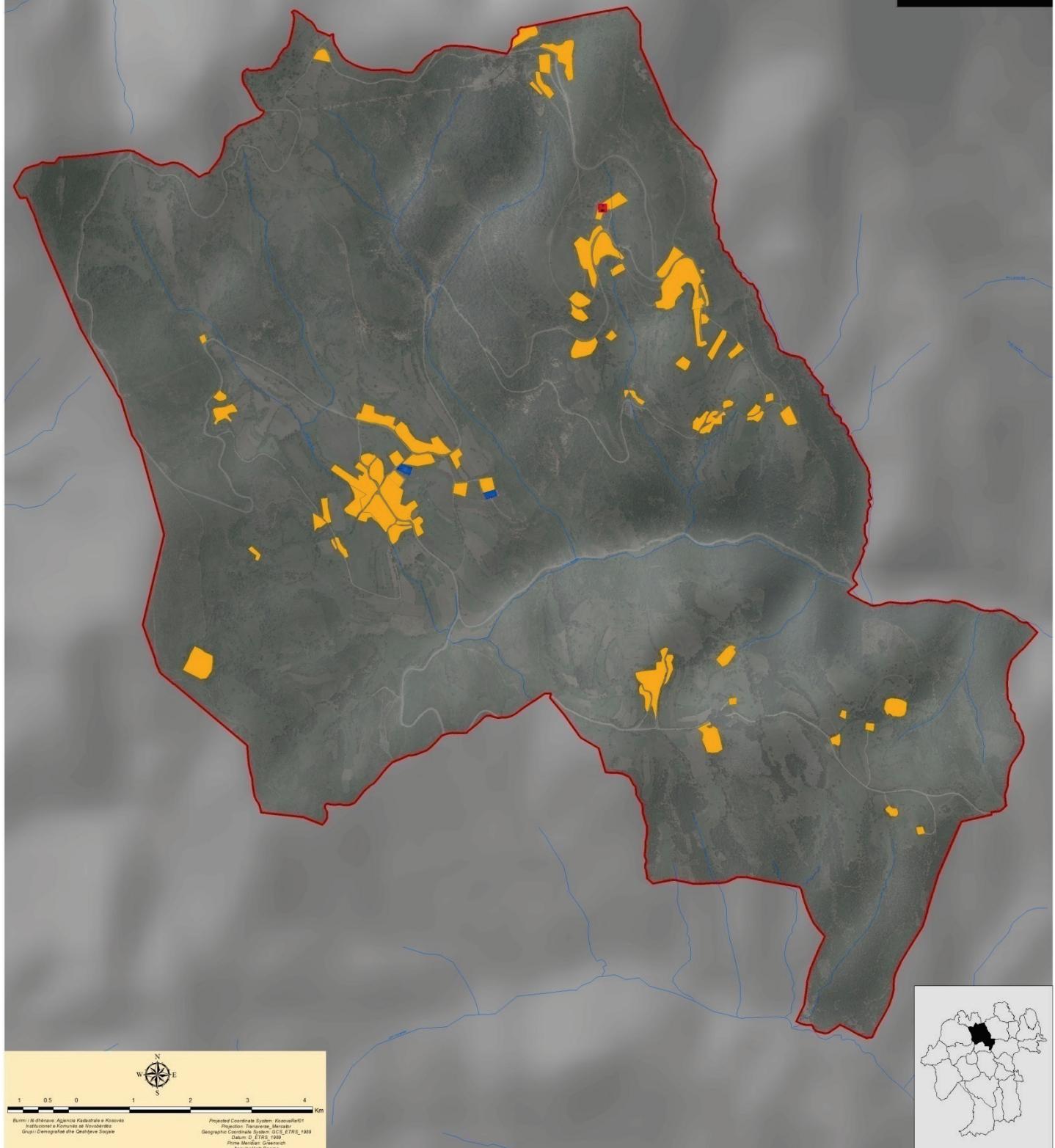
HAPËSIRAT SHKOLLORE DHE SPORTIVE AREAS FOR SPORTS AND EDUCATION ŠKOLE I SPORTSKE PROSTORE

INSTITUTI I STATISTIKËS
HELVETAS

Plani Zhvillimor Urban
i Novobërdës
NOVOBËRDA 2012-2017+

Raznojni Urbano Plan
Novo brdo
NOVO BRDO 2012-2017+

Development Urban Plan
of Novoberda
NOVOBERDÀ 2012-2017+

Karta 4. Školski i Sportski Prostori

Srednje obrazovanje VISOKA

Srednje obrazovanje VISOKA, obuhvata tri ili četiri godine školovanja za učenike starosne grupe od 15 do 18 godina. U opštini Novo Brdo su 3 srednje škole, od kojih 1 (jedna) na albanskom jeziku sa 57 učenika i 5 nastavnika i 2 škole na srpskom jeziku sa 303 učenika i 21 nastavnika. Škole u opštini Novo Brdo, su: Srednja Ekonomski Škola u Bostanu, Srednja Ekonomski Škola u Koretisu i Srednja Tehnička škola u Kufce.

Tabela. 10. Obrazovni kadar u srednjem obrazovanju po položaju (razredi (X-XIII))
20010/12

Nastavnici		Administrativno osoblje		Pomoćno osoblje		Ukupno prosvetno osoblje	
Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
26	70.2	3	8.1	8	21.6	37	100

2.2.6 Školski prostori u obrazovnim ustanovama

Povećanje i poboljšanje školskog prostora za postizanje evropskih standarda, kao i istraživanje postojećeg standarda, je besprekidni proces. Sektor obrazovanja u naselju Bostane, obuhvata 3 školske zgrade. Dve školske zgrade su više oštećene i starije, pa je potrebna popravka, rehabilitacija, instalacija grejanja, instalacija struje, regulisanje vodovodne, kanalizacione mreže i održavanje objekta.

Sektor Infrastrukture je odgovoran za procenu potrebe školskih prostora, planiranje, koordinaciju, kontrolu i sprovođenje projekata u cilju poboljšanja školske infrastrukture. Za planiranje i projektovanje školskih objekata, prvo moramo biti oprezni u psiho-fizičkom razvoju dece. Genetska Pozadina: socijalno okruženje i aktivnost dece utiče na formiranje njihovog karaktera. Ovaj složen proces zahteva adekvatan izbor prostora u funkcionalnom i formalnom smislu. Percepcija prostora za decu, je sasvim promenljiva od toga za odrasle. Zbog tog razloga, ovo pitanje treba uvek imati u vidu.

Tab .8. Odnos između školskih objekata i učenika .

Br.	Naziv škole	Mesto	Br. učen.	Br.nastavn.	Povr. objekta U m ²	Površ. uče./ m ²	Uč./Nas.
1	„Ekonomска Škola”	Bostan	57	10	495.00 m ²	8.6	20.42
2	„Minatori”	Bostan	94	16	817.20 m ²	8.6	5.87
3	„Miladin Popović”	Bostan	50	08	6500.00 m ²	130	6.25
4							
5	Ukupno		201	107	7812.20 m²	147.2	32.54

2.3 ŽIVOTNA SREDINA I KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA

2.3.1 Voda

Bostan naselje karakterišu reke sa niskim kapacitetom vode, što znači da, na ovom lokalitetu postoji nedostatak vodnih resursa. Za sada, većina stanovnika u ovom lokalitetu imaju individualne izvore vode, uključujući i bunare, dok istočni deo ovog naselja kao nova, stara Kolonija, okolina Mehmetaj i Plavšić snabdevaju se vodom iz starog sistema rudnika Novog Brda koji je totalno zastareo jer pripada periodu iz sedamdesetih godina. Najinteresantnijih protok iz pogleda vodoprivrede, je takozvana "Kriva Reka" i da mogućnost akumulacije postoji na granici, ili van teritorije opštine koji bi u buduće bio u stanju da snabdeva ovo naselje korišćenjem vodovodni sistem.

Važno je napomenuti da, i u vezi reke Bostana ne možemo predvideti nešto važno, imajući u vidu da ova reka sa svojim protokom vode, snabdeva jezero Perlepnica, odakle se vodom snabdeva opština Gnjilane (tj. sam grad).

Bostan ima dosta problema sa snabdevanjem piјaćom vodom, jer veći deo teritorije pripada brdovito-planinskom regionu, pa je vrlo teško snabdevanje vodom s obzirom na korišćenjem minerala u dubini zemlje i to je učinilo da se čitava količina vode povuče u dubinu i stoga naši stanovnici se suočavaju sa nedostatkom vode.

U površinske vode spadaju:

- *Reka Bostan*

Površinske vode pripadaju reci Bostan dužine od 3,9 km i potoka, 8,9 km.

Režim voda

U principu, stanje regulacije vodotoka i zaštita od poplave na teritoriji Bostana je nepogodna. Iako u prethodnom periodu obavljeni su neki radovi za regulisanje preteranih tokova vode, povremeno poplave različitog intenziteta se dogodili opet, koje su prouzrokovale znatnu štetu domaćinstvu i mnogim granama ekonomije. Ova situacija je posledica, pre svega, činjenice jer tokom regulisanje vodotoka i odbranu od poplave, poslovi koje su obavljeni su više delimičnog karaktera.

Međutim, intenzitet realizacije ovih radova je i dalje ne-povoljan. Situacija je postala još gora zbog lošeg održavanja i nedovoljne kontrole zaštitnih objekata duž reka, neadekvatni istraživački i studijski rad.

Zagađenje voda

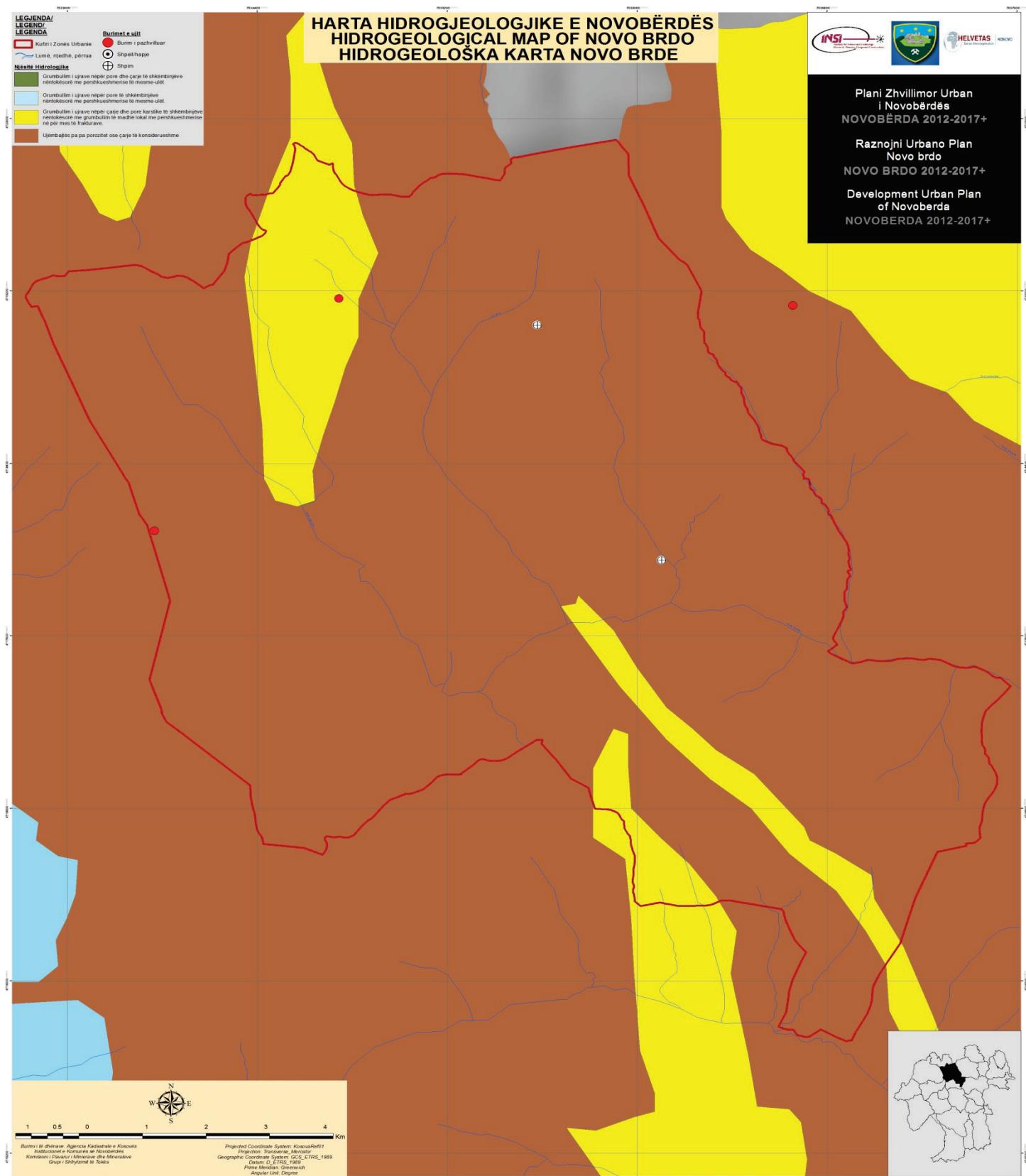
Protok otpadnih voda na celoj teritoriji opštine, je veliki problem, gde samo 30% se smatraju da su povezani u kanalizacionu mrežu, i njihov protok se uliva u reku "Morava" kao netretirane, i kanalizacione mreže izgrađene su posle rata u nekim selima, protok ovih otpadnih

voda se uliva u otvorenom okruženju, van standarda, i na divljom načinu. Važno je napomenuti da jedan deo naselja nije povezan na kanalizacionu mrežu i to izaziva ekološke probleme.

Protok otpadnih voda na teritoriju Bostana, je veliki problem. Samo 45% stanovnika, se računaju da su priključeni na kanalizacionu mrežu, gde njihovo pražnjenje teče u rekama i potocima bez adekvatnog tretiranja, dok kanalizacione mreže izgrađene posle rata u nekim selima, njihovo pražnjenje ide u otvorenom okruženju, a tretiranje vrši se kroz septičke jame.

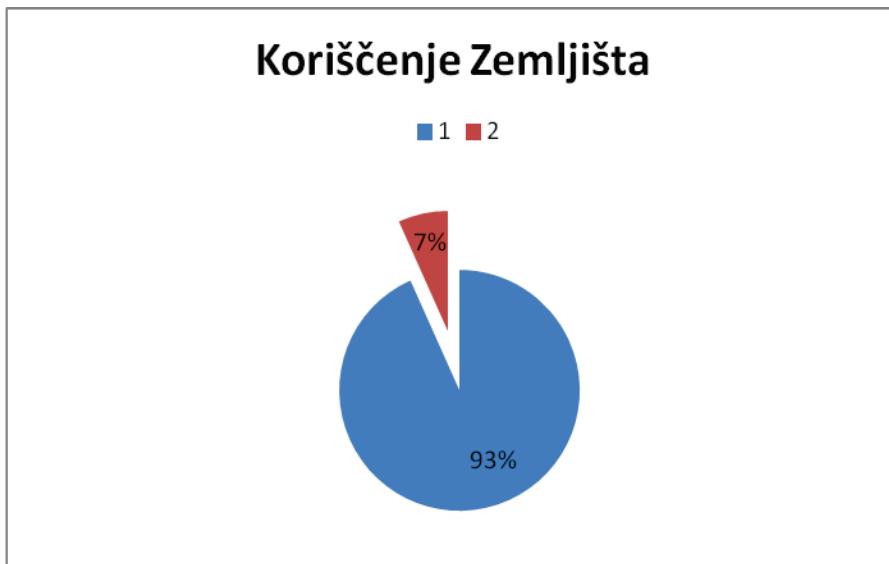
Na ovom naselju ima ukupno pet mreža kanalizacionih sistema i to u:

- Novu koloniju
- Staru koloniju
- Naselje Mehmetaj
- Bostan
- Cilkovc

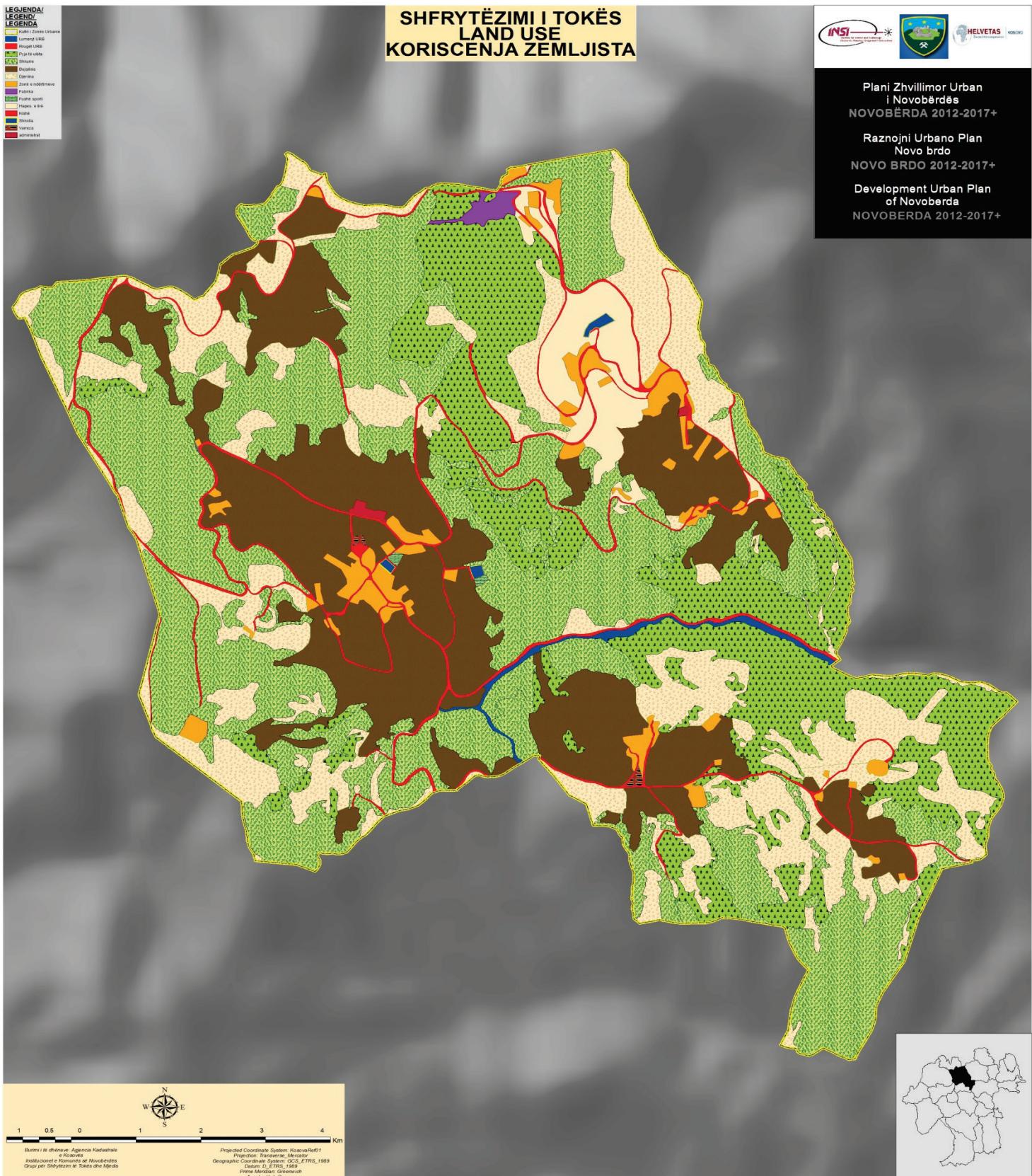
2.3.2 ZEMLJIŠTE

U principu, oko 20% stanovništva naselja Bostan bavi se poljoprivredom, a mali deo stanovništva živi u inostranstvu, gde stvaraju dovoljno prihode za nekoliko porodice. Plodno zemljište nalazi se oko potoka, i uglavnom se koristi za poljoprivredu, sa trendom povećanja izmene namene plodnih zemljišta na građevinsko zemljište i ne obrađene površine (jalovine). U tom smislu, nedostaju odgovarajuća istraživanja za kvalitet i njihovo korišćenje.

Graf.3. korišćenje zemljišta prema stanju iz 2004.

Od ukupne površine, oko 93,3% je poljoprivredno i šumsko zemljište dok ostatak od 6,7%, je građevinsko zemljište.

KRATAK IZVEŠTAJ KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA U OPŠTINI NOVO BRDO:

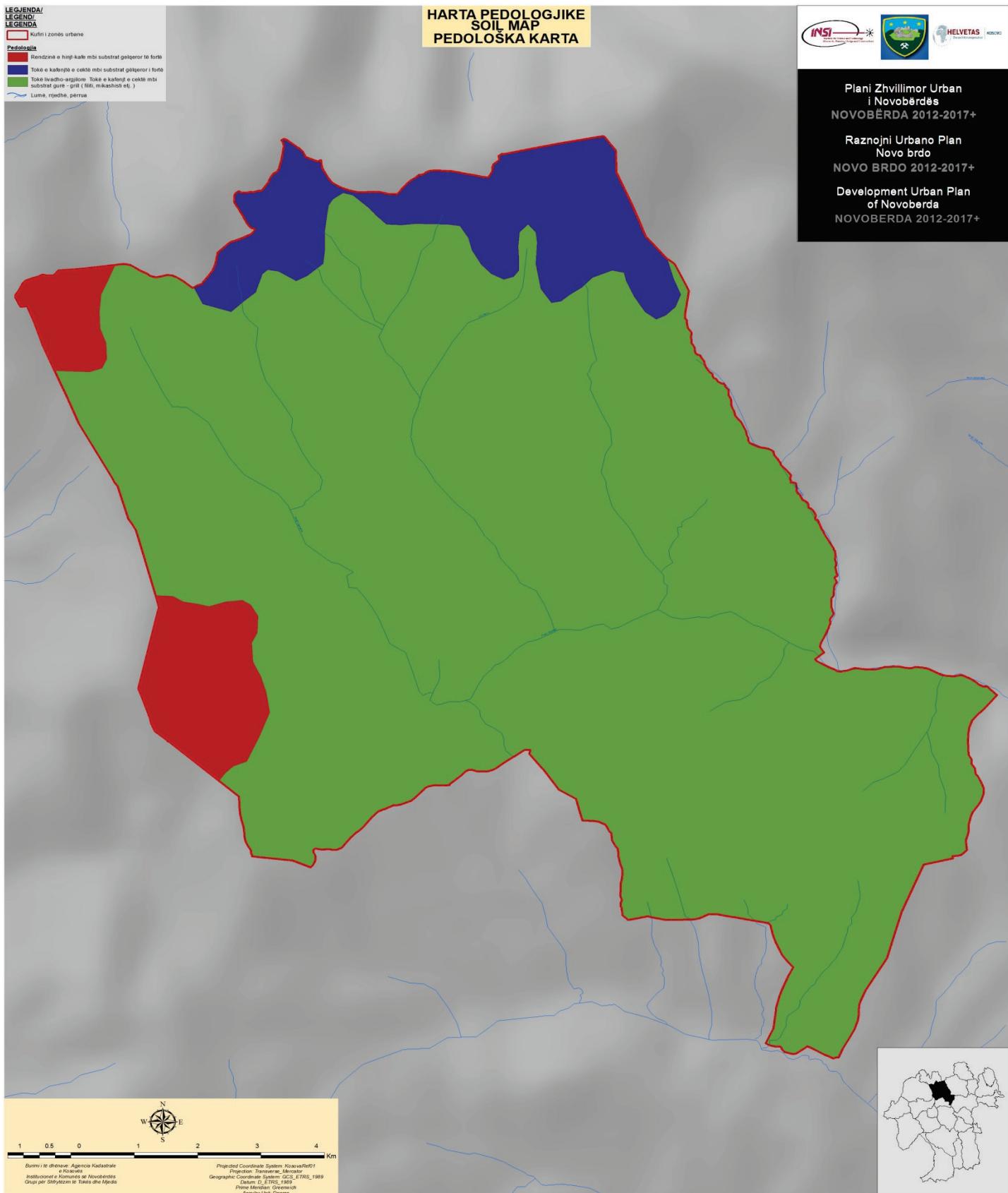
Utvrđivanje klasa boniteta

Klasifikacija klasa boniteta zemljišta Bostana, izvršena je prema uputstvima OHP-a (1976, 2007) i predloženim kriterijumima na osnovu sprovedenog istraživanja u opštini Kлина (Zogaj, 2010).

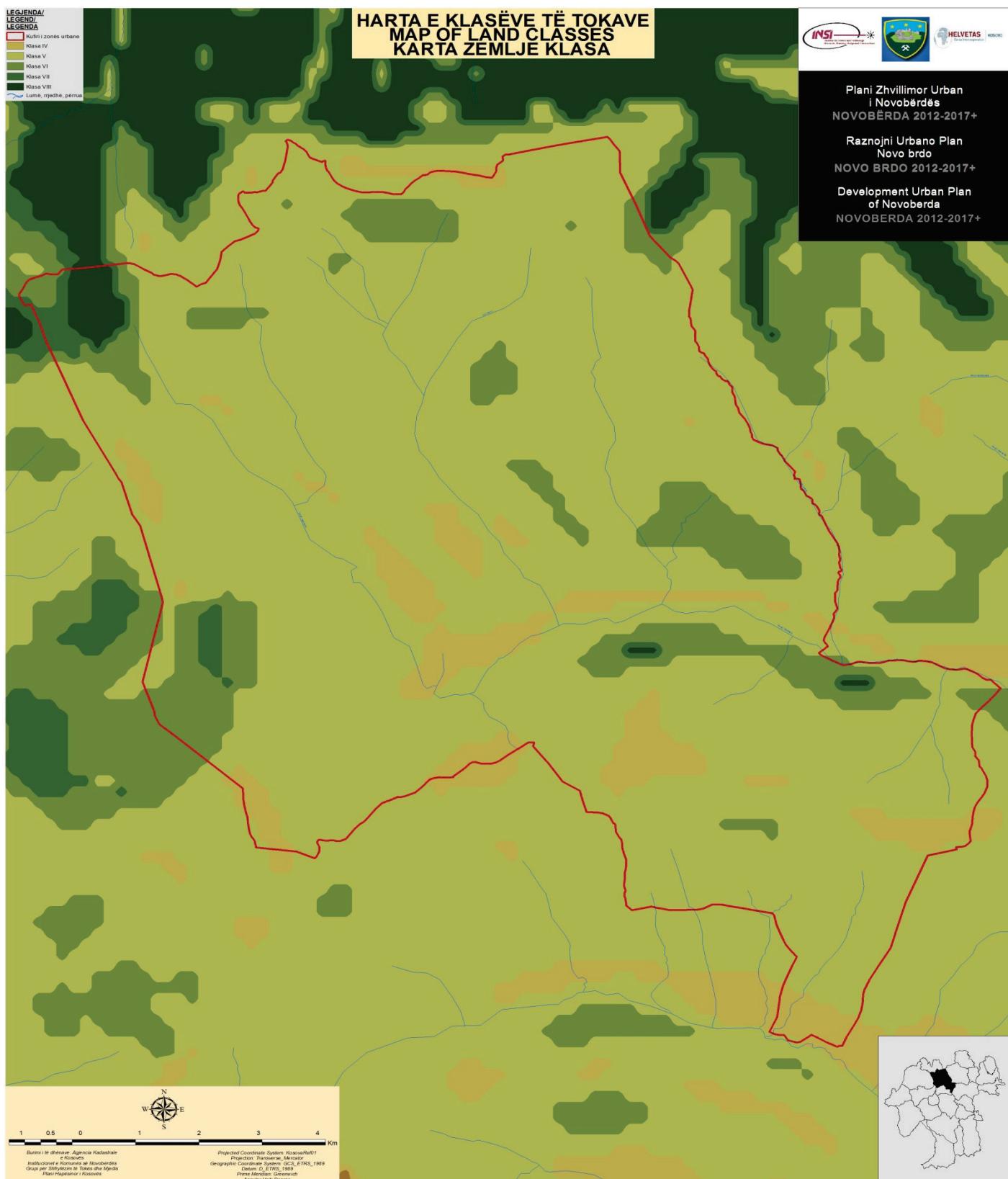
Klasifikacija klasa boniteta zemljišta Bostana, izvršena je prema uputstvima OHP-a (1976, 2007) i predloženim kriterijumima na osnovu sprovedenog istraživanja u opštini Kлина (Zogaj, 2010).).

Tabela. 9. Određivanje klase plodnosti zemljišta u Bostan

Br.	V	Klase boniteta
16	Aluvijalno zemljište	II
30	Livadsko-glinovito zemljište	III
72	Kafena Smonica	III
126	Plitko kafeno zemljište nad stenovitom supstratu sa neutralnom reakcijom (andezitno, itd)	VII
134	Podzol-pseudoglej zemljište	V

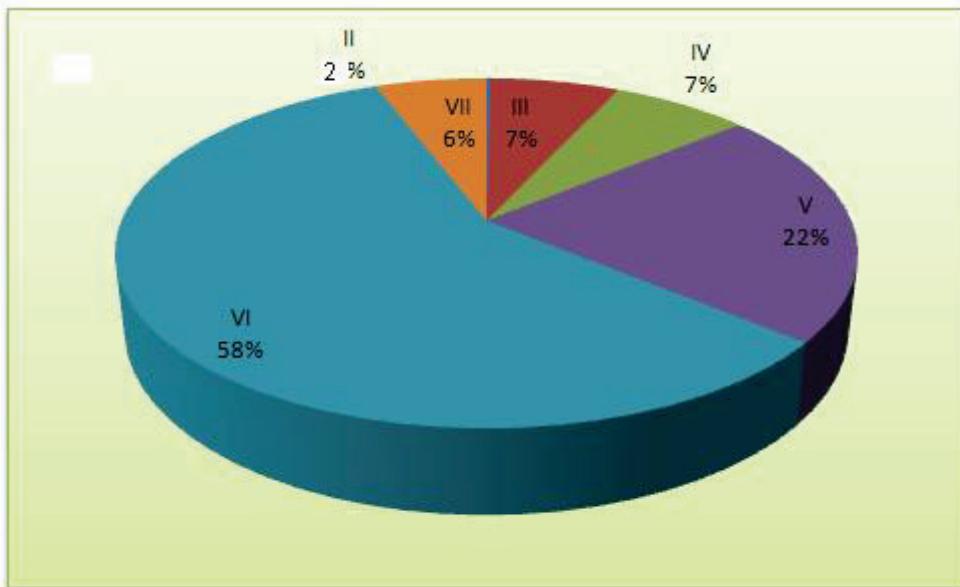
Karta. 6. Pedologjia

Karta.7. Podela zemljišta prema bonitetu u procentu (%) i hektaru (ha) u O. Novo Brdo prema uputstvima OHP (1976, 2007) i predloženim kriterijumima na osnovu sprovedenog istraživanja u

opštini Kline (Zogaj, 2010).

Na grafikonu 7 je data stopa boniteta zemljišta u opštini Novo Brdo, površine u ha i procentima. Klasa (II) 2%, klasa (III) (7%), klasa (IV) (7%), klasa (V) 22%, klasa (VI) 58%, klasa (VII) 6%.

Graf.7. Podjela zemljišta prema bonitetu u procentu (%) i hektaru (ha) u O. Novo Brdo prema uputstvima OHP (1976, 2007)

2.3.3 KLIMATSKI USLOVI, KLIMATSKA VALORIZACIJA, KARAKTERISTIKE

Na Teritoriji opštine Novo Brdo, preovlađuje tipična kontinentalna klima. Iako zbog nadmorske visine, u nekim delovima opštine prolazi u planinskoj klimi. Redovni protok termalnog režima, ne zavisi od nadmorske visine, tako da temperature su minimalne u januaru i maksimalne u julu i avgustu. Prosječne godišnje padavine, dostižu na (909.8 mm) Prema merenju u oblasti Pomoravlja, u 2002., i 539.7 mm u 2008, prema Hidrometeorološkom Institutu Kosova. Broj kišnih dana (dana sa padavinama), ne zavisi samo od nadmorske visine već i od položaja i izloženosti terena, ali količina padavina raste sa povećanjem nadmorske visine. Moglo bi se reći da, na teritoriji opštine, vetrovi duvaju mnogo. Uglavnom, vetrovi duvaju sa severozapada, ali najjači su sa jugoistoka. Padavine snijega u ovim oblastima mogu se održati od oktobra do maja, dok vedro vreme je od jula do septembra.

Tmax	1.3	10.2	13.2	15.0	21.5	25.6	27.4	24.8	20.5	16.4	11.6	3.6	15.9
.
Tmin.	-6.1	-2.1	3.1	4.4	10.2	12.7	15.3	13.7	9.6	5.7	2.2	0.4	5.6
Tsrd.	-3.6	4.5	8.0	10.0	16.0	19.4	23.5	19.6	14.5	10.9	5.6	1.4	10.9
Vlaž %	87	79	74	78	78	73	68	80	85	83	84	91	80
Pritis ak at	954. 1	949.6	938. 4	942. 6	948. 5	950. 1	948. 4	948. 2	948. 6	948. 6	948.7	948.6	947.9
Era/m s.	1.0	1.5	2.5	2.7	1.9	2.4	2.2	1.9	1.8	1.8	2.2	2.6	2.0
Pada vine.	31.6	38.1	55.7	56.0	93.9	23.3	85.4	113. 3	94.6	170. 0	32.1	115.8	909.8

**SHPEJTËSIA MESATARE E ERËS NË % NGA 8 DREJTIME
PËRPJESA 1mm=2%**

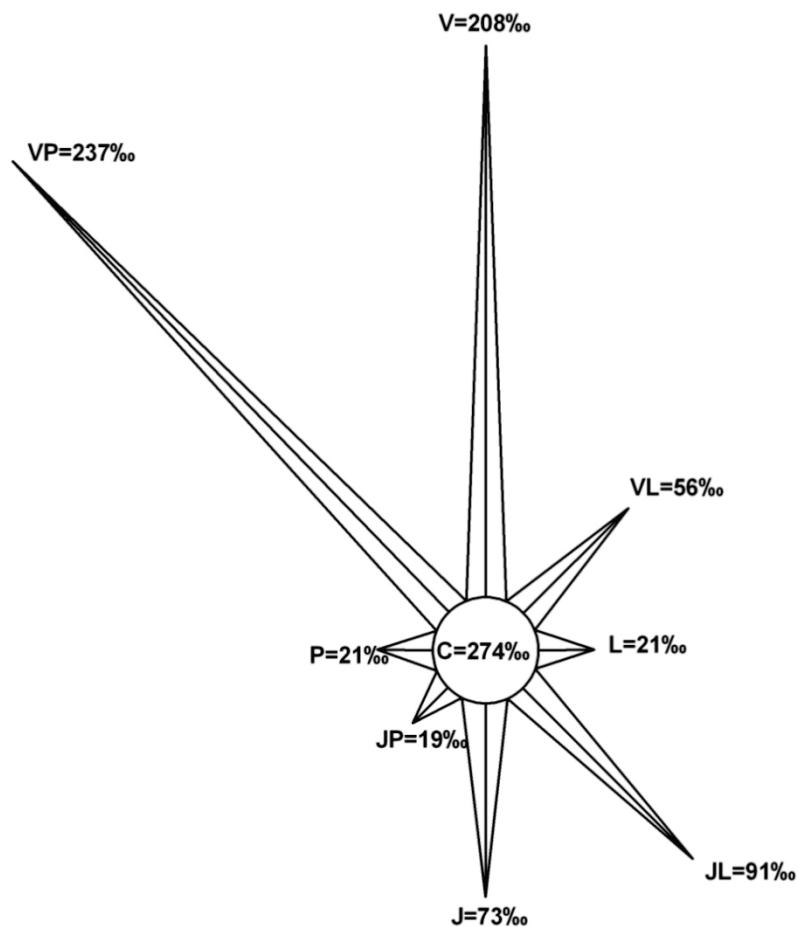

Fig.1. Ruža vetrova u opštini Novo Brdo.

2.3.4 KULTURNE I PRIRODNE BAŠTINE

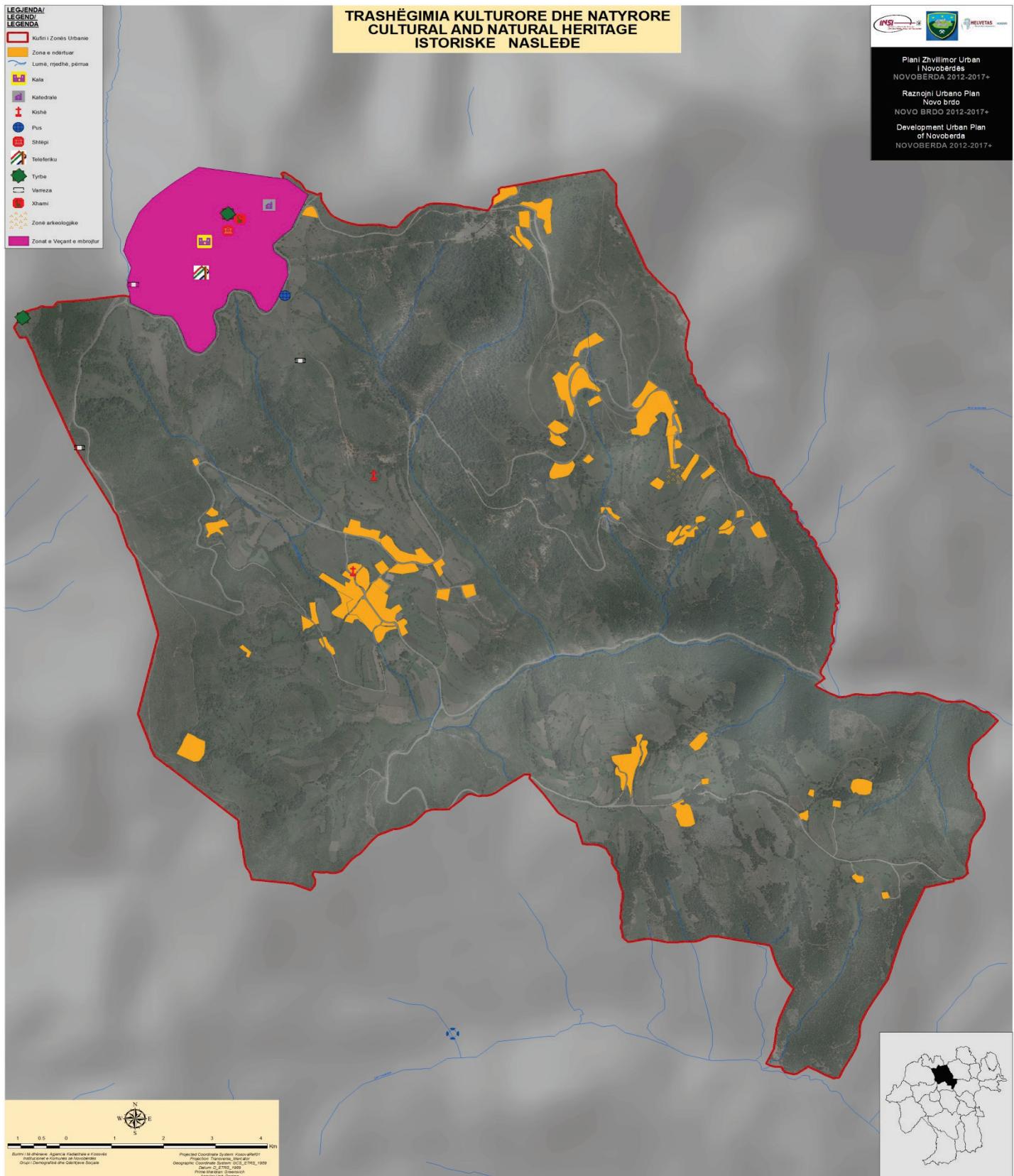
Zaštita kulturne i prirodne baštine u Novom Brdu, je neophodna. Ovo treba da bude zasnovano na svesti javnosti o njihovim vrednostima, njihovom značaju, za identiteta lokalne zajednice omogućavajući da ove vrednosti uživaju i povremeni posetioci. Istoriski i kulturni vrednosti takvih objekata i spomenika, treba da budu uključeni i u školskim programima. Povećanje vrednosti kulturnog nasleđa, zasniva se na činjenicu, koliko se zna o njima. U naselju Bostan postoje neke kulturni objekti kao: Temelji Sasove crkve, Pravoslavna Crkva, onda imamo arheološka iskopavanja u blizini Doma zdravlja u staroj koloniji. Takođe u ovom naselju imamo i prirodno nasleđe kao sto je meštenka u istočnom delu ovog naselja.

Na osnovu evidencije Kancelarije za kulturno nasleđe u Bostan, i drugih informacija popunjениh od radnih grupa i civilnog društva, kao i od drugih izvora i informativne mogućnosti, identifikovani su ovi vrednosti kulturnog nasleđa kao objekti nasleđa i kao duhovno nasleđe:

- *Crkva Svete Marije - Sasova Crkva*
- *Pravoslavna crkva u selo Bostan, koja datira još iz XVIII veka*
- *Lokalitet Gumnište*

Kao duhovno nasleđe:

- *Dan velike gospe*
- *Velikdan*
- *Dan oslobođenje Novog Brda*
- *Svi nacionalni praznici i drugi*

2.3.5 PRIRODNE I DRUGE ELEMENTARNE NEPOGODE

Poplave, odronjavanje snega, veliki snegovi, jak vетар, grad, led, suša, masivna pojava bolesti kod ljudi, životinja i biljaka i druge nesreće, koje su izazvane od prirode. Druge nepogode znači velike nesreće u drumskom, vazdušnom i železničkom saobraćaju, požari, nesreća u rudama, uništavanje brana i druge ekološke i industrijske nepogode, koje izaziva čovek radom i ponašanjem, vanredno, hitno stanje, visoke temperature tehnički kolaps energetskih sistema za snabdevanje strujom, telekomunikacija i informaciona tehnologija, teroristički akti i druge načine masivne opasnosti. Teritorija opštine Novog Brda, neprestano je suočena i može se suočiti sa prirodnim i drugim nepogodama, tako da Odeljenje za Javne Službe, Zaštitu i Spasavanje je odgovorno za upravljanje ovih vanrednih situacija, kao što su:

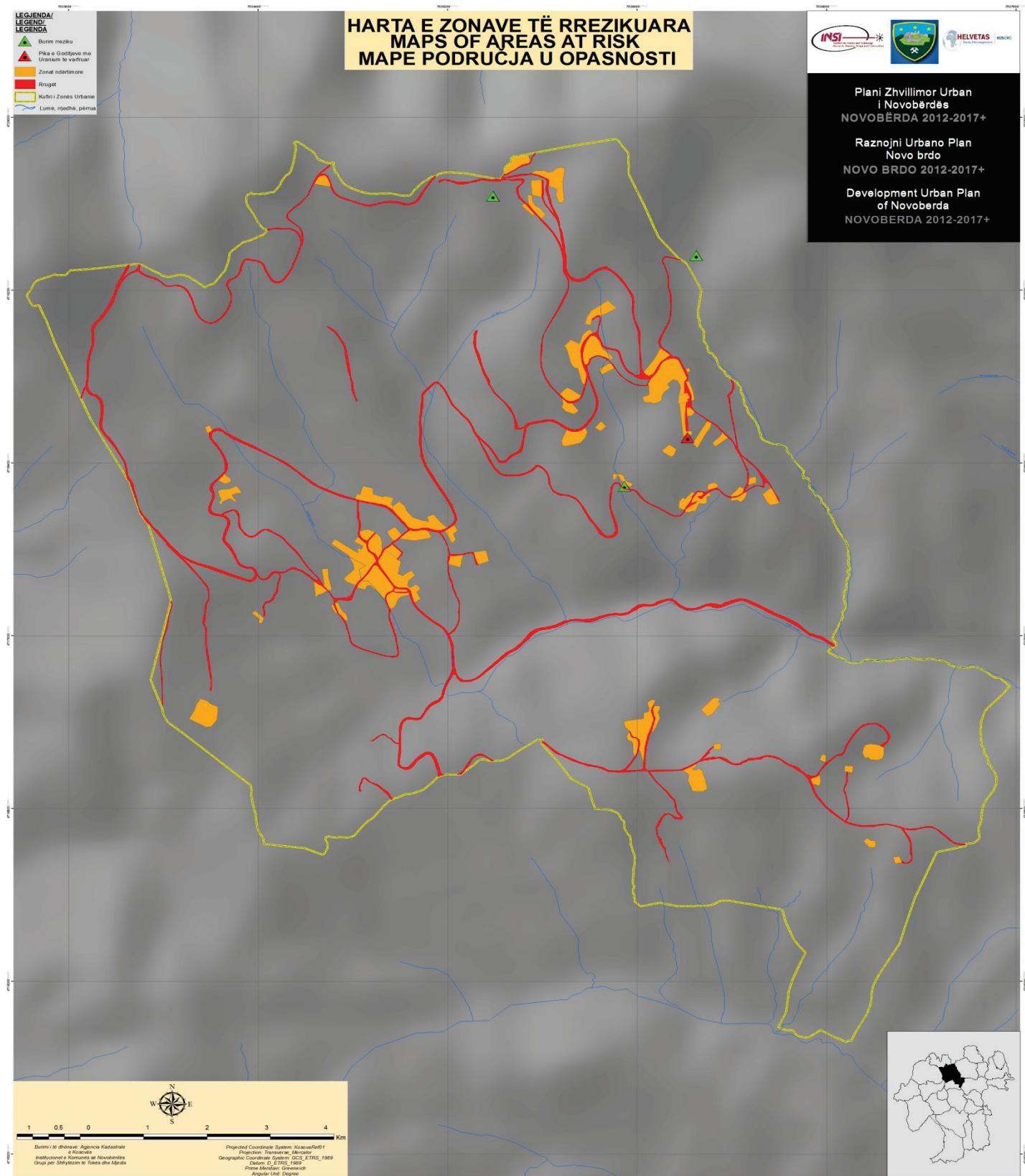
- Požari
- Poplave (1, 2)
- Zemljotresi
- Ostale elementarne nepogode

Jedan od najizazovnijim prirodnih nepogoda je zemljotres. Poznato je da sa seizmološke tačke gledišta, opština Novo Brdo, kao i veliki deo Kosova predstavljaju oblast visoke seizmičke aktivnosti, koja je pogodena u prošlosti i može biti pogodena i u budućnosti od strane mnogo jakih domaćih izvornih zemljotresa, koji imaju plitke ognjište. Teritorija Novog Brda, je karakteristično za oblast seizmičkih izvora ili seizmičke zone (kako su drugačiji navedene), kao što sledi: Seizmička zona Kamenica - Novo Brdo - Gnjilane maksimalne magnitudo M = 6,0 stope Ritera, u poređenju sa Kosova kojeg karakterišu seizmička zona Prizren - Peć i seizmička zona - Kopaonik.

Ove oblasti seizmičkih izvora, su generisali u prošlosti i mogu generisati i u budućnosti jake zemljotrese. Među najmoćnijih zemljotresa koji su pogodili region, ovde spominjemo: Uroševac-Gnjilane, uključujući i Novo Brdo, je pogoden od dva veoma jaka zemljotresa u godinama: 1755, 1921. Zemljotres iz 1921, sa istim intenzitetom kao što je bio u 1755, što znači da se ponovio ovde posle 166 godina. Zemljotres iz 1921, je propraćen uz niz jakih potresa 7 i 8 stepeni (MCS stepen), koji su trajali godinu dana: od avgusta 1921 do septembra 1922. Karakteristika je da u regionu Pomoravlja zabeleženi su zemljotresi sa magnitudom ispod 5,0 skale Riter, i epicentar intenziteta: oko 6-7 stepena, kako sledi:

- Zemljotres 5. marta 1936 sa magnitudom 4,9, a intenzitet epicentra 6-7 stepena
- Zemljotres 8. juna 1956 sa magnitudom 4,6, a intenzitet epicentra 6 stepena

To pokazuje da, posle 1956. nije registrovan neki zemljotres sa intenzitetom epicentra: 6, ili vise od 6 stepena. I tek 24. aprila 2002, zemljotres sa intenzitetom epicentra od 7,5 stepena: MSK-64, pogodio region Gnjilana. Iz ovoga možemo zaključiti da se ovaj zemljotres ponovio ovde posle 46 godina od zemljotresa 6 stepena iz 1956. i posle 66 godina od zemljotresa 6-7 stepena iz 1936. Iz onoga što smo gore rekli, sledi da, i teritorija opštine Novobrdo kao i veći deo teritorije Kosova, predstavlja aktivno mesto sa seizmičke tačke gledišta, visoku seizmičku opasnost, isto kao i susedna mesta. Seizmička aktivnost Visoka i zemljotres od 24. aprila 2002, koji je pogodio region Gnjilane-Novo Brdo, ali vredi evidentirati i povremene zemljotrese koji se dešavaju u kontinuitetu, kao i one od: 06.03.2008, gde je, prema podacima Seizmičkog Instituta Kosova bili su tri zemljotresa iako malih razmera intenziteta od 3,6, 3,4 i 3,7 stepeni Riterove skale.

ODRONJAVANJE SNEGA

Odronjavanje snega u opštini Novo Brdo, može biti samo u visokim planinskim oblastima koje ne predstavljaju neku opasnost za stanovništvo Novog Brda i njenu ekonomiju, dok u urbanoj zoni ne postoje takve problemi, pošto jedan veliki deo naselja Bostane leži na donekle ravnoj površini dok ostali deo pripada terenu sa malim nagibom, posebno istočni deo ovog naselja.

JAK VETAR

Na osnovu činjenice da Bostan leži u dolini koju okružuju brda kao što je dvorac Novog Brda na severnom delu, na istoku imamo brdo Jasenovik, na zapadu imamo brdo Mendolaka i na samom jugu imamo brda selo Ternicevc i, kao takav je zaštićen od uticaja jakih vetrova koji bi mogli da ugroze stanovništvo Bostana i njegovu ekonomiju.

GRAD

Često, grad u opštini Novo Brdo može se smatrati kao rizik za ekonomiju, imajući u obzir da je u prethodnim godinama bilo silovitih gradova, kao onaj iz 2002, koji je uništilo sve useve sela Novog Brda u jugo-zapadu. Karakteristično je da gotovo sve padavine koje dolaze iz severno-istočne strane, odnosno struje vetrova sa oblacima koje dolaze iz deo Mareca, na pravcu visokih planinskih područja su propraćeni gradom.

LED

I teritorija Novog Brda kao širom sveta, u prošlosti bila je obuhvaćena ledom i prošla kroz glacijalnog perioda. U našem vremenu, teritorija Novog Brda obuhvaćena je ledom i snegom samo u visokim planinskim oblastima, i u dolini krive reke tokom zimske sezone i ne predstavljaju neku opasnost za privredu i poljoprivredu.

SUŠA

Suša se može smatrati pretnjom za useve tokom letnje sezone, uglavnom tokom meseca jula i avgusta, i kada su temperature visoke a kiše retke.

POPLAVE

Poplave su osnovne nepogode, koje zahtevaju posebnu pažnju. Poplave se smatraju pojave koje se javljaju u određenim godišnjim dobima, koji su opasni po ljudskom životu i donese znatnu materijalnu štetu. Poplave ne mogu se spreciti, ali njihova šteta može da se ublaži i upravlja. Voda, koja se prikuplja od padavine ili topljenja snega mora da pronađe način svog pokreta. U ovom slučaju je važno da se stvore uslove za slobodno i nesmetano pražnjenje vode. Naselje Bostan, već godinama se suočava sa problemom poplave kako u stambenim lokacijama tako i u poljoprivredno zemljište. Ako se napravi analiza ovog stanja izazvane ovim poplavama, možemo doći do sledećih zaključaka:

1. *Ekonomска штета*
2. *Ugrožavanje ljudskog zdravlja*
3. *Stalna kontaminacija životne sredine*
4. *Širenje epidemije, itd.*

U naselje Bostan, važno je rešavati vode koje izazivaju poplave, a koje dolaze kao rezultat:

- *Potoka u planinskim oblastima tokom lošeg vremena intenzivnim padavinama postaju silne i nose materijal kojeg pronađu u svojem putu i imaju veliku moć*
- *U ravnoj zoni, gde zbog nedostatka nagiba terena, kišnice ili rastopljeni sneg nisu pokretni, nego ostaju do trenutka dok se ne apsorbuju od sloja zemljišta*

Poplave se dešavaju u ovim rekama i potocima:

Reku Bostan, koja počinje od Dvorca Novog Brda i prožima ovo mesto

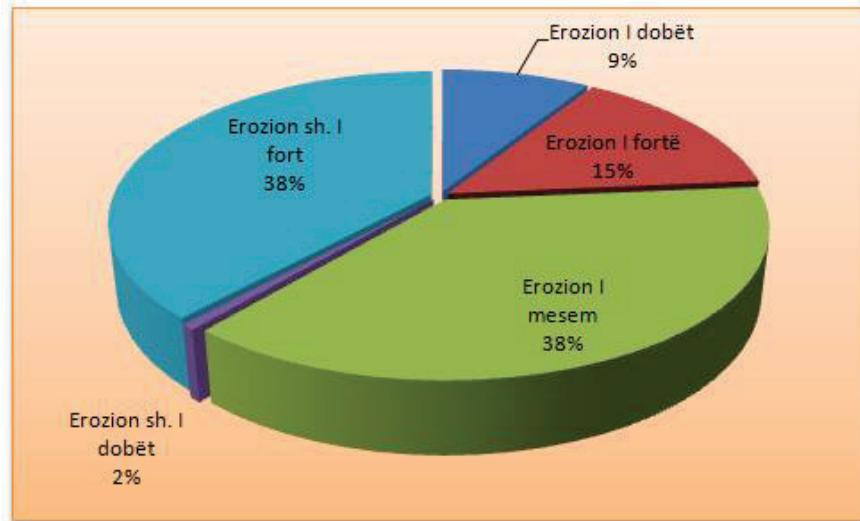
Korito reke Bostana, se ne održava ljudskim rukama, niti od bilo kojeg opštinskog preduzeća. Ostavljeno je na milost i nemilost same prirode, i u mnogim slučajevima služi kao deponija za otpade.

EROZIJA

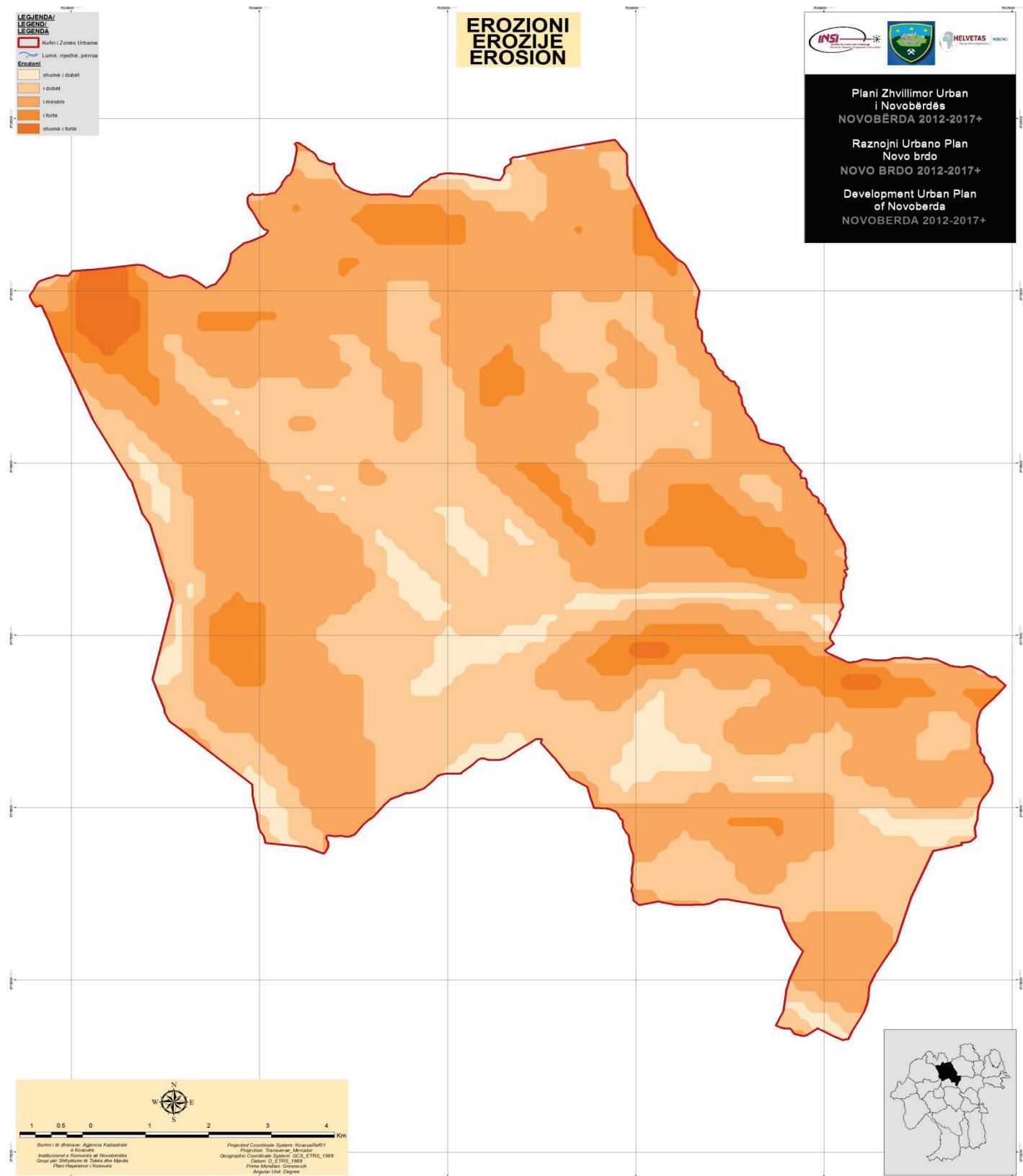
Erozija je jedan od veoma važnih faktora za rešavanje, jer ugrožava poljoprivredne površine, infrastrukturu, ali i stvorenih i planiranih dobara od ljudskog faktora. Ovaj fenomen je prisutan gotovo na celoj teritoriji opštine Novog Brda u različitim oblicima i veličinama. Ubrzanje ovog fenomena, u mnogim slučajevima, ulogu je takođe igrao ljudski faktor kao rezultat neracionalnog korišćenja poljoprivrednog zemljišta, nekontrolisane sječe šuma, ali prilikom nekontrolisanog korišćenja inertnih i građevinskih materijala. Više je prisutan na molasičnim formacijama kao rezultat degradacije šuma, vegetacije i nagiba terena, koje se pojavljuju u obliku pranja površine i uvale potoka, ali i duž obalama rečnih korita, potoka, neodgovarajućeg korišćenja zemljišta, ne-izgradnje planinskih brana itd.

STEPEN EROZIJE

Teritorija opštine Novog Brda, odlikuje se učešćem erozivnih površina prema sledećim kategorijama: površine koje su izložene slabe erozije, obuhvaćaju površinu od oko 9% teritorije. Srednja erozija: 38%. Površine sa jakom erozijom u opštini Novog Brda, obuhvaćaju 15%. Veoma jaka erozija: 38% i veoma slaba erozija: 2%.

Graf.6. Stepen erozije u opštini Novo Brdo

2.4 EKONOMSKI RAZVOJ

2.4.1 POLJOPRIVREDA

Bostan, ima površinu od 995.10.76 m² zemljišta, od koje 195.67.90 m² poljoprivredno zemljište (obradivo zemljište)⁵

Poljoprivredna površina:

<i>Privatna</i>	97.5 %
<i>Državna</i>	2.5%

Graf.7. Vlasništvo Zemljište u Bostan

U Bostane, površina obradivog zemljišta po glavi stanovnika, procenjuje se na oko 0,11 ha. Najveća farma, procenjuje se na oko 30 ha, dok najmanja, oko 0,10 ha. Od ukupne obradive poljoprivredne površine od 17.963 kultivisane biljne proizvodnje, zasluženo mesto zauzima proizvodnja belih žitarica, i to:

Na osnovu statističkih podataka, oko 60% porodičnog budžeta zarađenog iz poljoprivrednih prihoda izdvaja se za porodične troškove. Samo 40% od porodičnih prihoda, koristi se za komercijalnu dobit.

Poljoprivredna proizvodnja: U jesenjoj setvi, zemljište se uglavnom zaseje pšenicom, dok u prolećnoj setvi sa kukuruzom i krmnom bilje za stočarstvo. Drugi važni usevi su povrće (krompir), itd. Proizvodnja žitarica, kreće se oko 3500-4000 kg/ha.

⁵ Odeljenje za Poljoprivredu Novobrdo

2.4.2 INDUSTRIJA

Postojeće stanje industrije u naselju Bostan je prilično nepovoljno. U ovom naselju trenutno nalazi se samo jedan deo rudnika Novog Brda koji je trenutno van funkcije, i ne eksploatiše rude.

Na ovom naselju, industriju možemo klasifikovati po sektorima,: društvenom i privatnom.

2.4.3 TRGOVINA

Na osnovu podataka koje poseduje ekonomski sektor u Odeljenju za Ekonomiju i Finansije u opštini Novo Brdo, registrovane su 151 preduzeća, uključujući oba sektora, privatnog i društvenog sektora.

Vredi napomenuti da u naselju Bostan postoje nekoliko malih preduzeća koje se bave biznisom kao prodavnice za maloprodaju, vredi napomenuti da ovim sektorom su takođe povezani i neke od poljoprivrednih proizvoda u poslednje vreme kao što su gajenje jagoda, od kojih, poljoprivrednici imaju veoma dobar korist.

2.4.4 ZANATSTVO

I dalje ostaje važna oblast za ekonomski razvoj i u naselje Bostan. Postojanje značajnog iskustva u zanatskim delatnostima, bilo u zanatskim proizvodima, uslugama, umetnosti i rukotvorine, smatra se kao prioritet za ekonomski razvoj.

2.4.5 TURIZAM

U Bostan, trenutno ima nekoliko objekata gde se može razviti turizam, imamo objekat turističko informacionog centra i imamo broj porodica koje se bavi turističkim aktivnostima, posebno u ovim oblastima, pružanje tradicionalne hrane, smeštaj sa doručkom, zabavu itd.

Razvoj turizma vidimo činjenicom da ovo naselje nalazi se u neposrednoj blizini starog grada dvorca Novog Brda, i zbog te činjenice je neophodno razvoj u budućnosti u ovom sektoru.

2.4.6 ENERGETIKA

Glavni problem u trenutnom stanju snabdevanja električnom energijom u Bostane, kao i svude na Kosovu, je nedostatak potrebne količine električne energije. Razlog za to je nedostatak proizvodnih kapaciteta, zastareli kapaciteti (termoelektrane Kosovo A i Kosovo B), zatim zastarela mreža distribucije i veliki gubici koji u velikoj meri su kao rezultat ne plaćanja

usluga od strane potrošača. Energetski problem utiče na nespremnost stranih investitora za ulaganje i u opštini Novog Brda, kao jedna od prilike za oživljavanje privrede.

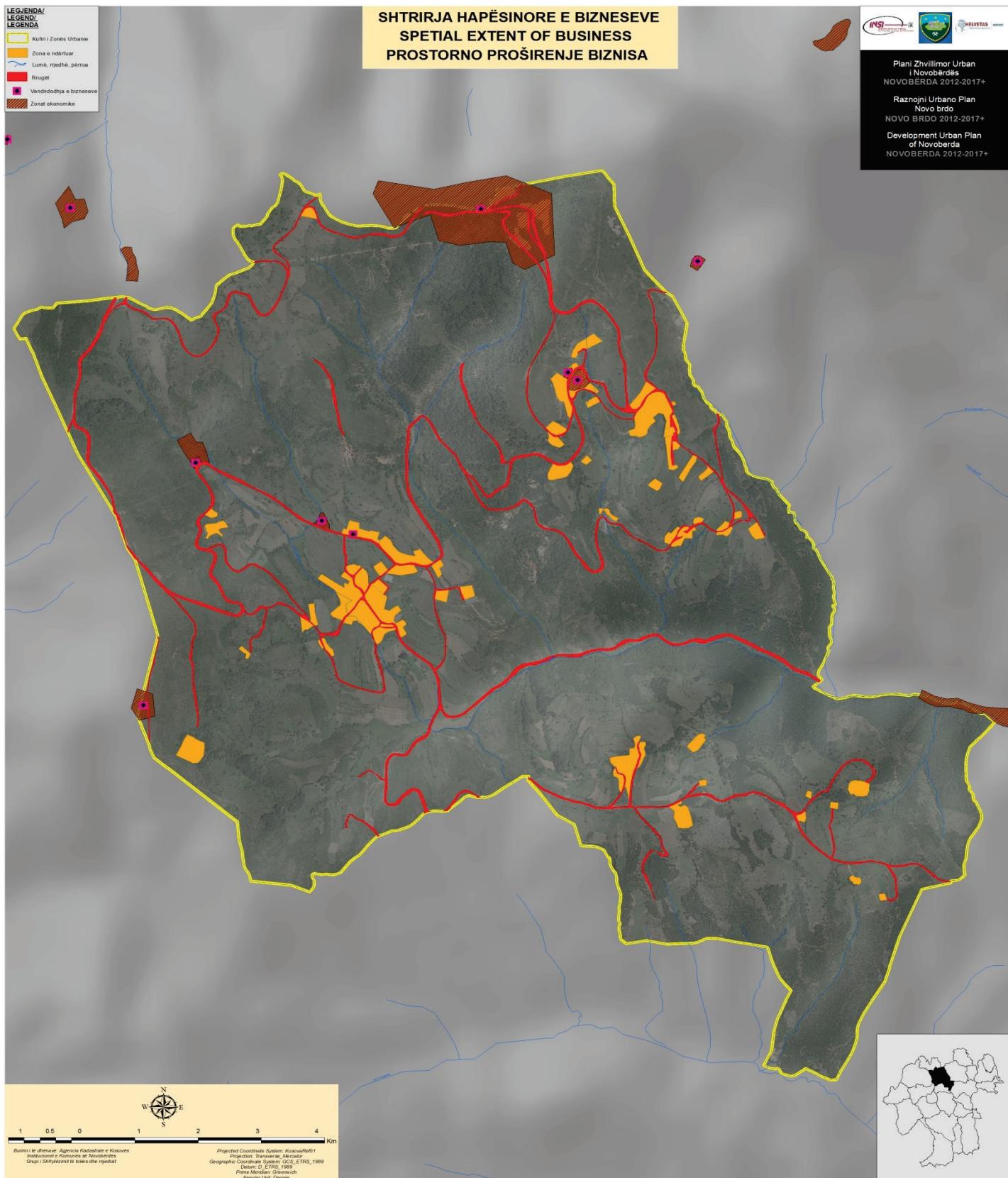
Proizvodnja električne energije je manja od zahtevima potrošača, što znači da je potrebno izgraditi nove proizvodne kapacitete, čime bi se poboljšalo snabdevanje potrošača i energetska razmena u regionu će biti kao mogućnost razvoja ovog sektora.

Zastareli kapaciteti su zagađivači životne sredine, stoga novi kapaciteti bi trebalo da imaju ekološke komponente. Izgradnja novih kapaciteta će omogućiti sigurno napajanje električnom energijom u zonama ekonomskog razvoja. U naselju Bostan u poslednjem vremenu odvijaju se nekoliko projekata za proizvodnju energije vetra, projekti, čija realizacija je u toku.

2.4.7 NERAVNOPRAVNI EKONOMSKI RAZVOJ

Iz korišćenih izvora informacija, nailazili smo na ne-jednako raspoređivanje ekonomskog razvoja koji je prisutan u svim oblastima ekonomskog razvoja, počev od fabrike, malih i srednjih preduzeća, malih marketa, supermarketa, zanata, industrijskih kapaciteta ali i u poljoprivredi. (*Mapa: Prostorno raspoređivanje Biznisa*)

U naselju Bostan postoji 5 preduzeća od kojih, tri su registrovani a ostali nisu registrovani, veći deo ovih biznisa su koncentrisani u blizini regionalnih i magistralnih puteva što znači da u ruralnim delovima nemamo neki razvoj koji bi bio zadovoljavajući.

2.5 TEHNIČKA INFRASTRUKTURA

2.5.1 TRANSPORT I NJEGOVA INFRASTRUKTURA

Transport, predstavlja jednu veoma značajnu aktivnost za građane, institucije i biznise u Bostanu. Transport je sadržajan faktor za ekonomski, socijalni i razvoj životne sredine, ali i posledica ovih kretanja i igra značajnu ulogu u povezivanju prostornih relacija. Transport se u Bostanu odvija automobilističkim putevima.

2.5.2 AUTOMOBILISTIČKI TRANSPORT

Veza Bostana se planira kroz regionalnim putevima sa glavnim centrima; Prištinom i Gnjilanom što znači da planiranje u buduće treba da se prostire putevi koji se vežu sa opštinom Gnjilana, Prištine i Kamenice.

Pojava ilegalne izgradnje na putnom pojasu je alarmantno i zahteva brzu intervenciju društva. Što se kasnije interveniše, štete će biti veće i teško će biti njihovo saniranje..

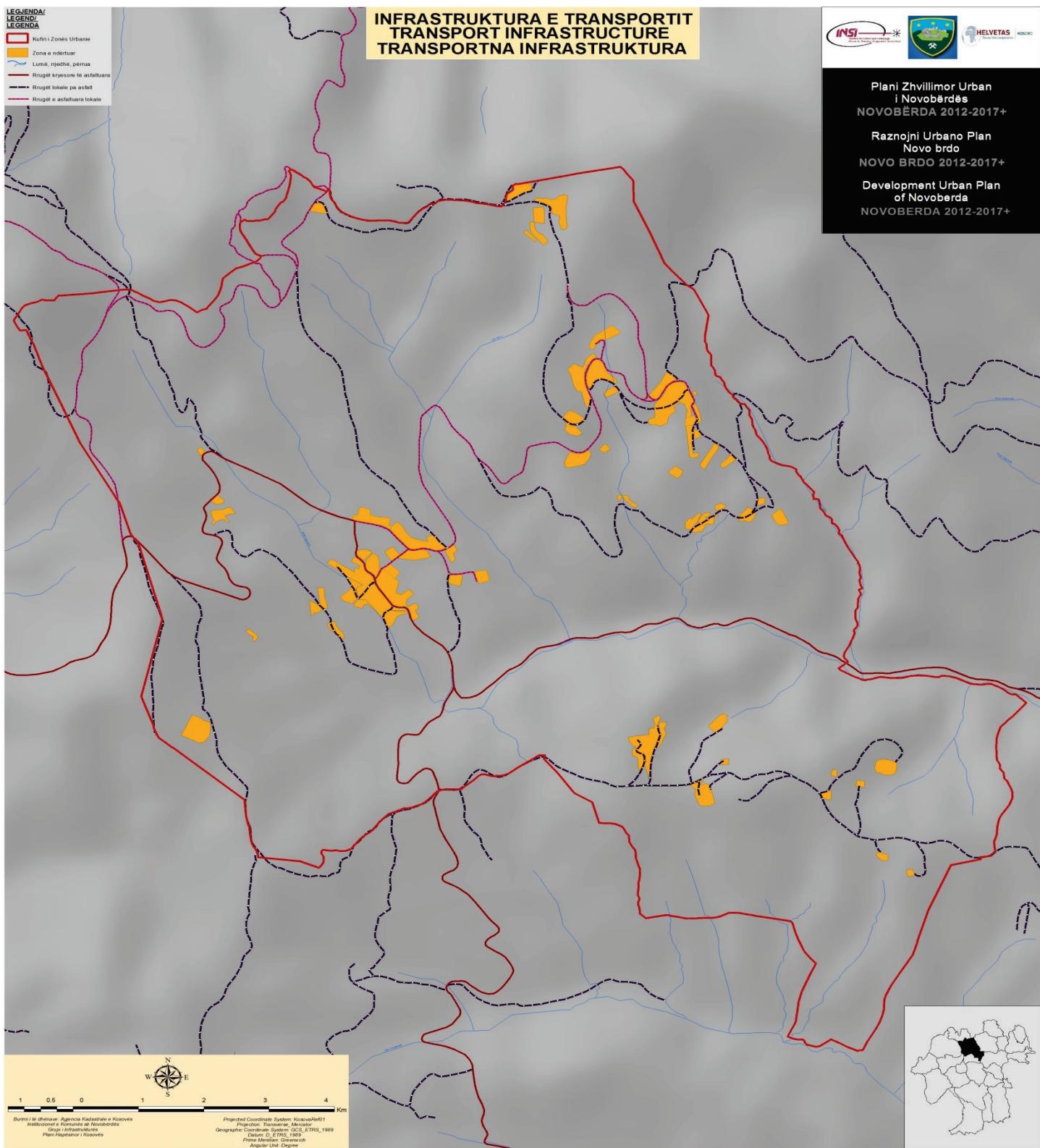
Stanje lokalnih puteva je veoma teško, pošto ima mnogo loših puteva ali ima i puteva sa postavljenim šljunkom, a koji još nisu asfaltirani tako da prolaskom vremena mogu da propadaju. A što se tiče izgradnje puteva, situacija je donekle povoljna, pošto godinu dana ranije od kompanije za održavanje puteva, izvršeno je čišćenje kanala pored puteva i asfaltiranje oštećenih delova magistralnih i regionalnih puteva.

2.5.3 ŽELEZNIČKI TRANSPORT

Na teritoriji opštine Novo Brdo ne postoji železnički transport. Najbliža železnička stanica, je stanica u Kosovo Polje – 52 km. Sama činjenica da na nivou Kosova od 1963 godine nije izgrađena nijedna železnička linija, govori o stanju u železničkom saobraćaju. Nedostatak železničkih stanica i udaljenost od momentalnih stanica, ovu opštinu stave u veoma nepovoljnem saobraćajnom položaju. Ovo se posebno odnosi na transport masivnih roba i proizvoda.

2.5.4 VAZDUŠNI TRANSPORT

U Bostanu ne postoji aerodrom. Najbliži aerodrom je onaj u Prištini, koji je udaljen 57 kilometara. U perspektivi se ne predviđa izgradnja aerodroma stoga i dalje ova opština će se orijentisati na Prištinskom aerodrom, ali i na Skopskom, u posebnim slučajevima. Na Kosovu su postajale 12 vazdušnih polja – poljoprivredni aerodromi, koji su pripadali Aviokosovu, i jedno vazdušno polje u selo Dumoš, koje je pripadalo Aeronautskoj Federaciji Kosova. Mnogi od ovih poljoprivrednih aerodroma su u lošem fizičkom stanju i bez održavanja i videćemo da li će se sačuvati za budućnost poljoprivrede i za druge ciljeve. Najbliži poljoprivredni aerodrom Bostanu je onaj Gnjilanski koji je momentalno van funkcije.

2.5.5 TELEKOMUNIKACIJA

Fiksna Telefonija

Zna se da je na Kosovu, kao i u svim opštinama, nadležno za proširenje telekomunikacione mreže, Ministarstvo Transporta, Pošte i Telekomunikacija preko PTK-a Kosova, što znači da u našoj opštini, imamo samo jedan objekat PTK-a, koji se nalazi u Novoj Koloniji u Bostanu, do kojeg je postavljena telefonska mreža. U poslednjem projektu, od strane iste institucije je izvršeno proširenje mreže u bliskim naseljima, do 4 km, sa fiksnom telefonijom i Internetom. Kada smo kod telefonije, treba istaći da mreža mobilne telefonije ne funkcioniše kako treba pošto u delu gde je izgrađen opštinski objekat, često se dešava da nema mreže mobilne telefonije. Takođe, na teritoriji opštine operišu i drugi operatori mobilne telefonije, kao što je Ipko i neki ilegalni operatori iz susednih država. Treba reći da imamo i druge operatore privatnog sektora koji vrše instalaciju Interneta u Bostanu, koji imaju odobrenje od strane opština za postavljanje potrebne aparature za postavljanje mreže.

Mobilna Telefonija

Teritorija Novog Brda, je veoma dobro pokrivena i skoro sva naselja Novog Brda imaju pristup u uslugama mobilne telefonije, koja se nude od dva operatora koji imaju licencu od ART. Oba mobilna operatora su postavili individualne antene na raznim lokacijama opštine. U uslugama mobilne telefonije, nacionalna kompanija mobilne telefonije GSM Vala 900, koristi Evropski standard tehnologije GSM. Mobilni operator GSM Vala 900, ima otprilike 5000 korisnika. Vala, pruža usluge telefonije, prenosa podataka, primanja i slanja telefaksa, kratkih tekstualnih poruka SMS, kao i druge dopunske usluge. Mreža Vala 900, pokriva 98 % naseljenih mesta, sa malim izuzecima. Usluge mobilne telefonije pruža i drugi nacionalni operator mobilne telefonije – IPKO.

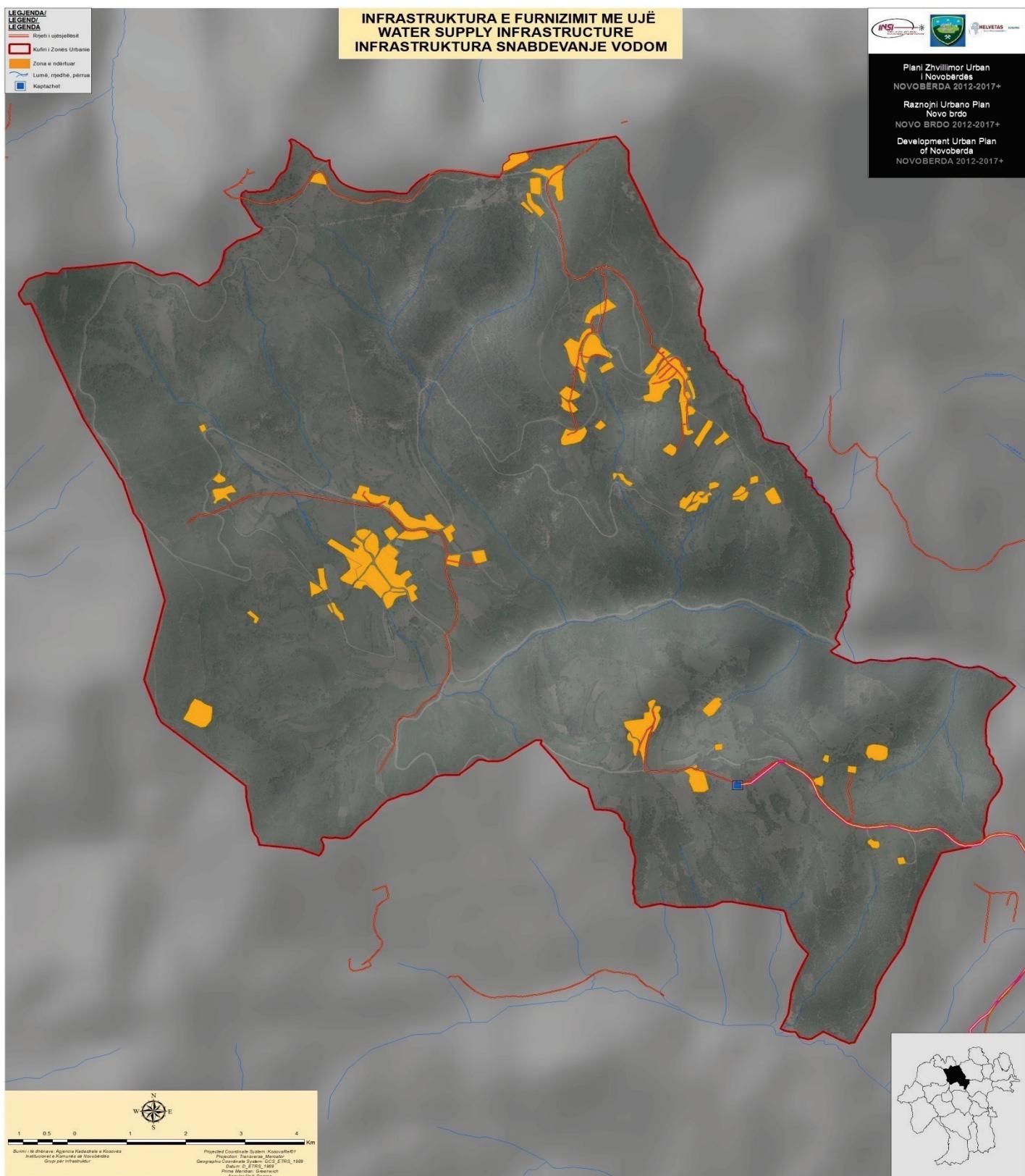
Internet uslugu

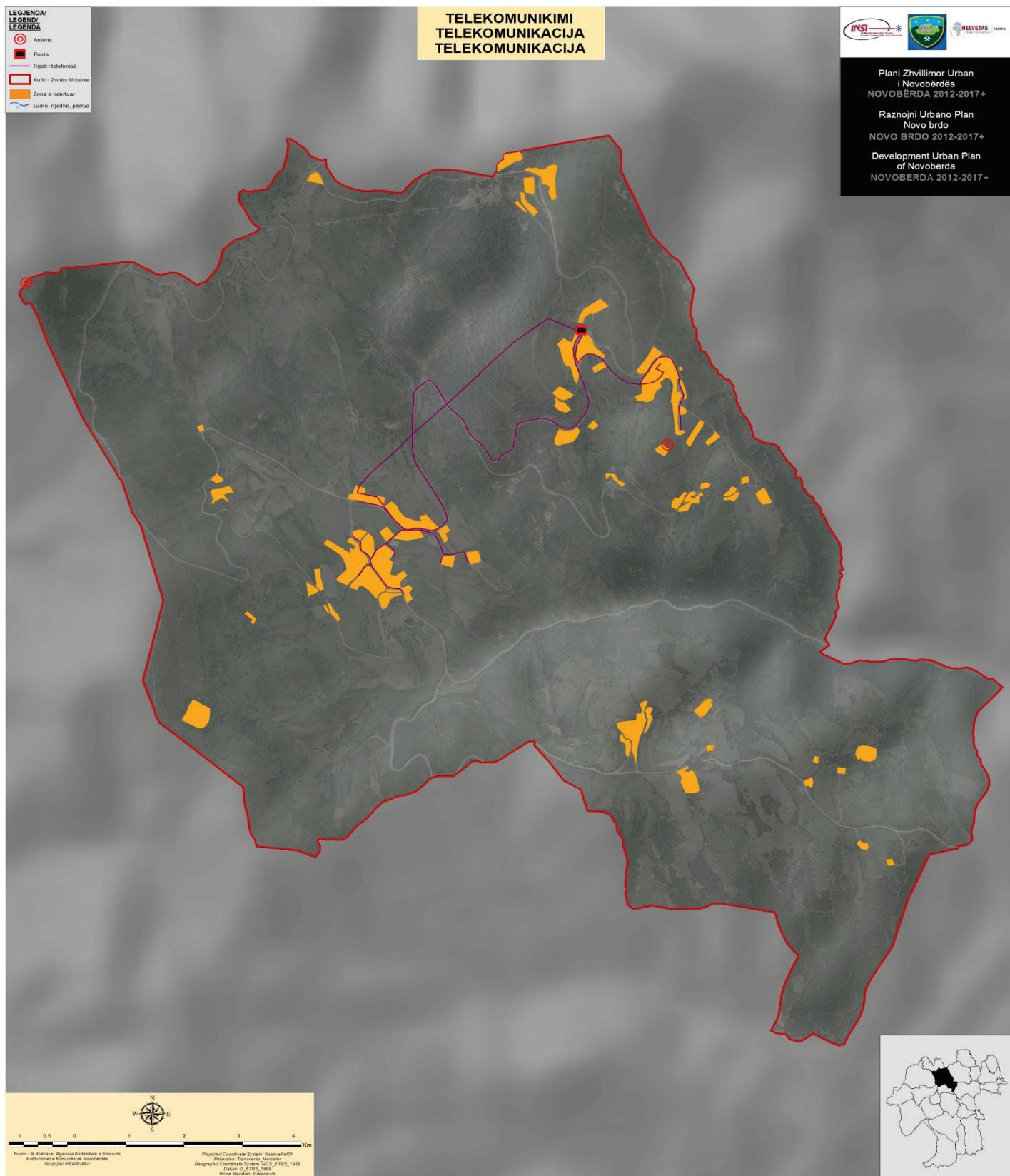
U Bostanu, postoje 2 velike kompanije (Vala i Ipko) koje preko fiksne i mobilne telefonije pružaju usluge Interneta i neke male lokalne kompanije koje u operišu u ovoj oblasti. Iz ovih dveju kompanija, postavlja se mreža bez žice. Humani resursi kojima Bostane ima prednost u razvoju, mogu biti u funkciji modernog razvoja samo uz podizanje obrazovanja i osposobljavanja u oblasti informativne tehnologije.

Teritorija opštine Novo Brdo, je pokrivena dosta dobro i skoro sva naselja Novog Brda imaju pristup u uslugama mobilne telefonije, koje se nude od dva licenciranih operatora od strane ART. Oba mobilna operatora, imaju postavljene individualne antene u raznim lokacijama opštine.

2.5.6 VODOVODNI SISTEM U NASELJU BOSTANE

U naselju Bostane (Nova I stara kolonija) i u nekoliko sela, ima instaliranih sistema vodovoda. Međutim, prema informacijama nadležnih organa Novog Brda, samo 80% urbanog stanovništva i 23% ruralnog stanovništva je povezano sa javnom mrežom snabdevanja vodom. Oko 77% seoskog stanovništva, upotrebljava vodu plitkih i nezaštićenih bunara. Zbog nedostataka vode i starog sistema, nema dovoljno vode, posebno u urbanim zonama, ne obuhvatajući ovde sve. Tehnička i administrativna gubljenja vode u vodovodnom sistemu su veoma velika (prosek gubitka je oko 30%).

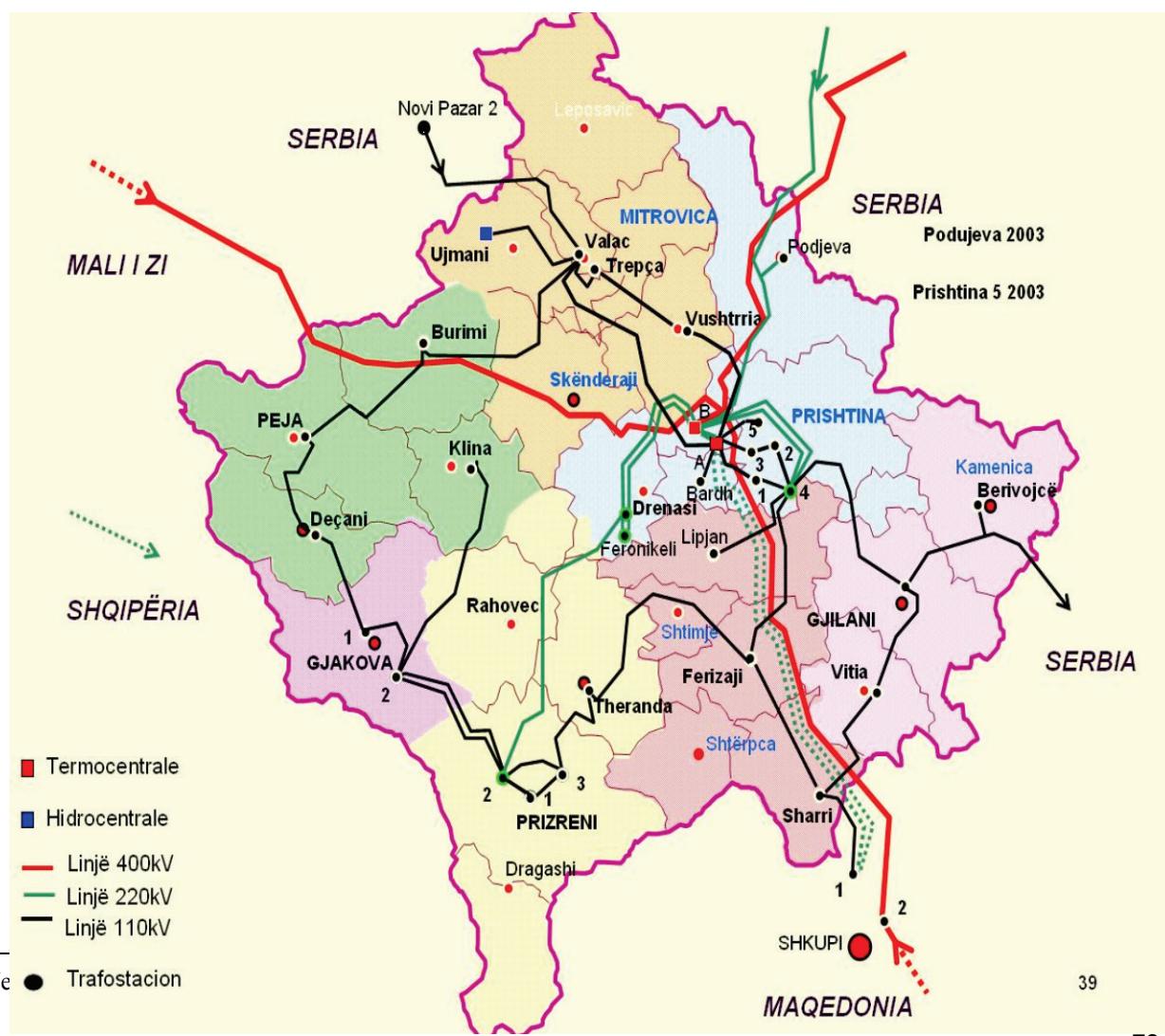

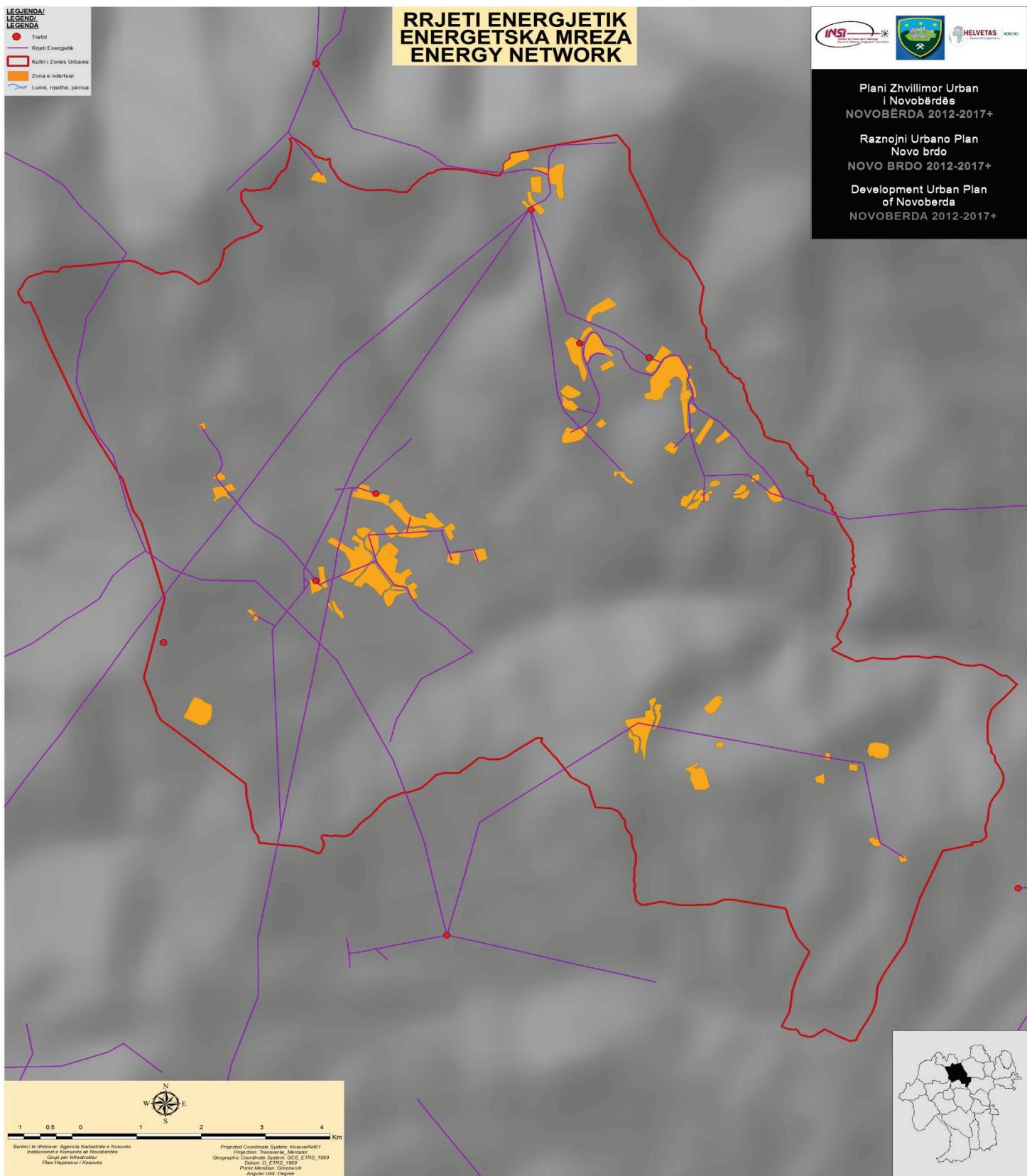
Karta .14. Telekomunikacija

2.5.7 INFRASTRUKTURA ENERGETIKE

Opština Novo Brdo se snabdeva sa električnom energijom iz trafostanice u Gnjilanu od 110 KV i iz trafostanice u Kišnicu, od 35 KV. Takođe, u mreži opštine postoje još četiri trafostanice tipa 2.5 MVA i 17 trafostanica, najveći deo tipa 100 KVA. Broj javnih korisnika električne energije je 10 dok porodičnih ekonomija i ostalih objekata je 2300. Novo Brdo odnosne nova i stara Kolonija raspolaže sa javnom rasvetom ali koja nije u funkciji, zbog nemogućnosti plaćanja od strane opštine, i skoro sad je izgrađena i staza za pešačenje od strane turističkog centra na mestu blizu Tvrđave dužine od 900 m. (Na figuri dole Fig.1 je predstavljena karta Kosova, geografska šema i jedno polarna šema sa 400/220/110KV po celom Kosovu, kao i veza Kosova sa susednim zemljama putem vodova od 400/200 kV i takođe je predstavljeno prelazak linije 110 kV u regionu Novog Brda⁶).

Fig 2. Jedno polarna šema 400/220/110 u geografskoj karti Kosova.

Karta.15. Energetska mreža

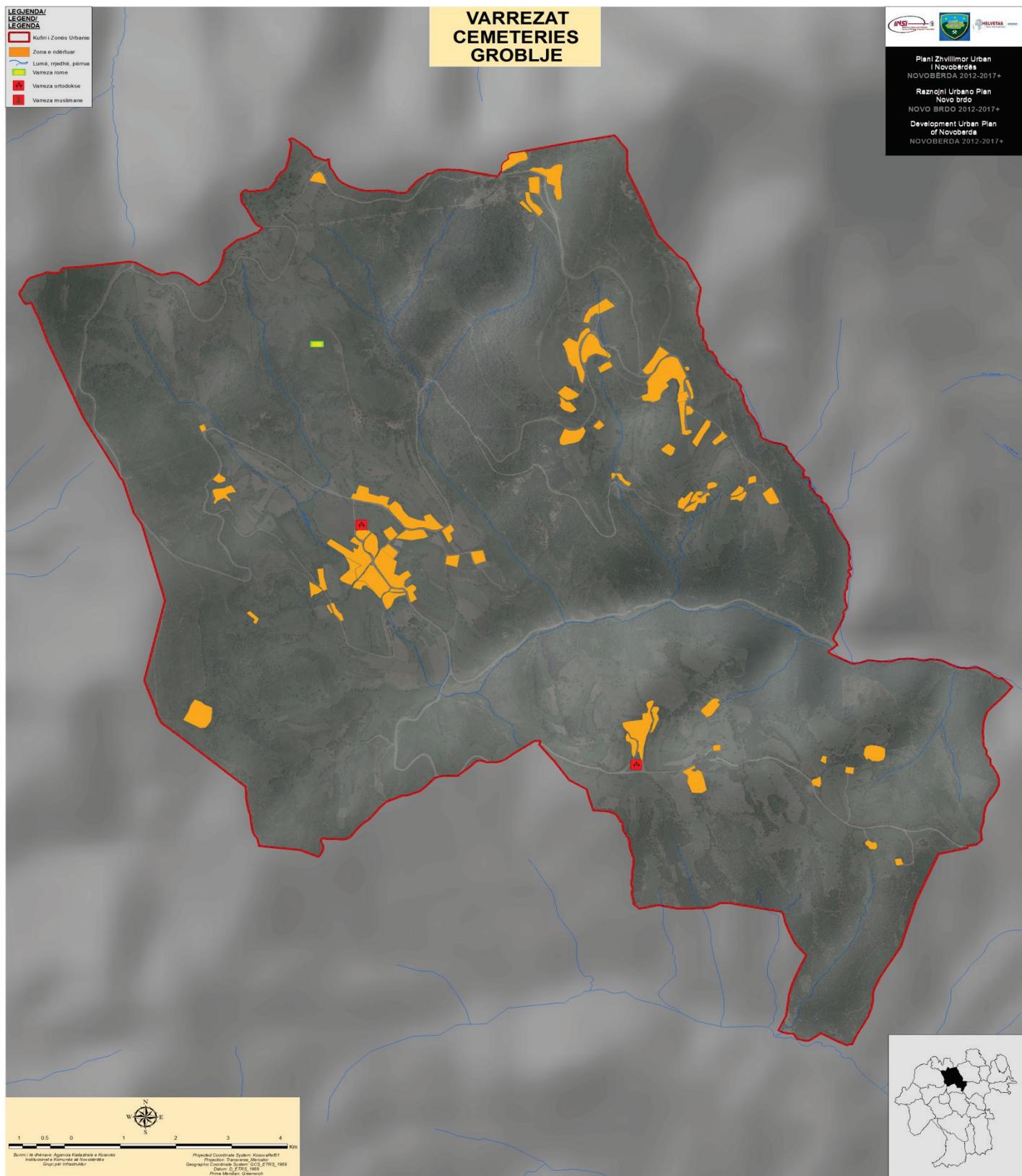
2.5.8 GROBLJA

Iz informacija koje smo dobili od verskih zajednica u Novo Brdo i analiza iz ove oblasti, svako naselje Novog Brda ima groblja, a naselje Bostane ima četiri vrste groblja: Albanskih muslimana, ortodoksnih Srba, stare Turske groblje i Roma, i u zadnje vreme dodeljena je lokacija za groblje za stanovnike stare i nove kolonije ,naselje Bostana.

Neka naselja imaju i po dva i više groblja. Na osnovu analiza iz terena, istraživačka grupa u kojoj su bili i predstavnici verskih zajednica, identifikovala je lokacije groblja na celoj teritoriji naselja Bostane i konstatovala je da jedan deo njih ispunjava zahteve još za 10 narednih godina. Stoga, potrebne su mere za izgradnju strukture i za njihovo upravljanje. U zadnje vreme u vezi zahteva od strane stanovnika nove kolonije jedna lokacija je dodeljena u ovoj zoni za albansku populaciju, i u kojoj treba da se uredi infrastruktura

Prilikom uzimanja informacija, videlo se da je skoro većina groblja u lošem stanju i da u svim grobljima nedostaje infrastruktura kao i drugi prateći elementi groblja.

U naselju Bostane nedostaje potrebna infrastruktura za organizovanje prostora i regulisanje groblja ,zelenilo i druge potrebne aktivnosti

Karta.16. Groblja

2.5.9 UPRAVLJANJE OTPADA

U Bostane, pod sistemom upravljanja otpada od strane preduzeća „Ecohigjena“ je obuhvaćeno naselje Bostane i 29 sela, u kojima prikupljanje otpada se vrši u svim naseljima na potpun način.

Naselje Bostana, uglavnom je pokriveno sa uslugama prikupljanja otpada gde su i podeljena 20 kontejnera od 1.1 m^3 . U ovoj usluzi spadaju institucije, komercijalni lokali i porodična domaćinstva.

2.6 POLOŽAJ, ZNAČAJ I SPECIFIČNA PITANJA ZA TERITORIJU NASELJA U KONTEKSTU RAZVOJNOG PLANA OPŠTINE NOVO BRDO I PROSTORNOG PLANA KOSOVA (PPK)

Prostorni plan Kosova 2010-2020 +

Poznato je da Kosova ima dobru praksu u oblasti prostornog planiranja, koju je postigla prilikom izrade Prostornog Plana Kosova od 70-80 god. XX veka. Tokom razvoja događaja od 1989-1999 god., ove institucije i njihovi planovi su bile izbačene iz (legalnog) funkcionisanja na Kosovu. Od prve godine posleratnog perioda je degradirano i uništeno mnogo od onoga što je planirano da se zaštiti, neguje i razvija na Kosovu, a to je uticalo i na opštinu Novo Brdo.

“Zakonom o Prostornom Planiranju 2003 “i njegovim unapređenjem u 2008 god. stvoren je novi zakonski okvir za prostorno planiranje. Prostorni Plan Kosova 2010-2020 +, koji je pripremljen od Ministarstva Sredine i Prostornog Planiranja (MSPP), Instituta za Prostorno Planiranje je prvi prostorni plan, koji pokriva celu teritoriju Kosova i koji je pripremljen prema gore navedenom okviru. I u vreme kada su u pripremi: RPO/RPU u opštini Novo Brdo 2010, Prostorni Plan Kosova je još uvek kao radni dokument.

Tokom izrade Prostornog Plana Kosova, kao rezultat ekipnog rada, stvorena je vizija za budućnost Kosova. Nacrt Prostornog Plana Kosova je baziran na viziju i ubuduće želi, da:

“Kosova bude suverena i integrisana zemlja u Evropskoj zajednici sa stabilnim socio-ekonomskim razvojem, modernom infrastrukturom i tehnologijom, sa mogućnostima obrazovanja za sve, sa kvalifikovanom radnom snagom, zemlja koja poštuje životnu sredinu, prirodno i kulturno nasleđe za celu svoju teritoriju i susedne zemlje, sa jednim otvorenim društvom koje promoviše raznolikost i razmenu ideja, poštujući prava svih.“.

Ova vizija ima za cilj da se realizuje na celoj teritoriji Kosova i u tom kontekstu i opština Novo Brdo u toku izrade razvojnog plana opštine, analizira položaj i značaj, kao i specifična pitanja koja treba tretirati. Centralni deo Nacrta Prostornog Plana Kosova, je strategija prostornog razvoja. Ova predložena strategija se bazira na tri osnovna principa:

- *Razvoj jake urbane mreže za ekonomski razvoj. Većina urbanih zona je poboljšano i osnivana je mreža infrastrukture između malih i velikih naselja. Građanima je posvećena posebna pažnja u vezi zdravstva i vaspitanja. Podržana je poljoprivreda i laka industrija u seoskim zonama. Teška industrija je rehabilitovana, a trgovina i turizam su podržane.*
- *Razvoj i očuvanje prirodnih izvora, zaštita i upotreba sredine, kulturnog i prirodnog nasledstva, kvalitet poljoprivrednog zemljišta, mineralni izvori i kontrola razvijanja naselja.*

- *Razvoj strateških veza integrisanje u regionalnom i Evropskom saobraćaju (TEN-T), poboljšanje potreba saobraćaja na Kosovu, kao i stabilnost snabdevanja sa električnom energijom i vodom za porodice i industriju*

Strategija i ciljevi za poželjan prostorni, ekonomski i društveni razvoj podeljena su u četiri grupe, i to:

- *Luka Kosova - Plava Zona: Region oko Prištine. Koncentrisanje na administraciju, vaspitanju, zdravstvenu brigu, usluge i trgovina, laku industriju, poljoprivredna industrija i turizam.*
- *Kosovsko blago - Zelena Zona: Region oko Mitrovice. Koncentrisanje na industriju, usluge, trgovinu i poljoprivrednu industriju.*
- *Kosovski mostovi – Žuta Zona: region Gnjilana/Uroševca gde spade i opština Novo Brdo i region Đakovice. Regioni koncentrisani na usluge i trgovinu, laku industriju, poljoprivredu i turizam.*
- *Parkovi Kosova - Narandžasta Zona: regioni oko Peći i Prizrena. Koncentrisanje na kulturni turizam, usluge i trgovinu, lakoj industriji i poljoprivredu.*

Ova strategija, ima za cilj ravnopravnu raspodelu javnih službi i privredni razvoj svih delova Kosova, ali u mnogim aspektima Priština je ne diskutabilni centar. Jedna od značajnih delova strategije je razvoj trougla Ekonomskog Razvoja (TER), u zoni između Prištine i međunarodnog aerodroma. Povoljno stanje saobraćaja i posebnih ekonomskih uslova u ovoj zoni će privući investicije i vratiti TER na glavni oslonac ekonomskog razvoja.

Kosovski mostovi – Žuta Zona: region okolo Gnjilane/Uroševac, gde se isto nalazi i Opština Novo Brdo i naselje Bostane i gde je predviđeno fokusiranje u usluge i trgovinu, laku industriju, poljoprivredu i turizam.

Karta .17. Žute zone

U dokumentu Prostorne Strategije Kosova, opština Gnjilane i Uroševac su zabeležene kao žute zone, a definisane kao "Kosovski mostovi". Opštine: Novo Brdo, Vitina, Kačanik, Kamenica i Štrpcce takođe su obuhvaćene ovom zonom. Ova zona se karakteriše sa kvalitetnom poljoprivrednom zemljom, sa bogatim izvorima mineralne vode, sa trgovinom i tradicijom turizma. Međugranične veze sa Makedonijom i Srbijom, pružaju dobre uslove za investicije u ovom regionu.

Glavni ciljevi za region Gnjilana/Uroševca, gde spada i opština i naselje Bostana su:

- *Razvoj Bostana i stambene mreže koja obezbeđuje lakši pristup i uslova za život i atraktivan rad.*
- *Podrška održive ekonomije lokalnog urbanizma, konkurenције u unutrašnjim i spoljnim tržištima*
- *Razvoj infrastrukture (saobraćajni transport, železnički, informaciona tehnologija i komunikacija ITK) za stvaranje odgovarajuće među-urbane veze.*

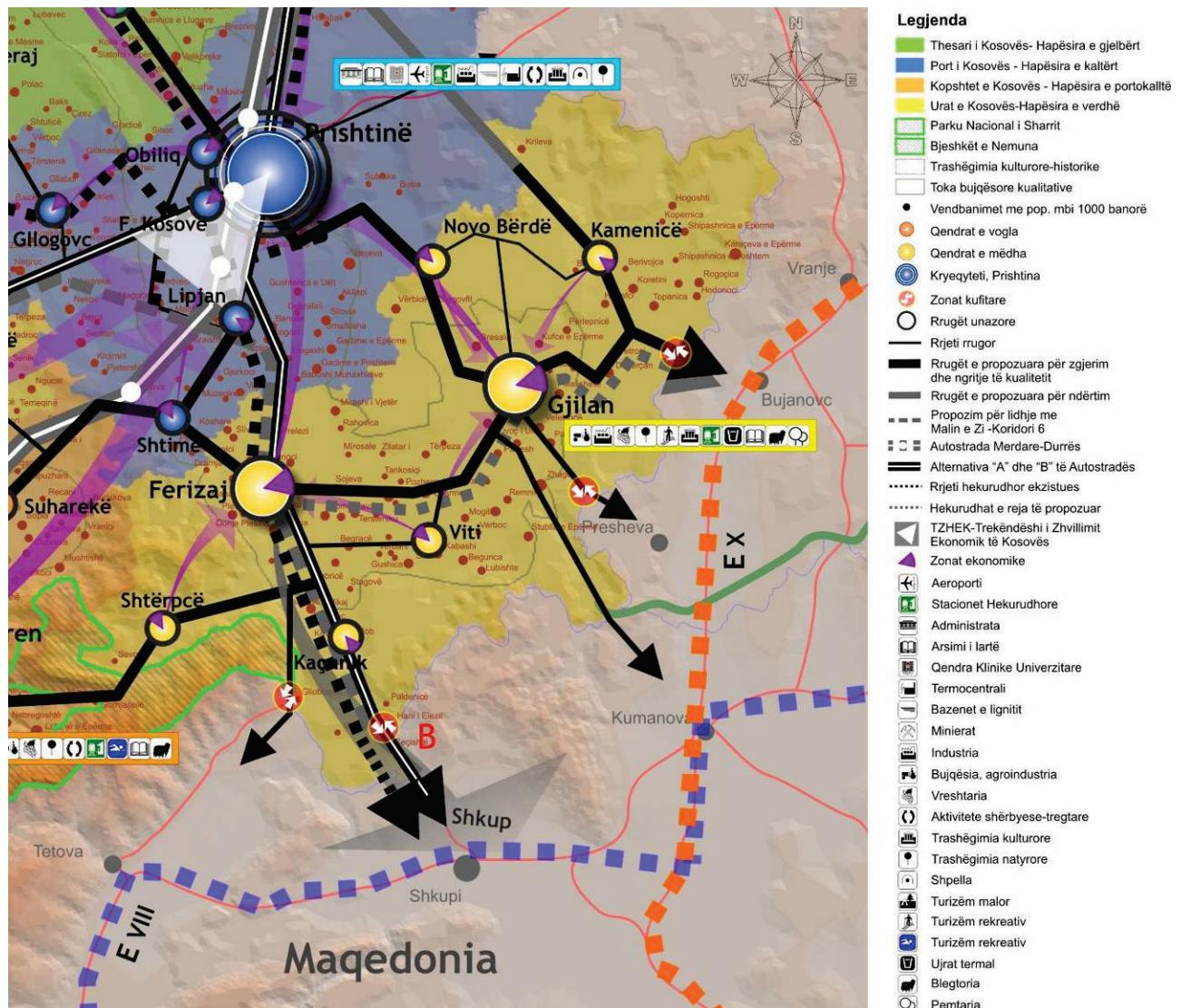

Fig.....Strategija Prostornog razvoja za region Gnjilane/Uroševac, gde učestvuje Novo Brdo i naselje Bostane "Kosovski mostovi" radni dokument

Ovaj dokument predviđa jednu značajnu ulogu za region kao veza između Kosova i susednih zemalja. Ovde možemo istaći veza sa pograničnom tačkom „Bela zemlja“, sa Republikom Srbijom. Unutar mreže grada i sela, odvijene su ekonomske aktivnosti koje će nastaviti da se modernizuju i pojačaju, privučene su investicije i pokušaće se da se povećaju investicije sa unutra i vani. Takođe se osigurava prikladan i planiran prostor za privatni sektor, učinivši region konkurentan u unutrašnjoj i spoljnoj trgovini sa poboljšanjem kvaliteta života za sve građane i istovremeni ispunivši kriterijume za stabilan razvoj. Male i srednje firme doprinose ekonomskom razvoju i planira se mogućnost posebnog podržavanja ovom razvoju, kako bismo

ubuduće imale i velike firme. Glavni ciljevi za region Gnilane/Uroševac gde učestvuje i Novo Brdo i naselje Bostane su::

- *Razvoj mreže naselja koji obezbeđuje lak pristup i usluge za atraktivniji život i rad u gradovima Gnjilane i Uroševac, kao i po selima ovih regiona..*
- *Podrška stabilne ekonomije lokalnog urbanizovanja, konkurenциju u unutrašnjim i spoljašnjim tržištima.*
- *Razvoj infrastrukture (putni, železnički, vazdušni saobraćaj, tehnologija informisanja i komunikacija TIK), radi stvaranja prikladnih međugradskih veza sa ostalim mestima u Kosovo i van zemlje.*

U žutom regionu, identifikovane su, tretirane i definisane kao posebne zaštićene zone, koje treba imati u vidu tokom izrade Razvojnog Plana Opštine Novo Brdo:

U grupi gde je granica zona utvrđena uz pomoć karti, ali koje prilikom neke nove aktivnosti trebaju da konsultuju neposredno KZM – je:

Srednjovekovni grad - Novo Brdo-Novo Brdo.

Razvojni Plan opštine Novo Brdo , 2012 –

2022 +

Treba se vršiti razvoj naselja sa konceptom prostornog policentričkog razvoja, **Policentrički Koncept X, sa dve tačke: Tvrđava i Rudnik**. Za ispunjavanje mreže naselja u funkciji i sadržaju, i za jedan uravnotežen prostorni razvoj teritorije opštine Novo Brdo, procenjuje se kao važno istovremeni razvoj naselja: **Bostane, Kuvce, Koretiše, Paralovo, Labjane, Novo Brdo, Straža i Makreš**

Ovaj koncept se smatra naj racionalnijim i naj efikasnijim od strane radnih grupa, jer mi smo tretirali i linearni i centralni koncept, u cilju postizanja vizije Opštine Novo Brdo. Smatra se neophodnim da razvoj (ekonomski, socijalni (demografski) i ekološki) budu sinhronizovani, u vreme prostora administrativnog centra i pod-centara, biće na mestu kompletiranog naselja, osnovne funkcije ovog naselja ispunjavaju funkcije ostalih naselja: unutar policentričke

prostorne podele, tako da osiguraju i funkcionalnu redovnu i bolju vezu, za ceo prostor ove opštine i regionala.

2.7 OBUHVAĆANJE KLJUČNIH INFORMACIJA SEKTORIJALNIH IZVEŠTAJA I STRATEGIJA NA RASPOLAGANJU

U opštini Novo Brdo su urađeni sektorski izveštaji i strategije u svim direkcijama i koje su vredne i za naselje Bostane, gde u ovom poglavlju su obuhvaćene ključne informacije sektorskih izveštaja i strategija na raspolaganju odgovarajućih direkcija opštine.

2.7.1 EKONOMIJA I FINANSIJE

Opšte informacije

Na osnovu podataka koje poseduje sektor Privrede, Direkcija za Finansije Ekonomiju i Razvoj u opštini Novo Brdo, imamo 151 registrovanih preduzeća u privatnom sektoru i 21 preduzeće u društvenom sektoru.

Pitanja i problemi ovog izveštaja

- Korišćenje potencijala za ekonomski razvoj.
- Destinacija zona za specifičan razvoj.
- Unapređenje infrastrukture veza.
- Poboljšanje zakonske i regulativne infrastrukture.
- Stvaranje opštinskog fonda za zajam za MSP.
- Subvencija malih i srednjih proizvodnih preduzeća..
- Stvaranje olakšavajućih uslova za preduzeća koja zapošljavaju veći broj radnika.
- Izbor najuspešnijih opštinskih preduzeća.
- Kategorizacija opštinskih obaveza za biznise prema zonama.
- Tradicionalni (retki) zanati da se oslobođaju od opštinskih obaveza..

Predlozi i tretirani prioriteti i strategije:

- Razvoj malih i srednjih preduzeća.
- Izgradnja kapitalnih objekata sa koncesijama.
- Vraćanje registrovanja biznisa sa centralnog nivoa na lokalni nivo..
- Identifikacija projekata KAP za brzu privatizaciju..
- Povezivanje opštine sa železničkom linijom..
- Povezivanje u gasovodnim i naftovodnim sistemima.

2.7.2 URBANIZAM, KATASTAR I ZAŠTITA SREDINE

Opšte informacije

U procesu izrade Razvojnog i Urbanog Plana Opštine na osnovu zakonskih i stručnih obaveza, naša Direkcija kao glavni nosilac ovog procesa, zajedno sa ekipom stručnjaka Direkcije za Urbanizam, Katastar i zaštitu sredine, je radila na izradu ovog nacrta izveštaja i sektorijalne strategije, uz ubeđenje da će to biti dobra osnova za ORP i URP.

Pitanja i problemi ovog izveštaja

Procena uticaja u životnoj sredini je od posebne važnosti. Međutim, problem je u tome što još uvek kod mnoge delatnosti nije izvršena PUS:

- Zaštita biodiverziteta i celokupnog ekološkog bilansa u Opštini Novo Brdo.
- Racionalno i stabilno korišćenje prirodnih resursa i plodnog zemljišta, kao i zaštita genetskih akumulacija prirode.
- Zaštita lepih prirodnih panorama.
- Očuvanje i rehabilitacija diverziteta, kulturnih i estetskih pejzaža u opštini Novo Brdo.
- Deponiranje opštinskih otpadaka, inerta kao i zakopavanje životinja i njihovih ostataka.
- Tretiranje opasnih medicinskih otpadaka.
- Crne vode i njihovo tretiranje: Uključenje u sistem kanalizacije celog grada i sela Novog Brda.
- Sprečavanje seče šuma, koja prethodi eroziji.
- Izgraditi deponije sa predviđenim standardima za deponiranje opštinskih otpadaka, inerta, kao i zakopavanje životinja i njihovih ostataka.
- Eliminisati divlje deponije u svim naseljima opštine.
- Obezbediti mesta za tretiranje opasnih medicinskih otpadaka.
- Eliminisanje ili izolacija mesta koja stalno emitiraju zagađivače, teške metale, kao što je rudnik Novo Brdo, kao i eliminisanje ili izolacija ostataka od bombardiranja NATO-a, koje stalno emitiraju radio aktivno zračenje.
- Uključenje u sistem kanalizacije svih crnih voda na teritoriji opštine Novo Brdo.
- Revitalizacija šumskih mezoekosistema na raznim delovima Novog Brda

Tretirani predlozi i prioriteti kao i strategije

- Izrada regulativnih planova.
- Zaustavljanje divlje gradnje, sa posebnim naglaskom na poljoprivrednoj zemlji i duž ulica.
- Razvoj funkcionalne infrastrukture projektovane u opštini.
- Izgradnju jednog sportskog rekreativnog centra “Sportsku salu”.
- Postavljanje posmatračkih tačaka za vazduh na tri najprometnija saobraćajna mesta: Lablane, Kuvca, Pasjak. –
- Izgradnja biciklističkih pešačkih staza pored puta Stanišor-Novo Brdo, Pasjak-Gnjilane i u selo Lablane.
- Izgradnja zelenih pojaseva pored puteva: Stanišor-NovoBrdo, Pasjak-Gnjilane i na Tvrđavu.
- Izgradnja jedne deponije sa standardima, za prikupljanje opštinskih otpadaka, kao i izgradnju deponije za inerte i deponiju za zakopavanje uginutih životinja.
- Razvoj infrastrukture za upravljanje otpadaka i uključenje svih naselja u sistem upravljanja otpadaka.
- Uključenje u sistem kanalizacije svih crnih voda na teritoriji opštine kao i izgradnja nekoliko kolektora za tretiranje crnih voda.
- Zaštita biodiverziteta posebno lekovith biljaka u šumskim zonama naše opštine, kao i zabrana lova na divlje životinje, kao što su: Ris(Lšnx), Divlja mačka (*Felis sylvestris*), Lisica (*Vulpes*), Vuk (*Canis lupus*), Vidra (*Lutra*), Srna (*Capreolus*), Evropski jazavac (*Meles*).⁷.
- Obeležavanje monumenata i zona prirode, sa tabelama za posebnu pažnju i njihovo konzervisanje

2.7.3 OBRAZOVANJE

Opšte informacije

Vaspitno obrazovni proces u naselje Bostane se odvija od predškolskog do srednjevišeg nivoa, na albanskom i srpskom jeziku.

Obrazovne institucije su:

- 2 osnovnih škola sa 144 učenika.
- 1 srednja škola sa 57 učenika.

U ovim institucijama, u svim nivoima obrazovanja rade 44 radnika. U naselje Bostane, gde imamo u jednoj školi predškolsko odeljenje sa 17 dece i jednom vaspitačicom.

Pitanja i problemi ovog izveštaja

⁷Kosovski institut za zaštitu prirode

- Nedovoljna zakonska infrastruktura.
- Nedostatak dovoljnog školskog prostora po učeniku.
- Paralelno funkcionisanje obrazovnih struktura u delovima gde živi srpska zajednica.
- Nedovoljni stepen postignutih rezultata u svim nivoima obrazovanja.
- Nedostatak tekstova i ostalih nastavnih predmeta.
- Veoma ograničen budžet koji ne obezbeđuje uspešno sprovođenje obrazovnih reformi.
- Nizak ekonomski razvoj zemlje.

Komunikacijom sa javnošću, identifikovani su sledeći izazovi:

- Napuštanje nastave od učenika, uglavnom tokom prelaska na više srednje obrazovanje.
- Jednakost polova u srednjem obrazovanju (15-18 godina), predstavljaju posebnu brigu, bazirajući se na odnos muškarci/žena na školskim nivoima.
- Pitanje analfabetizma je takođe velika briga i ocenjuje se da je pojava veća u seoskim sredinama.
- Pitanje privatnog obrazovanja i nedefinisani status rada privatnog sektora.
- Nedostatak kvalifikovanog osoblja u specijalnom obrazovanju je veoma izražen

Predlozi, tretirani prioriteti i strategije:

Problemi:

- Dinamika porasta stanovništva, koja je u značajnoj disproporciji sa dinamikom izgradnje školskih objekata.
- Preopterećenje škola u urbanim zonama
- Održavanje nastave u 3 smene
- Povećanje borja stanovnika u urbanim zonama (tokom godina perioda posle rata).
- Nedostatak finansijskih sredstava
- Duga pešačenja učenika do škole..
- Nedostatak dovoljnog školskog prostora.
- Nedostatak odgovarajuće školske opreme i tehnološke informacije.
- Neprikladni unutrašnji i vanjski ambijenti objekata školskih institucija na Kosovu (posebno za lica sa posebnim potrebama).

Obezbeđenje školskog prostora:

- Obezbeđenje obrazovanja za sve..
- Postizanje prihvatljivih rezultata svih učenika i na svim nivoima školovanja u skladu sa međunarodnim standardima..

Ispunjavanje higijenskih uslova

- Čiste i proventrene prostorije.
- Potrebna izolacija.
- Potrebna zaštita od veta.
- Dobra orijentacija.

Ispunjavanje pedagoških uslova

- Objekti svojom formom i veličinom treba da omogućavaju realizaciju reformiranog procesa nastave (odeljenja, odeljenja u prirodi, laboratorije, ulasci, komunikacije, sportski tereni, zelenilo itd).

Ispunjavanje urbanističkih i bezbednosnih uslova

- Postavljanje gabarita, odnosno ograda radi zaštite i očuvanja školskog prostora.
- Udaljenost školskog objekta od puteva visokog intenziteta.
- Udaljenost školskog objekata od zagađenih zona.
- Udaljenost objekata od regulativne linije.
- Udaljenost školskih objekata od susednih objekata.

Ispunjavanje tehničkih i ekonomskih uslova

- Seizmičke karakteristike.
- Topografske karakteristike..

Problemi

Dinamika prirasta stanovništva, koje je naglašenom nesaglasnošću sa dinamikom izgradnje školskih objekata

Nedostatak finansijskih sredstava

Dugo pešačenje učenika do sticanja u školu

Nedostatak dovoljne školske prostorije

Nedostatak odgovarajuće nastavne opreme i informacione tehnologije

Neprikladne unutrašnje i spoljne sredine objekata školskih institucija na Kosovu. (posebno za osobe za posebnim potrebama)

2.7.4 ZDRAVSTVO I SOCIJALNO BLAGOSTANJE

Opšte informacije

U nastavku, potrudićemo se da na kratkim tačkama, evidentiramo neka pitanja, koja po nama, imaju potrebu za nove planove, odnosno novi pristup, koja su uglavnom pitanja u okviru delatnosti Direkcije, uz napomenu da su dugoročna planiranja prioriteta projekata u nadležnosti opštinskih komisija.

U naselju Bostane imamo samo jedan zdravstveni objekat i to primarne zdravstvene nege koji je: Glavni Centar Porodične Mecine u Bostanu (stara kolonija).

Pitanja i problemi ovog izveštaja. Problemi sa kojima se suočava ovaj centar porodične medicine:

- *Pružanje primarnih zdravstvenih usluga putem koncepcije porodične medicine.*
- *U svim ovim centrima nedostaju prateći objekti, kao što su garaže, magacini i peći za sagorevanje otpadaka.*
- *Primarna zdravstvena briga u našoj opštini je sledeći:*
- *Upravljanje hroničnim bolestima (hipertenzija, dijabetesa, astma, TBC).*
- *Podizanje stepena imuniteta.*
- *Redukcija zaraznih bolesti.*
- *Racionalno upravljanje sa lekovima i medicinskom opremom na lokalnom nivou.*
- *Stalno stručno osposobljavanje zdravstvenih i van zdravstvenih radnika.*
- *Funkcionalizacija laboratorijuma, koji omogućavaju razlikovanje bolesti i pregled pacijenata.*
- *Kompletiranje kartoteka i njihovo snabdevanje sa policama za očuvanje dokumentacije(zdravstvenih kartona).*
- *Funkcionisanje programa zdravstvenog informativnog sistema.*
- *Ispunjavanje nekih standarda (pečat, kutija za žalbe).*
- *Instalacija fiksne telefonije i Interneta.*
- *Stomatoloske usluge*
- *Rendgenske usluge.*
- *Ultra zvuk*

Predlozi, tretirani prioriteti i strategije:

- *Davanje prve pomoći mnogo brže i bez sprečavanje od drugih pacijenata.*
- *Izbegavati suočavanje običnih pacijenata sa teškim i hitnim slučajevima.*
- *Funkcionalizacija laboratorijuma, koji omogućavaju razlikovanje bolesti i pregled pacijenata.*
- *Kompletiranje kartoteka i njihovo snabdevanje sa rafovima za očuvanje dokumentacije (zdravstvenih kartona).*
- *Funkcionisanje programa zdravstvenog informativnog sistema.*
- *Ispunjavanje nekih standarda (pečat, kutija za žalbe).*
- *Instalacija fiksne telefonije i Interneta.*
- *Stomatološke usluge.*
- *Rendgenske usluge.*
- *Ultrazvuk.*
- *Izgradnja bolnice za pluća.*
- *Obezbeđenje pedijatra za kontrolu dece*

2.7.5 POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RURALNI RAZVOJ

Opšte informacije:

Teritorija opštine Novo Brdo ima 33 naselja, koja se prostiru u 204 km². Nalazi se na jugoistočnom delu Kosova. Direkcija za Poljoprivredu, Šumarstvo i Ruralni Razvoj, je organizovana u dva glavna sektora u kojima su obuhvaćene glavne grane poljoprivrede, a to su sektori:

- Sektor za poljoprivredu, stočarstva i veterinarstvo i
- Sektor za šumarstvo i ruralni razvoj

Pitanja i problemi ovog izveštaja:

- Zaštita poljoprivrednog zemljišta.
- Niska proizvodnja.
- Nedostatak sistema za navodnjavanje poljoprivrednih površina.,
- Preduzimanja meliorativnih sredstava.
- Upravljanje i korišćenje prirodnih ispaša.
- Nedostatak objekata za očuvanje poljoprivrednih proizvoda.
- Nedostatak potrebne poljoprivredne mehanizacije.
- Nedostatak prerađivačkih kapaciteta.
- Male farme.
- Nedostatak saradnje između farmera.
- Ne organizovanje i nefunkcionisanje udruženja -zadruga farmera na potrebnom nivou.
- Zaštita Šuma.
- Potrebna obučavanja.

Predlozi, prioriteti i tretiranje strategije:

- Određivanje granica opštine za građevinsku zonu u funkciju očuvanja poljoprivredne zemlje
- Izrada dugoročne strategije o poljoprivrednom razvoju, orijentisanje tradicionalne poljoprivredne proizvodnje u industrijalizovanoj proizvodnji.
- Izrada strateškog i razvojnog plana grada.
- Izrada razvojnog i urbanog plana opštine.
- Određivanje granica za očuvanje poljoprivredne zemlje u katastarskoj zoni Bostana.

Prioriteti:

- Poboljšanje putne infrastrukture.
- Grupisanje površina zemljišta.
- Projekti za podizanje prerađivačkih kapaciteta.
- Projekti za podizanje sistema za navodnjavanje (podizanje brana)
- Korišćenje termalne vode za zagrevanje staklenika.
- Organizovanje poljoprivrednih zadruga kao najbolja perspektiva za razvoj poljoprivrede.

- Promena metodologije u kultivisanju ratarskih kultura (pšenica i kukuruz), putem aplikacije biljne cirkulacije.
- Povećanje površina sa povrtarstvom.
- Promena načina gajenja životinja i njihove hrane.
- Povećanje kapaciteta farmi (prelazak sa malih i srednjih na velike farme
- Otvaranje punktova za prikupljanje, u cilju prikupljanja poljoprivrednih proizvoda (jedini način za poljoprivrednike, da prodaju svoje proizvode na bezbedan način)
- Otvaranje fabrika za preradu poljoprivrednih proizvoda.
- Podizanje kapaciteta za razvoj agroturizma u opštini.
- Projekti za razvoj organske poljoprivrede (potreba i perspektiva vremena)
- Povećanje mreže savetodavaca za poljoprivredu.

2.8 KLJUČNA PITANJA ŠIREG PROSTORNOG KONTEKSTA, KOJA INKORPORIRAJU UPUTSTVA PLANIRANJA I OBAVEZE KOJE PROIZILAZE IZ (PROSTORNIH) DOKUMENATA I PLANOVA ZA ŠIRE REGIONE, A KOJE AFEKTIRAJU NASELJE BOSTANE

Sažeta uputstva u ovom poglavlju, pojašnjavaju niz pitanja koja proizilaze iz dokumenata centralnog nivoa, kao: uputstva za opštinski nivo, Nacrt Prostornog Plana Kosova kao i razvojnog plana opštine vezi onoga sta treba da naselje Bostane ima u vidu tokom izrade Opštinskog Urbano Razvojnog Plana; ocenjuje se da će ovaj materijal olakšati komunikaciju između dva nivoa planiranja.

2.8.1 STANOVANJE

Lokalne vlasti za planiranje, treba da:

- Planiraju zahteve za stanovanje za sve građane, od nižih slojeva, one sa posebnim potrebama za stanovanje i sa specijalnim potrebama,
- Pružaju mogućnosti i veći izbor za stanovanje sa dobrom kombinacijom u veličini, vrstama i lokacijama za stanovanje i da zahtevaju da se formiraju mešovite zajednice za stanovanje,
- nude dovoljnog zemlje za stanovanje, sa prioritetom ponovnog korišćenja zemlje unutar urbanih zona, uz korišćenje i praznih kuća i preuređenje postojećih zgrada,
- stvore stabilnije modele razvoja uz gradnju i obezbeđenje javnog prevoza za posao, obrazovanje i zdravstvene institucije, trgovino zabavu i lokalne usluge.,
- koriste na efikasan način zemljište putem politika i standarda planiranja
- Procenjuju potrebe ljudi za urbani saobraćaj, zahteve ovi za kretanje unutar urbane zone i veza sa drugim centrima
- Iskoriste na efikasniji način zemlju preko politika i standarda planiranja,
- Smanje zavisnost od automobila uz stvaranje uslova za kretanje pešaka i biciklista, uz poboljšanje veza javnog prevoza sa mestima stanovanja, rada, lokalnim uslugama i mogućnostima i uz planiranje mešovite destinacije,i daju podstrekivanje dobrom dizajniranju novih kretanja stanovanja radi stvaranja atraktivni ambijenata, sa visokim kvalitetom u

kojima bi ljudi izabrali da žive

Neformalna naselja

- Tokom izrade urbanih planova, zahteva se identifikaciju svih NN, imajući u vidu opšte kriterijume. Planovi, takođe treba da tretiraju ova naselja u cilju poboljšanja socio-ekonomskog stanja, prostornog plana i infrastrukture.⁸

2.8.2 STRATEŠKE LOKACIJE I LUKE EKONOMSKOG RAZVOJA

Pitanja i razlozi za uputstva

Bazirajući se na činjenicu da Kosovo nema jednak razvoj svojih prostora, gradovi nastavljaju sa svojim razvojem u uslovima tržišne ekonomike, sa kriterijumima preživljavanja a ne promovisanja komplementarnog razvoja. Nastavak trenda nekontrolisanih razvoja povećava trošak transporta ljudi i dobara, i ima za posledicu otežan pristup infrastrukture i negativne implikacije u ekonomskom razvoju zemlje.

Uputstva za urbani nivo

Ovo uputstvo , treba da pomaže opština u izvršavanju zadataka prostornog planiranja, posebno na izradu opštinskih urbanih razvojnih planova, podižu svest i mobiliziraju građane, grupe interesa,i političare za naredno planiranje Treba da budu formulisane za odgovarajući i određeni vremenski razvoj i bazirani na prioriteta pitanja i postojeće stanje

Uputstva za urbani nivo,sadrže vizije za razvoj opština – u skladu sa strategijom za prostorni razvoj, jasno formulisane i na specifičan način reflektuju lokalne karakteristike probleme i mogućnosti razvoja.

Ciljevi treba da budu rešenje problema ili potreba građana, uz utvrđivanje mesta u prostoru. Ako su ciljevi složeni (NPR ublažavanje nezaposlenosti i ekonomske investicije), treba utvrditi prioritet i ciljeve. Ciljevi treba da se utvrde pre utvrđivanja strategije.

Opštinski razvojni planovi, treba da vrše promovisanje ekonomskog i socijalnog razvoja uz:

- Osiguranje da strategije budu planirane, za lokalni ekonomski razvoj,
- Indiciranje uloge koju treba da odigraju lokalne vlasti na promovisanje LER, radi adresovanja pitanja ekonomskog razvoja, razvoja baziranog na lokalne resurse, nezaposlenosti, stvaranja novih radnih mesta, raspoređivanja ekonomskih mogućnosti i resursa u dobrobit građana (ublažavanje siromaštva) koordinaciju zahteva tržišta sa zahtevima specijalizovanog obrazovanja, visokog školstva i stručnog osposobljavanja,

⁸ OEBS

- Indiciranje ciljeva za ekonomski razvoj i konkureniju. Razvojni planovi služe kao sredstvo za podržavanje LER, obezbeđujući da se pitanja prioritetne važnosti adresiraju preko inicijativa za LER,
- Uputstvo sa strategijom za LER, za ekomske sektore radi promovisanja (NPR turizam, agroindustrijske industrije, prerađivačke industrije, uslužne itd.),
- Osiguranje radnji za postizanje ciljeva za LER.,

Koncepcija gradova – generator ekonomskog razvoja

Lokalnih opštinski autoriteti za planiranje, treba da imaju u vidu ciljeve ORP za gradove, kao glavni pokretač ekonomskog lokalnog razvoja (LER), kao koncept koji osigurava stabilni ekonomski razvoj.

Gradovi treba da budu sprovodioci utvrđenih ciljeva, putem korišćenja:

- 1) **Gradskih centara** za uslužne delatnosti, uslužne – trgovinske, kulturu, zabavu i rekreaciju, koje bi trebalo da budu žive zone sa izražavanjem identiteta grada, gde zajedno sa načelom kombinovanih razvoja imati kombinovane sadržaje, kao i stanovanje i druge prateće sadržaje stanovanja noćnih ekonomija u gradovima sa kulturnim zabavnim aktivnostima.
- 2) **Ekonomskih zona gradova** sa koncentracijom ekonomskih delatnosti u blizini gradova kao grupacije aktivnosti industrijskih delatnosti uslužnih, uslužnih – trgovinski, istraživački i razvojnih institucija, grupacije koje promovišu konkureniju i kooperaciju u isto vreme (ERO i druge grupacije u opštinama).
- 3) **Privreda transporta**
- 4) **Turistička privreda**

Zone sa visokim poljoprivrednim vrednostima

Pitanja i razlozi za uputstvo

- Gubljenje kvalitativne poljoprivredne zemlje, njen očuvanje kao prirodni resurs i potencijal za stabilan ekonomski razvoj.
- Rešavanje konflikata: poljoprivredna zemlja sa nekontrolisanim i neplaniranim gradnjama, površinskim kopovima, degradacijom sredine itd..

Uputstva

Prostornim, razvojnim i urbanim planovima treba obezbediti zaštitu kvalitetne poljoprivredne zemlje (I-IV) i one pod šemom upravljanog navodnjavanja.

- Formiranje jedne grupe na centralnom i lokalnom nivou za upravljanje poljoprivrednim zemljištim od relevantnih institucija.

- Monitoring stanja na terenu i sprovođenje zakona od strane inspektorata poljoprivrede, građevinarstva, komunikacije i sredine..
- Rehabilitacija površina poljoprivrednog zemljišta koje su ranije služile kao deponije, ilegalne, opštinske ili deponije za industrijski peopeo.
- Rehabilitacija površina poljoprivrednog zemljišta koje su bile degradirane od poplava, erozije, ceđenja ili odronjavanja zemljišta.
- Privatizacijom i ponovnom prilagođavanju, da se iskoriste objekti postojećih industrijskih kompleksa sa pratećom infrastrukturom, kako se ne bi gubile nove površine poljoprivrednog zemljišta za izgradnju novih objekata, čime će i investicije biti niže
- Rehabilitacija postojećih sistema navodnjavanja i projekata za izgradnju novih kapaciteta upravljanog navodnjavanja.

2.8.3 Konzerviranje i razvoj nasledstva – zaštita postojećih vrednosti

Stanje, pitanja i razlozi za uputstva

U Bostane , kulturno nasleđe je jedan od naj značajnih elemenata i sastavni deo životne sredine. Ono, izražava stvarni identitet društva i zemlje i smatra se potencijalom za stabilne društvene i ekonomski integracije u zemlji, regionu i šire. Ovo nasleđeno bogatstvo sa umetničkim, estetskim, istorijskim vrednostima i tradicionalnim karakteristikama, se ilustruje sa bogatom raznovrsnošću, arhitektonskog, arheološkog, pokretnog, arhivskog i duhovnog nasleđa

Upustva

Autoriteti planiranja i upravljanja prirodne, kulturne i istorijske sredine, treba da:

- Promovišu pozitivno upravljanje prirodne i istorijske sredine, i da to zaštite od razvoja koji mogu naneti štete.
- Adaptiraju integrativni pristup koje zaštićuje predodređene zone, uz ispunjenje socijalnih i ekonomskih potreba lokalne zajednice.
- Zaštite sve značajne aspekte, obuhvatajući pejzaže i posebne lokacije.
- Očuvaju i unaprede, tamo gde je moguće, posebnosti i raznolikosti, obuhvatajući pejzaže i procenjujući lokalne destinacije sa lepim pejzažima.
- Integrišu u baziran pristup u lokacijama za razvojno planiranje, uz veću brigu o diverzitetu i drugim pitanjima sredine.
- Traže povraćanje oštećenih i izgubljenih pregleda, tamo gde je moguće.
- Sa razvojnim planovima daju prednost zaštiti i razvoju lokacija kulturnog nasleđa.

2.8.4 MOMENTALNO STANJE DEONIJA I TRETIRANJE OTPADAKA – ZONE INDUSTRIJSKIH OTPADAKA

Pitanja i razlozi za uputstva

- Potreba za koordinaciono planiranje radi obezbeđenja efikasnih usluga.
- Postojanje ilegalnih deponija i nepostojanje posebnih deponija za opasne otpatke.
- Obezbeđenje jasnog okvira za investicije.

Uputstva

- Planiranje u vezi deponija je uslovljeno mogućnostima njihovih proširenja.
- Opštine treba da predlažu lokacije za eventualnu izgradnju posebnih deponija za opasne otpatke.
- Predložena lokacija za izgradnju deponije treba da bude sigurno mesto koje ne dovodi u opasnost zdravlje najbližih stanovnika.
- Ne treba predložiti da lokacija bude u zoni gde ima podzemnih bogatstva, na poljoprivredno zemljište I-IV kategorije, mnogo pored reka ili jezera ili pored putnih pojaseva.
- Ilegalne deponije treba zatvoriti.
- Izrada planova za nova naselja u slučaju eventualnog razmeštanja naselja zbog izgradnje neke deponije.

3 PROCENA STANJA NASELJA BOSTANE

(Analiza koja pokazuje prednosti, slabosti, mogućnosti i pretnje)

3.1 Analiza stanja naselja Bostane (koristeći SWOT)

DEMOGRAFIJA I SOCIJALNA PITANJA	
PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Prirodni priraštaj stanovništva je u pozitivnom trendu, dominira mlada struktura stanovništva, kontigent sposoban za rast, inicijativa planiranja porodice - Velika radna snaga i kvalifikovana u nekoliko profila, funkcionisanje nekih malih i srednjih preduzeća, interesovanje povećanja investicija. - Siromaštvo još uvek je „meko“, emigracija odigrava veliku ulogu u održavanju porodica van ekstremnog, izgradnja kapaciteta i prostora za rad, institucionalna nega. - Relativno stabilan broj učenika u većini škola, relativno dobro stanje školskih objekata, ozbiljna privrženost subjekata prema obrazovanju, obuka nastavnog kadra. - Zdravlje relativno zadovoljavajuće, zdravstvo nega u najvećem delu mesta je obezbeđena za potrebe stanovništva, razvoj usluga prema konceptu Porodične Medicine. - Kulturno i arhitektonsko nasleđe, crkva sasam crkva Svetog Jovana, naselje gumnište itd. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nizak stepen ekonomskog razvoja, visok stepen nezaposlenosti, visok stepen siromaštva, nizak životni standard, nedostatak socijalnog i zdravstvenog osiguranja. - Trenutni broj nezaposleni je veoma visok, rast nezaposlenosti sa prirodnim priraštajem stanovništva, povratak azilanata sa zapada. - Ekonomsko razaranje i tranzicija posle rata, ekomska globalna kriza . - Standard stanovanja je još uvek nizak, nedostatak društvenog stanovanja, nekontrolisana izgradnja posebno za sigurnost objekata, niski porodični prihodi u odnosu na cene stanova, nedostatak sistema kreditiranja stanovanja. - Nedovoljan prostor u školama, niska stimulacija nastavnika, nedostatak budžeta, mali broj predškolskih objekata, nedostatak školske opreme, sredstva, kabineti, biblioteka itd. - Nedostatak tehnološke opreme za dijagnostifikaciju i tretiranje, usluge za hitne aktivnosti nedovoljno, nedovoljan budžet i mogućnosti financiranja zdravstvene nege. - Stanje sportske infrastrukture slabo, nedostatak omladinskog centra, nedostatak muzeja u Bostane u cilju istraživanja, konzervisanja, prikupljanja, komuniciranja i izlaganja pokretnog nasledstva u cilju studiranja, obrazovanja i njegovog osećaja za građane opštine i šire.

DEMOGRAFIJA I SOCIJALNA PITANJA	
MOGUĆNOSTI	PRETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - Prostiranje naselja na planiran način sa svim sadržajima, stvaranje jedne održive socio – ekonomske sredine i ekološke, podrška zapošljavanja putem projekata, usavršavanje mladih na međunarodnom tržištu. - Korišćenje svih potencijala za stvaranje novih radnih mesta, prikupljanje investicija sa polja, razvoj politike zapošljavanja u skladu sa principa tržišne ekonomije. - Favorizovanje investicionih politika i jačanje uloge bankarskog sistema u kreditiranju preduzeća koja obezbeđuju veće zapošljavanje. - Otvaranje novih radnih mesta, ekonomski rast je najbolji odgovor za siromaštvo. - Planirani razvoj stanovanja, razvoj stambenog tržišta, relativno prihvatljiva cena stanovanja za m^2, Ispunjavanje standarda bezbednosti stambenih objekata poštujući zakone i standarde za izgradnju i urbana pitanja. - Poboljšanje kvaliteta obrazovanja, stvaranje uslova po školama za dnevni boravak, stvaranja olakšavajućih okolnosti za razvoj privatnog obrazovanja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Skraćenje životnog veka, povećanje broja smrtnosti kao posledica životne sredine stvorene u svakoj oblasti, dalje produbljivanje ekonomske krize, migracija stanovništva sposobnog za rad i eksperata van zemlje. - Nestabilno stanje, nemiri i protesti, povećanje zločina, povećanje stepena samoubistva, stvaranje jednog društva bez nade i bez perspektive. - U slučaju nesreća gubitak mnogih života i materijalnih dobara, degradacija i devalvacija životne sredine od nelegalne gradnje, uništavanje i usurpacija poljoprivrednog zemljišta. - Ne obuhvaćanje svih učenika po školama, prisustvo negativnih pojava/fenomena po školama. - Ne prihvaćen status još uvek od nekih zemalja i međunarodnih federacija, oštećenje i amortizacija sportskog potencijala, budžet.
EKONOMSKI RAZVOJ	
PREDNOSTI	SLABOSTI

<ul style="list-style-type: none"> - Postojanje resursa (ljudskih, interes privatnog sektora i mogućnosti stranih investicija), postojanje jedne infrastrukture (put, električna energija, kanalizacija, vodovod itd...). - Postojanje uslova za razvoj i uzgoj poljoprivrednih kultura u jednoj delu naselja Bostane. - Postojanje određenog iskustva u zanatskim delatnostima, bilo do zanatske proizvodnje, uslužne, umetničke ili rukotvorina, smatra se kao jedna prednost za ekonomski razvoj. - Razvijena je i nastavlja da se razvija trgovina na veliko i malo. - Bogati prirodni resursi (voda, šume, biodiverzitet), nasledstvo bogato prirodom, kulturno nasleđe, arheološko, arhitektonsko i duševno. - Vizija za budućnost opštine ide u dobrobit razvoja ugostiteljstva u naselju Bostane, jer postoje koncepti i turistički kapaciteti. - Energetski izvori i mogućnosti, interesovanje donatora i investitora. 	<ul style="list-style-type: none"> - stara tehnologija postojećih kapaciteta, fiskalna politika i krediti nepovoljni. - Poplave, nedostatak sistema navodnjavanja, nedostatak zaštite od grada. - Ne koristi se koliko ima mogućnosti ova oblast, nedostatak udruženja zanatlija. - Nedostatak dnevnih javnih i privatnih pijaca, nedostatak mehanizama za podršku trgovine, nedostatak infrastrukture i nedostatak organizovanja sajmova. - Nedovoljno korišćenje ovih resursa, nedostatak održavanja, zaštite, konzervacije i razvoja kulturnih, arhitektonskih, duševnih, nedostatak putne infrastrukture, prenoćišta, hotela itd, nedostatak turističkog marketinga. - Nema nijednog hotela u potpunoj funkciji i sadržaju, marketing i informacije su slabe, siromašna organizovanja do sada omladinskih aktivnosti, kongresnih i kulturnih aktivnosti. - Mnogo visoka cene energije, zavisnost od uvoza nekih energija, nedovoljna efikasnost, neracionalno i nepotrebno korišćenje električne energije za grejanje, korišćenje bez kriterijuma i bez nijednog plana ogrevnog drveta. - Krediti i visoke kamate, nema politike i kredita za zapošljavanje ili biznise koji pružaju više radnih mesta. - Nedostatak banaka (filijala)
--	---

EKONOMSKI RAZVOJ	
MOGUĆNOSTI	PRETNJE
Priprema regulacionog plana za postojeću industrijsku zonu, poboljšanje i razvoj saobraćaja, telekomunikacija, prikupljanje novih investicija, stvaranje partnerstva. Čuvanje, rast i prerada poljoprivrednih površina, razvoj organske poljoprivrede, spajanje parcela za pojedinim proizvođačima u obliku partnerstva ili komasacije, odvodnjavanje, zaštita od poplava površine, izgradnja sistema za navodnjavanje, proširenje kapaciteta staklenika za gajenje povrća, tržište osiguranja u zemljama EU po katastarskoj zoni naselja Bostane Korišćenje alternativnog grejanja, režim rada zanatlija, profesionalno obrazovanje zanatstva, stvaranje posebne kancelarije za zanate, obuka i stručno usavršavanje zanatlija, stvaranje Udruženja zanatlija za informisanje, bezbednost i jačanje tržišta, programi i projekti za domaće proizvode na tržištu, podrška otvorene svakodnevne javne i privatne pijace.	Nedostatak ekonomskog razvoja, povećanje nezaposlenosti i siromaštva, ugrožavanje i uništavanja poljoprivrednog zemljišta, poplave i erozije poljoprivrednog zemljišta, povećanje stepena erozije. Uništavanje ekonomije naselja, povećanje cene drveta. Ekonomski gubitak, uništavanje tradicije i profesionalne sposobnosti, socijalni poremećaj. Nelegalni razvoj u trgovini, nezadovoljstvo i visoke cene. Uništavanje duševnih vrednosti, arhitektonskih itd. Degradiranje i devalvacija ekonomskog razvoja iz ove oblasti, neočekivano povećanje cena uvezenih tečnih goriva Neuspeh u primeni efektivnih mehanizama za obavezno prikupljanje zahteva
Izrada projekta za razvoj kongresnog turizma i omladinskog, zaštita vrednosti, organizovanje ekskurzija, seminara, kulturnih kongresa, turističkih. Jačanje uloge ugostiteljstva, postavljanje planiranih ugostiteljskih objekata, ruralnog turizma i kongresnog, stvaranje partnerstva u ovu oblast.	Nedostatak ekonomskog razvoja, socijalna kriza, gubitak nade za budućnost, organizovani kriminal, korupcija itd.
Korišćenje izvora obnovljive energije (geotermalna voda, solarna i biomasa). Zagrejavanje stambenih objekata koristeći proizvode biomase, stimulativne politike za korišćene alternativne energije, smanjenje kamata, projekti za prikupljanja sredstava od Centralne Banke, Međunarodni Monetarni Fond	

iz EU.

INFRASTRUKTURA

PREDNOSTI	SLABOSTI
<p>Postojanje drumskog saobraćaja, postojanje energetskih linija dalekovoda, blizina regionalnih puteva, železnice, dva aerodroma (Priština i Skoplje)</p> <p>Uslovi za razvoj infrastrukture obuhvatajući i teren.</p> <p>Prostiranje vodovodne mreže, povećanje kanalizacije, unapređenje vodovodne mreže u nekim delovima naselja.</p> <p>Pokrivanje cele teritorije sa energetskom mrežom 10 KV, postojanje nekoliko segmenata.</p> <p>Pružanje usluga od nekoliko operatera, prelazak optičkog vlakna po teritoriji naselja, digitalizacija centrala, finskih telefonija u većini delova naselja.</p> <p>Tretiranje svakog dana sve više kao prioritet od strane svih aktera tretiranje otpada, postojanja javnog preduzeća (jedinice), postojanje regionalne deponije, civilno društvo sve aktivnije svakoga dana.</p>	<p>Slab kvalitet putne infrastrukture, nepostojanje železničkog saobraćaja koji će prolaziti po naselju Bostane, nedostatak hidro-ekonomiske infrastrukture.</p> <p>Ne adekvatno funkcionisanje infrastrukture snabdevanje vodom za neke segmente ili naselja naseljenog mesta, nedostatak tretiranja otpadnih voda, nepostojanje podzemnog katastra.</p> <p>Ostarela energetska infrastruktura, ne adekvatno održavanje energetske infrastrukture dalekovoda i ostalih trasa. Podzemni energetski katastar ne postoji (podzemna energetska mreža), stanje trafostanica nepovoljno.</p> <p>Ne pokrivanje teritorije sa mrežom fiksne telefonije i određenih delova, stara kablovска мrežа (posle 90 godina).</p> <p>Korišćenje rečnih korita i ostalih delova za ilegalne deponije, neadekvatno upravljanje otpada, neselektovanje deponija, netretiranje inteligentnih otpada.</p>

INFRASTRUKTURA	
MOGUĆNOSTI	PRETNJE
<p>Jačanje puta Labjane – Bostan – Bostan – Gnjilane i ispunjavanja sa sastavima i segmentima,,</p> <p>Izgradnja tranzitnih puteva, kompletiranje naselja sa mrežom urbanih puteva, kompletiranje sa signalizacijom i javnom rasvetom, izgradnja autobuske stanice, kompletiranje infrastrukture za javni i privatni parking.</p> <p>Planiranje snabdevanja sa vodom putem efikasne infrastrukture za celo naselje, izmene sa prioritetima cevi od azbesta i betona linija Marec – nova i stara Kolonija, ali sa prioritetom i mreže koja prolazi po ostalim delovima naselja.</p> <p>Privremeno tretiranje septičkih jama otpadnih voda</p> <p>Modernizacije mreže za prenošenje i raspodelu, obezbeđujući njihovu integraciju sa regionalnom mrežom, postepeno uklanjanje TS 35/10kv i prelazak na TS 110/20kv (mreža niskog napona treba da se planira takođe za stubovima od betona i samo-držećim kablom od aluminijuma), zamena vazdušnih linija sa podzemnim kablovima.</p> <p>Jačanje mreže na nivou evropskih standarda, pokrivanje cele teritorije sa fiksnom telefonijom, poboljšanje kablovske mreže i pružanje HD televizijskih programa.</p> <p>Planiranje privremenih deponija na nivou naselja sa odvojenim prostorima za građevinske i industrijske otpatke itd, javno – privatno partnerstvo za prikupljanje i efikasno upravljanje otpatke, tretiranje u jednom određenom prostoru inteligentnih otpadaka sa mogućnošću skladištenja i servisiranja,</p>	<p>Stagnacija ekonomskog razvoja, velika nezaposlenost i u porastu,</p> <p>Zagađenje pijaće vode, infekcije i opasne bolesti, zatvaranje puteva za dalji razvoj mreže vodovoda i kanalizacije</p> <p>Oštećenja kućne opreme i kućnih mašina, nepogode i gubitak ljudskih života i porodica, zastoj razvoja</p> <p>Pretnje za potrošače od strane prestupnika, nepodnošljive cene za građane, pretinja od hakera u elektronskim računima,</p> <p>Degradacija i uništenje zona sredine, zagađenje podzemnih voda, stvaranje ilegalnih deponija</p>

<p>potpuna dekontaminacija prostora nekadašnjih ilegalnih deponija.</p> <p>Regulisanje rečnog korita reke Bostan i cele infrastrukture za zaštitu od poplava, kompletiranje školske, sportske, zdravstvene, ugostiteljske, turističke infrastrukture.</p>	
---	--

KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA I ŽIVOTNA SREDINA	
PĒRPARĒSITĒ	DOBĒSITĒ
Relativno čist vazduh (nedostatak razvijene industrije koja ima efekta u oblasti životne sredine), Bostan se okružuje sa šumama srednje veličine, nedostatak drumskog saobraćaja sa velikim intenzitetom, namena površina za sve delatnosti.	<p>Zanemarivanje nekih delatnosti koje prouzrokuju zagađenje, nedostatak zaštite i tretiranja voda, Sagorevanje biomase (slama, šaša, strugotine o drveta i namerna ili nenamerna paljenja šuma) i opštinskih otpadaka na nekontrolisan i nezakonit način,</p> <p>Oštećenje i fizičko uništenje nekih izora vode, zagađenje reka od slivanja otpadnih i industrijskih voda, bacanje otpadaka u njima, nekontrolisano korišćenje vode za domaćinstva, korišćenje pijaće vode od ekonomskog sektora (navodnjavanje poljoprivrednih kultura, industrija)</p> <p>Upravljanje poljoprivrednog zemljišta i šuma nije na potrebnom nivo, u smislu zaštite i razvoja kvaliteta zemlje, Degradacija zemlje u pojedinim zonama (kamenolomi itd.) Delimično zagađenje zemljišta od upotrebe pesticida i drugih sadržaja, nedostatak sistema navodnjavanja, samosvest stanovništva za očuvanje poljoprivrednog zemljišta na nizak nivo.</p>

MOGUĆNOSTI	PRETNJE
<p>Planiranje i racionalno korišćenje prostora za mešane zone i korišćenje svih neophodnih destinacija. Kompaktan razvoj naselja, Planiranje i priprema projekata za ozelenjavanje i pošumljavanje raznih površina Bostana, obaveza filtriranja i prečišćavanja (katalizatori) na motorna vozila .</p> <p>Razvoj projekata za istraživanje kvaliteta, zagađivača i osposobljavanje vode za piće, industriju, navodnjavanje i rekreaciju itd. Osvećivanje i edukacija stanovništva za racionalno korišćenje resursa vode, izgradnja akumulacija vode.</p> <p>Izrada politika i planova za očuvanje poljoprivrednog i šumskog zemljišta, edukacija za pravilno upravljanje zemljišta i zaštita od erozije i drugih ekoloških faktora, definisanje unutar planiranih granica za namene i razvoj, upravljanje urbanog rasta</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Uništenje ozonskog sloja O3 stvaranje acidnih kiša, Emitiranje gasova sa efektom staklenika (uticaj globalne klime), oštećeno zdravlje stanovništva naselja Bostane i drugih živih bića.,. <p>Oštećenje do uništenja resursa vode zagađenje i ugrožavanje zdravlja stanovništva, povećanje cene pijače vode do nepodnošljivog stepena.</p> <p>Degradacija i nepovratno uništenje zemljišta, socijalno ugrožavanje, (opasnost za gubitka ishrane i standarda stanovništva) ugrožavanje životne sredine.</p>

SINERGIJA I POVEZIVANA PITANJA	
SARADNJA I INTERAKCIJA	
PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Postojanje raznih direkcija na opštinski nivo, - Postojanje civilnog društva u gradu - Postojanje policije Kosova u gradu - Postojanje međunarodnih i domaćih NVO, - Postojanje privatnog sektora. 	<ul style="list-style-type: none"> -Neadekvatna horizontalna saradnja (direkcije među sobom), -Nefunkcionisanje saradnje donator – agencija ili NVO – sprovodioc projekta, - Neadekvatna vertikalna saradnja (saradnja između ministarstava, agencija, opštine i naselja), - Neadekvatno funkcionisanje saradnje između javnog i privatnog sektora, - Neadekvatno funkcionisanje civilno društvo – organi vlasti,

	<ul style="list-style-type: none"> - Neadekvatno horizontalno funkcionisanje opština – sud – policija. - Nedostatak suda u naselju
MOGUĆNOSTI	PRETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - Stvaranje međusobnog sistema informisanja i saradnje na nivo direktora, - Stvaranje međusobnog sistema informisanja i adekvatne saradnje centar – lokalni nivo, - Podizanje kapaciteta i međusobna identifikacija prioritetnih projekata, - Obezbeđenje fondova za implementaciju, - Stvaranje javno – privatnog partnerstva, - Korišćenje zona uz sporazumevanje za određene destinacije. - Stvaranje sistema međusobnog informisanja i adekvatne saradnje u naselju Opština, Sud, Policija. - Izgradnja objekta za sud - Podizanje standarda. - Podizanje zadovoljstva građana. 	<ul style="list-style-type: none"> - Degradiranje i uništenje razvoja, - Institucionalna kriza, - Naprezanja i nesporazumi, - Gubitak investicija, - Nezadovoljstva i nemiri, - Nesprovođenje planova, - Neefikasnost i socijalna kriza, - Povećanje kriminaliteta i korupcije.

3.2 ANALIZA POVEZANOSTI IZMEĐU PITANJA, POLITIKA I PROGRAMA

Stručno i integrisano tretiranje prostora naselja Bostane, je jedan od veoma značajnih faktora koji će služiti kao dobra osnova i za prvu analizu povezivanja sa pitanjima ekonomskog, socijalnog razvoja kao i sa pitanjem zaštite sredine, ali i tretiranja povezanosti između utvrđenih politika na centralnom, lokalnom nivou ili koje dolaze u skladu sa međunarodnim sporazumima i obavezama, kao što su politike stanovanja, poljoprivrede, ekonomskog razvoja, socijalnih politika i politika životne sredine, saobraćaja i svih politika i programa u ovim oblastima.

Prema zakonu i podzakonskim aktima, tokom izrade Razvojnog Plana Opštine i planova nižeg nivoa, obavezni smo da uzmemo u obzir sva značajna pitanja, da izvršimo analizu povezanosti između njih između politika i programa i naravno, u koordinaciju sa radnim grupama, kao i sa ostalim relevantnim faktorima. Treba identifikovati naj problematična pitanja i ona koja se nadovezuju i stvaraju problem u mnogim drugim oblastima i predstavljaju pretnju za

veliki broj ljudi, u socio-ekonomskom smislu i u velikim prostorima i vrednostima. U smislu sredine analiza i politika i u smislu uravnoteže i korišćenja onih koji proizvode stabilnost i podržavaju programe koji su realne, neophodni i koji se mogu sprovoditi u našim okolnostima.

Počinjemo sa analizom ljudskih prava i posebnog planiranja, pravo za život, informisanje, zdravlje, posao itd. Samo analiziranje povezanosti prava za zdravlja, podrazumeva da koliko je važna ova analiza i veza za planiranje urbanog razvoja.

Pravo na zdravlje

Je vrlo širok i kompleksan pregled međusobnih povezanih pitanja, pošto su zdravlje i blagostanje usko povezani u svim fazama i aspektima života. Specifična prava o zdravlju mogu se naći u međunarodnim dokumentima koje je prihvatiло i Kosovo kao što je dokument o ljudskim pravima. U suštini, sva ljudska prava su međusobno povezana i zavisna činivši tako realizaciju, zapostavljanje kao i kršenje ljudskih prava za veći broj prava a ne samo prema jednom pravu i izdvojenog od drugih. Ovo povezivanje postaje jasnije kada se uzmu u obzir da neko ljudsko pravo (na primer zdravlje) zahteva ispunjenje svih ljudskih potreba kako fizički, kao što su potreba za vazduh, vodu, hranu i dr., tako i socijalnih i psiholoških potreba kao što su potreba za ljubav, drugove, porodicu i društvo.

Ljudska prava odnose se na obaveze koje imaju države (Kosovo), u ovom slučaju i Urbane zone, opštine Ranilug kao državna jedinica u cilju da doprinosi ispunjavanju ovih potreba i da bi se omogućilo grupama i pojedincima da žive dostojanstveno. Ako polazimo od Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, 1948 gde se u članu 25 kaže: "**Svako ima pravo na nivo života koji obezbeđuje njegovo zdravlje i dobrobit i njegove porodice, uključujući hranu, odevanje, smeštaj, zdravstvenu brigu i potrebne socijalne usluge,...**".

Pošto je Urbani Razvojni plan Bostana višesektorski i obuhvata sve oblasti i za cilj ima ispunjavanje, stvaranje i racionalno i održivo korišćenje prostora i uslova da bi se obezbedilo ovoj generaciji, bez ugrožavanja onih koji dolaze, što potpunije zdravlje koje podrazumeva: "*potpuno, fizičko, mentalno stanje i socijalnu zaštitu a ne samo odsustvo bolesti ili slabog zdravstvenog stanja*", podrazumeva se značaj povezivanja između ovih pitanja, aspekata politika i programa i planiranja kao procesa i plana kao dokumenta koji nastoji da očuva i razvija prostore i projekte za sticanje ovih osobina u skladu sa deklaracijom o ljudskim pravima u odnosu na prostor

Iste analize kao i za zdravlje, urađene su i o drugim ljudskim pravima tokom izrade ovog dokumenta.

Jasno je da se naselje Bostana kao i najveći deo opštine i Kosova suočava sa ograničenim izvorima za financiranje kapitalnih tokova i projekata koji su snažno povezani sa pitanjem ekonomskog razvoja, ekonomskim politikama, nezaposlenošću (procenjena stopa nezaposlenosti je 35 % - 45 %), i siromaštva u socijalnom aspektu i povezuje se sa javnim sektorom u smislu poboljšanja javne infrastrukture. Aktuelno stanje u sektoru energetike, telekomunikacije i u drumskog saobraćaja može se smatrati kao pitanje koje predstavlja limitirajući faktor u ekonomskom, socijalnom i prostornom razvoju

U ovim uslovima, kreatori ekonomskih politika suočeni su sa potrebom podsticanja novih investicija. Stoga, stvaranje prijatnog poslovnog ambijenta i adekvatnog institucionalnog

ambijenta za privlačenje stranih direktnih investicija nameće se kao jedan od najznačajnijih prioriteta ekonomskih politika i ekonomske reforme. Razumljivo je da samo strane direktne investicije (SDI) ne mogu ubrzati najneophodnije investicione aktivnosti. Treba da se nastoji da one postaju značajan i komplementaran izvor sa drugim izvorima financiranja – opštinski razvojni planovi treba da planiraju industrijske i druge zone koje će biti povezane sa održiv ekonomski razvoj i dalje sa zapošljavanjem i ublažavanjem siromaštva i infrastrukturom i absorpciju investicija od biznisa stanovništva opštine i drugih biznisa na Kosovu i van Kosova.

Pitanje obezbeđenja čistog vazduha - je sadržajno povezano sa ljudskom zdravlju i sa industrijskim razvojem. Sagorevanjem fosilnih goriva kao i povećanjem saobraćaja povećano je još više zagađenje vazduha u naselju Bostane tako da za posledice može stvoriti ozbiljne zdravstvene probleme. Paralelno sa zdravstvenim problemima usled acidifikacije poslednjih godina, slabljenje ozonskog štita i klimatske promene i kao rezultat globalnog otopljavanja, predstavljaju i velike socijalne brige..

Pitanje vode, je povezano sa životom, kulturom, poljoprivrednom i industrijskom proizvodnjom, obnovljenom energijom, zašti i Bostane koristeći svoj položaj na severu u okviru Novog Brda ima potencijale, ali se pitanje vode istovremeno povezuje i sa mogućnošću da u izvanrednim slučajevima predstavlja veliku pretnju za život i životni prostor, poljoprivredu i ekonomski razvoj itd. Vode ne poznaju granice i njihovim prirodnim tokom su na našem stalnom raspolažanju. Međutim, vode nisu bezgranični resurs, prema tome zahteva se njihova posebna zaštita. Možemo slobodno reći da voda svojim koštanjem utiče na ekonomski aspekt, a to je cena gubljenja ekosistema prirode (životinjske i biljne vrste, koje imaju farmaceutski značaj,zatim prehrambene industrije). Kvalitet vode u Bostane i opštini Novo Brdo je pitanje povezano sa zdravstvom stanovništva.

Poljoprivreda je tradicionalno bila značajna za opštini i naselje Bostane. Danas, poljoprivreda je zaostala i kao pitanje se povezuje sa politikama razvoja i programima za poljoprivredu (jedan paket projekata za stimulaciju, zaštitu i razvoj, meliorativne mere u određenim zonama opštine Novo Brdo, do komasacije (okrupnjavanja) parcela, jer ionako površine poljoprivrednog zemljišta su male). Većina poljoprivrednih proizvoda se uvoze i to je povezano sa pitanjem tržišta u celini, sa socijalnim aspektom, nezaposlenošću i siromaštvom.

Stabilan razvoj opštine, je povezan sa poboljšanjem kvaliteta života koji predstavlja socijalnu dimenziju, kao i sa racionalnim korišćenjem privrednih resursa i smanjivanje pritisaka u sredinama koje predstavljaju dimenziju životnog prostora. Kvalitet života je mnogo povezan sa iskorišćavanjem električne energije i usluga koja ona pruža. Glavni izvor proizvodnje električne energije je lignit, koji iskorišćava celo Kosovo. Pitanje se sadrži u tome, kako da se što racionalnije iskorišćavaju postojeći resursi na postojan način, i kako da zamenjujemo te izvore sa obnovljenim izvorima, kao npr.: voda, sunce, vetar, biomasa, otpaci, koji se povezuju međusobno sa mnogim pitanjima i projektima i kao energija se veže sa standardima gradnje i izolacije koje imaju uticaja na masu energije koja će se upotrebiti.

Energija koja se upotrebljava za grejanje u naselje Bostane, u velikoj meri dolazi u vidu oslobođene energije od sagorevanja drveća koja se u socijalnom aspektu povezuje sa kvalitetom života i grejanja 451 stanovnika, ili negde oko 91 porodica i ako jedna porodica za jednu sezonu troši 10 -15 kubnih metara drva, proizilazi da je ukupna potrošnja drveća oko 910 -1365 kubnih metara. Ako ovo posmatramo sa aspekta životne sredine možemo zamisliti kolika

je površina sečene šume, a to se povezuje i sa aspektom planiranja, ponovnog pošumljavanja, upravljanja šumama sa aspekta korišćenja alternativnih energija i politika za obnovljenu energiju, kao sa aspekta zagađivanja u smislu obima zagađenja koji se oslobađa i ekonomskog aspekta u smislu koštanja grejanja i razvoja industrije prerade drveća, do legalnog aspekta zbog ilegalne seče šuma, na hiljade predmeta je u sudovima i veliki su izazov za organe pravde i policije.

Generisanje otpadaka predstavlja jedno od najvećih pitanja i uznemiravanja, koji se povezuje sa okolinom i jedan veliki ekonomski teret za društvo. Generisanje otpadaka je povezano sa gubitkom resursa (npr. materijali i energija). Nakon generisanja, otpatke i treba prikupiti, tretirati i otklanjati i ovaj proces se ponovo nadovezuje sa upotrebotom resursa i predstavlja moguću opasnosti za zagađivanje. Iz ovog razloga, tretiranje otpadaka se odnosi na niz pitanja sredine, uključujući ovde korišćenje prirodnih resursa, potrošnju energije, generisanje gasova koji utiču u klimu kao i kontaminaciju voda, zemljišta i vazduha..

Zaštita, konzervacija i održivo korišćenje nasledja, prirode i različitih vrsta životinja - tokom ovih poslednjih godinama postala je osnova nekih politika koja se povezuju sa mnogim politikama kao što je razvojna, kulturna i druge politike, povezana je sa pitanjem identiteta koji predstavlja nasledje, u aspektu sredine, poremećaj ekosistema, ravnoteže sredine do uništenja i degradiranja u posebnim oblastima u smislu ekonomskog razvoja, pojavljuju se kao izazov za mnoge posebne resurse u smislu mogućnosti razvoja turizma i drugih koristi iz ovih vrednosti i da u socijalnom aspektu skoro svi osećaju zadovoljstvo ovim vrednostima tako da skoro svi priznaju da je zaštita nasledja prirode i raznih vrsta životinja suštinska razvojna kategorija za naselje Bostane.

Planiranje, razvoj i modernizacija infrastrukture koje vezu naselje Bostane na makro (opštinski nivo) i mikro (na nivo razvojnih zona), je jedno od najsadržajnijih pitanja, tako da mreža i kvalitet infrastrukture predstavlja osnovu prostornog integriranja, što se povezuje sa složenim pitanjima ekonomskog razvoja, kao i sa prvim preuslovom postizanja ravnomernog razvoja (korišćenje resursa, formiranje zona ekonomskog razvoja, počevši od industrijskih i rekreativnih zona, socio-kulturne infrastrukture itd.).

Vaspitanje, obrazovanje i samosvest za socio-ekonomski razvoj i sredinu, je veoma složen proces. Vaspitno-obrazovno i podizanje svesti za socio-ekonomski razvoj i zaštitu, očuvanju i prijateljskim stavom prema pitanjima i problemima sredine, je usko povezano sa formiranjem prostora i adekvatne infrastrukture, uvođenjem planova i programa i savremenih tehnologija predavanja i osposobljavanja. Ovaj proces, podrazumeva formiranje pozitivnog stave i kritičnog mišljenja prema svim zahtevima i ponudama u opštinsko, kosovsko i međunarodno tržište rada. Ovaj proces, takođe podrazumeva i preduzimanje stave prema tome, šta želimo i kako možemo pripremiti našu omladinu da bude konkurentna sa vrednostima, da doprinese ekonomskom aspektu, stvaranju novih radnih mesta, socijalnom aspektu, stvaranju kvaliteta života, smanjenju siromaštva kao i pozitivnom i kritičnom stavu prema negativnim pojavama u socijalnom, ekonomskom smislu kao i za sredine ili njihove delove. Takođe, ovaj proces se odnosi i na podizanje pitanja osetljivosti građana za učestvovanje u svim procesima, odlučivanja u vezi sa budućnošću socijalnog ekonomskog i razvoja sredine, kao i preuzimanjem odgovornosti..

(Ova analiza izbacila je na površinu niz pitanja koje treba tretirati, kao što je pitanje vode za piće, grejanja, nezaposlenosti, obrazovanja određenih profila, tretiranja otpadaka i dr. zbog velikih uticaja koje imaju u drugim oblastima i pitanjima)

3.3 PROCENA INVESTICIONIH KAPACITETA OPŠTINE USVOJENA JE I ZA URBANSKI NIVO, KAO ADMINISTRATIVNI CENTAR BOSTANE KOJI SADRŽI INFORMACIJE O INVESTICIONIM KAPACITETIMA I RESURSIMA

Tokom izrade Razvojnog plana opštine Novo Brdo, posebna pažnja je posvećena proceni opštinskih kapaciteta investicija, što kao deo dokumenta predstavlja istraživanje mogućih potencijala i izvora za financiranje predviđenih razvoja u Razvojnom Planu Opštine. Investicioni kapaciteti su potencijal finansiranja razvojnih projekata. U ovoj grupi učestvuju investicije za kapitalne projekte iz svih tematskih javnih i privatnih oblasti: Demografija i socijalni razvoj, Ekonomski razvoj, Sredina i korišćenje zemlja, Infrastruktura, Sinergija i pitanja povezanosti): javne i privatne. Stoga, veoma je značajno uzeti u obzir pragmatična i realna osnova resursa, u procesu učešća planiranja, osnova kvalitetne procene svakog učesnika, investicioni kapaciteti koji se mogu ponuditi itd. Ovi segmenti su, glavna analitička baza kako bismo bili tačni u planiranju uopšte i u izradi dinamičkog plana, kao i u stvaranju prioriteta razvoja u tom planu..

U sadašnjim okolnostima u opštini Novo Brdo, imajući u vidu ograničene finansijske mogućnosti, procena investicionih javnih kapaciteta (sektori i izvori), ima veliku važnost. Tokom izrade ovog dokumenta, ekipa koja je analizirala i procenjivala investicione kapacitete, je bila veoma svesna za ograničenja koja postoje u vezi tačne i realne procene ovih kapaciteta i učinjeni su napor da sa informacijama na raspolaganju izvrši što korektna procena.

Opština Novo Brdo, sve kapacitete je odelila na postojeće i moguće. U početku, prezentiramo potencijalne linije i sektore, prema ovoj podeli:

1. Postojeći kapaciteti, obuhvataju:

- *Sopstveni dohodak,*
- *Kapacitet privatnog sektora,*
- *Kapacitet javnog sektora,*
- *Prirodni izvori,*
- *Kapaciteti fizičke infrastrukture (zgrade),*
- *Ljudski potencijal (omladinu).*

2. Međutim, mogući kapaciteti, obuhvataju:

- *Moguće investicije vlade,*
- *Strane investicije,*
- *Međunarodne fondove,*
- *Pakt Stabilnosti,*
- *EU i druge donacije,*
- *Krediti i grantovi,*
- *Participacija građana,*
- *Opštinski budžet:*

Opština Novo Brdo , prikuplja sopstvene prihode od doprinosa i opštinskih taksi sto znaci sav prihod od javnog novaca koje su prikupljene legalnim putem, i od prihoda koje su determinisane zakonom. U aktuelnoj situaciji, moguća je samo kvalitetna procena investicionog kapaciteta sopstvenih prihoda, međutim, privatni i javni sektor, strane investicije, prihodi iz koncesija ili donacija, se mogu proceniti na osnovu procenta njihovog prosečnog učešća, iz prakse u opštini Novo Brdo.

Za 2012 godinu, opština je usvojila budžet u iznosu od 2,279,090 evra. Davanje (grant) od strane Vlade, učestvuje sa 2,212,690 evra, međutim sopstveni prihodi su procenjeni na, 66,400 evra Opština, prikuplja i uzima sopstvene prihode od doprinosa i opštinskih taksi, uključujući kazne u saobraćaju, administrativne tarife, radne dozvole, porez na imovinu, građevinske dozvole. Dosada, norme prikupljanja su bile niske. Ograničeno povećanje su imale samo sopstveni prihodi, u odnosu na druge vrste prihoda. Na ovaj način opština je veoma zavisna od davanje (grantova) iz Centralne Vlade. Supstancijalni posao je učinjen za sprovođenje jednog sistema poreza na imovinu u opštini i to je dovelo do većeg porasta sopstvenih prihoda opštine. Opština je, aktivno istraživala načine za proširenje osnove sopstvenih prihoda i za poboljšanje inkasiranja budžetskih prihoda. Glavni izvor sopstvenih prihoda opštine je porez na imovinu. U svakom slučaju, ovi fondovi predstavljaju osnovne resurse za razvoj i pružanje boljih usluga za geografsku zonu koja je pod administracijom opštinskih autoriteta(organa). Da bismo imali realniju sliku o kapacitetu opštine da se u buduće angažuje na nekoj kapitalnoj investiciji, neophodno je da imamo jasan pregled kolika su ta sredstva i odakle dolaze ovi prihodi (prikazivanje u narednoj tabeli, broj 1. u koloni sopstveni prihodi).

Ova aktivnost, može da pomogne nekoj diskusiji ubuduće, u vezi mogućnosti određivanja posebnih taksi za određene kapitalne investicije. Na isti način, kao je urađen pregled sopstvenih prihoda. Veoma je značajno shvatiti, na koji iznos i kako se troše- investiraju opštinski prihodi.

Opština je, usvojila maksimalan broj radnika od 339 za sve usluge i programe koji se plaćaju iz ovog budžeta. Ostali troškovi, idu za robe i usluge (iznete u donjoj tabeli, tab. broj 1. u koloni: plate / usluge/ robe)..

Kao deo pripreme procene opštinskih investicionih kapaciteta (POIK), planeri vrše procenu ostataka za kapitalne investicije iz redovnih linija budžeta i mogu da izvrše predviđanja za 10 narednih godina, identifikaciju načina za racionalizaciju troškova, ostavljajući prostor za dodatne resurse namenjenih za kapitalne investicije. Ova informacija, može da posluži i kao

poziv građanima za diskusije i doprinose sa aspekta kreativnih i inovativnih ideja za racionalizaciju postojećih troškova opštine.

Ova informacija, može da pomogne opštinskim zvaničnicima da se angažuju za veću saradnju, ali takođe na transparentan način pokazuje da se novac građana upravlja na odgovoran način, kao i pomaže u aspektu izgradnje poverenja između „građana“ i „Vlasti“.

Tabela. PLANIRANJE BUDŽETA 2011-2021

Godina	Prihodi	Plate	Robe i usluge	Subvencije	Transferi	Kapitalne investicije
2011	2150328	1403896	157333	36098		522653
2012	2174330	1413314	152203	34789		528362
2013	2193320	1425658	153132	35093		532976
2014	2204350	1432827	154304	35269		535657
2015	2236350	1453627	156444	35702		543432
2016	2254350	1465327	157804	36069		547807
2017	2285450	1485542	198831	45709		555364
2018	2297450	1493992	199878	45949		558280
2019	2315450	1505004	201444	46309		562654
2020	2328450	1513492	202575	46569		565813
2021	2538010	1649706	220800	50760		616736
Totali	24977233	16235594	2206065	499556		6069614

Tabela. Planiranje budžeta 2011-2021 izražen u procentima

Godina	Prihodi	Plate	Robe i usluge	Subvencije	Transferi	Kapitalne investicije
2011	100	65.00	7.31	1.6		24.57
2012	100	65.00	7.31	1.6		24.57
2013	100	65.00	7.31	1.6		24.57
2014	100	65.00	8.70	1.6		24.57
2015	100	65.00	8.70	2.0		24.57
2016	100	65.00	8.70	2.0		24.57
2017	100	65.00	8.70	2.0		24.57
2018	100	65.00	8.70	2.0		24.57
2019	100	65.00	8.70	2.0		24.57
2020	100	65.00	8.70	2.0		24.57
2021	100	65.00	8.70	2.0		24.57

GRANTOVI I TRANSFERI VLADINOG NIVOA

Opština Novo Brdo, kao i ostale opštine, primaju Operativne Grantove iz Konsolidovanog Budžeta Kosova

Operativni grantovi su:

- I. Opšti grantovi,**
- II. Specifični grantovi za Obrazovanje,**
- III. Specifični grantovi za zdravstvo.**

Grantovi, treba da se baziraju na pravednim kriterijima, transparentnim i objektivnim dajući tako opštinama, veću nezavisnost u alociranju i trošenju ovih grantova. Opštine, imaju pravo da primaju jedan Opšti Grant, jedan Specifičan Grant za Obrazovanje i jedan Grant za zdravstvo.

Ostali grantovi i transferi:

- I. Transferi za Delegirane Kompetencije,**
- II. Grantovi za Povećane Kompetencije,**
- III. Ovlašćenje za Potrošnju i Nadgledavanje,**
- IV. Izvanredni Grantovi**

U ovom momentu, iznos koji se odvaja za opštinu Novo Brdo i koji se može upotrebiti od strane opštine za određene ciljeve ili ne i dodeljuje se od strane centralne vlasti u obliku granta, predstavlja najznačajniji investicioni kapacitet. Investicioni kapaciteti, kao rezultatove mogućnosti i procene za opštinu Novo Brdo, izneti su u donjoj tabeli: tab 27, kolona **Ministarски B.**)

Tabela: Učešće Vladinog Granta u totalnom budžetu, prema ekonomskim kategorijama

Godina	Prihodi	Plate	Roba i usluge	Subvencije	Transferi	Kapitalne Investicije
2011	2120928	1403896	147933	36098		502653
2012	2107930	1413314	134283	34789		479882
2013	2120280	1425658	131220	35093		481848
2014	2124006	1432827	130203	35269		479417
2015	2148350	1453627	130044	35702		481832
2016	2157150	1465327	128644	36069		479767
2017	2181450	1485542	167631	45709		482564
2018	2183050	1493992	166278	45949		478200
2019	2192450	1505004	161844	46309		476554
2020	2195450	1513492	162675	46569		472713
2021	2302010	1649706	177000	50760		514536

Tabela: Učešće sopstvenih prihoda u totalu budžeta prema ekonomskim kategorijama

Godina	Prihodi	Roba i usluge	Kapitalne Investicije
2011	29400	9400	20000
2012	66400	17920	48480
2013	73040	21912	51128
2014	80344	24101	56240
2015	88000	26400	61600
2016	97200	29160	68040
2017	104000	31200	72800
2018	114400	33600	80080
2019	123000	39600	86100
2020	133000	39900	93100
2021	146000	43800	102200

3.4 KONCESIJE

Nakon usvajanja Zakona o Javnom i Privatnom Partnerstvu i Koncesiju, cilj je određivanje zakonskog okvira za davanje javnog-privatnog partnerstva i koncesijama za izgradnju, korišćenje i /ili eksploataciju javne infrastrukture i radi pružanja javnih usluga u raznim ekonomskim i socijalnim sektorima.

“Koncesija”, znači jedno osnovno pravo koje se daje jednom privatnom partner od jednog javnog autoriteta (organa), u cilju obezbeđenja, operisanja i održavanja jedne postojeće infrastrukture za određeni vremenski period. Privatni partner, preuzima odgovarajući ekonomski rizik, međutim javni sektor drži svojinu početnih asseta. Primeri za ovo su:

- (i) *Rehabilitacija, Operisanje i Prenos (ROP)*,
- (ii) *Rehabilitacija, Davanje pod Zakup i Prenos (RZP)*,
- (iii) *Izgradnja, Rehabilitacija, Operisanje i Prenos (IROP)*.

Koncesije se razlikuju po tome što ove zadnje koriste novu infrastrukturu. Jedan značajan kapacitet investicije, dolazi kao rezultat ove mogućnosti i procene za opštinu Novo Brdo su date u donjoj tabeli: Kolone – Koncesije.

DOZVOLE ZA KOLEKTIVNE OBJEKTE

U konceptu prostornog razvoja opštine, policentrički koncept sa kompaktnim naseljem i na urbanom nivou koncept modernog razvoja i kompaktnog je onaj koji je procenjen od svih da je u harmoniji sa racionalnim korišćenjem prostora i gustine tako da ekipe su predvidele u nekim zonama kolektivno stanovanje. Tako se očekuje, da u buduće se prikupe sredstva od dozvola za kolektivne objekte. Jedan važan kapacitet investicija spada kao rezultat ove mogućnosti i procene za opštinu Novo Brdo, koje su u tabelama u nastavku predstavljene.

LEGALIZACIJA GRAĐEVINSKIH OBJEKATA

U prethodnim godina, u nedostatku primenljivih planova, imamo razvoje koji se smatraju nelegalnim i u ovom pravcu sa zakonom o legalizaciji koji trenutno je u fazi čitanja u parlamentu Kosova, su određeni: principi, norme i standardi za legalizaciju, a i sa jednom uredbom opštinskog nivoa može da se vrši legalizacija i legalizacija svih objekata koji su u harmoniji sa novim planovima, su prijateljski prema sredini i ne predstavljaju ozbiljne prepreke za razvoj infrastrukture ali i za socio-ekonomiske razvoje.

Sa pravom se očekuje da u buduće se prikupe sredstva od legalizacije građevinskih objekata. Jedan važan kapacitet investicija spada kao rezultat ove mogućnosti i procene za opštinu Novo Brdo, koje su u tabelama u nastavku predstavljene.

PRIVATNE INVESTICIJE

Privatne investicije su sve investicije, koje dolaze iz privatnog sektora za razne projekte, kao što su: objekti za stanovanje, infrastrukturu, uslugu, itd. U uslovima tržišne ekonomije među najznačajnijim kapacitetima je investicija koja dolazi kao rezultat ove mogućnosti i procene za privatne investicije su determinante za opštinu Novo Brdo. Ovo je izneto na donjoj tabeli privatnih investicija: koncesije i privatne investicije).

Tab.18. Koncesije i privatne investicije.

Godine	Koncesije privatne investicije	i Kolektivne dozvole	Legalizacija ON.	Ukupno u evrima
2010	0	50,000	150,000	200,000
2011	0	80000	300000	380000
2012	3897780	100000	380000	4377780
2013	5059800	200000	410000	5669800
2014	6437500	400000	250000	7087500
2015	2987500	200000	200000	3387500
2016	2515840	100000	150000	2765840
2017	175000	80000	100000	
2018	1000000	50000	120000	1170000
2019	1100000	100000	80000	1280000
2020	870000	150000	50000	1070000
Ukupno	24043420	1,510,000	2,190,000	27,388,420

3.5 POZAJMICE – KREDITI

Do usvajanja Zakonodavstva o Zajmu i Nacionalnim Dugom, pozajmljivanje u opština se uređuje na osnovu Zakona o Finansijama Lokalne Vlasti, gde se kaže da će opštine imati pristup u financiranju duga za kapitalne investicije u skladu sa utvrđenim uslovima. Ovo pravo, uživa i opština Novo Brdo. Pozajmljivanje, se vrči na osnovu zahteva od strane predsednika opštine, koja je usvojena pod Skupštine Opštine. Ministar Ekonomije i Finansija, može da autorizuje pozajmicu od opštine. Zahtev, treba da sadrži odredbe koje tretiraju sledeća pitanja:

- a) *Da nije ugovoren međunarodni dug,*
- b) *Pozajmica, će se odobriti samo iz nacionalnog tržišta kapitala i bez rizika od stranih razmena,*
- c) *Prihodi od pozajmice, će se upotrebiti za posebne projekte kapitalnog investiranja, jer i pozajmica predstavlja značajan investicioni kapacitet i kao rezultat ove mogućnosti procene za opštinu Novo Brdo, su prikazane u narednoj tabeli: kolona - Pozajmljivanje*

DONACIJE

Ima mnogo vlasti država, nevladinih udruženja i agencije u celom svetu koje daju donacije. Ali, koliko ima oblasti i projekata koji su interes i globalni izazov ili uzvišene vrednost za donatore. Opština Novo Brdo, posle rata je dobijala nekoliko donacija, ali mi mislimo da ima još mnogo prostora gde se mogu dobiti donacije, od izazova sredine do međugranične i međuetničke saradnje. Donacije, predstavljaju značajan investicioni kapacitet. Investicioni kapaciteti kao rezultat ove mogućnosti i procene za opština Novo Brdo, iznete su u narednoj tabeli, pod kolonom-Donacije.

DOPRINOS STANOVNIKA U ZONAMA PROJEKTA

Kada se izvrši identifikacija posebnih projekata (kapitalne investicije) i kada se definiše , njihova lokacija, uobičajeno je potražnja saradnje od građana putem postojećih grupa u naseljima, ili putem organizacija. Iako njihovi doprinosi u vidu novčane vrednosti, mogu biti ograničene, često puta imaju suštinski značaj za implementaciju projekta. I z ovih razloga, radi stimulacije učešća, značajno je da stanovnici budu informisani i angažovani od samog početka izrade projekta. U ova dva plana, posvećena je pažnja informisanju i angažovanju građana. Značajno je i stvaranje osećaja "vlasništva" i reči, u odlukama koje će uticati na njihovu sredinu, što je i učinjeno ovde. U ovoj početnoj etapi, možda će biti teško izvršiti procenu pravog potencijala narednih doprinosa za projekte, ali bazirajući se na praksi a ponekad i na uslove za investicije i donacije sa investicionim učešćem građana.

I ovaj značajan kapacitet investiranja, dolazi kao rezultat ove mogućnosti i za procenu opštine Novo Brdo, iznete su u daljem tekstu, u tabeli: kolona, Doprinos građana zona projekata.

DIASPORA

Jedna od opcija za finansijsku podršku za kapitalne investicije, može da bude i veliki broj stanovnika Novog Brda, koji žive van zemlje. Potvrđeno je da ova grupa nije samo za interesovana, nego je i spremna da nudi donacije za razvojne napore u opštini. U toku je razmena informacija sa organizacijama van zemlje, za uspostavljanje stalnih kontakata sa ovom kategorijom stanovnika Novog Brda. I ovaj značajan kapacitet investiranja, dolazi kao rezultat ove mogućnosti i procene za opština Novo Brdu, su iznete u narednoj tabeli: kolona – Dijaspora.

Godine	Pozajmica	Koncesije i privatne investicije	Donacije	Doprinos stanovnika zona projekta	Dijaspora	Ukupno evro
2011		900000	308000	15400	30800	1254200
2012		1100000	420000	21000	42000	1583000
2013		1320000	550000	27500	55000	1952500
2014	1000000	1420000	500000	25000	50000	1995000
2015		1460000	450000	22500	45000	2977500
2016		1540000	380000	19000	38000	1977000
2017		1620000	350000	17500	35000	2022500
2018	2000000	1704000	420000	21000	42000	4187000
2019		1700000	500000	25000	50000	2275000
2020		1640000	380000	19000	38000	2077000
2021	1000000	1600000	380000	19000	38000	3037000
Ukupno	5000000	16004000	4638000	231900	463800	28337700

GLAVNI RAZVOJNI IZAZOVI NASELJA BOSTANE

Glavni razvojni izazovi, koji ce da reflektuju prioritete opštinske vlade , međunarodna načela, standarde, kao i potrebe urbanog stanovništva iznete su u procesu učestvovanja .

Glavni izazovi za razvoj naselja Bostane su:

3.6 EKONOMSKI RAZVOJ I VISOK STEPEN NEZAPOSLENOSTI

- Pristup naselja Bostane u značajnim koridorima razvoja (kretanje ljudi, roba, usluga i podataka je značajan i odlučujući faktor za razvoj).
- Regenerisanje i razvoj privrede je zaostao, na osnovu oblasti i opštih parametara o mogućem ekonomskom povećanju.
- Prostorna raspodela ekonomskih delatnosti u gradu.
- Urbani razvojni Plan , treba da bude usmerivač za olakšavanje narednog razvoja.
- Tretiranje dosadašnjeg razvoja u naselje Bostane, koji je bio neplaniran.
- Zaštita i razvoj zona i kapaciteta za korišćenje lokalnih resursa i potencijali za stabilan razvoj.
- Stvaranje mogućnosti i ponuda za unutrašnje i strane investicije.
- Proizvodnju stabilne hrane sa niskim troškovima.

- Energija i svi energetski izvori su izazov na nivo Kosova, ali se trebaju tretirati i na nivo opština i u toku izrade oba planova, stručne ekipe treba da tretiraju veoma ozbiljno, posebno obnovljenu energiju, hidroenergiju, solarnu energiju i neke druge i koje su izazovi za tretiranje sa aspekta ekonomskog razvoja.
- Smanjivanje broja ili žestine nepogoda u ekonomskom i socijalnom razvoju.

3.6.1 KORIŠĆENJE PROSTORA

- Glavna destinacija i bilans površina.
- Prostorna raspodela i organizovanje stanovanja u gradu u skladu sa standardima o rasprostranjenosti stanovništva i infrastrukture.
- Većina izgradnje, je učinjena u poljoprivredno zemljište, i pored putnih pravaca (nemogućnost proširenja postojećih puteva)).
- Obezbeđenje prostora za ekonomski razvoj koji će omogućiti stabilnost ekonomskih ciljeva
ali i očuvanje značajnih prostornih i vrednosti naselja .
- Obezbeđenje prostora za javne namene, koje će unaprediti grad, ne samo u njegovu funkciju, nego i stvarajući jednu javnu i korisnu površinu i predomišljenu u urbanoj zoni.
- Obezbeđenje prostora za razvoj sporta i rekreacije za stanovnike u Bostane.
- Sprečavanje stvaranja novih zona sa ilegalnom izgradnjom, kao i tretiranje postojećih.
- Identifikacija, ograničavanje kao i predlozi za očuvanje i razvoj zona od kulturne, prirodne,
istorijske i druge vrednosti.

3.6.2 SREDINA

- Veliki je izazov u oblasti sredine, planiranje i razvoj zdrave, sigurne, privlačne sredine, gde bi ljudi želeli da žive i ostanu, da imaju lak i slobodan pristup u svim uslugama
- Stvaranje sistema i unapređenje dobrog kvaliteta vode i održavanja količina vode svuda, prirodno filtriranje dokle je to moguće kao i tretiranje površinskih voda kao atraktivne elemente i pejzaže u naselje Bostane u oblast sredine.
- Takođe, izazov je nastavljanje zaštite čistog vazduha od minimalnog zagađenja, kao i tolerantan nivo buke u osetljivim zonama (kao kod škola i drugih mesta).
- Obezbeđenje čiste zemlje, minimalna kontaminacija, ne poremećene karakteristika.
- Obezbeđenje punih i neispredidanih ekosistema tokova i zatvorenih cikla.
- Određivanje mesta za privremene i stalne deponije za građevinske industrijske i farmaceutske otpatke, upravljanje opštinskih otpadaka, minimalan obim otpadaka, kao i njihova reciklaža je jedan od najvećih izazova za sredinu.
- Obezbeđenje jednog kreativnog, racionalnog efikasnog i prijateljskog saobraćaja prema sredini, kao naredni izazov
-

3.6.3 INFRASTRUKTURA

- Kompletiranje sa infrastrukturom za tretiranje upotrebljenih voda, zatim hidroekonomiju, železnicu, prikupljanje i tretiranje otpadaka, funkcionalna mreža gasovoda, su veliki izazov za naselje Bostane u oblasti infrastrukture.
- Ostala infrastruktura (infrastruktura saobraćaja, telekomunikacija, energetska mreža, mreža snabdevanja sa vodom, kanalizaciona infrastruktura, za uređenje režima voda i zaštite voda od zagađenja), koja ili ne pokriva celu teritoriju naselja urbanoj zoni ili je slaba kako u kvalitativnom tako i u kvantitativnom aspektu i predstavlja naredni izazov.
- Kao veoma veliki izazov je površinska rasprostranjenost infrastrukture, bazirajući se na neka načela i standarde

3.6.4 NASLEDSTVO

- Zaštita od razaranja vrednosti etnografskog nasledstva.
- Stvaranje identiteta naselja u Bostane.
- Komplimentiranje sa infrastrukturom u kulturnim i istorijskim strukturama i sredinama uzimajući u obzir iskorišćavanje ovih vrednosti i njihovo očuvanje za buduće generacije, što predstavlja još jedan izazov.
- Podizanje svesti o vrednostima koje ima naselje Bostane kao o i nivoi očuvanja.

3.6.5 NIVO ZDRAVSTVENIH, SOCIJALNIH I KULTURNIH USLUGA

- Pružanje niz širokih i kvalitetnih usluga predstavlja izazov u ovoj oblasti.
- Osigurati da celo stanovništvo primi usluge u objektima, reformirajući ih po modelu koji se bazira na potrebama raznih grupa stanovništva.
- Poboljšavanje kvaliteta, zdravstvenih i socijalnih usluga uopšte, a koja su nezadovoljavajuća i u urbanoj zoni, koja će se tretirati kao jedna od posebnih izazova.
- Ponuditi mogućnosti i ostvariti uslove za privatni sektor, stvorio bi jednu zdravu alternativu za obrazovanje, zdravstvo kao i drugih funkcija
-

3.6.6 SIROMAŠTVO

- Stepen siromaštva, a naročito onog krajnjeg je veliki izazov za ekipu koja sastavlja ovaj dokument.
- Porast stepena siromaštva zbog tranzicije, ograničenja i bankarskih politika, globalne kriza itd.
- Ne funkcionisanje adekvatnih mehanizacija za podržavanje na nivo Naselja,kao i redukcija pružanja pomoći od strane nevladinih organizacija.

3.6.7 STANDARDI, NORME I PRINCIPI

Pošto težimo integracijama ka Evroatlantskim strukturama, imamo obavezu da ispunjavamo nekoliko standarda, normi i da radimo na osnovu nekih načela(principa),koja su međunarodno prihvaćena, a koja predstavljaju izazov u svim poljima:

- Svi razvoji koji se učine u polju ekonomije treba da ispunjavaju standarde, norme i primenjena načela, koja su obavezna, a to predstavlja izazov.
- Svi razvoji koji se učine u polju Nasledstva, treba da ispunjavaju standarde, norme i primenjena načela.
- Svi razvoji koji se učine u polju Infrastrukture, treba da ispunjavaju standard, norme i primenjena načela.
- Svi razvoji koji se učine na polju sredine, treba da ispunjavaju standarde, norme i primenjena načela, koja su obaveza za nas i prestavlja još jedan izazov.
Svi razvoji koje se primenjuju u oblasti zapošljavanja, siromaštva treba da ispune standarde, norme i principe koji se primenjuju.
- Svi razvoji koji se primenjuju u oblasti korišćenja zemljišta i treba da ispune standarde, norme i principe koji se primenjuju, i koji su obavezni i predstavljaju jedan izazov.
- Kako upravljamo i planiramo razvoj za budućnost, tako da se postižu međunarodni standardi, transparentnost kao i učestvovanje u odlučivanju su izazov koji treba tretirati.

4 VIZIJA, PRINCIPI I CILJEVI

4.1 Vizija za budućnost naselja Bostane

Ovo predstavlja jedno od glavnih poglavlja gde se opisuje željena budućnost radnih grupa, institucija, sektora i svih građana Bostana.

Procenjujući značaj izrade Urbanog razvojnog plana kao dokument koji utvrđuje uređivanje i korišćenje opštinske teritorije u periodu 5 + (pet i više godina), izvršena je i mobilizacija svih ljudskih i intelektualnih kapaciteta i van opštine za izradu ovog dela dokumenta i kao rezultat neprekidnih aktivnosti radnih grupa, institucija, sektora i učešće građana Novog Brda koji su istraživali, analizirali i razmatrali razna pitanja, nakon organizovanja i radionice vizioniranja, utvrđena je željena budućnost građana naselja Bostane

Most razvijanja veza Kosova sa regionom, funkcionalna i moćna mreža gradova i sela, atraktivna za život i rad u njima sa ekonomiko-trgovačkim aktivnostima industrijskim i turističkim, atraktivan za investicije i preduzetništvo u prerađivačkoj industriji, agrobisnis, rekreativni i lekovit turizam sa ispunjeniem kriterija za očuvanje sredine.

I u viziji opštine vidi opštinu kao:

Novo Brdo, mesto gde se susreću budućnost i prošlost na staroj Tvrđavi, policentrična opština sa stabilnim funkcionalnim i punim razvojem, sa posebnim naglaskom na turizam i rudarstvo.

Atraktivna opština za život i rad za sve, sa ojačanim vrednostima sredine

Inspirisani budućnošću naselja, u kvalitetnom procesu razmene informacija, ideja, predloga i iskustava i mobilizacije svih stanovnika, zajednica, institucija, stranaka, političara i službenika u pravcu stvaranja željene budućnosti za prostor (opštinski) konstatovano je da:

Poslednji je trenutak (2012) da se veoma ozbiljno bavimo sa statusom prosta naselja Bostane. „Ozbiljnije“ znači da treba da se prekinu trendovi neodrživog razvoja prethodnih decenija i godina posle rata.

Naselju Bostane je potrebno povećanje i razvoj ali i želja, volja i obaveza naša da u buduće ovaj razvoj bude održiv razvoj.

Ovim planom treba da se omogući Bostanu da poraste na održiv razvoj, stambene, industrijske, rekreativno turističke zone i svi tokovi treba da budu planirani i izgrađeni na način na koji bi bio pozitivan po sredinu, ekonomiju i narod – sada i u buduće.

Treba da obezbedimo da zbivanja nisu u "sukobu"(imaju negativne efekte) sa drugim socijalnim interesima, kao što je sredina, zdravlje i bezbednost stanovništva

Prilikom planiranja novih tokova treba voditi računa o starim tokovima. Bilo je i nekih konstatacija koje su sažete u ovoj deklaraciji vizije naselja Bostane:

Bostane: *Naselje za održivim razvojem, funkcionalnim sa glavnim urbanim razvojima za život i rad, uslužna tačka za turizam i razvoj ostalih ekonomskih, stambenih aktivnosti i aktivnosti zajedničkog života zajednica i sa blagostanjem u razvoju, sa ulogom i ojačanim identitetom.*

4.2 OPŠTI PRINCIPI ZA RAZVOJ/ZAŠТИTU

Opšti principi izrade urbanog razvojnog plana Bostana, osniva se na zakone Kosova, međunarodne konvencije i agende kao i važne referentne dokumente za prostorno planiranje. Bazirajući se na specifičnostima naselja Bostane, u cilju uređivanja, korišćenja i održivog razvoja teritorija, priprema, sprovođenje, preispitivanje i nadgledanje plana uzimaće u obzir i sledeća osnovna načela:

Integriran pristup: ovaj plan treba da obuhvata prostorne elemente saobraćaja, ekonomskog, socijalnog i razvoja sredine i druge politike za naselje Bostana

Strateško: da prethodi strateškom razvoju naselja Bostane i da tretira značajna strateška pitanja za odgovarajuće oblasti;

Subsidijarnost: plan treba da ima u vidu širi prostorni kontekst. Prema principu subsidijarnosti, plan treba da se fokusira na lokalna pitanja ali da ne bude u suprotnosti sa pitanjima višeg nivoa;

Monitoring i revizija: plan treba da bude izražen na način koji olakšava nadgledanje i reviziju;

Ravnopravnost: plan treba da uzima u obzir aspekte jednakosti: manjine, žene, deca, stari, lica sa ograničenim mogućnostima (adresiranje potreba takvih grupa preko javnog učešća). Da ima u obzir aspekte polne osjetljivosti.

Zajednički interesi: plan treba da izvrši promovisanje zajednički interesa opštine uz zaštitu i razvijanje prirodnih resursa i uz podršku stabilnog razvoja;

Demokratski proces: nosioci procesa i sastavljači plana, treba da izvrše promovisanje demokratskog procesa učešća i kvalitativnog obuhvata u svakoj fazi sastavljanja i sproveđenja dokumenta;

Transparentnost: nosioci procesa i sastavljači plana, treba da izvrše promovisanje pune transparentnosti u planiranju i u procesu donošenja odluka uz dozvolu učesnika da imaju pristup u potrebnim podacima i kartama;

Ravnomerni razvoj: ovaj plan će se pripremiti uz promovisanje ravnomernog ekonomskog razvoja, prostorne i socijalne infrastrukture, za toliko koliko je moguće na celoj teritoriji opštine Bostane);

Kvalitet života: promovisanje poboljšanog kvaliteta života;

Teritorijalna kohezija: promovisanje teritorijalne kohezije putem socio-ekonomskog razvoja balansiranog u regioni i poboljšanje konkurenčije.

Ograničenje negativnih uticaja: smanjenje šteta sredine kao i ograničenje uticaja od prirodnih nepogoda

Zaštita i razvoj: unapređenje i zaštita podzemnih i površinskih resursa, prirodnih naslednosti, kulturno – istorijskih, arhitektonskih arheoloških itd.;

Alternativna energija: što šire korišćenje ponovljenih energija u svim oblastima

Sigurnost: promovisanje razvoja i sigurnih prostora za život i rad;

Odgovornost: za sva kretanja koja se dešavaju u prostoru treba promovisati osećaj odgovornosti, obuhvatajući javni i privatni sektor do običnog građana;

Razvoj prema potrebama: razvoj objekata i opreme za adekvatnu socijalnu i tehničku infrastrukturu, koja uzima u obzir potrebe stanovnika;

Zdravo stanovanje: podizanje uslova za zdravo i atraktivno stanovanje u svim naseljima;

Rekreacija i sport: promovisanje infrastrukture za rekreaciju i sport

Sistem saobraćaja: razvoj sistema saobraćaja, kretanje obezbeđujući bolji pristup u naselju i njegova povezanost sa drugim centrima a i unutar opštine.

Planirani prostorni razvoj: svaki naredni razvoj treba da bude planiran i podržan sa odgovarajućim odlukama;

Kompaktni razvoj: u dobro bit što racionalnijeg korišćenja prostora i zaštite resursa, treba ciljati što kompaktniji razvoj u što fokusiranom prostoru i sa što većom gustom za uzimanja prostora.

Održiv razvoj: nastojati što veći stepen bilanca između socijalnog, ekonomskog i ekološkog razvoja i unutar samih njih.

Stimulisanje sinergija i izbegavanje potencijalnih sukoba: načela za korišćenje na najbolji način razvojne trendove raznih sektora i subjekata (susedne naselja, opštine, centralni nivo i dr.).

Integrisanje u Evropi - svaki razvoj planski upućen treba onoliko koliko je to moguće da doprinosi procesu integrisanja ovog dela Kosova u EU.

4.3 CILJEVI DUGOROČNOG RAZVOJA

Osnovni ciljevi stanovnika Bostana, su određena u pravcu orijentacije: postojanog razvoja, integracija, postizanja ciljeva milenijuma, kao i poštovanje Zakona i Ustava Republike Kosova. Ovi ciljevi, su bazirani i na ciljeva opštinskog nivoa, ove tretirane u Razvojnem Planu Opštine, plan koji je osnovan na ciljeve državnog nivoa predstavljene u nacrtu prostornog plana Kosova, kao i na mnoge ostale dokumente (strategije, politike i

planove državnog nivoa), tako da treba da se tretiraju kao sadržajni deo osnovne dokumentacije ovog plana.

Po njihovoj važnosti, ciljevi mogu da se podele na one osnove i globalne, a i na ciljeve nivoa. Osnovni ciljevi šire gledano, i po onome sa čime se bave u ovom planu, mogu se definisati:

1/ Dalji razvoj jednog sistema vrednosti gde svi akteri uživaju svoja prava za znanje, slušanje i za uticaj odluke koje imaju uticaj na život i razvoje, jedan od globalnih ciljeva je da tokom izrade i primene ovog dokumenta da imamo kvalitetno učešće.

2/ Održiv razvoj, brz i intenzivniji kao i izmene socio – ekonomske, obuhvatajući ovde i jednak razvoj unutar urbane zone.

3/ Stvaranje uslova za jedan trajni rast uključivanja, eliminisanje siromaštva, borba protiv bolesti, poboljšanje zdravlja i smanjenje smrtnosti kod dece po stopi koka će obezbediti glavne ciljeve izmene socio-ekonomske strukture, dinamično razvoja ekonomije i nivoa života i jačanja uloge privatnog sektora za socio-ekonomski razvoj.

4/ Trajno povećanje bezbednosti u svim njenim dimenzijama (stvaranje bezbednosti za osnovno obrazovanje, socijalno, ekološko, fizičko itd.)/

5/ Izgradnja jednog globalnog partnerstva za razvoj.

Opšti zadaci su:

Opravdano i racionalno korišćenje prostora, što sam po sebi znači i plansko orijentisanje razvoja naselja i prostora u celini. Savremeni procesi ekonomskog razvoja posebno u konceptu naselja kao motor ekonomskog razvoja sve više naglašava zahtev da raspoređivanje kapaciteta kao i organizovanje života i rada u prostoru da se tretira na kompleksan način i u širim okvirima a ne samo unutar samih određenih naseljenih mesta. Iz toga razloga, predmet planiranja Urbanog Razvoja Bostana nije samo prostor i fizička okolina nego od prvog značaja se tretira organizovanje ljudskog života i rada na nekom određenom prostoru. Stoga, organizacija i uređivanje prostora su preduslov za intenziviranje razvoja i poboljšanja životnih uslova stanovništva i zaposlenih.

Da bi se odredili osnovni ciljevi prostornog razvoja u naselju Bostana, teritorije naselja smo tretirali kao deo opšteg prostornog sistema Kosova.

Osim razvoja i zadataka koji proizilaze iz dokumenata opštinskog i centralnog nivoa, kao i domaćih i međunarodnih agenda i konventi, za naseljeno mesto Bostane konkretnije, mogu se definisati i ovi ciljevi i zadaci.

CILJ 1	<i>Razvoj i zaštita prostora za pružanje kvalitetnih usluga za socio-kulturnu dobrobiti</i>
CILJ 2	<i>Razvoj i zaštita vrednosti nasledstva</i>
CILJ 3	<i>Održiv ekonomski razvoj</i>
CILJ 4	<i>Održiv okolinski razvoj</i>
CILJ 5	<i>Održiv prostorni razvoj</i>
CILJ 6	<i>Razvoj integrisane funkcionalne i moderne infrastrukture</i>
CILJ 7	<i>Razvoj slobodnog i bezbednog kretanja građana i roba, privlačnog i raznovrsnog za građane naselja Bostane i urbanih i između urbanih veza</i>

Na osnovu vizije i ciljeva plana na urbanom nivou, proizilazu i ovi konkretni zadaci:

- *Redefinisanje mesta i uloge naselja Bostane unutar regionalnog pomoravlja i zemlje Kosove.*
- *Predstavljanje svih resursa kao faktor razvoja kao i maksimalno i racionalno korišćenje prirodnih faktora i onih stvorenih za razvoj u cilju realizacije gorespomenutih ciljeva i usklađenog razvoja u orientaciji razvoja svih zona.*
- *Stvaranje uslova za podelu koje su prikladne za ekonomske aktivnosti u skladu za podelu stanovništva, infrastrukture i uključivanja.*
- *Prostorna raspodela infrastrukture (putevi, sistem snabdevanja vodom, kanalizacije, energetske mreže, interneta, objekata hidroekonomije itd.)*
- *Stvaranje uslova za organizovanje i raspodelu prostora uslužnih delatnosti*
- *Prostorna podela i organizovanje stanovanja u skladu sa raspodelom stanovništva i infrastrukture i onih planiranih.*
- *Stepen povećanja razvoja, treba biti u skladu sa određenim principima.*

Promene koje će nastupi u socio-ekonomskom razvoju naselja, povećavaju potrebu da planiranje bude nerazdvojni proces, samo putem kultivisanja neprekidnog strateškog prostornog planiranja, može se sačuvati ravnoteža između ekonomskog i ekološkog razvoja u prostoru.

4.4 STRATEŠKI PRIORITY

- Izrada Regulacionih Planova za dve zone,
- Tretiranje neformalnih naselja
- Tretiranje javnih prostora
- Kompletiranje infrastrukture za nisko i srednje obrazovanje
- Kompletiranje infrastrukture za postojeće kulturne i sportske objekte
- Kompletiranje zdravstvene infrastrukture
- Tretiranje industrijske zone
- Funkcionalizacija i ponovan razvoj ekonomskih aktivnih, polu aktivnih i pasivnih prostora
- Razvoj novih rekreativnih – sportskih zona
- Zaštita struktura i zelenih površina
- Tretiranje otpada
- Tretiranje mešanih zona i prateće infrastrukture po normama i standardima
- Primena seizmičkih kriterijuma
- Stvaranje i kompletiranje kvaliteta javnih prostora
- (groblja, autobuska stanica, parkinzi, zelene površine, rehabilitacija tržišnih zona)
- Centralno tretiranje pijače vode i infrastrukture snabdevanje vodom
- Izvori i snabdevanje sa energijom za grejanje
- Tretiranje otpadnih voda i atmosferskih voda
- Poboljšanja putne mreže sa pratećom infrastrukturom.
- Podrška kompaktног razvoja naselja u funkciji koncepta opštinskog policentričkog razvoja i olakšanje pristupa od urbanog dela u pravu ruralnih podcentara
- Obezbeđivanje i regulisanje urbanog transporta

4.5 OKVIR PROSTORNOG RAZVOJA NASELJA BOSTANE

Okvir prostornog razvoja odražava željeno prostorno predviđanje za teritoriju katastarske zone naselja Bostane. On utvrđuje koncept prostornog razvoja za urbane zone i treba da sadrži:

4.5.1 GLAVNE KONCEPTE PROSTORNOG RAZVOJA NA URBANOM NIVOU

Ekipa planiranja i ostale angažovane ekipe u izradu Urbanog Razvojnog Plana, su analizirali ekonomski, socijalni aspekt i aspekt životne sredine nekih aspekata i mogućih scenarija razvoja prostornog naselja, posle ozbiljne analize u profesionalnoj oblasti, političkoj i sa civilnim društvom, imajući u vidu faktično stanje u gradu i razvoje koji su se dogodili u prostoru naselja Bostane, ali i sve implikacije koje reflektuju stanje u ekonomskom, socijalnom aspektu i aspektu životne sredine je konstatovano da ima:

- Razvoj i očuvanje poljoprivrednog zemljišta

- Poveća naselja na održiv način
- Održiv i balansiran ekonomski, socijalni razvoj i razvoj životne sredine
- Pružanje usluga i mogućnosti što bliže, brže i jeftinije za građane

U glavnom prostornom aspektu, treba ciljati razvoj naselja sa konceptom kompaktog prostornog razvoja i funkcionalne veza sa tri linearna segmenta: prvi segment Priština – Labjane – Bostane, drugi segment Bostan – Makreš – Gnjilane, i treći segment Bostane – Kamenica. Za ispunjavanje urbane zone sa funkcijama i sadržajima i sa jednim balansiranim razvojem prostora teritorije naselja Bostane, procenjuje se kao prioritetan razvoj centra ovog naselja i ostalih zona, kao u funkciju veza, usluga, povećanja gustine kao i primenjivanja ostalih dodatnih ekonomskih, socijalnih i ekoloških delatnosti

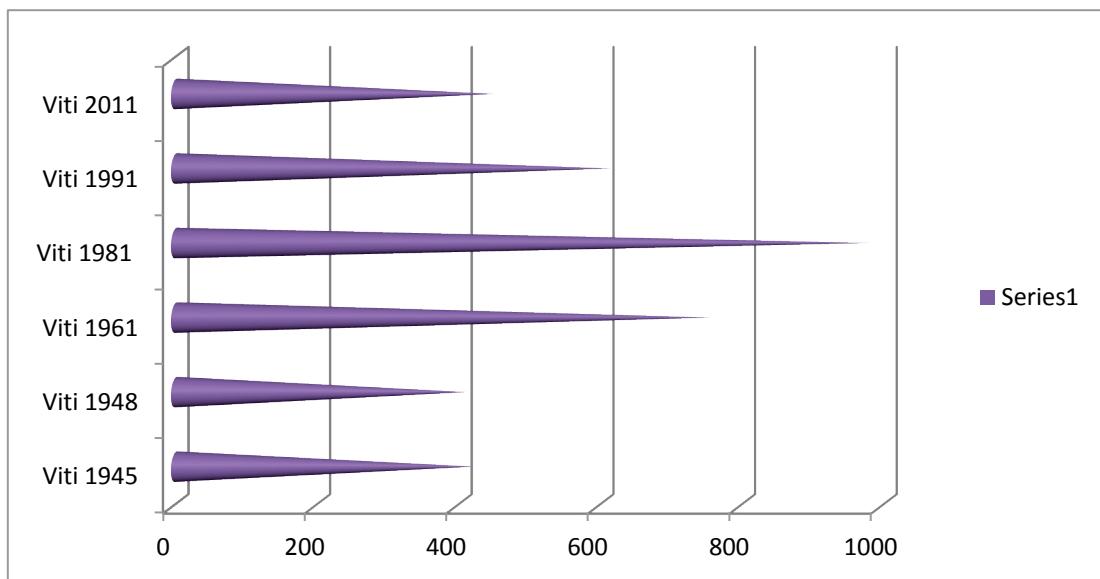
Bazirajući se na koncept opštinskog razvoja i imajući u vidu faktično stanje naselja ali i implikacije koje odražava ovo stanje, konstatovano je da naselje Bostana razviće se ovim konceptom kompaktog urbanizma (**Karta. Koncept urbanog razvoja**). Ciljanje ovog koncepta, je moderan i održiv socio – ekonomski i ekološki razvoj, gustina, funkcionalizacija, kompletiranje sa urbanim elementima i povećanje kvaliteta života.

Za moderan razvoj naselja, planira se unutrašnje organizovanje, veličina i struktura prostora, koje će odgovarati uslovima tržišne ekonomike, proizvodne, ekološke i socijalne za život. Uslovi ekonomskih aktivnosti, organizovanje ekonomskih aktivnosti, uvođenje urbanih elemenata i načina života, treba prilagoditi položaj, veličinu i tip zone. Racionalno prostorno organizovanje i snabdevanje prostora, zahteva izradu određenih planova (osnove) za sve zone od prioriteta i teritorije sa jednim intenzivnim razvojem. Ovaj koncept omogućiće racionalno korišćenje zemljišta, povećanje gustine stanovništva, razvoj infrastrukture, smanjenje troškova za investicije u infrastrukturi, kao i lakši pristup stanovnika u ovom sistemu, dok sa druge strane smanjiće se obim ostalih usluga: škola, zdravstvenih usluga, administrativnih id. Samo kompaktan i nejednak razvoj naselja uštedeće zemljiše od nekontrolisane gradnje, dok u ovom kontekstu naselje će postati funkcionalna zona, gde treba delovati sa konsolidovanjem postojeće infrastrukture i izgradnja one koja nedostaje.

4.6 STANOVNIŠTVO, STANOVANJE, NEFORMALNA NASELJA

4.6.1 STANOVNIŠTVO

Tokom analize razvoja stanovništva u naselju Bostane, osim prirodnog priraštaja stanovništva, migracije i emigracije, bilo i drugih faktora koji su uticali na dinamiku smanjenja, predstavljeno dole na figuri, kao što su ratovi bivše Jugoslavije i na Kosovu 1997-99 godine.

Graf. 8. Dinamika smanjenja stanovništva u naselje Bostane.

U fazi analize stanja, analiziran je mogući demografski razvoj naselja Bostane.

Demografski razvoj opštine Novo Brdo, je razmotreno po demografskim parametrima kao što su:

Natalitet u naselju Bostane, predstavlja odnos između broja živih rođenja i broja stanovništva iste godine na hiljadu stanovnika.

Mortalitet u naselju Bostane, predstavlja odnos između broja smrtnosti i broja stanovništva iste godine na hiljadu stanovnika.

Prirodni priraštaj u naselju Bostane predstavlja razliku između broja živih rođenja i broja smrtnosti, u odnosu na stanovništvo iste godine na hiljadu stanovnika.

4.6.2 STANOVANJE

Stanovanje, kao glavna funkcija svakog naseljenog mesta, predviđa se je ključno za socijalnu stabilnost, zdravu životnu sredinu, dobro zdravlje i jedno ljudsko generalno blagostanje. Bivajući jedan veliki korisnik površine, naselja utiči na tok celokupnog razvoja društva, i jedan je od najvažnijih komponenata za celokupni ekonomsko – socijalni razvoj, odnosno standarda života građana u opšte. U kontekstu, Urbanog Razvojnog Plana je planirano:

- Stambeni smeštaj za sve stanovnike
- Nove površine za stanovanje sa većom gustom
- Gustina zona unutar blokova u cilju boljeg korišćenja urbanog izgrađenog zemljišta i očuvanja poljoprivrednog zemljišta.
- Podsticanje korišćenja stambenog nenaseljenog fonda

- Renoviranje postojećih objekata putem urbane revitalizacije, regenerisanje blokova putem regulacionih urbanih planova.
- Izgradnja novih više spratnih zgrada, uglavnom u centru naselja
- Unapređenje socijalnog života stanovnika naselja, putem planiranja slobodnih prostorija, zelenih, igrališta, sportskih terena itd.
- Poboljšanje uslova za stanovanje podrazumeva lakši pristup svih, obezbeđenje parkinga na osnovu standarda.
- Obezbeđenje atraktivnog stanovanja, putem smanjenja saobraćaja (buke, zagađenja) u stambenim zonama kao i treba pojačati elemente zelenila.
- Primena kvalitativnih standarda za planiranje prosečno 5 stanovnika za stambenu jedinicu
- Pružanje mogućnosti za stambeni smeštaj starijih.

4.6.3 STAMBENA GUSTINA I VISINA

Urbana zona Bostana, karakteriše se sa niskom stambenom gustom, obezbeđenje zemljišta za stanovanje je usko povezano pitanje sa planiranjem stambene gustine. Predviđa da sa povećanjem gustine ćemo postići:

- Racionalno korišćenje zemljišta u građevinskim zonama
- Racionalno korišćenje postojeće infrastrukture i one nove
- Racionalno korišćenje javnih usluga

4.6.4 PREDVIĐENA STAMBENA GUSTINA I VISINA

D-1 min. 70—max. 140 stanovnika po hektaru, centralna zona.

D-2 min. 50—max. 80 stanovnika po hektaru, mešana stambena zona.

D-3 min. 50—max. 80 stanovnika po hektaru, *prva zona ekstremnog pojasa*.

D-4 min. 50—max. 80 stanovnika po hektaru, *druga zona ekstremnog pojasa*.

D-5 min. 40—max. 70 stanovnika po hektaru, *treća zona ekstremnog pojasa*.

SPRATNOST

- H-1 min. 3—max. 4 spratova
- H-2 min. 2—max. 3 spratova
- H-3 min. 1—max. 2 spratova

Urbani Indeksi unutar građevinske granice, indeks korišćenje parcele, indeks korišćenje poda biće utvrđeni tokom pripreme Urbanih Regulativnih Planova u funkciji postizanja projektovane gustine i trebaju se kretati unutar ovih vrednosti: indeks korišćenje parcele za stanovanje mešane oblasti 0.2-0.6; indeks korišćenje parcele za Industriju 0.6 i indeks površine poda biće od min 0.8- max 3.0.

Planiramo da stižemo ove beneficije od visoke gustine:

U SOCIJALNOM ASPEKTU

- Socijalna blizina i raznolikost podstiče pozitivnu interakciju između rezidenta
- Unapređuje mogućnosti usluge u zajednici
- Omogućava više integriranu socijalno stanovanje

U EKONOMSKOM ASPEKTU

- Povećavanje komercijalne i poslovne aktivnosti utiče na ekonomski razvoj;
- Obezbeđuje napredovanje infrastrukture;

U ASPEKTU ŽIVOTNE SREDINE

- Smanjuje putovanje vozilom kao i potrebu za parking
- Podržava javni prevoz
- Povećava energetsku efikasnost
- Smanjuje potrošnju sredstava
- Smanjuje nivo zagađenja
- Čuva i pomaže održavanje javni površina;

4.6.5 TRETIRANJE URBANIH CELINA

Na osnovu koncepta gustine prirodno je da jedan veliki deo naselja treba da se podvrgne procesu urbanog regenerisanja. Unutar naselja, identifikovane su urbane celine od prioriteta za regenerisanje (severna zona Novog Brda) oblast gde se nalazi trenutno objekat Opštine (naselje Bostane) do pošte kao i oblast naspram policije pa do zone naspram hotela rudnika i ostalih površina), davajući prednost važnim delovima opštег interesa.

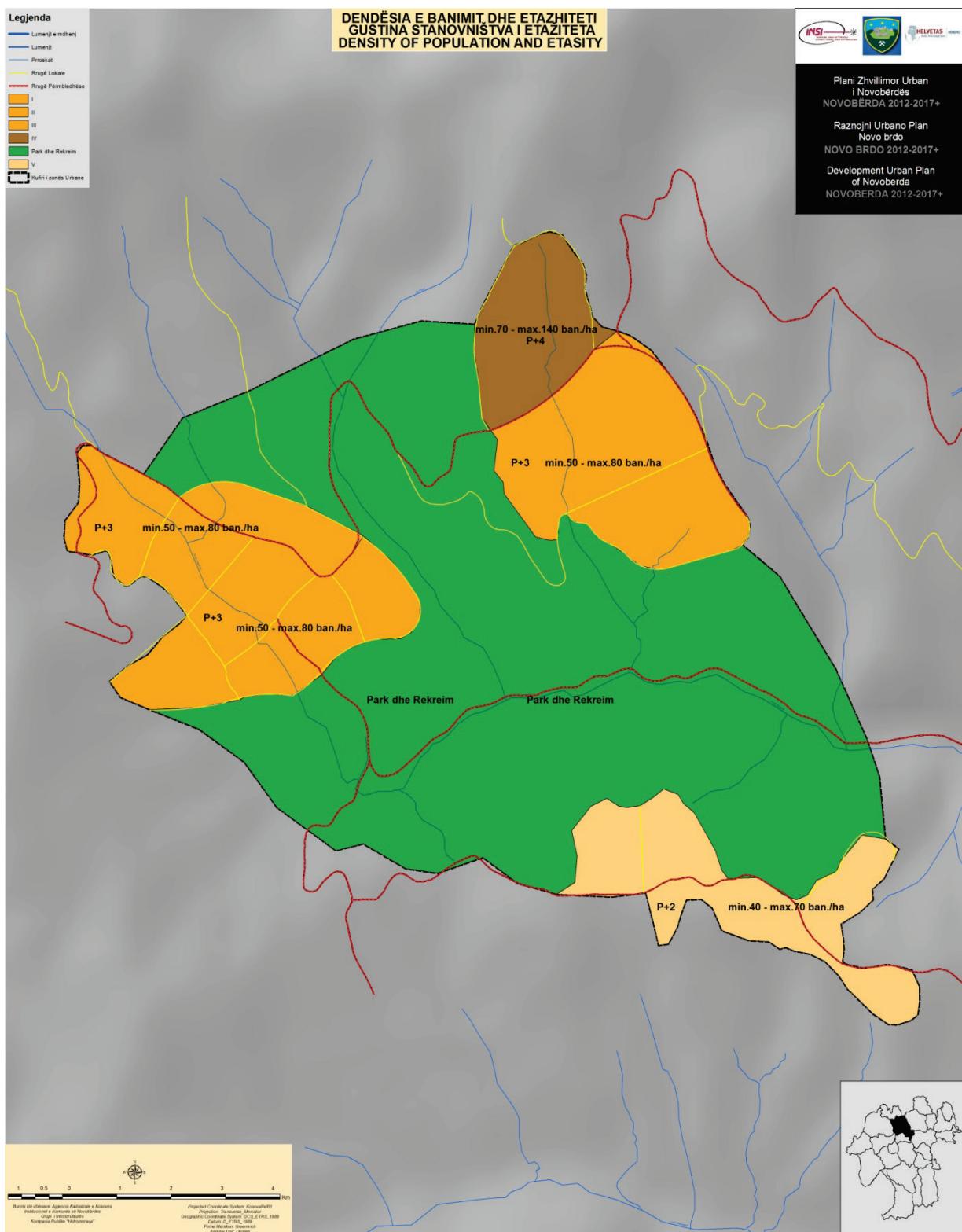
Pošto urbane celine se razlikuju sa raznim socijalnim i ekološkim karakteristikama, i način njihovog tretiranja je drugačiji. Preporučeni su i oblasti tretiranja koji treba da se detaljno razmotre u Regulacionim Urbanim Planovima:

- Urbano regenerisanje – predstavlja celinu intervencija u postojećim zonama, izgradnju novih objekata i unapređenje javnog prostora u cilju podsticanja ekonomskog i socijalnog razvoja.
- Rekonstrukcija kao oblik tretiranje uglavnom za centralnu urbanu celinu: rušenje ili revitalizacija nekih postojećih struktura ne stabilnih i planiranje novih stambenih struktura.
- Gustina urbanih blokova – predviđa interpolaciju novih stambenih struktura u izgrađenoj sredini, u cilju povećanja gustine stanovništva i efikasnijeg korišćenja prostora.

4.6.6 NEFORMALNA NASELJA

Pošto angažovane radne ekipe (opštinska ekipa za planiranje i ostale ekipe) u izradi Urbanog Razvojnog Plana su analizirale stanje NFN u naselju Bostane, bazirajući se na identifikaciju i procenu koju je izvršio OEBS za ova naselja i uz podršku Ministarstva Sredine i Prostornog Planiranja konstatovano je:

NFN stara kolonija, tretiraće se izradom regulacionih planova sa posebnim naglaskom za izradu plana u planiranju pružanja usluga kao i regulisanjem, formalizovanjem i orientacijom budućih planiranih razvoja.

Karta. 18. Gustina stanovništva i etaža

4.7 STRUKTURE I PROSTORNE LOKACIJE ZA RAZVOJ I ORGANIZOVANJE U BUDUĆE

4.7.1 Ekonomski razvoj, regeneracija, uz uključivanje turizma, rekreacije, trgovine i druge oblasti

Poželjno prostorno predviđanje za teritoriju naselja Bostane u oblasti ekonomskog razvoja, regeneracije uz uključivanje turizma, rekreaciju i druge oblasti, bazira se u urbanoj analizi o opštinske situacije i u viziji, principima i strateškim prioritetima koji su proizašli iz procesa učešća u izradi ovog dokumenta.

U ovom pravcu, radne ekipe su predvidele da:

Glavna orijentacija stabilnog ekonomskog razvoja i prijateljskog odnosa prema sredini u opštini Novo Brdo i u naselje Bostane do 2017+ godine, treba da bude takav da omogućava ostvarivanje predviđenih ciljeva i zadataka razvoja, kao i smanjivanje razlika u pogledu nivoa razvoja u odnosu na druge opštine na nivo Kosova i regiona. Naredni period, u ovom smislu, treba da bude novi zaokret i kvalitet u razvoju opštine.

Dalji ekonomski razvoj naselja Bostane prema predviđenoj dinamici sa jednom drugom strukturon, će zahtevati intenzivnije uključivanje stanovništva sposobno za rad, uz odgovarajuće i stalno povećanje produktivnosti rada. Na ovaj način, stvaraju se uslovi i za promenu socio-ekonomske strukture stanovništva .Nizak stepen zaposlenosti stanovništva u naselje Bostane, nedovoljan broj radnika zaposlenih u poljoprivredu, kao i nemogućnost povećanja radnog kontingenta svake godine, dokazuje potrebu vođenja jedne aktivnije politike u vezi zapošljavanja, uporedo sa povećanjem produktivnosti.

Do 2020 godine, treba da imamo povećanje jednog kontingenta sposobnog za rad, preko školovanja i adekvatnih kvalifikacija, gde su ponuđene mogućnosti posebno u privatnom sektoru, raznim partnerstvima, razvoju male privrede, ponuda u raznim segmentima privrede, kao i veći obim Investicionih sredstava. Investicione politike, treba da se oslone na proširivanje postojećih kapaciteta i u podizanju novih kapaciteta, kao preduslovi za opšti i postojanjim ekonomskim razvojem.

Treba očekivati sredstva od mogućih javno-privatnih partnerstva, od domaćih i međunarodnih fondova, pozajmica i kredita, osim sopstvenih prihoda sa destinacijom u naselje Bostane. Osim sa investicionim sredstvima, treba pomoći i sa aspekta istraživačkih radova, izrada studija i projekata kao i sa kadrovima. U ovom pravcu, centralne institucije kao i opštinske vlasti treba da daju veću pomoć.

EKONOMSKI RAZVOJ

Pažljiva procena situacije koja je učinjeno u prvoj fazi i održivo i racionalno planiranje je jedna dobra baza za uspešan ekonomski razvoja naselja Bostane. Pošto glavni impulsi za ekonomski rast dolaze iz privatnog biznisa , koji korak po korak se ukorenjuje u ne tako povoljan privredni ambijent opštinske institucije pod njihovom nadležnošću treba da koriste obrasce i iskustva zemalja Istočne Evrope, jer se na taj način može obezbediti bolje funkcionisanje i povoljniji ambijent za razvoj lokalnih privatnih preduzeća.

Cilj svakog plana je razvoj tržišne ekonomije u cilju održivog ekonomskog rasta, povećanje zaposlenosti i obezbeđivanje jednakih uslova za korišćenje privrednih resursa. Kako

privreda i povećanje ekonomskog blagostanja su jedna od briga svih, i profesionalni timovi u saradnji sa nadležnim institucijama i predstavnicima civilnog društva su tretirali ovu oblast sa prioritetom, nakon istraživanja svih mogućnosti koje je snažno zasnovano na viziji kompaktног i modernog stanovanja , prostorna podela naselja u pet operativnih oblasti , utvrđeno je da;

- U svim oblastima, treba da se razvijaju ekonomske strukture uzimajući u obzir specifičnost i potrebe u vremenskom pogledu. Očekuje se da će privredni razvoj naselja Bostane, nastaviti da funkcioniše preko mikro i malih preduzeća, ali će se raditi i u budućnosti da ove budu biti ojačane , i da imamo i srednje i eventualno velika preduzeća.

Planirani su prostori u svim oblastima privrede, ali i dalje se očekuje dominacija trgovine u ovu oblast.

TRGOVINA

Trgovina na malo: Trgovina u Bostane, u smislu održavanja treba da bude prilagođena potrebama tržišta i potrebama kupca, u cilju snabdevanja stanovništva za svakodnevne potrebe kao i za povremene potrebe sto treba da bude u odgovarajućem nivou.

Prema prognozama, broj zaposlenih u ovoj oblasti će se povećati, kao i samo- razvoj naselja u smislu organizacije svojih funkcija sto pokazuje da će do kraja planskog perioda da raspolaže sa minimumom dvostrukog komercijalnog prostora (skladište i prodaja).

Trgovina na veliko: magacini, i drugi prostori, zavisno od prirode artikala, su razvijeni i njihovo razvijanje će biti još veće. Poželjno je da budu smeštene u industrijskoj zoni i da se stvaraju prostori za međunarodne gigante u ovim zonama

ZANATSTVO (ZANATSKA PREDUZEĆA)

Nastaviće da ostane jedno važno polje za ekonomski razvoj opštine Novo Brdo, i predviđa da se stvaraju prostori i uslovi za sve zanatske delatnosti.

Valja napomenuti da za vreme izrade regulativnih planova treba da se predvide zone i zanatske strukture u ravnopravnoj okolinskoj meri.

POLJOPRIVREDA I AGROBIZNIS

Poljoprivreda u buduće će se ojačati još više kao primarna ekonomska grana i kao takva će odigrati značajnu ulogu u ekonomskom razvoju. Iz analize situacije u naselje Bostane zna se da ima donekle fond poljoprivrednog zemljišta sa srednjim kvalitetom.. Proširenje i unapređenje znanja i prakse u oblasti poljoprivrede, gde je zamišljeno da se otvorи centar za obuku svih oblasti vezanih za poljoprivredu.

Nakon usvajanja ovog plana, stavljanja pod zaštitom kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta i njen razvoj će biti prioritet nad prioritetima.

Voće i povrće: U okviru poljoprivredne proizvodnje nakon industrijskih biljaka, normu dinamičkog povećanja treba da obeleži i sektor voćarstva. Ovo se odnosi na stvaranje uslova u privatnom sektoru za podizanje plantaža sa sadnicama i voćnjacima (jabuka, kruška, šljiva, itd.) i sa sitnim plodovima (malina, jagoda), podizanje novih plastenika i proširenje i modernizaciju postojećih (povrće tokom cele godine), koji se mogu razvijati u zemljište visokog kvaliteta u kadarskoj zoni Bostane.

Razvoj organske poljoprivrede: Zaštita lekovitih biljaka, šumskih plodova, mogućnost njihovog gajenja, povećanje postojećih površina kao i stvaranje novih sušnih površina za ove biljke.

Regulacija poljoprivredne infrastrukture: organizovanje poljoprivrednika na osnovu njihovih aktivnosti (stoka, voćnjaci, povtarstvo itd) u poljoprivrednoj zadruzi i njihovu prodaju (postojanje srednjeg tržištu). Izrada i prerada prehrambenih proizvoda trebalo bi da se fokusira i u proizvodnju voća i povrća, mlečnih farmi, modernizacija i proširenje mesta za prikupljanje mleka, ovčijeg i kozijeg mleka, kao i osiguranja tržišta u zemljama EU.

GRAĐEVINARSTVO

Građevinarstvo (uključuje: uspostavljanje struktura, instalacije, rekonstrukcije, renoviranja, proširenje, promene (promena destinacije), rušenje građevinskih zgrada, malterisanje i sl., održavanje zgrada i objekata u naselju) i za dugo vremena će biti jedna grana koja je važna za ekonomski razvoj.

NEFORMALNI BIZNIS

Jedan broj ljudi sa različitim zanatima, kao elektroserviseri, majstori raznih građevinskih radova i zanata, razvijaju zanatsku delatnost bez registrovanja. Broj takvih lica nije poznat, ali prema nekim procenama moglo bi da bude između 15-20 ljudi.

U naselju Bostane, prodavnice i komercijalne radnje koje će nastaviti da ponude potrošačima različite vrste robe, kao što su: prehrambeni proizvodi, higijenske robe i druge robe

TRANSPORT

Poželjan prostorni razvoj je usko povezan sa planiranjem saobraćaja i transporta. Prednosti kretanja u stalnom porastu su merena u odnosu na sredinu, socijalno i ekonomsko koštanje koje traži transport. Radne grupe i svi akteri uključeni u procesu planiranja su predvideli da transport i saobraćaj koji se koriste za kretanje ljudi, roba, bude organizovan prema ovom konceptu: stabilan i inteligentan transport.

Ovo kretanje, će imati za osnovu unutrašnje i integriranje između raznih vrsta transporta, korišćenje tehnoloških i ne tehnoloških mera. U ovom pravcu, treba raditi na poboljšanje pristupa prostorima, centralnim i podcentralnim mestima, što je glavni uslov za ekonomski razvoj:

- *Poboljšanje pristupa u sistemu transporta:*
- *Podizanje sigurnosti u saobraćaju,*
- *Poboljšanje živahnosti saobraćaja,*
- *Mere za smanjenje negativnog uticaja saobraćaja u sredinu*

Tokom izrade regulacionih planova , treba da se predvidi adekvatan prostor i da se uzima u obzir prostorni obim ovih usluga. Broj zaposlenih u ovoj oblasti i oni koji mogu da se zaposle, predstavlja još jedan doprinos u ekonomskom razvoju

AUTOMOBILISTICKI SAOBRACAJ

Broj zaposlenih će i dalje nastaviti da zauzme glavni deo u opštem saobraćaju urbane zone. U automobilističkom saobraćaju naselja za prevoz materijalnih dobara i ljudi, glavni teret će nastaviti da snosi privatni sektor. Poboljšanje kvaliteta kao i raspoređivanje putne mreže, treba da se izvrši u funkciju povećanja brzine kretanja putnika i robe. Postojeći kapaciteti, treba da se modernizuju, ojačaju i kompletiraju i stalno treba da odgovaraju potrebama i standardima. Broj svih tipova automobila, je u stalnom porastu i ovaj trend se očekuje da će se nastaviti.

U tom pravcu za automobilistički saobraćaj se predviđa:

- Ospozobljavanje puta Bostane–Labljane-Bostane-Makreš-Gnjilane-Bostane-Kamenica i dopuna sa sadržajima i momentalnim segmentima.

Urbani saobraćaj: u naselje Bostane, za sada ne postoji gradski saobraćaj, a u perspektivi sa ekspanzijom i rastom naselja, urbanizacijom naselja i izgradnjom gradskih i međugradskih saobraćajnica u udaljenoj budućnosti treba sačekati njegov razvoj .Ali društveno -ekonomski i okolinski razvoj će zahtevati veći i kvalitetniji promet putnika u naseljima i prema ostalim opštinskim centrima. Broj uključenih je značajan, ali u budućnosti trebalo bi da bude povećan višestruko.

PRENOS I KRETANJE

Razvoj saobraćaja i komunikacione aktivnosti navedene u naselju Bostane, trebalo bi da doprinesu poboljšanju sistema saobraćaja i veza u celini. Uz modernizaciju i rekonstrukciju postojećih puteva i planirane izgradnja predviđenih automobilističkih puteva, gradska i prigradska putna mreža, sa ekspanzijom mreže, usluga i kapaciteta PTK-a, stvoriti će se nove mogućnosti za racionalniji transportni u nacionalnom i međunarodnom nivou , kao i za bolju povezanost sa susednim teritorijama. Imajući u vidu trenutno stanje i potrebe za masivni transport, onda posebnu pažnju treba posvetiti javnom saobraćaju

KOMUNIKACIJA, TELEKOMUNIKACIJA, PTK I PRIVATNI OPERATERI

U perspektivu, ojačanje aktuelne pošte, i nove zgrade u blizini opštinske zgrade (opštine) broj telefonskih i drugih aparata, kao i obim Interneta i kablovske usluge treba da se mnogo povećava, dok usluge PTK i drugih privatnih operatera da se modernizuju. Broj zaposlenih treba da se više struko povećava.

Pokrivanje cele teritorije naselja Bostane sa mrežom Interneta, ojačanje mreže na nivo evropskih standarda, postavljanje periferijskih centrala, pružanje usluga šireg pojasa, postavljanje 2 novih antena PTK – VALA. Edukacija potencijalnog korisnika usluga telekomunikacije u naselje Bostane, poboljšanje kvaliteta života putem pristupa telekomunikacionim uslugama, stvaranje jedne stabilne ekonomije bazirane na konkurentnim proizvodnim modelima, uz korišćenje informativnih usluga. Postaviti integralni i opšti telekomunikacioni sistem, do E-upravljanja.

ENERGIJA

I u srednjoj budućnosti, potrošnja električne energije za opštinu Novo Brdo, će se osloniti na TC u Obilić. Ali, posle analiziranja situacije u ovom polju, svesni da redovno snabdevanje energijom ima veliki značaj za privredu, opština i naselje Bostane treba da se potrude da postignu nezavisno snabdevanje sa energijom. Mogući potencijalni izvori na ovom pravcu su i biomasa (treska, organski otpaci, seno), sunčeva energija i vетра.

SUNČEVA ENERGIJA

Pošto, opština Novo Brdo ima relativno dobre klimatske uslove (puno sunčevih dana), treba da se razmatra mogućnost iskorišćavanja sunčeve energije za termičku energiju, kao i proizvođenja električne energije posred fotovoltičnih panela (kao dugoročni cilj), što bi se moglo koristiti i u stambene svrhe. U ovom kontekstu, preferirano je iskorišćavanje površina krovova ili slično, u cilju štednje slobodnih površina zemlje (stimulacija onih koji grade objekte i iskorišćavaju solarnu energiju za grejanje, sa sniženjem na procenat od taksi i isplata dozvola za gradnju).

BIOMASA

U ruralnim zonama, koje imaju visok nivo poljoprivredne i šumske proizvodnje, treba da se podstiče upotreba biomase na taj način da rastu mogućnosti za energiju, naročito u dalekim selima. Dalja proizvodnja energije od biomase, podstiče rast poljoprivredne proizvodnje i čuva domaće vrednost

ŠTEDNJA ENERGIJE

U okviru urbanih zona, a naročito u zgradama kojim upravlja opština i kolektivnog stanovanja, koncepti energije osnovani na primerima ugovora, pružaju efikasne forme, koje omogućavaju domaćim autoritetima da sprovode savremene mere za štednju energije (npr. Izolacija, efikasni sistemi za grejanje itd.). Osim štednje finansijskih sredstava, opština pomoći primera i primenjivanja, moći će da pruža stanovništvu veliki potencijal za štednju energije.

Glavna i stalna orijentacija ostaje: lokalni ekonomski razvoj putem procesa privatizacije, razvoja mikro i malih preduzeća i eventualno onih srednjih, realizovanje novih projekata i stvaranje uslova za jednu zdravu životnu sredinu i bezbednu za apsorpciju stranog kapitala i povećanje domaćih MSP iz oblasti proizvodnje u skladu sa uslovima i infrastrukturom predviđenom u URP.

TURIZAM

Ugostiteljski objekti, objekti za smeštaj (prenoćište) i objekti za hranu i piće u naselju Bostane, su u veoma malom broju i pružaju građanima usluge prenoćišta, hrane, alkoholnih i ne alkoholnih pića, porodičnih slavlja, banketa i ostale ulsuge.

Lovni turizam:

I lovni turizam je dobra osnova za razvoj turizma u opštini Novo Brdo a posebnu u naselju Bostane, zbog toga jer sada u opštini Novo Brdo se izgrađuje jedan poligon streljaštva koji je usko povezan sa oblašću. Lepi pejzaži Novog Brda, kao i kulturne i rekreativne vrednosti su osnova razvoja održivog turizma u naselju Bostane.

U ovom slučaju i naselje Bostane takođe ima svoje potencijale koji daju osnovu da turizam počne odatle. U isto vreme je potrebno i proširenje infrastrukture objekta informacionog centra i centra za obuku koji povezuje turističke aktivnosti i svoje resurse, a takođe i kao tačka koja drži čvrsto vezane sve turističke aktivnosti koje se dešavaju van urbane teritorije. Zbog toka, tokom urbanog projektiranja i izrade regulacionih planova je neophodno da turistička infrastruktura se reguliše u obliku kako bi bila u harmoniji sa omladinskim i kongresnim turizmom, kao i da ispuni uslove kako bi bila jedna sala za prijem onih koji žele i dalje da ukuse lepote i vrednosti naselja, opštine i regionala kretajući se u pravcu tendencija za razvoj naselja Bostane.

U ovom pravcu i izgradnja jednog lokalnog muzeja za lokacijom u blizini osnovne škole Miladin Popović Bostan, gde može da se i iskoristi stari školski objekat koji trenutno je van korišćenja, a koji će predstaviti poglede u obliku dokumentaraca, fotografije, informativne brošure, ali i ostale istorijsko kulturne vrednosti koje će ispuniti ovaj mozaik.

HOTELERIA

Polazeći od vizije za budućnost opštine, sa vrednostima i drugim resursima nasledstva, hotelijerstvo u funkciju ekonomskog razvoja, treba da se proširuje i ojačava sa novim sadržajima. Treba raditi da bi se omogućila izgradnja sa visokim standardom i kvalitetom, hotelijerski objekata, objekata za smeštaj (noćenje) i objekata za ishranu i piće, prema sledećim kategorijama:

Hotel: hoteli, moteli, pansioni, sobe za iznajmljivanje, apartmani, hoteli – hosteli za omladinu, odmarališta, prenoćišta itd.

Restorani: restoran, nacionalni restoran, mlečni restoran, kafana, picerija, čevabdžinica, narodna kuhinja, burekdžinica, itd.

Barovi: bar, noćni bar, diskobar itd.

Bife: bife, pivara, bistro itd.

Kafane: kafana - bar, kafana – poslastičara, itd.

BANKARSKI SISTEM

Banke za budući ekonomski razvoj naselja i opštine Novo Brdo, predviđaju se kao akreditovani promoteri kreditirajući razne razvoje, počevši od mikro-finansijskih institucija koje se očekuju da nastave da kreditiraju porodične ekonomije, mala preduzeća i agrobiznise, takođe se očekuje podrška sa kreditima od strane banaka koje deluju u gradu u privatnost sektoru, koncesionarne investicije i u nekim slučajevima i za javni sektor, počevši sa sektorom obnovljive energije. Očekuje se da Kosovo kreće u pravcu učlanjena u EZ, a time i svaki deo teritorije Kosova. Poznato je da EZ ima veoma jasne direktive za obnovljive energije

4.8 INFRASTRUKTURA – URBANI SAOBRAĆAJ, KOMUNIKACIJA

4.8.1 INFRASTRUKTURA KAO SISTEM ZA FUNKCIONALNO ORGANIZOVANJE PROSTORA

Mreža i kvalitet predviđene infrastrukture će predstavljati osnovu prostornog integriranja i prvi preduslov postizanja ekonomskog razvoja. Integralna veza infrastrukture u prostoru će biti sadržajni prioritet Urbanog Razvojnog Plana za prostor urbanih zona i opštine Novo Brdo. Glavni pravci infrastrukture će da iniciraju polarizaciju ekonomskih potencijala, kao i koncentraciju stanovništva. Predviđeni pravci, u prvom redu, njihov kvalitet i funkcionalni značaj, treba da doprinese realizaciji prostorne i celokupne ravnoteže u naselju Bostane.

Infrastruktura u naselju Bostane, treba da obezbedi racionalno i teritorijalno integriranje privrede, integriranje prostora sa regionima u susedstvu na određeno vreme i prostor, da obezbedi odgovarajuće efekte u razvoju ostalih funkcija

URBANI SAOBRAĆAJ

Mreža i sistem infrastrukture putnog saobraćaja

Na teritoriju naselja Bostane, iz analiza stanja u opštinu može se jasno videti da, raspolaganje samo jednim regionalnim i lokalnim putem, kao i pozicija i kvalitet putne infrastrukture, čine da opština bude u nepovoljnoj saobraćajnoj poziciji, koja se predviđa da bude prostor gde treba intervenisati u ovom planu i to: sa ojačanjem puta Labjane – Bostan – nova i stara kolonija, koji će se dopuniti sa novim sadržajima i kvalitetom, kompletirati, proširiti i dopuniti sa sadržajem i infrastrukturom na putu Bostan – Makreš - Gnijane, , kao i poboljšanje putne infrastrukture i lokalne putne infrastrukture, dopuna sa sadržajima kao: trotoari u raznim naseljima, kanalizacije atmosferskih voda, zaštitni pojasi, horizontalna i vertikalna signalizacija, održavanje, ali i ojačanje infrastrukture poljoprivrednih i šumskih puteva itd.

Stvaranje jednog kompaktnog naselja, zahteva određivanje jednog putnog sistema. Kao kriterijum za definisanje preglednih i razvodnih puteva, je uzeta postojeća struktura lokalnih puteva, kao i optimalna veličina i funkcionalna struktura u naselju Bostana, povezanost itd.Za postavljanje veza za bolju povezanost puteva na nivou naselja, putevi po funkciji su klasifikovani u tri kategorije:

- Glavni putevi – regionalni putevi*
- Pregledni putevi*
- Lokalni putevi*

Predlozi sa profile puteve, bazira se na studiji saobraćaja koja je dala elementarne podatke za urbanu saobraćajnu mrežu. Profil glavnih puteva je 17m, preglednih puteva 15.2 m, dok razvodnih puteva 13m. Po međunarodnim standardima u urbanim zonama prostorna raspodela puteva je:

Glavni putevi se postavljaju u prostoru oko 1.60 km u intervalu glavni primarni put, i širine prometa prostora od minimum 8.0 m.

Pregledni putevi se postavljaju 0.8 km od glavnih puteva ovi putevi treba imati širinu prometa prostora od minimum 7.0 m.

Lokalni putevi su putevi koji dele saobraćaj u unutrašnjim delovima blokova, graničeći ponekad i blokove. Uglavnom, duljina između njih je 90-160 m u prostorima biznisa, i 80 do 180m u stambenim objektima, dok širina prometa prostora je min 6.0 m. Staze sa pešake, predlažu se da su u minimum 2.0 m(preporučuju se od 3 m).

Razvoj motorizacije

Visoka norma povećanja broja motornih vozila iz prethodnog perioda, posebno automobila, će se nastaviti i u narednom periodu, posebno automobila u individualnoj svojini. Povećanje standard, ali i broja stanovnika u naselju Bostane i u nekim drugim naseljima, će najviše uticati na povećanje motornih vozila. Predviđanja pokazuju da se očekuje da norma povećanja motornih vozila kreće od 8-10% godišnje

Objekti, oprema, servisi i kvalitet usluga u saobraćaju

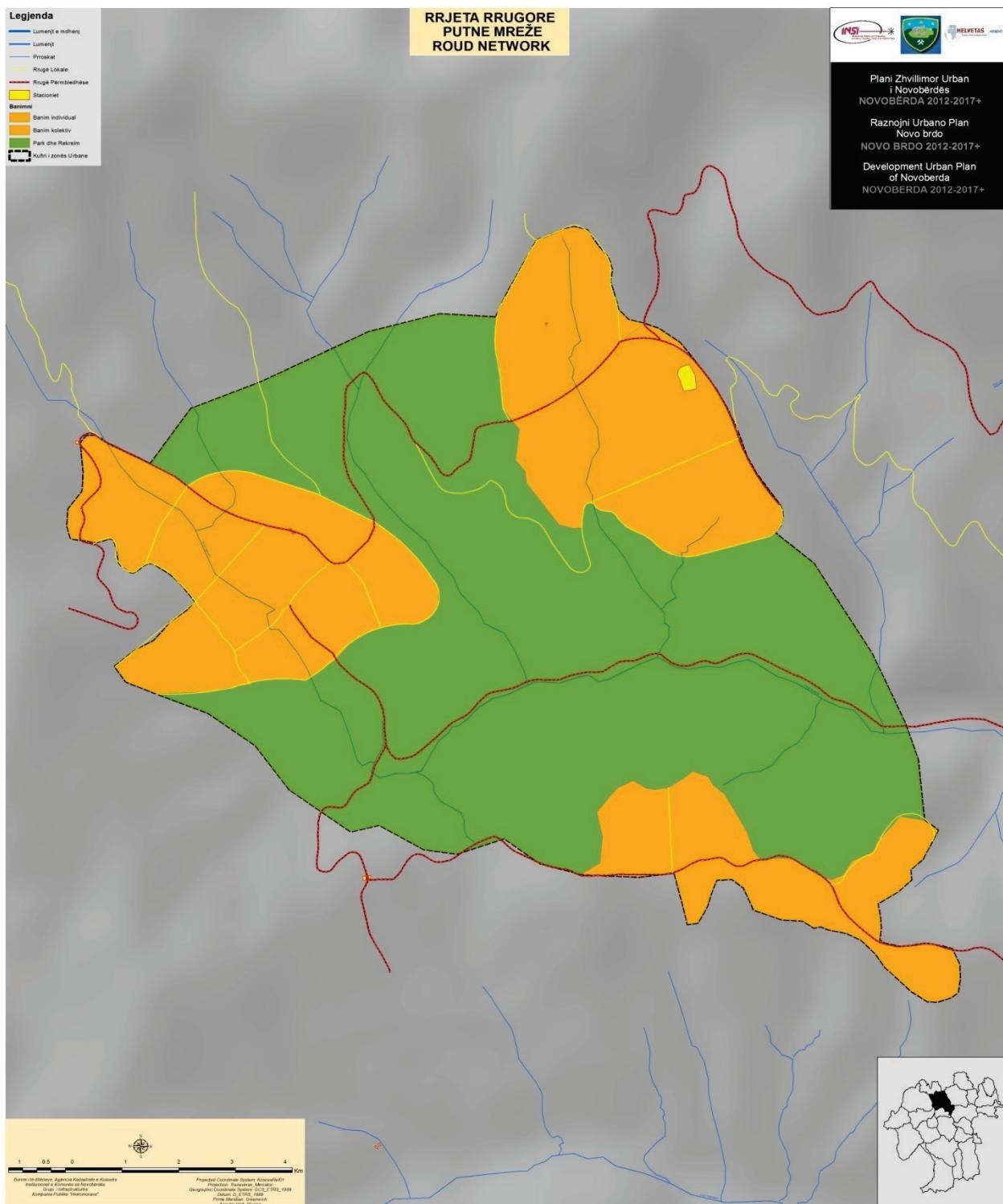
U narednom periodu, razvoj saobraćaja u ovoj opštini, osim izgradnje i rekonstrukcije puteva, uslovljava i izgradnja i kompletiranje sistema pratećih objekata saobraćaja. U ovoj funkciji, je predviđena i izgradnja autobuske stanice u Bostanu, kod autobuskih stajališta na putevima gde treba da se izgrade skloništa. Predviđaju se i radionice za servisiranje i popravljanje, benzinske pumpe, moteli i kampovi za odmor i opuštanje.

Transportni i saobraćajni sistem

Efikasan sistem saobraćaja, je osnova za stvaranje mogućnosti za lakši i sigurni promet, za podsticanje ekonomskog razvoja, stvaranje veza između zona i funkcionalnih sadržaja naselja. Poboljšanje saobraćajne mreže, pomaže lakšem kretanju zajednice, lakši pristup u zonama i sadržajima, smanjenje zagađenja vazduha i buke kao i utiče na poboljšanje kvaliteta života u opšte. Za održivo planiranje drumskog saobraćaja su:

- Odstranjivanje teškog saobraćaja u urbanim centralnim zonama
- Podsticanje povezivanja i pristupa na putu
- Unapređenje mreže prometa za podršku socijalnom i ekonomskom razvoju
- Unapređenje infrastrukture i upravljanja urbanog transporta
- Projektovanje puteva koji će se prilagoditi zahtevima pešaka, umirujući tako proširen saobraćaj na trotoarima ili ograničio protok vozila
- Planiranja parkinga za jedan optimalan broj vozila
- Obezbeđivanje sistema ambijentalno održivog za kretanje putem obeshrabrvanja privatnih vozila podstičući i pešačenje i biciklizam.
- Podrška autobusnog saobraćaja ili sa minibusom, u cilju unapređenja i jačanja kao glavnim oblik krečanja.

- Eliminisanje zagađenja i buke iz stambenih zona posebno iz onih osetljivih urbanih zona, u cilju povećanja kvaliteta života ali i smanjenja uticaja opasnih gasova u životnoj sredini
- Podrška korišćenju bicikla kao transportno sredstvo, obezbeđivanje neophodnih prostora kao i davanje prednosti u saobraćaju.

Karta 19. Putne mreže

KOMUNIKACIJE

Vazdušni saobraćaj

Vazdušni saobraćaj: U Bostanu, nema aerodroma. Najbliži je aerodrome u Prištini, 52 km a ako se ide putem Gračanica – Lipjane – Magure – Slatina, negde oko 40 km. U perspektivu se ne viđa izgradnja nekog aerodroma, tako da će ova opština i dalje orijentisati na aerodrome u Prištini, ali i na Skopski,

Na Kosovu su postajale 12 vazdušnih polja (poljoprivredni aerodrome, koji su pripadali Aviokosovu, i jedno vazdušno polje Aeronautske Federacije Kosova u selo Dumoš). Mnogi od ovih poljoprivrednih aerodroma su lošem fizičkom stanju i bez održavanja. Videćemo dali će se sačuvati za budućnost poljoprivrede i za druge ciljeve. Najbliži poljoprivredni aerodrom Novom Brdu, je onaj Gnjilanski.

Telekomunikacija

Razvoj saobraćaja telekomunikacije, PTK-a i privatnih operatera u Bostan, će nastaviti da se oslanja na integralni razvoj ovog saobraćaja na nivo Kosova i regiona, polazeći od stanja saobraćajne mreže PTK. Dugoročni ciljevi, koje treba imati u vidu razvoj ove vrste saobraćaja u urbanoj zoni Bostana su: u perspektivi broj telefonskih aparata i ostalih aparata, kao i obim Interneta i kablovskih usluga treba da se povećava, a usluge PTK-a i drugih privatnih operatera da se modernizuju.

Postavljanje optičkog kabla na teritoriji urbane zone i celokupno pokrivanje cele teritorije urbane zone sa mrežom Interneta, kao i ojačanje mreže na nivou evropskih standarda, postavljanje periferijskih centrala, pružanje širokopojasnih usluga, postavljanje jedne PTK-VALA antene u urbanoj zoni.

4.9 INFRASTRUKTURA ENERGETIKE

4.9.1 Energetska mreža

Iz analize stanja u profile, jasno je konstatovano da postojeća distributivna mreža, u najvećem delu je izgrađena pre oko 20 godina, što znači da su vazdušne linije u lošom tehničkom stanju, dok kabla koja sada snabdevaju potrošače su di-električni oslabljena, posebno naponska kabla 10 kV, prostirana na kanale bez kablovske kanalizacije. Većina trafostanica, su napona 10/0.4 kV. Polazeći od postojećeg stanja, kao i arhitektonskih predloga distributivnih SEE treba da bude u skladu sa dve velike preporuke

PREPORUKE MASTER PLANA ZA RAZVOJ DISTRIBUTIVNOG SISTEMA KOSOVA DO 2015 GODINE, KOJE OBUHVATAJU:

Postepeno eliminisanje TS 35/10 kV i prelazak na TS 110/20 kV

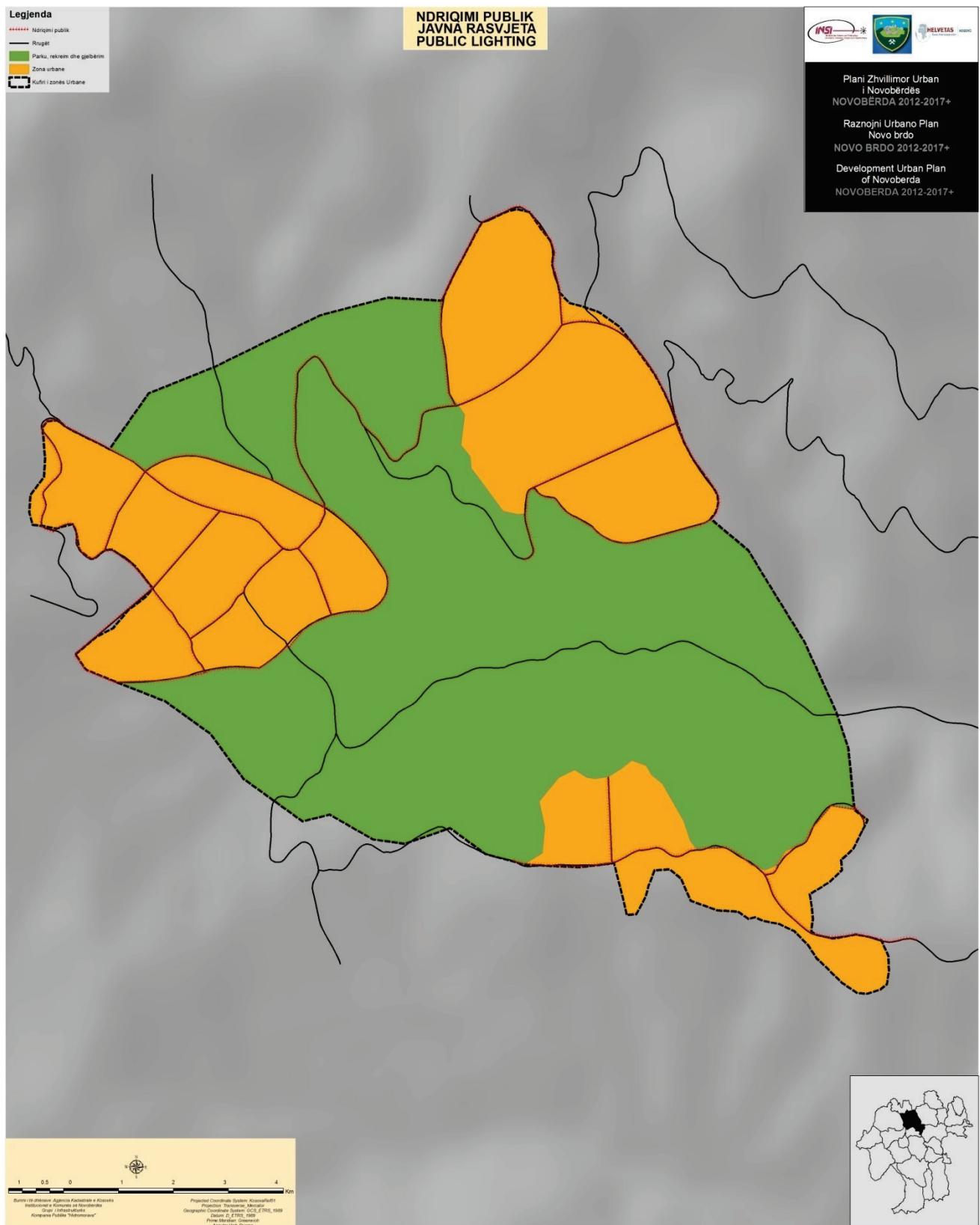
Prelazak sa distributivne mreže 10 kV na distributivnu mrežu 20kV

Zamena TS 10/0.4 kV sa 20/0.4 kV

Zamena Vazdušnih Linija 230/400 V sa pletenim kablom ili sa podzemnim kablom.

(PRAVILNICI IEC, IEEE I ANI ZA NOVE PROJEKTE U URBANIM SREDINAMA, LINIJE SNABDEVANJA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM I ONE TELEKOMUNIKACIONE MREŽE DA PRATE ISTU TRASU I DA SE REALIZUJU U ISTO VРЕME)

Gore navedene preporuke i pravilnici obavezuju da se SEE i SK realizuju, tako da: Mreže niskog napona, takođe treba da se planiraju sa betonskim stubovima i podzemnim kablovi u planiranoj urbanoj zoni. U ovim stubovima treba planirati i javnu rasvetu puteva. Javna rasveta urbanih puteva će biti sa natrijumskim lampama sa snagom od 400W, postavljene na metalnim stubovima u visini (3-8m). Uključenje i isključenje lampi će biti automatsko, međutim u vreme kada na putevima nema mnogo prolaznika (posle ponoći), lampe će se automatski zapaliti na pola nominalne snage. Takođe, u urbanoj zoni rasveta biće organizovana sa solarnim panelima.

Karta 20. Javna Rasveta

POSEBNE LINIJE ZA INTERVENCIJU U MREŽU 10KV

Na osnovu analize o električnoj mreži koja je izvršena na terenu od strane stručnjaka, u saradnji sa KEK-om, konstatovano je da u pojedinim delovima, prioritetno je intervencija i prelazak sa sistema 10KV na 20KV, takođe je potrebno instaliranje nekoliko trafostanica u raznim urbanim delovima i u planiranim urbanim delovima Bostana (**vidi Kartu Energetika**)

4.9.2 GAS I NAFTA

Mreža gasovoda

Energetski gas u strukturi energetske potrošnje, sve više sa uzima značajno mesto. Upotreba gasa za grejanje, zatim u industriju, ima višestruku prednost i potrošnja korisnih kalorija je manja i značajno smanjuje zagađenje urbanog naselja.

Nekada je vršena i proizvodnja tehničkog gaza u KXEK „Kosova“ ali danas snabdevanje Bostana sa gasom može se vršiti putem gasovoda Skoplje – Niš. U mogućoj gasovodnoj liniji Kamenica – Priština, odakle bi se snabdevalo i Bostane.

Karta. 21. Planirana energetska mreža

4.9.3 Nafta

Sa aspekta snabdevanja sa naftom i njenim proizvodima, Bostane kao i celo Kosovo će i dalje zavisiti od uvoza nafte i njenih derivata. Uvoz će uglavnom nastaviti da se realizuje preko drumskog saobraćaja, preko magistralnih i regionalnih puteva, ali i putem železničkog saobraćaja. Uputstva EU za energetski sistem a posebno za sektor nafte i njenih derivate, su fokusirana u izgradnju rezervoara za naftu, u cilju obezbeđenja rezervi, u slučaju nedostatka snabdevanja ili u slučaju restrikcija u snabdevanju, tako da položaj Bostana u ovom kontekstu je veoma malo prikladan.

4.9.4 HIDROEKONOMSKA INFRASTRUKTURA

Infrastruktura za snabdevanje vodom

Analiza stana na urbanom i opštinskom nivou što se tiče vodovoda, je izvršena od strane ekipe za planiranje zajedno sa jednom hidro-ekonomskom analizom, gde su procenjene potrebe za najmanje 5-10 god. U sklopu potreba za vodu, analizirane su: potrebe stanovništva, industrije, poljoprivrede i itd. za vodu i konstatovano je da: treba da se vrši unapređenje, kompletiranje i modernizacija infrastrukture snabdevanja sa vodom u urbanim delovima, koji imaju mreže infrastrukture za vodom, naselje Bostan, koji će nastaviti da se snabdeva sa vodom iz izvora Marevca u pravcu nove i stare Kolonije i naselja Plavic i Mehmetaj sa kapacitetom $Q=7$ litra/sec ali sa trenutnim korišćenjem 4 litra/sec, gde se predviđa povećanje kapaciteta.

Takođe treba spomenuti da neka naselja ovog naseljenog mesta snabdevaju se vodom iz podzemnih i površinskih izvora.

MREŽA KANALIZACIJE OTPADNIH I ATMOSFERSKIH VODA

Infrastruktura za udaljavanje i tretiranje upotrebljenih voda

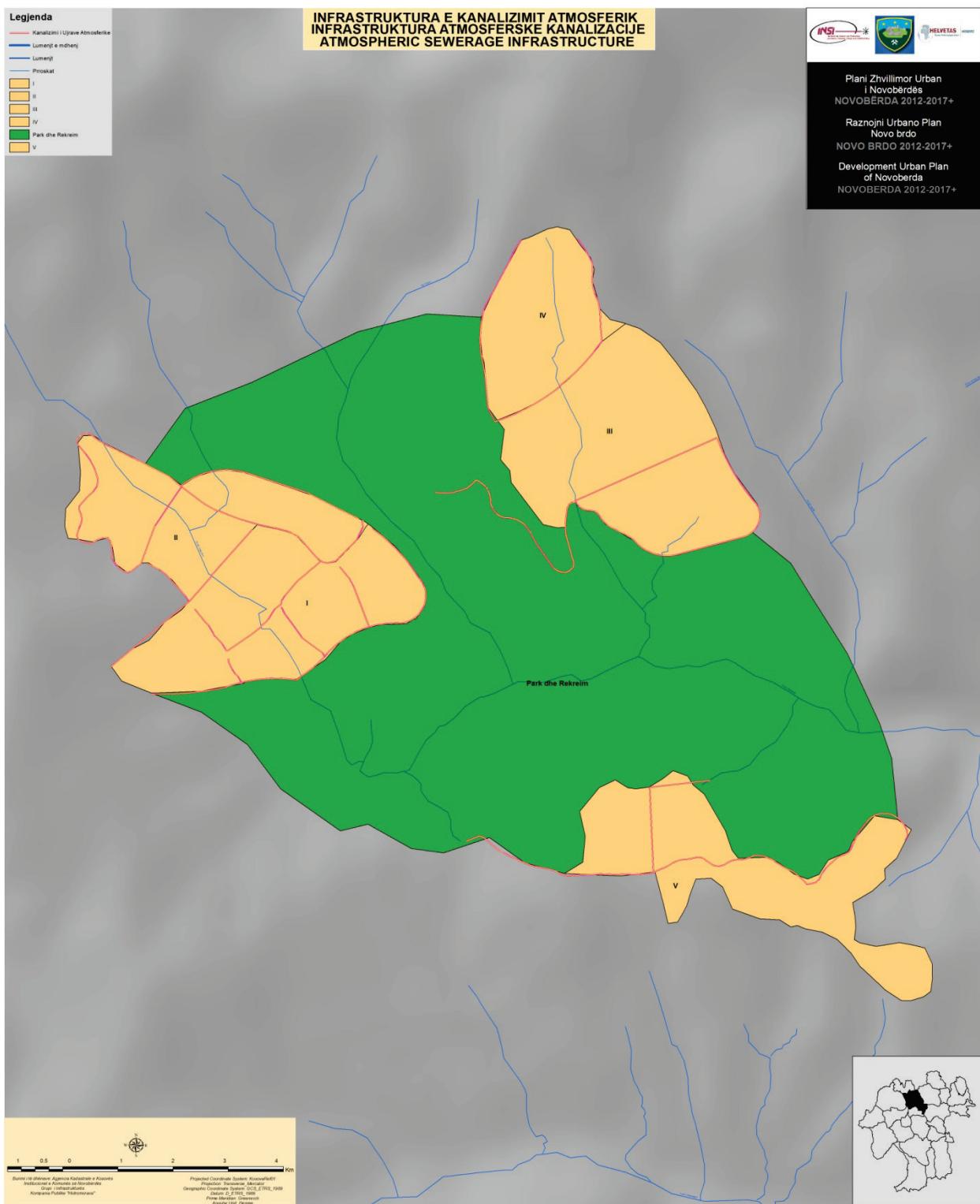
Analiza stanja u opštini, što se tiče infrastrukture crnih i atmosferskih voda, izvršena je od strane ekipe za planiranje i predviđa se da ubuduće imamo, odvojene sistema fekalnih i atmosferskih voda u svim delovima naselja Bostana i u ostalim naseljenim mestima; planiranje funkcionalizacije nekih segmenata stare mreže, sa neadekvatnim profilom ili za veće potrebe u naselju. Mreža takođe treba da se postavi i za urbane delove planirane za proširenje. Planiranje povezivanja mreže tokom izrade glavnih projekta za odstranjene otpadnih voda na nivo naselja u harmoniji sa glavnim kolektorom (kao što se vidi na karti „Kanalizacija i atmosferska kanalizacija“; Planiranje i izgradnja glavnog kolektora kanalizacije, koji će se povezati sa glavnim kolektorm koji je planiran na opštinski nivo).

U dugoročnom planu Kosova, predviđena je izgradnja 7 kolektora za tretiranje crnih voda. Znači u svakom regionu, po jedan. Tako da se za region Gnjilane, u kome učestvuje i opština Novo Brdo, predviđa izgradnja kolektora u Kamenici. U ovom kolektoru, bi se ispustale otpadne

vode iz Gnjilana, Kamenice i Novog Brda. Međutim, dok se nađu sredstva za izgradnju ovih kolektora, u kratkoročnom planu treba da svako naselje izgradi svoj kolektor ili septičku jamu za minimalno tretiranje korišćene vode i njegova lokacija treba da je odgovarajuća da u buduće vode se ispuštaju u nju i da nastave u pravcu glavnog kolektora koji i transportuje pravo kof glavnog regionalnog kolektora.

4.9.5 MREŽA ATMOSFERSKE KANALIZACIJE

Kao što je navedene gore, atmosferska kanalizacija imaće posebnu mrežu. Mreža u naselju: sve atmosferske vode, ispušta će se u reku Bostanu i u najbližim potocima, koristeći pad terena, tako da trasa kolektora bude što kraća i imajući u vidu da se u ovoj kanalizacionoj mreži ne ispuštaju otpadne vode ili industrijske vode itd. Predviđa se da mreža atmosferskih voda u drugim naseljima, bude posebna (odvojena od fekalne mreže) za svako naselje da funkcioniše što više je moguće kao sistem i da se ispuštaju u najbližim tokovima; izgradnja atmosferskih kanalizacija u putnim pravcima sa ispuštanjem voda u najbližim rekama i potocima

Karta 22. Mreža atmosferske kanalizacije

4.9.6 INFRASTRUKTURA ZA ZAŠTITU VODA I DEPONIJA

Infrastruktura za zaštitu voda od zagađenja

Za zaštitu vode u buduće, predviđeno je:

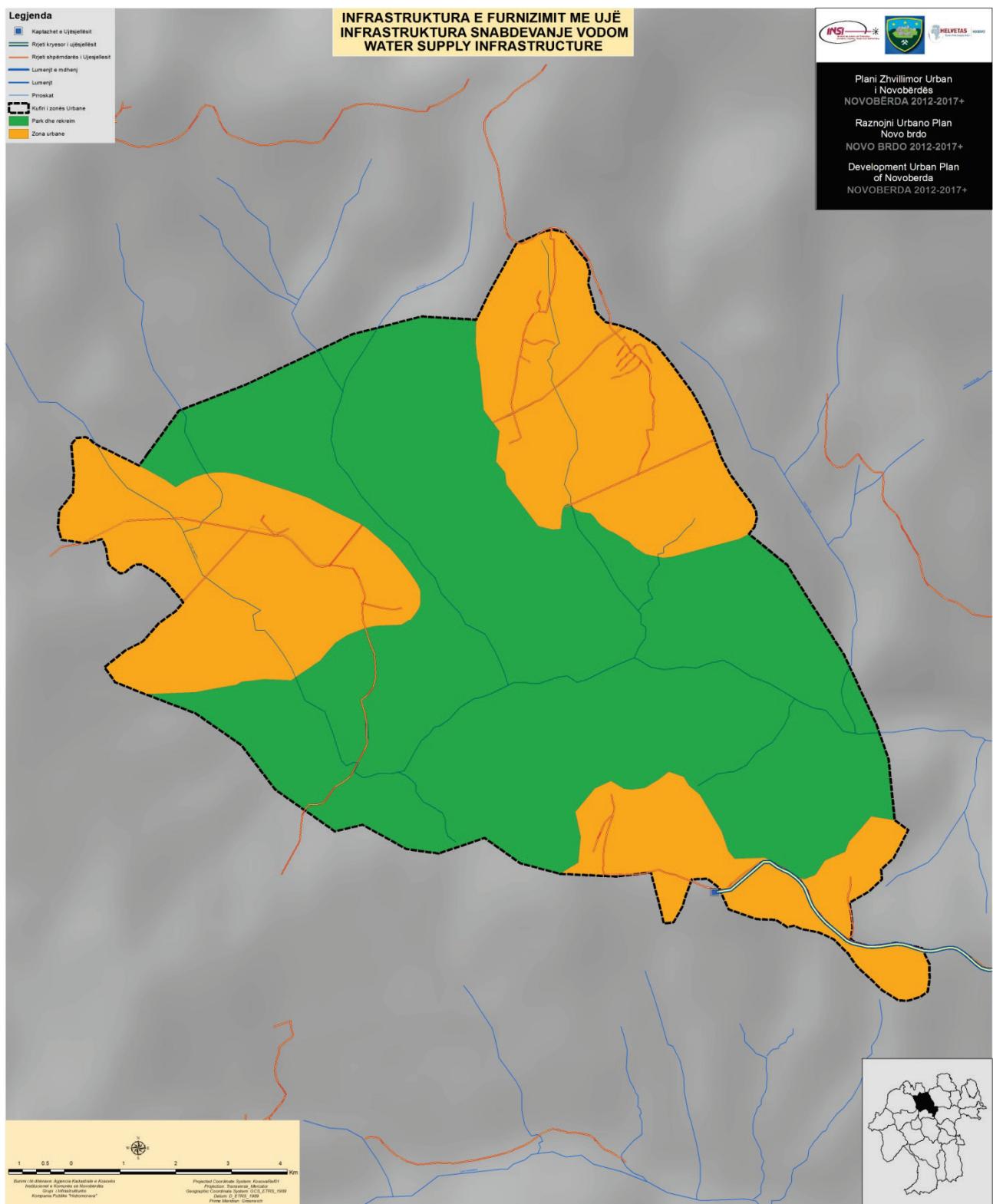
- Izgradnja infrastrukture za devijaciju i tretiranje upotrebljenih i zagađenih voda od naselja i industrije (Karta kanalizacija)
- Zaštita podzemnih voda, kako sa aspekta izbegavanja mogućnosti zagađenja, takođe i sa aspekta nekontrolisane izgradnje i ugrožavanja prostora
- Izgradnja infrastrukture privremenih deponija na nivo naselja (čišćenje korita reka od otpadaka, kao i njihovo organizovano bacanje u buduće)
- Izdvajanje mreže kanalizacija fekalnih i atmosferskih voda u celoj urbanoj zoni i u drugim naseljima, jer zagađenje ne poznaje granice
- Da postojeći industrijski objekti, koji pošto nemaju aparaturu za prečišćavanje voda, zagađuju reke, da u određenom roku instaliraju aparaturu i izbegavaju to.
- Investiciona – tehnička dokumentacija za nove industrije, treba da sadrži i odluku prečišćavanja svih upotrebljenih i nečistih voda. Rad novih industrijskih kapaciteta, ne treba dozvoliti bez prethodnog montiranja aparature koja obezbeđuje čišćenje prljavih voda na odgovarajući način

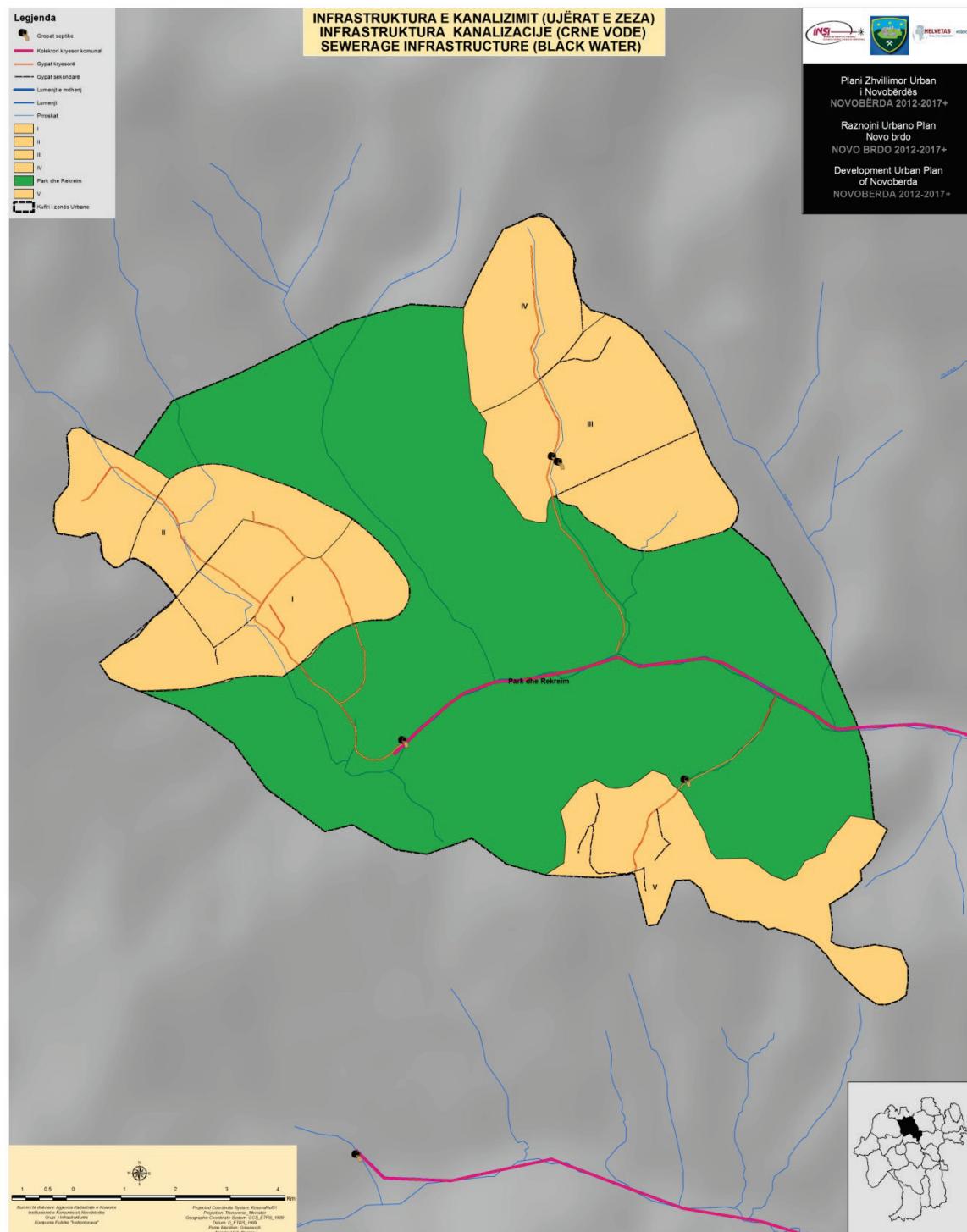
Infrastruktura deponije otpada

- Nastavljanje korišćenja infrastrukture koju pruža Regionalna deponija.
- Na nivou naselja, planirana je povremena deponija sa odvojenim prostorima.
- Kao moguća alternativa regionalne deponije je planirana jedna deponija na opštinski nivo. (vidi RPO Novog Brda)
- Korišćenje otpadaka za reciklažu i mogućnost proizvodne energije,
- Izmena načina prikupljanja i upravljanja otpadaka.
- Predviđena su groblja za životinje i mogućnosti masivnog uništenja u hitnim slučajevima zbog bolesti i drugim slučajevima životinja ili živine (vidi RPO).

Infrastruktura za regulisanje režima voda

Regulisanje korita reka sa upotrebotem zemlje, urbano regulisanje, održavanje i čišćenje za zaštitu od poplava i otvaranje kanala.

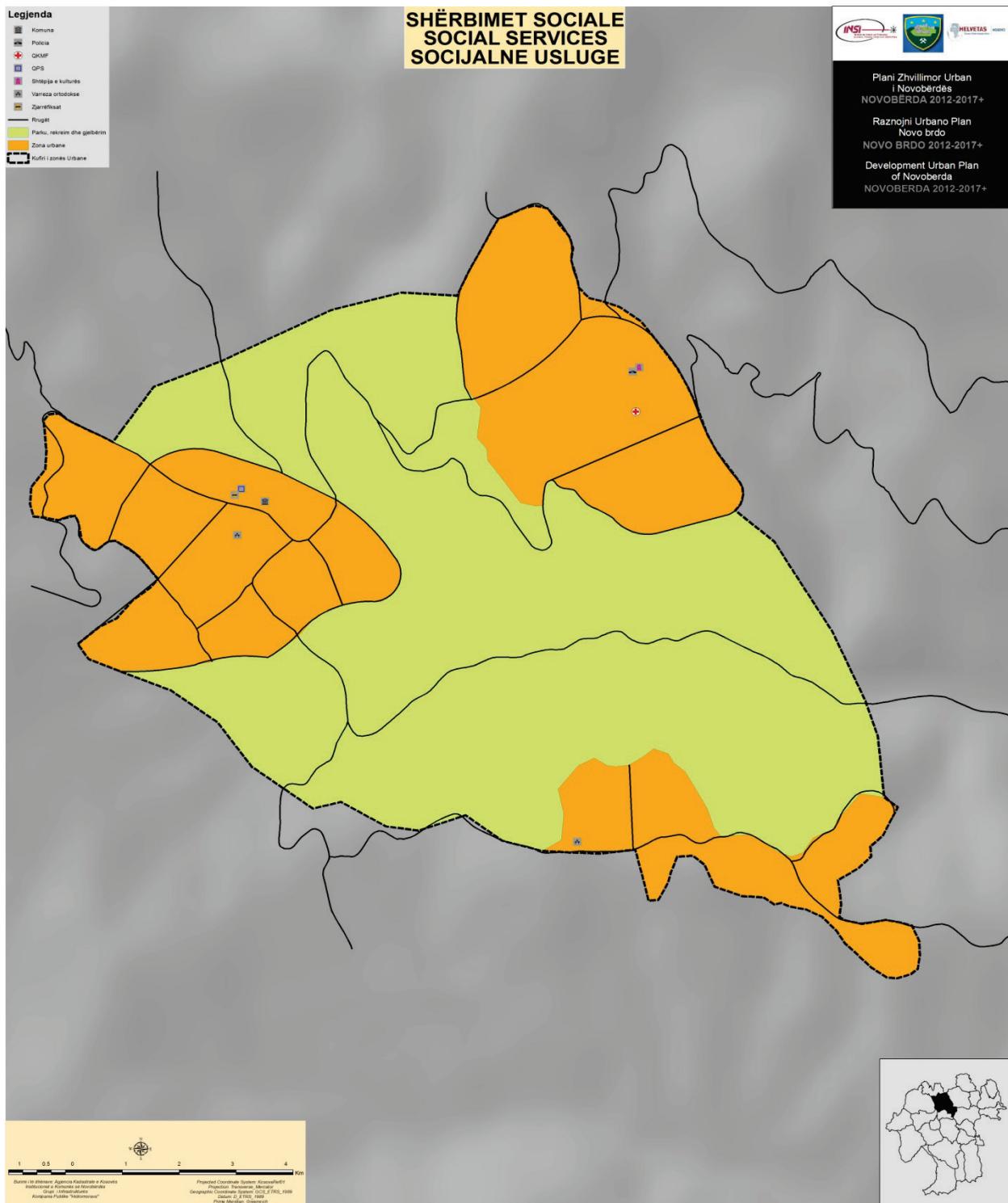

INSTITUCIJE ADMINISTRATIVNIH I JAVNIH USLUGA

Standardi za planiranje administrativnih i javnih usluga:

- Vlada i opštinska uprava unutar naselja (1 lokacija/naselje);
- Centar lokalne zajednice (lokalna administracija) unutar naselja, sadrži ultiuge kancelarije zemlje i standardi pristupa su 1 lokalna zajednica 4000-6000 stanovnika
- Policijska služba u sklopu istočnog dela naselja (1 policijska stanica/10000 stanovnika)
- Komunalije (PTK, KEK, Ecohigijena – upravljanje otpada itd)

Urbani razvojni plan predviđa planiranje, izgradnju, rekonstrukciju i renoviranja institucija administrativnih i javnih usluga.

Karta 25. Socijalne Usluge

4.10 TEMATSKA OBLAST DEMOGRAFIJA, SOCIJALNA PITANJA STANOVNIŠTVA, STANOVARA, NASELJA, KULTURNO NASLEĐE

4.10.1 OBRAZOVANJE

Nakon analize situacije na nivo opštine, posebnog onog urbanog nivoa i poznavanja uloge opštine Novo Brdo u obrazovnom - vaspitnom sistemu (koji se, između ostalog odnosi i na održavanje obrazovne infrastrukture koju sačinjavaju objekti i druga školska oprema, transport i obrazovno osoblje, zatim postavljanje zajedničkog cilja od svih aktera za jedno dobro vaspitano i školovano društvo), konstatovano je da naredna kretanja u ovoj oblasti treba orijentisati u sledećim, aspektima: Podizanje kapaciteta za savremeno obrazovanje, poboljšanje sigurnosti učenika, poboljšanje kvaliteta obrazovanja, ravnopravni obuhvat u obrazovanju, podizanje saradnje sa roditeljima, Ministarstvom za Obrazovanje, Ministarstvom Rada, sa raznim državama i institucijama koje istražuju i zahteve tržišta. Zaštita i osiguranje školskih lokacija, Poboljšanje infrastrukture postojećih škola i dopuna sa pratećom infrastrukturom, koja važi za sve škole u Bostanu, procenjena je potreba izgradnje i sportskih objekata u cilju poboljšanja uslova za sportske aktivnosti

PREDŠKOLSKE INSTITUCIJE – NIVO 0

Ovde se obuhvataju svi objekti koji obezbeđuju usluge obdaništa i vrtića za decu, kao i sadržaje predškolskog obrazovanja

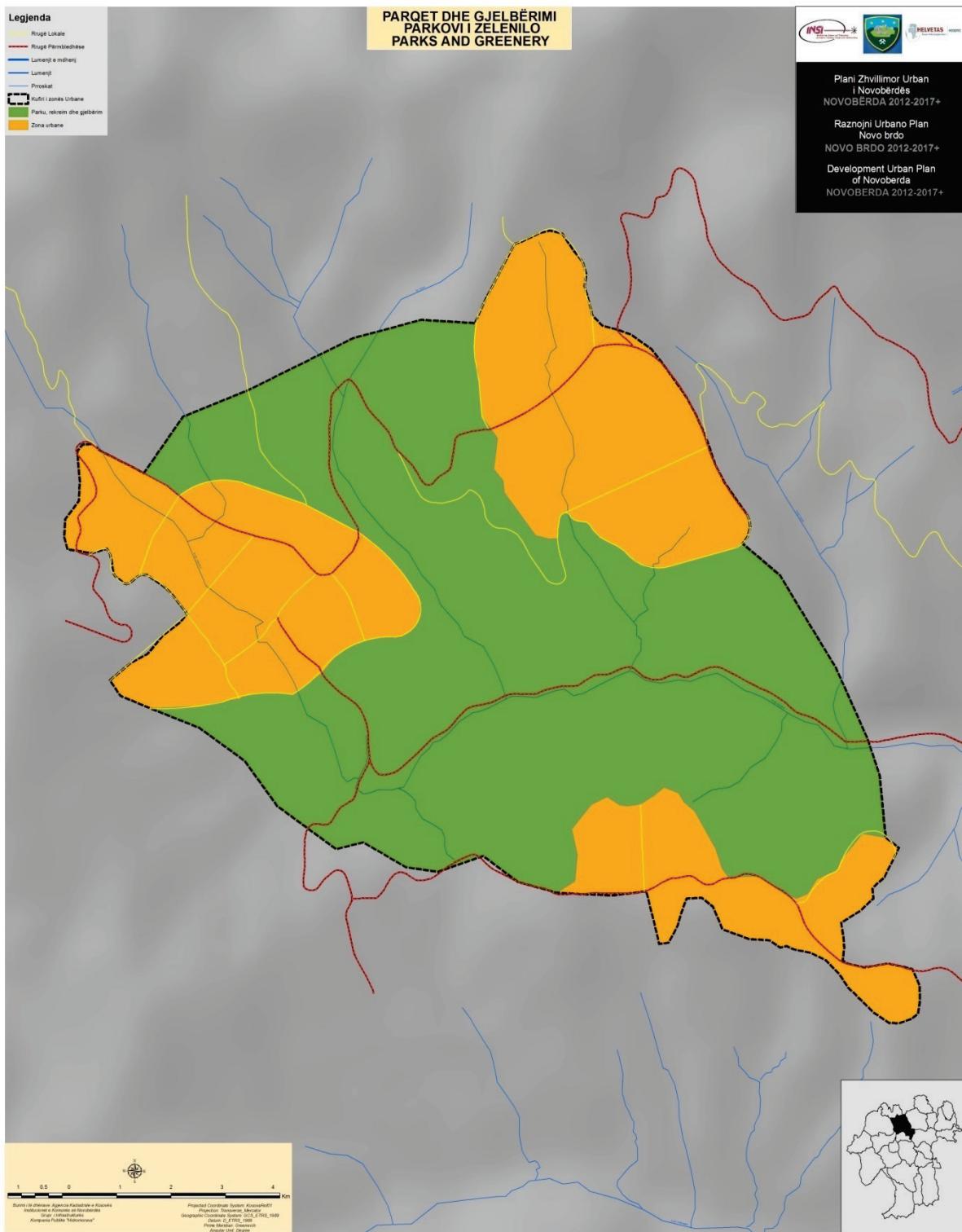
Obdaništa i vrtići

Prema međunarodnim standardima, grupa dece u obdanište se sastoji od 7-10 dece. Na osnovu procene da, jedno dete prosečno prođe dve godine u obdanište, jedna grupa dece je predviđena za oko 400-700 stanovnika:

- 2000-2500 stanovnika za obdanište/vrtić,
- Pristup u daljini od 400 m sa gustinom 80-100 stan/ha, i daljinom 600 m, sa gustinom 40-60 stan/ha
- Površina lokacije 0.25-0.3 ha ($25m^2/dete$). Bruto površina objekta: $4.5-6.5 m^2/dete$ ili jedno obdanište 120 dece.
- U naselju Bostane, predviđa se jedno obdaništa: nova kolonija (novi objekat)

Predškolsko obrazovanje

Predškolsko obrazovanje, koje obuhvata decu od 3-6 godina, prema članu 2.4 Zakona o Predškolskom Obrazovanju, još nije obavezno. Predškolsko obrazovanje u Bostane, će se organizovati unutar osnovnih škola, ili kao posebno odeljenje unutar školskih institucija.

ŠKOLSKE INSTITUCIJE – 1, 2 I 3 NIVO

Osnovno obrazovanje i srednje nisko obrazovanje

Zakon o Osnovnom i Srednjem Obrazovanju nas obavezuje za pružanje uslova, da “svi treba da imaju pristup u uslugama obrazovanja”. Kriterijumi za planiranje institucija osnovnog obrazovanja su:

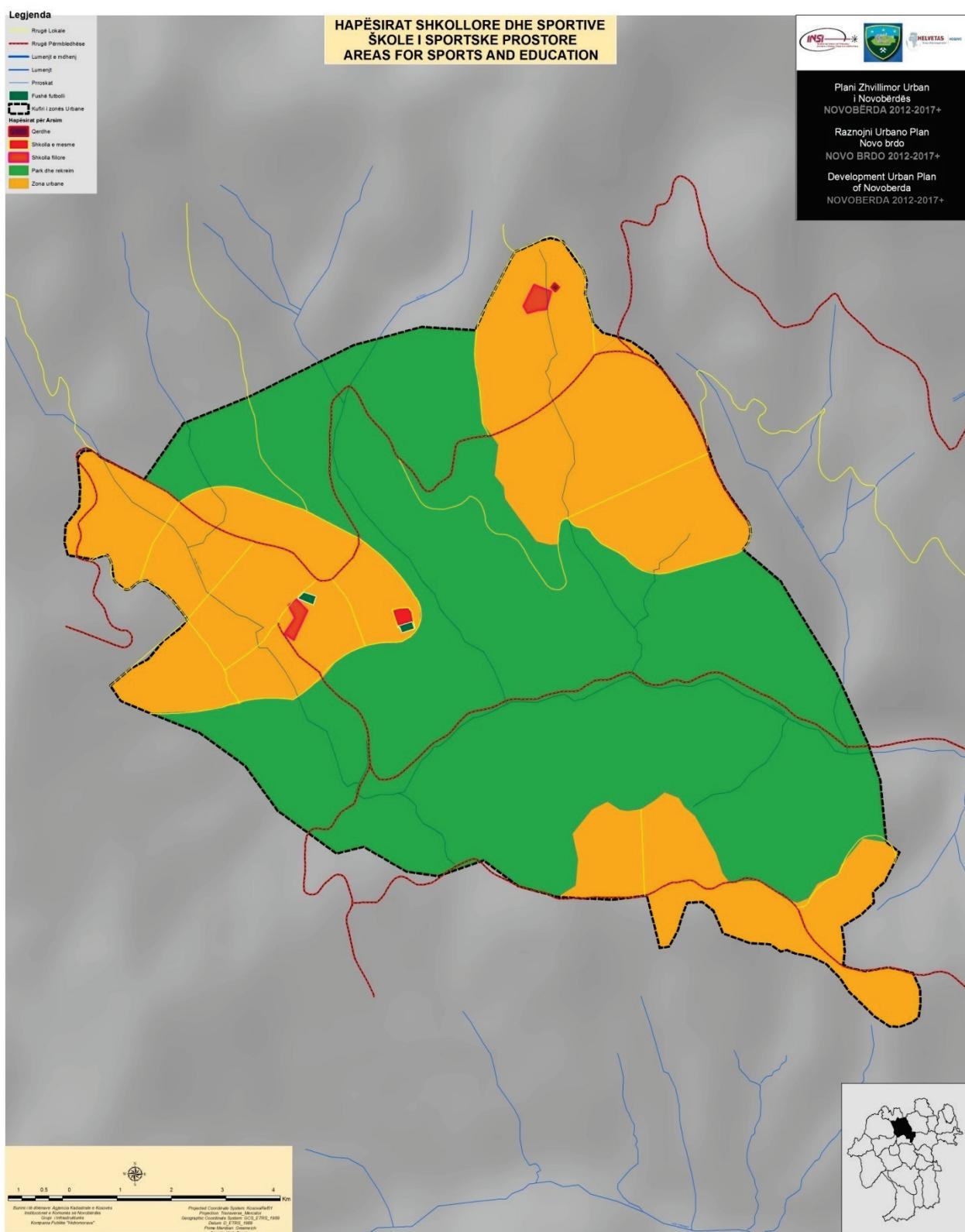
- Institucije osnovnog obrazovanje treba da pokriju jedan broj od 4000 stanovnika
- Lokalna zajednice treba da sadrži jednu školu
- Daljina kuća – škola treba da je 500 do 800m, u zavisnosti od gustine stanovnika
- Neophodna površina lokacije treba da dostigne 1-2ha.
- Neophodan školski prostor $3-5m^2/učenik$
- Odnos učenik – nastavnik treba da e min 22 uč/nastavnik
- Broj učenika treba da je od 200-500
- Nastava u školi treba da se održi u jednoj smeni.

Specijalne škole

U Bostanu, ne postoje posebne specijalne škole, međutim u sadašnjim školama treba otvoriti specijalna odeljenja za decu sa ograničenim psiho-fizičkim sposobnostima.

Srednje visoko obrazovanje

Za predviđen broj stanovnika, po standardima usluga, nisu potrebne nove škole za srednje visoko obrazovanje

Karta. 27. Škole i sportske površine

4.10.2 ZDRAVSTVO

Nakon analize stanja na nivo opštine, posebno one urbane i postavljanja jednog cilja za jedno zdravo društvo i zaštićeno od opasnosti, obezbeđenje i stalno poboljšanje brige o primarnom zdravstvu, počevši od upravljanja hroničnih bolesti (hipertenzija, dijabetesa, astme, TBC itd.) pa do smanjenja mortaliteta i morbiditeta dece ispod pet godina uzrasta za stanovništvo, je glavni cilj Direkcije za Zdravstvo i Socijalnu Zaštitu, gde će se zadovoljavajući kvalitet smatrati kao jedan od glavnih pokazatelja, koji će utvrditi nivo usluga i u narednom periodu. Naredna kretanja će ići u pravcu modernizacije sistema i usklađivanja sa organizacionim vidovima i standardima, bazirajući se u najuspešnijim savremenim modelima iskustvima. Određeni kriterijumi za zdravstvene institucije, su:

- Ambulanta / 6000 stanovnika
- Centar Porodične Medicine/ 10000 stanovnika
- Glavni Centar Porodične Medicine/ 100000 stanovnika
- Odnos lekar, medicinska sestra, sa brojem stanovnika treba da je 1 lekar =2 medicinske sestre/2000 stanovnika

Zdravstveni sistem u Bostanu, kao i u drugim delovima Kosova, će nastaviti da se razvija imajući u vidu "porodičnu praksu ", uz pristup kod lekara, medicinskih sestara i kod zdravstvenih stručnjaka koji rade kao grupa. Primarna zdravstvena briga će se nastaviti na osnovu koncepta porodične medicine i u sistemu, kao što sledi:

- Glavni Centar Porodične Medicine (GCPM) u Bostanu, će nastaviti da pruža zdravstvene usluge 8 sati, tako da se omogućava davanje prve pomoći mnogo brže u teškim slučajevima i bez smetnje od drugih pacijenata.

4.10.3 KULTURA, OMLADINA I SPORT

KULTURA

(U periodu izrade ovog plana, treba postići da kulturna ponuda Bostana bude u skladu mogućnostima koje ima Novo Brdo; sa zahtevima i preporukama koji su bili rezultat procesa učestvovanja u planiranju.)

1. Dom kulture "Stara Kolonija" u Bostanu, treba da se održava i renovira i kao jedina institucija da se razvijaju kulturne aktivnosti.
2. Biblioteka naselja treba da se renovira
3. U svim osnovnim školama Bostana, treba da se obezbedi jedna sala (velika učionica) gde učenici i razne grupe mogu slobodno da razvijaju kulturne aktivnosti.

4. Treba da se podrže, ojačaju i formalizuju u kalendaru opštine tradicionalne manifestacije „Dan Oslobođenja Opštine“, „Dan Gospe“
5. U cilju istraživanja, konzerviranja, prikupljanja, komuniciranja i izlaganja pokretnog nasleđa za studiranje, vaspitanje i uživanje u njima, za građane Bostana i šire, treba osnovati muzej u Bostanu (objekat osnove škole Miladin Popović – stara škola).

SPORT

u ovoj oblasti, kretanja treba da budu takva da se omogućava stanovnicima Bostana, fizička edukacija (vaspitanje), razvijanje psihofizičkih sposobnosti za postizanje sportskih rezultata u takmičenjima svih nivoa i svih starosnih grupa, raznovrstan razvoj od amaterskog sporta do profesionalnog

Prostori za sport i rekreaciju u celini, treba da se obezbede u svako naselje. Oni mogu da budu u okviru prostora osnovnih škola, kao deo školskih dvorišta uz organizovano korišćenje van radnog vremena obrazovnog procesa ili kao posebni prostori, zavisno od mogućnosti i zahteva.

OMLADINA

Analiza stanja u ovoj oblasti, ali i razni susreti su izneli na površinu nedostatak dovoljnih prostora za odvijanje aktivnosti i delatnosti u raznim rekreativnim oblastima omladine, nedostatak adekvatnog školovanja sa uznemiravajućim procentom, uglavnom u dubini seoskih naselja, kao i pohađanje univerzitetskih studija u malom procentu

Aktiviziranje što većeg broja omladinskih organizacija i podizanje saradnje sa opštinskim institucijama, podizanje kapaciteta za sport i kulturu i angažovanje što većeg broja mladih u ovim aktivnostima, aktiviziranje takmičenja u raznim oblastima sporta, umetnosti, nauke u osnovnim i srednjim školama. Prostori za sport i rekreaciju u celini treba da se obezbeđuju za svaku sredinu i da se koriste i za omladinske aktivnosti gde mladi mogu da formiraju i omladinske klubove. Prostорије могу да буду у оквиру osnovnih škola. Željene prostorn posebne prognoze iz ove oblasti su:

- *Formiranje grupa recitatora, drame, muzike u svim osnovnim i srednjim školama.*
- *Otvaranje jednog centra za stručno osposobljavanje mladih.*
- *Godišnje organizovanje dana omladine.*

KULTURNO NASLEĐE

Predviđanja stručnih ekipa su da na nivo opštine Novo Brdo i naselja posebno, upravo kulturno nasleđe je jedan od naj značajnih elemenata za jačanje identiteta ove opštine i planiranje (nasledstva)prošlosti, je isto toliko značajno koliko i planiranje budućnosti. Stoga, da se u celini ovo nasleđeno bogatstvo umetničkim vrednostima, estetičke, istorijske i tradicionalne karakteristike, koje ilustruju raznovrsnost bogatu sa arhitektonskom, arheološkom, pokretnom, arhivskom i duševnom nasledstvu, nakon analiziranja ove situacije u ovoj oblasti, konstatovano je da treba razviti projekte koji omogućavaju zaštitu od daljih propadanja, ali i da ih razvijamo i da omogućavamo da se ove vrednosti počinju videti, taknuti i da se ocene u adekvatnoj dimenziji od stanovnika Bostana i posetioca.

Predviđanja su da se svi objekti i vrednosti, uvrste u listu nasledstva i pod privremenom ili stalnom zaštitom na nivo opštine, Kosova i neke od njih i na međunarodni nivou. Na poseban način, treba razviti projekte u bogatim naseljima sa: **Kulturno nasleđe, arheološko nasleđe, arhitektonsko nasleđe**, služiće i Bostanu kao administrativnom i organizacionom centru, ali i samoj zemlji itd. Duhovno nasleđe opštine Novo Brdo je veoma bogato, uz uključivanje vidova kulturnih i tradicionalnih izražaja ili narodnih običaja, jezika, praznika, rituala, igara, muzike, pesme i umetničkog izražavanja.

Predviđa se, da se odnosi između vlasnika, imaoča i korisnika kulturnog nasledstva, uređuju tako da se ove vrednosti zaštite i razvijaju..

Predviđa se i potreba produbljavanja i saradnje sa Regionalnim Centrom za Kulturno Nasleđe u Gnjilane, tako da će evidentiranje objekata sa naslednim vrednostima, u isto vreme izvrši RCKN u Gnjilanu.

4.11 SREDINA, OBUHVATAJUĆI PRIRODNA NASLEDSTVA I RESURSE, PEJZAŽI

Iz analize stanja na opštinskom nivou, posebno za naselje Bostane urađene od radne ekipe, što se tiče životne sredine, konstatovano je da zaštita sredine nije samo ekološki ili tehnološki problem, ali je dublja i šira problematika koja ide u pravcu socijalne i političke dimenzije. Imajući u vidu da sredina sadržava integralni deo razvoja sredine, predviđa se da se ista planiraju a ne da se bavimo eliminisanjem posledica. Na tom pravcu ekipe su predviđale zaštitu sredine od zagađenja i oštećenja od tvrdih ostataka, pomoći upravljanja njihove sredine u svakoj fazi: obuhvatajući stvaranje, prikupljanje, izdvajanje, očuvanje, prevoz, reciklažu, preradu i uništenje, a zbog tog razloga su predviđeni prostori deponije u nivo naselja i nivo opštine. Predviđene su i mere za amortizaciju efekata od zagađivača i drugih pretnji za sredinu, kao i mere za kvalitativnu sredinu

4.11.1 VAZDUH

Postavljanje zelenih pojaseva i traka sa kapacitetima za apsorbiranje aerosola, azotnih, sulfidnih i karbonskih gasova i teških metala pored glavnih puteva kako se vidi na karti.

Revitalizacija postojećih parkova i izgradnja novih parkova identifikovanim prostorima kao slobodnim i mogućim za podizanje ovih parkova.

Zaštita, razvoj i posebno gajenje novih šuma (pluća prebivališta) i sa kapacitetom za aborbaciju gasova i raznih aerosola.

Utvrđivanje kriterijuma za obavezne zelene površine u novim dozvolama za izgradnju u naselju Bostane,

Sprečavanje ispuštanja zagađivača u vazduhu od strane industrije i pokretnih mašina, stavljanjem katalizatora i drugih uređaja u tehničkom aspektu i udaljavanje starih iz saobraćaja.

Korišćenje alternativne energije (uglavnom sunčeva energija, energija vetrova),

4.11.2 VODA

Iz analize stanja u opštini urađene od radne ekipe, što se tiče kvaliteta, resursa i izvora vode, konstatovano je da se glavna briga odnosi na zaštitu kvaliteta, resursa i izvora vode. Predviđa se razvoj i upravljanje izvora vode za podmirivanje potreba za sadašnjost i budućnost naselja Bostane. Stoga, predviđeno je da se

- Svi izvori prirodnih, termalnih i drugih podzemnih i površinskih voda treba da se zaštićuju, kao što se vidi u hidrološkoj karti Novog Brda, zajedno sa određivanjem obavezne zaštitne zone oko izvora, kaptaža, tokova reka, sa određenim zaštitnim režimom, zavisno od destanacije objekta koje koriste naselju Bostanu..
- Preduzimaju mere za nedozvoljeno zagađenja reka, podvodnih i površinskih voda od crnih voda, uz preporuku daljeg tretiranja u septičkim jamama i u drugim vidovima, kao što je postavljanje aparature za prečišćavanje do kolektora.
- Preduzimaju mere za nedozvoljene zagađenja reka, podzemnih i površinskih voda od voda upotrebljenih u industrijskim kapacitetima, obuhvatajući ovde i rudnik, uz montiranje i kompeltiranje aparata za pročišćenje upotrebljenih voda
- Ubuduće, neophodno je preduzimanje kratkoročne i dugoročne mera da se upotrebljene i otpadne vode (urbane industrijske), pre ispuštanja pročišćavaju u fizičkom, biološkom i hemijskom smislu. Prema tome, je potrebno da:
 - *Investiciona - tehnička dokumentacija za nove industrije, sadrži i rešenje ili odluku za prečišćavanje svih upotrebljenih, odnosno otpadnih voda. Rad novih industrijskih kapaciteta, ne*

treba dozvoliti bez prethodnog montiranja aparata, koji bi osigurali pročišćenje zagađenih voda, na odgovarajući način.

- *Potrebe stanovništva za vodu će se povećati stalno. U narednom periodu, osiguranje potrebne količine zdrave pijaće vode za stanovništvo ove opštine i u buduće će biti ozbiljan problem..*
- *Vode se posebno treba zaštiti od nekontrolisane potrebe veštačkih đubriva za poljoprivrednu (nitrati, nitriti, fosfati, nutrienti itd.)..*
- *Jedna druga zaštita se predviđa i od deponije otpadaka (sve vrste otpada) planirajući deponije koje su organizovane i koje uzimaju u obzir ovaj fak*

BIODIVERZITETI

Nakon istraživanja o biodiverzitetu Novog Brda, predviđa se da se neke vrste zaštite, očuvaju i konzervišu sa obzirom da je konstatovano da postoje fitocenoze koje su veoma bogate i interesantne sa ekonomskog naučnog i medicinskog aspekta. Što se tiče podataka iz KSZP⁹ i analiza radne grupe, teritorija opštine Novo Brdo je bogata sa divljim životnjama, od kojih ima vrste koje se smatraju ugroženim, prema tome predviđa se zaštita zona gde žive ove životinje, kao i njihova zaštita kao specije

Predviđa se inventarizacija flore i faune na celoj teritoriji opštine, obuhvatajući tako i naselje Bostane, uz specifikaciju šta treba sačuvati i šta se može koristiti. Predviđa se revitalizacija šumskih ekosistema za sprečavanje uništavanja raznovrsnih biljnih i životinjskih habitata, na teritoriju Bostana, imajući u vidu i zaštitu habitata leptira, mesožderske ptice itd (vidi kartu biodiverziteta).

4.11.3 ZEMLJA

Smatrajući zemlju kao jednog od odvodnih izvora i uglavnom neobnovljivim, na osnovu analize radnih grupa i širine znanja i shvatanja sistema zemlje i glavnu ulogu koju igra zemlja u širokom sistemu prostora, nastavljanje gubitka zemlje će imati razarajuće efekte u našem životu. Poljoprivreda i šumarstvo i niz drugih aktivnosti, zavise od zemlje, ali i snabdevanje sa vodom i jestivim materijama za gajenje biljaka i fizičke podrške biljaka i drugih živih bića; zatim, zavise niz funkcija i veza u očuvanju ekosistema, obuhvatajući i stambeno naselje kao ljudski ekosistem. Imajući u vidu ovu široku lepezu funkcija koje vrši zemlja, kao i odnose sa ostalom sredinom, komponenta zemlje se nije posmatrala kao izolovana, stoga je u fazi analize, posvećena posebna pažnja, prema tome predviđa se fizička i kvalitetna zaštita zemlje. Osim zaštite vazduha i vode, predviđamo i uvođenje politika za zaštitu zemlje radi osiguranja "izgubljene veze "u zaštitu sredine i našeg naselja. Zato se predviđa:

- Predviđa se zaštita zemlje u smislu prostora i zemljivošnih resursa od otuđenja za nepoljoprivredne ciljeve, uz ograničavanje prostiranja građevina samo unutar planiranih građevinskih granica (karta: "Koncepti razvoja naselja ").

⁹ IKZP- Kosovski Institut za Zaštitu Prirode

- Radi omogućavanja redovne i sigurne proizvodnje u cilju zaštite ludi, biljnog i životinjskog sveta i ambijenta, predviđa se zaštita poljoprivrednog zemljišta od zagađenja koja se planira sa: Zaštitom poljoprivrednog zemljišta od zagađenja putem ograničenja i sprečavanja od direktnog nošenja, nošenja putem vode i vazduha štetnih materija, kao i preduzimanje mera za očuvanje i poboljšanje plodnosti. Takođe se planira zabrana puštanja štetnih i opasnih materija, koje oštećuju i menjaju proizvodnu sposobnost poljoprivednog zemljišta ili kvalitet poljoprivrednih kultura, kao i nepravilna upotreba mineralnih, organskih đubriva i sredstava za zaštitu biljaka
- Planira se stalno monitorisanje i kontrola plodnosti poljoprivrednog zemljišta.
- Predviđa se zaštita od erozije od prečišćavanja sastavnih elemenata zemlje, putem pošumljavanja i melioracije degradiranih zona.
- Predviđa se zaštita od prirodne degradacije ili čovekovog uticaja.
- Predviđa se zaštita prirodne plodnosti zemlje, putem biljnog prometa u poljoprivrednom zemljištu i vraćanja organskih materija (da se ne zapale strništa ili biljni ostaci).
- Predviđa se ponovni razvoj zemljišta u zonama pokrivenim od deponija otpadaka..

4.11.4 URPAVLJANJE OTPADA

Od analiza izvršeni od radnih grupa i kompanije “Ecohigjena“ i drugih aktera, predviđena je izgradnja tranzitnih deponija inertnih (građevinskih) otpada. Tako, planirane su tranzitne deponije komunalnog otpada:

Predviđa se prikupljanje i tretiranje otpadaka koji su bačeni na nekontrolisan način, sa prioritetom u rečnim obalama reke Bostan kao i u sličnim prostorima

4.11.5 RADIOAKTIVNOST (JONIZIRAJUĆI I NEJONIZIRAJUĆI)

U toku rada, radne grupe su tretirale i informaciju za mesta koja su pogodjena sa osiromašenim uranijumom od NATO-a, u toku posljednjeg rata na Kosovu. Zbog štetnih efekata koje ima zračenje na zemlju i stanovništvo i druga živa bića, u ovoj zoni predviđena je stručna izolacija zone u naselju Mehmetaj (kiseli izvor)

4.11.6 EKORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA: DESTINACIJA POVRŠINA

Planiranje upotrebe zemljišta za naredne godine u naselju Bostane, za radne grupe je bila poseban izazov, u smislu tretiranja, identifikacija konflikata i integrisanja svih kretanja u

prostoru, uz utvrđivanje i vrste upotrebe zemlje i utvrđivanje zona gde će se odvijati ove aktivnosti. Uz upotrebu međunarodnih standarda i programa GIS-a, olakšan je proces donošenja odluke. U tom pravcu, radne grupe i spektar uključenih stručnjaka u ovom procesu, predvidele su da će zemlja u katastarskoj zoni Bostana, u značajnoj meri, nastaviti da bude namenjena i očuvana za raznovrsno korišćenje. Neki delovi, će biti nastavljeni da se čuvaju kao i poljoprivredno zemljište, dok ostali delovi biće namenjeni za sve oblasti i sektore potrebne.

Destinacija površina, biće:

- 1) Za stanovanje,
- 2) Za centralnu oblast delovanja ,
- 3) Za turizam,
- 4) Oblasti obrazovanja i socijalne zaštite,
- 5) Oblasti zdravstvene zaštite,
- 6) Oblast kulture,
- 7) Površina za sport i rekreatiju,
- 8) Oblasti za industriju i proizvodnju,
- 9) Mešovita područja,
- 10) Pejzaži oblasti - urbanih zelenih površina ,
- 11) Poljoprivredno zemljište ,
- 12) Površine vode (reka Bostana)
- 13) Druga prirodna područja,
- 14) Površine saobraćajne infrastrukture,
- 15) Ostale površine infrastruktura
- 16) Površinska obrada, oporavak i skladištenje otpada
- 17) Za groblje,
- 18) Verski objekti,
- 19) Oblasti od interesa za odbranu

Organizovanje naselja Bostane, vršiće se za ove zone koje će pripremiti regulacione planove:

Zona reke: Regulisanje rečnog korita, zelenih površina, puteva, trotoara, površina za odmaranje i ostale usluge, kao i osvetljenje ostalih delova infrastrukture

Mešana struktura (stambeno-komercijalna): Sastoji se uglavnom od kuća za stanovanje i komercijalne biznise, koje se nalaze na prvim spratovima zgrada (kuća) i stanovanja na višim spratovima.

Zone sa mešanom destilacijom/namenom – su zone određene za:

- a) Stambeni objekti
- b) Prateći objekti za potrebe stanovnika, kao što su garaže, baštenske kolibe, cvetni vrtovi i slično,
- c) Trgovinske – preduzetničke funkcije, obuhvatajući i poljoprivredna preduzeća, koje ne prouzrokuju zagađenje vazduha ili ostale prepreke, kao one koje ne predstavljaju rizik od eksplodiranja ili zračenja. Mogu se dozvoliti restorani i hoteli do 40 kreveta, ako ne utiču na karakter zone. Biznisi i preduzeća postavljena u stambenim zonama pomešanim treba da su u skladu sa stambenom strukturom i ne mogu da utiču na kvalitet života, životne sredine kao i karakter i identitet stambene zone.
- d) Funkcije koje su važne za stambene potrebe kao obrazovni objekti, kulturne i socijalne usluge, javne uprave kao i drugih usluga

Centralna zona – je zona namenjena za:

- a) Zgrade određene za mešano stanovanje
- b) Javne funkcije po stavu 4 (površine javnih površina)
- c) Turizam i funkcije smeštaja kao hoteli, restorani i kafići.
- d) Trgovine i prodaja na malo, kao preduzeća, tržišni i zanatski centri, prodavnice i slične zgrade koje su obrazložene potrebe za građane i opštinu.

Površine javnih sadržaja – su zone određene za:

- a) Obrazovne funkcije kao: predškolske institucije, osnovne škole i srednje škole kao i profesionalne škole
- b) Funkcije zdravstva i socijalnog blagostanja – centri porodične medicine, glavni centri porodične medicine, apoteke, centri za socijalni rad.
- c) Kulturne funkcije – glavni centar kulture, centri za zajednice
- d) Ostale javne funkcije – autobuska stanica, vatrogasna stanica, pošta, filijale banaka, policija itd.

4. Biznisi / Industrija, su zone namenjene za:

- a) Preduzeća koje ispunjavaju uslove (Trgovinske – preduzetničke funkcije, obuhvatajući i poljoprivredna preduzeća, koje ne prouzrokuju zagađenje vazduha ili ostale prepreke, kao one koje ne predstavljaju rizik od eksplodiranja ili zračenja) – biznisi i preduzeća u stambenim mešanim zonama

- b) *Preduzeća za industrijsku proizvodnju koje prouzrokuju mali uticaj na životnu sredinu, ali ne preduzeća koja mogu da predstave potencijalnu opasnost od eksplozije ili zračenja u okolini.*
- c) *Javna administrativna preduzeća*
- d) *Stambene jedinice neophodne za preduzeća smeštena u zonu unutar administrativnog objekta*
- e) *Objekti za ispunjavanje dnevnih potrebe ljudi koji žive i rade u biznis i industrijskoj zoni*

Specifične površine

Zone koje zahtevaju određene uslove lokacije zbog prirode njihovog funkcionisanja. Za urbanu Zonu Bostana primenjuje se ovo:

- *proizvodnju energije od biomase)*
- *Trafostanice.*
- *Groblje.*
- *Zelenu pijacu.*
- *Benzinske pumpe.*

Zelene površine

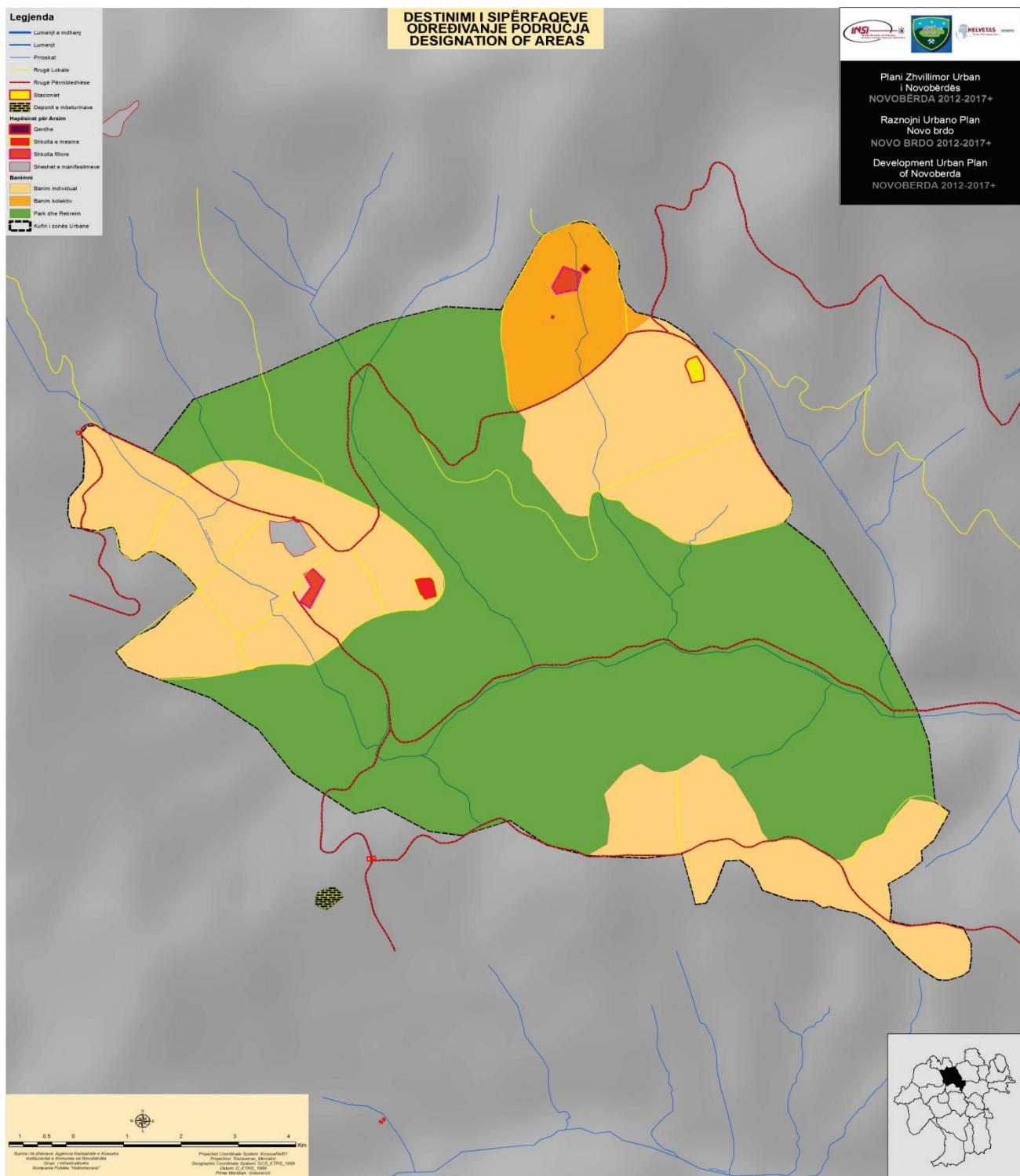
Zelene površine, su sve zone i parcele naselja koja nisu definisane kao građevinsko zemljište, specifične površine ili saobraćajne površine:

1. *Parkovi – površine namenjene za parkove i javne vrtove, obuhvatajući i površine za odmaranje*
2. *Zelene trake i koridori – su površine između prostora sa raznim i zaštitnim namena prema zagađenju vazduha i buke. Ovde spadaju i zeleni koridori duž puteva*
3. *Poljoprivredna zemljišta – zone koje se koriste za proizvodnju poljoprivrednih proizvoda, voća, povrća i zaštitu domaćih životinja.*
4. *Sport i rekreacija – površine namenjene za sport u zelenim zonama obuhvatajući sportske terene, otvorene i zatvorene objekte, otvoreni bazeni i površine potrebne za parking.*
5. *Vodene površine – su sve površinske vode kao reke, jezera, bazeni kao i slične kao i one podzemne.*

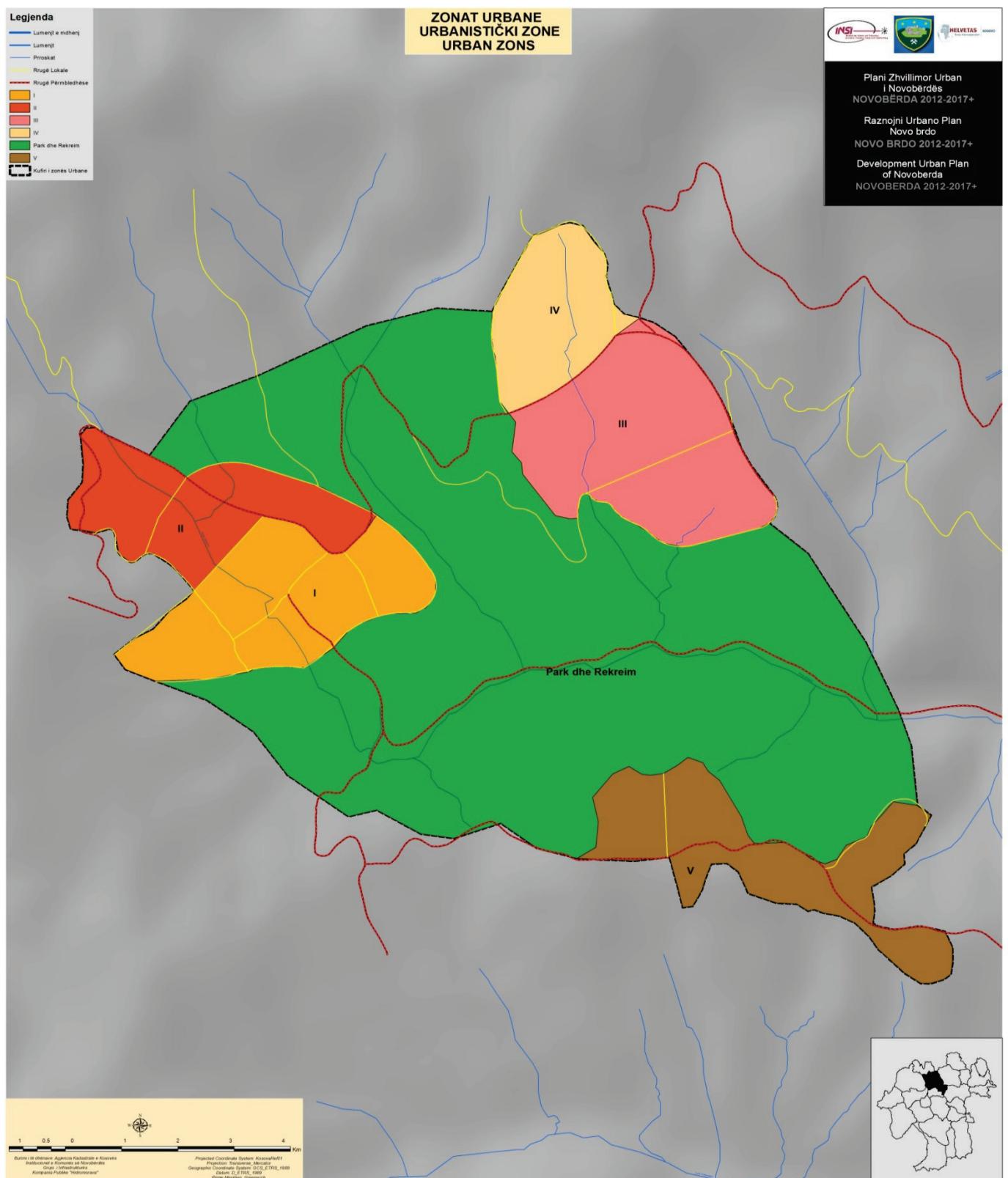
Saobraćajne površine

Saobraćajne površine se sastoje od koridora saobraćaja u kojem spadaju:

1. *Putevi: su površine namenjene za promet vozila*
2. *Pešačke i biciklističke staze: su površine koje obuhvataju koridor javnih puteva, namenjene za bicikliste i pešake.*
3. *Javno parkiranje: su površine rezervisane za saobraćaj u miru.*

Karta. 28. Određivanje područja

4.11.7 PRIRODNO NASLEĐE

Na osnovu svih prikupljenih podataka koji su preduzeti iz ovih oblasti, posebnim naglaskom iz Kosovskog Instituta za Zaštitu Sredine i radne grupe za Korišćenje Zemljišta i životne sredine, ova oblast (prirodno nasleđe) analizirano u fazi analize stanja, predviđa se da prostor tokom glavnog puta zaštiti se vrsta Bele Breze, koja se treba zaštiti i konzervisati.

4.11.8 PEJZAŽI I ZELENILO

Prostiranje prostora, i zelenih linija se osniva na ove resurse i ima potrebe za zelenilo i u naseljima – stambenim zonama i javnim prostorima u centralnom delu Bostana. Da bi se obezbedile ove površine su korišćene postojeće slobodne površine koje po položaju ispunjavaju uslova razmaka i veličine lokacije.

Potrebne površine za zelenilo treba da su 69 m^2 po stanovniku. Tako, urbana zona Bostana treba da ima najmanje 15 ha

Bostan je bogat i sa pejzažima, i radne ekipe su predvidele adekvatno tretiranje raznovrsnosti pejzaža, predviđajući mere i delatnosti za održavanje i njihov razvoj. Lepota pejzaža, je bogatstvo za turizam. Tako da bi se zaštitilo, ljudske intervencije na atraktivnim tačkama, treba da su minimalne, posebno zonama namenjenim za razvoj turizma.

Poljoprivredni pejzaži, predviđaju se da se zaštite i razviju sa putevima koji služe i takođe su predviđene staze za šetanje, raznovrsnost poljoprivrednih proizvoda je važan preduslov za održavanje malih struktura ovih pejzaža.

Na livadama je predviđeno da se poseju razne vrste travarskih biljaka. Predviđene su i linije i zeleni koridori, koji prolaze duž potoka i reke Bostana, vezivajući tako šumske zone sela u okolini, formirajući jednu „zelenu mrežu“ još od šumskih zona, pa da urbanog centra u Bostanu.

4.11.9 PRIRODNE I DRUGE NEPOGOODE

U analizi stanja su analizirane sledeće prirodne nepogode: zemljotrese, poplave, erozije, snežne lavine, veliki sneg, jaki vetrovi, grad, led, suša, pojavljivanje epidemija kod ljudi, životinja i biljaka i druge nepogode koje prouzrokuje priroda. U okviru ostalih nepogoda, analizirane su velike nepogode u putnom, vazdušnom i železničkom saobraćaju, zatim razaranje brana kao i druge ekološke i industrijske nesreće, koje prouzrokuje čovek svojim radom i ponašanjem, zatim vanredno i urgentno stanje, visoke i niske temperature, tehnički kolaps energetskih sistema za snabdevanje sa strujom, telekomunikacija i informativna tehnologija, teroristički akti i drugi načini masivnog ugrožavanja.

Od radne grupe, konstatovano je da jedna od naj izazovnih prirodnih nepogoda, je zemljotres. Predviđeno je preduzimanje potrebnih mera reakcije, za amortizaciju i minimizaciju šteta. U tom pravcu, ekipe su predvidele:

Da se izradi pravilnik o svim izgradnjama, u skladu sa stepenom seizmičke opasnosti i sa tehničkim standardima.

Posebni objekti (škole, javne institucije, verski objekti) kao i višespratni objekti, treba da se izgrade imajući u vidu ne seizmičku arhitekturu

GRAD

Iz analize situacije, smatra se da grad često puta ugrožava privredu zemlje. Ekipe su predvidele izgradnju stanica protiv grada na mestima u kojima su bili i ranije,(kao što se vidi na karti)

Lavine snega, jaki vetrovi i led

Lavine snega, led i jaki vetrovi su analizirani i nije konstatovano da predstavljaju veliku opasnost za privredu i stanovništvo. Ali i pored toga, ekipe su smatrali da tokom zime treba preduzimati mere.

Suša

Suša se može smatrati kao opasnost za poljoprivredne kulture tokom letnje sezone, uglavnom u julu i avgustu mesecu, kada su temperature visoke a padavine retke.

Poplave

Ekipe su konstatovale da su poplave elementarna nepogoda kojima treba obraditi posebnu pažnju, jer predstavlja opasnost po život čoveka i nanose značajne materijalne štete (ugrožene površine od poplave su oko 50-80 ha). Svesni da se poplave ne mogu sprečiti, njihova šteta se može amortizovati i upravljati; Ekipe su predvidele otvaranje kanala, regulisanje od zemlje, čišćenje i održavanje.

Kao druge mere, su predviđene: odstranjivanje oštih krivina reka i upravljanje rečnih obala, zaštita reka od bacanja otpadaka, koje su u ovom slučaju prepreka za slobodan tok vode; zabrana izgradnje objekata za stanovanje, kao i objekata ekonomskog karaktera pored rečnih obala, na udaljenosti od najmanje 10 metara od korita reke (tačke vode).

Erozije

Regioni u kojima erozija ima srednji intenzitet na poljoprivredno zemljište, rečna korita i potoka, predviđeno je da se proglose kao erozivne zone, koje po Zakonu Voda Kosova, proglašava opština. U cilju sprečavanja erozivne aktivnosti, predviđeno je da se odmah preduzimaju konkretnе mere, kao što su:

1. *Zabrana korišćenja materijalnih dobara koje prouzrokuju eroziju,*
2. *Zabrana korišćenja zemlje i peska itd..*

Kao antierozivne radnje, predviđaju se sledeće hidrotehničke, poljoprivredne i biološke radnje.

Hidrotehničke mere

- Izgradnja terasa, prepreka i brana u koritima potoka i reka kao hidrotehničke zaštitne mere za minimiziranje erozivne snage, Izgradnja nasipa na obalama reka kao preventivna mera erozije,
- Sadnja sadnica pored korita reka,
- Zabrana vađenja inerta iz korita reka
- Izgradnja zaštitnih zidova,

Poljoprivredne mere

- Održavanje poljoprivrednog zemljišta,
- Pravedno sprovođenje poljoprivrednih praksi,
- Upotreba sistema navodnjavanja isušenja da se izvrši na osnovu preporuka stručnjaka,
- Povećanje investicija za zaštitu zemlje u obalama reka,

Biološke mere

- Stvaranje zelenog pojasa u delovima gde je stepen erozije veći,
- Erozija treba da se ograničava na obalama glavnih reka uz sadnju drveća u udaljenosti od 10 metara od preke,,

Predviđa se da po prioritetu, treba izvršiti antierozivne intervencije na oko 50-80 hektara koji su ugroženi od srednje i niske erozije.

Požari

Ekipe su konstatovale stalnu opasnost od požara, i u tom pravcu su predviđene, sledeće mere:

- *Mere za sprečavanje objekata i opreme koja izaziva požar ili koje pomažu vatu u šumama i ostalim prostorima ugroženih od požara,*
- *Mere podrške objekata ili opreme koje sprečavaju požar ili pomažu gašenje požara u poljoprivrednim oblastima i u drugim prostorima ugroženih od požara,*
- *Tampon zona između šumskih i drugih osetljivih zona od požara,*
- *Hidranti i akumulacije vode, u što više tačaka i delova naselja,*
- *Osiguranje pristupa sa motornim vozilima za gašenje požara, do svake jedinice stanovanja u gradi.*

4.12 PROCENA SOCIO-EKONOMSKOG I UTICAJA SREDINE U PREDLOŽENOM URBANOM OKVIRU

Pošto okvir prostornog razvoja izražava poželjno prostorno predviđanje za teritoriju opštine, procena socio-ekonomskog i uticaja sredine i predviđeni prostorni razvoj je značajan korak. Ova kretanja, se ispoljavaju sa uticajem u život ljudi u celini i tretiraće se uticaj sa socijalnog aspekta, ali će ova kretanja imati svoj uticaj i sa aspekta sredine i ekonomskog aspekta. Ali ovi razvoji, imaće svoje uticaja i na aspektu životne sredine i ekonomije. Ova procena, razmotriće očekivane socio – ekonomske tačke i tačke životne sredine okvira, odnosno predviđene i poželjne prostorne razvoje.

Kao u profile, i kod drugih poglavlja ova procena će se izvršiti na osnovu tematskih polja, i to na: ekonomski razvoj, infrastrukturu, demografiju i socijalno pitanja kao i korišćenje zemljišta i sredine.

Uticaji glavnih koncepta u privredi

Glavni koncept prostornih kretanja na nivo opštine, je: Koncept **prostornog kompaktnog, Policentričnog X-a, sa dve tačke**, prva tačka Tvrđava Novog Brda i druga tačka Rudnik.

Procena: U ekonomskom smislu, okvir se može proceniti da je rasprostranjena na racionalan način, uz pružanja prostorne i ekonomske rasprostranjenosti, pružanje prostora za industrijsku zonu i mogućnost investicija za domaće i strane investiture. Ovaj koncept, predviđa pružanje mnogih usluga bliže građaninu i procenjuje se da će ovaj koncept pružati (omogućiti) nova radna mesta, kvalitetniju sredinu i niže cene usluga za građane.

Uticaji glavnih koncepta na zauzimanje zemljišta

Procena: Jedan od prioriteta glavnog koncepta je zaštita kvalitativnog poljoprivrednog zemljišta i sprečavanje izgradnje na zemljištu kategorije I-V. Zaštita kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta, predstavlja načelo na koje se zasniva glavni koncept prostornog razvoja, može se i zaključiti da imamo veliko zauzimanje zemljišta za izgradnju (što se vidi i od neplaniranih razvoja i ne koordiniranih ranije);procenjuje se pozitivno dodatno minimalno zauzimanje zemljišta za izgradnju sa novim granicama posebno proglašenje zaledenih zona u funkciju promene koncepta.

Uticaj glavnog koncepta sa socijalnog aspekta

Procena: U oblasti životne sredine, koncept kompaktnog razvoja u funkcionalnoj vezi sa dve tačke, procenjuje se da pozitivno utiče na kvalitet vazduha i ostale aspekte životne sredine (jer koncept promoviše kompaktan razvoj i mogućnosti pružanja usluga na što više održiv način kao zeleni prostori pa do centralnog grejanja).

Uticaj glavnog koncepta sa socijalnog aspekta

Procena: U socijalnom aspektu koncept socijalnog razvoja, **kompaktnog razvoja u funkcionalnoj vezi sa sve tačke**, procenjuje se da pozitivno utiče na kvalitet života (jer koncept promoviše kompaktan razvoj (brže organizovanje za akcije) kao i mogućnost razvoja mnogih socijalnih aktivnosti, koje će imati uticaj direktn na kvalitet života). Jednostavno, ovaj koncept predstavlja jedan oblik kvalitetnijeg života i sigurno, obezbeđuje jednu bolju mogućnost za socijalnu koheziju (siromaštvo, ekstremno siromaštvo, jačanje ugroženih ljudi/osoba, povećanje mogućnost za zapošljavanja ugroženih grupa u saradnji sa NVO i ostalim važnim akterima), kao i povratak socijalne dimenzije grada Bostana, odnosa sa sobom i okolinom.

Oblast ekonomskog razvoja

U oblasti ekonomskog razvoja, su predviđeni razvoji koji tretiraju naselje, kao glavnog nosioca ili kao tačku pružanja sekundarnih usluga u ovoj oblasti: u sektoru industrije i rудarstva, industrije za preradu, stočarstva, ruralnog turizma i turizma za lečenje (sa posebnim naglaskom na korišćenje svih resursa kulturnog nasledstva za ekonomski razvoj) saobraćaj, infrastruktura ali i kretanje, građevinarstvo, hotelijerstvo, zanatstvo, energija, bankarski sistem, telekomunikacija kao i neke druge uslužne delatnosti.

Procena: Procena uticaja okvira u razvoju ove oblasti ekonomskog razvoja, ocenjuje se da će pružati mogućnost stabilnog, efikasnog i reflektirajućeg razvoja, na potrošnju i ponudu. Okvir pruža puno više, posebno ako se ako se upoređuje sa trendovima momentalnog razvoja i scenarijom ne preduzimanja nijedne planirane aktivnosti. Planirana i predviđena kretanja idu u pravcu ispunjavanja standardnog vremena, ali i stabilnog razvoja uz pružanje i predviđanje sveobuhvatnih i više dimenzionalnih aktivnosti i u funkciji sprovođenja politika opštine:

1. U socijalnom aspektu, ocenjuje se da će predviđeni ekonomski razvoj u ovom okviru, stvarati osnove za stabilniji socijalni razvoj i socijalnu zaštitu, uz obuhvat ublažavanja siromaštva i nezaposlenosti, tako i u povećanju, do većeg ispunjenja zadovoljstva građana. U ovoj dimenziji sa aspekta sredine, ocenjuje se da će ekonomski razvoj koji je predviđen u ovom okviru, stvarati osnovu da se aktivnosti kreću na taj način, kako bi bili "priateljski orientisani" prema sredini u celini i uticaju zagađenja vazduha, vode i zemljišta u dozvoljenim granicama, predviđajući mere i standarde još od primene za određen razvoj, stvarajući takozvani „Paket urban i prostornih uslova“

2. U fizičko-prostornom aspektu, okvir se procenjuje da je identifikovao i definisao mesta za razvojne mogućnosti i predviđeo zaštitu prostora za ova kretanja, uz pokušaj da neophodni minimum prostora bude u funkciju nepoljoprivrednih kretanja. U ovoj funkciji, procenjuje se da će najveći uticaj imati namena prostora za industrijsku zonu za razvoj industrije kao i drugih koridora. Visoko se ocenjuje i analiza urađena i predstavljena i u okviru prostornih odnosa, prostornih i fizičkih ekonomskih razvoja

3. U oblasti demografskog razvoja i socijalnih pitanja, u okviru za prostorni razvoj ove ove oblasti je predviđen razvoj obrazovanja, uz bogaćenje ponude obrazovanja i sa kompletiranjem infrastrukture u smislu ojačanja i dopune sa novim sadržajima i sa novim gradnjama u oblasti zdravstva uz pružanje rehabilitacionih bolničkih usluga uz dopunu sa

aktualnim uslugama. U oblasti kulture preko aktivnosti zaštite i ojačanja (tvrđave sa pratećim objektima, objekata kulta, arhitektonskog nasledstva, duhovnog, arheološkog itd.), a isto i oblasti sporta.

Procena: Procena uticaja okvira razvoja ove oblasti u ekonomskom aspektu pruža mogućnost stručnih podizanja u raznim oblastima sa posebnim naglaskom na poljoprivredu i zanatstvo, turizam, ali i u drugim oblastima koje će uticati na ekonomski razvoj, koji se direktno izražava kod stanovnika. Okvir dotakne jedan jak segment sa konkretnim aktivnostima

Socijalna dimenzija: ocenjuje se da je u ovom okviru najviše analiziran i tretiran ovaj aspekt i stvarno izgleda da okvir razvijanja ove oblasti, će uticati na stvaranju osnove za stabilniji socijalni razvoj i socijalnu zaštitu, obuhvativši proširenje usluga i kvaliteta, ublažavanje siromaštva i nezaposlenosti, tako i u povećanju šansi stručnog obrazovanja do većeg ispunjenja zadovoljstva građana u ovoj dimenziji.

Sa aspekta sredine, ocenjuje se da će razvoj demografije i socijalnih pitanja koji je predviđen u ovom okviru, stvarati osnovu da se aktivnosti kreću na taj način, kako bi bili "priateljski orientisani" prema sredini u celini i uticaju zagađenja vazduha, vode i zemljišta u dozvoljenim granicama i da je sama oblast prijateljska, ali uticaji čoveka na zagađenja su sadržajniji

U fizičko-prostornom aspektu, procenjuje se da je okvir identifikovao i definisao mesta za mogućnost razvoja sporta, kulture, obrazovanja, zdravstva, uz predviđanje i zaštite prostora za ova kretanja.

U oblasti razvoja infrastrukture, u okviru prostornog razvoja, iz ove oblasti su predviđena kretanja vrednih razvoja i na opštinskom nivou i onog nivoa naselja, kao što je proširenje puteva i koridora, kao i proširenje, dopuna i modernizacija postojeće putne infrastrukture zatim funkcionalizacija i modernizacija infrastrukture vodovoda i kanalizacije, upravljanje otpadaka, energetike, telekomunikacije itd

Procena: Uticaj okvira razvoja u ovoj oblasti, u ekonomskom aspektu, znači da pruža mogućnosti većeg i bržeg kretanja roba i ljudi sa niskim cenama, energetsku stabilizaciju kao preduslov ekonomskog razvoja, kao i korišćenje novih telekomunikacionih mogućnosti za ekonomski razvoj, pa do korišćenja infrastrukture upravljanja otpada za nova rasna mesta kao i za određene prerađivačke razvoje itf.

U socijalnom aspektu, ocenjuje se da se ovim okvirom pruža brzina kretanja i kvalitet brzine, zatim pruža osnove podizanja kvaliteta mnogih drugih usluga koje se direktno povezuju sa životom ljudi i imaju veoma veliki uticaj na njihov život. Treba istaći, da je ovim okvirom predviđena promena cevi za snabdevanje sa vodom, koje su od azbesta i cementa. Ocenjuje se da razvoj putne infrastrukture, ako se ne preduzimaju adekvatne mere, može da se pretvara u izvor zagađenja i za te razvoja predviđene su dodatne mere, kao: zaštite trake itd.. I deo infrastrukture predviđen u okviru, imaće svoje pozitivne i prijateljske uticaje prema sredi, samo ako se realizuje u harmoniji sa zahtevanim standardima. Ocenjuju se neophodna MSP gore navedenih razvoja.

U fizičko prostornom aspektu, okvir procenjuje da su identifikovani i određeni koridori i linije za ove razvoje infrastrukture i predviđena je zaštita prostora za ove vrednosti, što se visoko ocenjuje i analiza primenjena i u okviru prostornih izveštaja ali i fizičkih razvoja i mogućih sinergija ove oblasti.

U oblasti korišćenja zemljišta i životne sredine, u okviru prostornog razvoja urbane zone, vidi se jasno da su predviđeni svi razvoji koji idu u pravcu obezbeđenja čistog vazduha, vode,

zemlje, biodiverzita, upravljanja otpada u funkciji i sprečavanju zagađenja, korišćenja zemljišta, nasledstva, pejzaža, prirodnih i ostalih nepogoda.

Procena: Uticaj okvira razvoja u ovoj oblasti, u ekonomskom aspektu se procenjuje da ima direktni i indirektni uticaj, zatim se procenjuje koncept kretanja sa kulture reakcije na kulturu sprečavanja i amortizacije nepogoda. Ovo je prezentirano u okviru i može se smatrati kao značajan pokušaj za zaštitu života ljudi i njihove imovine. Radi postizanja ove sigurnosti, ocenjuje se da je potrebno angažovanje ljudske snage koja se odražava na ekonomski pokazatelje, očuvanje urbano – ruralne ravnoteže i stabilno korišćenje zemlje što direktno utiče na ekonomski razvoj, očuvanje prirodnog nasledstva, pejzaža i njihovo korišćenje za rekreativne i turističke aktivnosti će se odraziti i u aktivnostima ove oblasti, koje se ocenjuje da su u funkciji sprovođenja ekonomskih politika.

5 STRATEGIJE I DELOVANJA IMPLEMENTACIJE

Ovaj deo, pruža prelazak između postojećeg stanja i prostornog okvira. Ono formuliše paket strategija i delovanja za ostvarivanje ciljeva unutar prostornog okvira, utvrđenog roka i postojećeg stanja. Ovaj deo, treba da sadrži

5.1 Strategije i posebne delatnosti za primenu URP po tematskim oblastima

5.2 Strategije i generalne delatnosti za primenu URP

Dalji koraci za uspešno sprovođenje Urbanog razvojnog plana, obuhvataju:

1. Ojačanje kapaciteta, mehanizama za sprovođenje

Ojačanje stručnih, revizijskih i nadzornih kapaciteta sa posebnim naglaskom na Direkciju Urbanizma, planiranja i Sredine, Inspekcije, Katastra i Ekonomije i imenovanje Koordinatora za Sprovođenje Plana, stvaranje radnih mehanizama (osnivanje jedne ekipe za donošenje odluka u slučajevima kada se pojavljuju izazovi za nepoštovanje granica za zaštitu vrednosti, građevinskih granica, trasa za razvoj, jednom rečju, u svim slučajevima koji izazivaju sprovođenje dokumenta u toku procesa. Treba osnivati i nekoliko ekipa i radnih grupa za proučavanje opravdanosti za pojedina predviđena kretanja, za izradu glavnih razvojnih projekata za pojedina kretanja, u saradnji sa raznim nivoima za kretanja koja su u nadležnosti većeg nivoa, za međuopštinsku, ili i državu saradnju i za dalja istraživanja.

2. Stalno komuniciranje sa opštinskim Zvaničnicima

Diskusije će se nastaviti sa svim opštinskim Zvaničnicima, kako bi svaki od njih potpuno shvatio viziju i pravce koje u kojima ide naša Opština. Na ovaj način se garantuje, posvećenost i aktivno učešće cele administracije (uprave) na sprovođenju plana.

3. Interkomunikacija i stvaranje digitalne mreže u direkcijama opštine

Pošto je dokument sastavljen sa paketom GIS-a, svaka direkcija treba da se snabdeva sa softverom i kompjuterom adekvatni kapaciteta, i da se imenuje jedan odgovoran radnik unutar direkcije za koordinaciju aktivnosti. Na ovaj način će se omogućiti koordinacija i praćenje sprovođenja dokumenta. Takođe treba da se stvori jedna jedinica za bazu podataka (GIS-a), koja bi mogla da sarađuje i koordiniše aktivnosti sa centralnim nivoom za sprovođenje dokumenta i da podnese jedan zakonski zahtev da opštine imaju ekipe baze podataka GIS-a.

4. Izrada planova rada

Svakom Sektoru (Direkciji unutar opštine Novo Brdo, ostaje kao zadatak da preispita i orijentiše njen rad u skladu sa strateškim orijentacijama proizišlim iz ovog plana. Na ovaj način, planovi rada direkcija će biti u skladu sa strateškim pravcem postavljenog u Urbanom Razvojnom Planu.

5. Saradnja sa zajednicom

Redovni sastanci održani sa zajednicom, će se nastaviti intenzivno, radi zajedničke podele vizije za rešenja koja se predviđaju u ovaj Plan. Ovi sastanci (susreti) će se nastaviti u cilju uzimanja sugestija o prvcima koje Plan treba da uzima u toku sprovođenja i predviđenih kretanja, ali tražiće se rešenja koja vode u pravcu stvaranja mostova saradnje putem adresiranja narednih pitanja:

- Kako se može ojačati saradnja i otvarati put stvaranju javnog – privatnog partnerstva u jednom transparentnom procesu, sa strateškim sektorima razvoja opštine?
- Koji su putevi doprinosa zajednice u sprovođenju plana?
- Šta treba uraditi da se stvara osećaj imovine u sprovođenju dokumenta i od strane zajednice?

6. Informisanje i transparentnost

Opština, nakon usvajanja ovog dokumenta, treba da se brine za adekvatno informisanje svih stranaka sa rezultatima i merama sprovođenja dokumenta. Ovo se može uraditi pomoću jedne informativne kampanje sa svim mogućnostima i sredstvima (brošure, letaka, veb stranica opštine, televizijskih reklama itd.). Ovo će mnogo pomoći sprovođenju dokumenta, pošto će svi biti informisani o tome šta se planira, a to će pomoći i na podizanju transparentnosti.

5.3 TEMATSKA OBLAST EKONOMSKOG RAZVOJA

5.3.1 POLJOPRIVREDA

Poljoprivreda je važan sektor u privredi naselja Bostana i opštine Novo Brdo, dok put za sprovođenje ovog plana u ovoj grani, je sadržajan za budućnost, stoga dole navedene aktivnosti su ključne

Strategija 1: Što više površina poljoprivrednog zemljišta i mogućnosti (zaštititi i razviti) u funkciji razvoja agrobiznisa i generalnog ekonomskog razvoja.

- Nakon usvajanja ovog Plana, Direkcija Poljoprivrede, u narednim godinama će izraditi plan rada i u skladu sa granicama poljoprivrednog zemljišta, utvrđenim ovim Planom
- Na osnovu karata Ekspozicije, Erozije i Boniteta zemlje, u cilju korišćenja poljoprivrednog zemljišta na efikasan način / adekvatan i racionalan, Direkcija za poljoprivredu, bazirajući

se i na karti "Poljoprivreda i Ekonomski Razvoj" će orijentisati razvoj poljoprivrede uz davanje prednosti razvoju koji će biti rentabilniji, posebno za povtarstvo, voćarstvo i žitarice, sa posebnim osvrtom na intenzivne kulture, prilagodivši ovu kartu na nivo poljoprivrednog katastra

- Rehabilitacija degradiranog poljoprivrednog zemljišta od erozije i klizanja, kao i od prethodnih zona legalnih ili ilegalnih deponija. Konsolidacija u zonama sa poljoprivrednim zemljištem visokog kvaliteta je potrebna, međutim obeležavanje ovih kretanja u katastru poljoprivrednog zemljišta, biće instrument za zaštitu poljoprivrednog zemljišta.
- Razvoj organske poljoprivrede
- Ojačanje direkcije za poljoprivredu sa osobljem i tehnologijom, kao i upotreba novih informativnih sistema za poljoprivredu i obuka farmera za upotrebu istih, je značajna aktivnost za sprovođenje ovog plana
- Podizanje rasadnika i voćnjaka (jabuka, kruška, šljiva) i sitnih plodova (malina, lešnik, jagoda itd.)
- Proširenje kapaciteta plastenika za gajenje povrća (povrće tokom cele godine) i gajenje cveća
- Mesto za sušenje i čuvanje lekovitog bilja, mogućnost za njihovo gajenje i stvaranje prostora za sušenje ovog bilja.

Strategija 5: Opština da olakšava a privatni sektor da osigurava osnovu za prehrambenu industriju.

- Iniciranje i podrška projekata u cilju podizanja prerađivačkih kapaciteta za mleko, sir, meso, frižidera za koje treba učiniti napore da se što pre iznalazi mogućnost za realizaciju ovih prerađivačkih kapaciteta, uz stimulaciju uglavnom privatnog sektora i stranih investicija.
- Gajenje, Zaštita lekoviti biljaka i stvaranje prostora za sušenje ovih biljaka.
- Stvaranje što većeg broja prehrambenih industrija, imajući u vidu viziju Novog Brda o poljoprivredi, kao glavnog razvojnog sektora i uz stvaranje mogućnosti za preradu ishrane i trgovinu lokalnih proizvoda po sajmovima i drugim događajima na nivo regiona.
- Opština treba da pruža uslove privatnom sektoru za intenzivniji i kvalitetni razvoj industrije sokova itd.
- Opština treba da odigra ulogu olakšača u procesu obezbeđenja znaka CE iz neke akreditovane Evropske Agencije i da olakšava izlazak na evropsko tržište.
- Stvaranje jedne platforme Interneta za promovisanje proizvoda i osiguranje Interneta za sve biznise. Identifikacija mogućeg učestvovanja za postupak i preradu poljoprivrednih proizvoda.
- Stvaranje jednog sistema saradnje za postupak i preradu ishrane kako bi se podelila investicija za potrebnu tehnologiju i trgovinu proizvoda. Mogući učesnici u ovoj saradnji će zajedno iskoristiti zajedničku opremu i tehnologiju kao i administraciju i marketing..

5.3.2 INDUSTRIJA

Strategija 1: Stabilna industrija

- Radi sprovođenja poželjnog razvoja industrije, treba istraživati mogućnost pronalaženja kompanija koje vade i prerađuju istu rudu u svetu. Takođe treba tražiti razne vidove saradnje javnog - privatnog partnerstva, sa koncesijom i u drugim vidovima organizovanja rada i sredstava, usaglašavanja programa i planova razvoja.
- Izrada projekata za podršku i ojačanje, ali i za stvaranje novih kretanja u industriji prerade metala, drveća, plastike, hrane, pića, tekstila, duvana itd., u funkciju ostvarivanja predviđanja u ovom okviru,

5.3.3 ZANATSTVO

Strategija 1: Stabilna trgovina

- Stvaranje fizičke i stručne infrastrukture za razvoj seminara za stručno usavršavanje u zanatstvu
- Određivanje prostora za jednu posebnu kancelariju za zanatstvo u opštini.
- Formiranje udruženja zanatlja

5.3.4 TRGOVINA

Strategija 1: Stabilno zanatstvo

- Izrada idejnih i glavnih projekata za pijace i saline motornih vozila.
- Izrada projekata za bolju organizaciju saobraćaja i prateće informacije.

5.3.5 TURIZAM

Strategija 1: Promovisanje Bostana kao grad ruralnog turizma, omladinskog i kongresnog turizma

- Stvaranje jednog opštег informativnog turističkog sistema (karte, prospekti, veb stranica...)
- Priprema projekata za proširenje postojećeg centra za obuku i informisanje i osnivanje jednog turističkog odbora koji će promovisati turističke atrakcije unutar opštine Novog Brda . Ovaj centar takođe treba da razvije i programa poseta i rekreativnih aktivnosti na raznim atraktivnim tačkama
- Izgradnja kapaciteta znanja o turizmu putem ranih aktivnosti koristeći pozitivna iskustva
- Istraživanja i studije za ojačanje postojećih i planiranih potencijala za turističke aktivnosti

Procena:

Razvoj turizma u Bostanu ima veliki potencijal. Za stabilan razvoj turizma, potrebna je dobra organizacija u samom naselju Bostana, radeći na stvaranju jednog unapređenog informativnog turističkog sistema, izgradnji kapaciteta i pripreme detaljnih projekata za predviđene turističke zone pod upravljanju jednog domaćeg turističkog odbora koje će promovisati turističke vrednosti na opštinskom nivou (Promovisanje Tvrđave u Novom Brdu kao kulturan, ruralan turizam i agroturizam. Promovisanje Gumništa kao drevno naselje izgradnje vikend kućica u zonama namenjenih za turizam.

Strategija 2 : Stvaranje turističke infrastrukture

- Opština će inicirati izgradnju osnovne turističke infrastrukture, uključujući infrastrukturu prevoza, telekomunikacije akomodacije i zavisno od zona, specifičnu i relevantnu infrastrukturu za zonu gde mogu da se obuhvate i staze za planinare, šetnju ili jahanje, poligon za strejaštvo, kompletiranje i ojačanje infrastrukture posebno u prirodnim zonama koje se ističu sa vrednostima prirode i kulturnog nasledstva.
- Jedan prikladan sistem informisanja za korišćenje ove mreže, sastavljen od karata, prospekta i drugih sredstava informisanja. Na ovaj način treba podržati razvoj raznih vrsta turizma, zavisno od postojećih resursa. Jedna veb stranica za resurse i turističke mogućnosti Novog Brda u vidu ponude će pomoći na skretanje interesa za investicije u razvoju turizma.
- Odbor turizma razviće informacioni turistički centar. Na početku informativni turistički centar treba da se razvije u naselju Bostana.

• Procena:

Organizovani razvoj turizma treba podržati sa potrebnom mrežom infrastrukture. Povezivanje turističkih atrakcija sa raznim vidovima linija za kretanje/prevoz i lak pristup stvaraju više mogućnosti za posete. Sve veze treba da budu usklađene preko turističkog informativnog centra

Strategija 3 : Turizam lovstva

- Udrženje lovaca sa domaćim turistima odborom, biće odgovorno za organizovanje i kontrolu lova kao i izradu projekta za zone lova
- Opština u uskoj saradnji sa udruženjem lovaca, treba da primenjuje sve mere za zaštitu biodiverziteta u zonama određenih za lov.

Procena:

Samo organizovane rekreativne aktivnosti lovstva, mogu da pružaju privlačan i siguran turizam lovstva. Prema tome, opština treba da promoviše plan upravljanja za utvrđene zone lovstva

5.3.6 UGOSTITELJSTVO

Izrada idejnih i glavnih projekata prema turističkim zonama za izgradnju hotelijerskih objekata sa visokim kvalitetom, objekata za smeštaj (noćenje) i objekata za ishranu i pića, prema sledećim kategorijama: Hoteli: hotel, turističko selo, aparat hotel, selo sa apartmanima, motel itd. Kampovi: kampovi i druge vrste ugostiteljskih objekata za smeštaj kao: kamp, sobe pod zakup, apartmani, hoteli-hosteli za omladinu, kuća za alpiniste, odmaralište, prenoćišta itd. Restorani: restoran, nacionalni restoran, mlečni restoran, kafana, picerija, čevapdžinica, narodna kuhinja, burekdžinica, itd. Barovi: bar, noćni bar, disko bar itd. Bife: bife, pivara, bistro itd. Kafane: kafana - bar, kafana – poslastičara, itd. Kantine i priprema obroka

5.3.7 TRANSPORT, TELEKOMUNIKACIJA, PREVOZ (PRENOS) I KRETANJE (POKRETANJE)

- Priprema idejnih i glavnih projekata za korišćenje tehnoloških mera i ne tehnoloških za stvaranje jednog održivog i inteligentnog sistema prevoza
- Izrada projekata za poboljšanje pristupa u sistemu transporta.
- Izrada projekata za podizanje sigurnosti u saobraćaju.
- Izrada projekata za smanjenje negativnih uticaja ovaj saobraćaja na sredinu.

Automobilistički saobraćaj

- Izrada projekata za poboljšanje kvaliteta kao i raspoređivanje mreže puteva u funkciju povećanja brzine kretanja putnika i robe.
- Postojeći kapaciteti treba da se modernizuju, i u nastavku treba da odgovore na potrebe i standarde
- Priprema projekata za modernizaciju, jačanje i kompletiranje postojeće putne mreže i otvaranje novih linija kao i ispunjavanje sa drugim komunikacionih strukturama (servisi za održanja i popravljanje vozila, garaže, autobuske stanice, benzinske pumpe, zgrade za smeštanje određenih usluga itd.

Urbani prevoz

- Izrada projekata za veći i kvalitetni promet putnika unutar naselja Bostane, prema drugim naseljima i opštinskim urbanim centrima.,
- Izrada projekata za povećanje broja zaposlenih urbanom saobraćaju.
- Priprema idejnih projekata za izgradnju autobuske stanice u staroj koloniji
- Priprema idejnih projekata za izgradnju autobuske stanice u staroj koloniji
- Priprema idejnih projekata za izgradnju kabina kod autobuskih stajališta u naselju i van njega

5.3.8 KOMUNIKACIJA, TELEKOMUNIKACIJA PTK – A I PRIVATNI OPERATERI

- Izrada glavnih projekata, tako da broj telefonskih aparata i drugih aparata, kao i obim usluga interneta i kablovskih usluga, poveća mnogo, dok usluge PTK – a i drugih privatnih operatera da se modernizuju, kao što je predviđeno razvojnim okvirom
- Izrada projekata za poboljšanje kablovske mreže i televizijskih programa na HD..
- Izrada projekata za podizanje kapaciteta za edukaciju potencijalnih korisnika za korišćenje industrije za ljudsku korist.,
- Priprema legalnog okvira za e-Commerce i e-potpis pa do E-uprave.

5.3.9 ENERGETIKA

Strategija 1: Modernizacija i kompletiranje energetske infrastrukture.

- Razvoj i kompletiranje energetske infrastrukture u oblasti infrastrukture u funkciju ekonomskog razvoja u celom naselju Bostan.

Strategija 2: Identifikacija i korišćenje potencijala za obnovljive energije.

- Izrada studija (izveštaja) izvodljivosti potencijala za energiju od vетра
- Izrada idejnog i glavnog projekta za energiju od vетра.
- U saradnji sa Vladom pregovaranje za primenu projekta za energiju od vетра ((Sa koncesijom ili ostalim oblicima)
- Izrada studije izvodljivosti za proizvodnju energije za grejanje naselja Bostan, iz biomase (poljoprivredna proizvodnja)
- Izrada idejnog i glavnog projekta za proizvodnju energije za grejanje naselja Bostan, iz biomase (poljoprivredna proizvodnja) kod prostora predviđenog sa Urbanim Razvojnim Planom.
- U saradnji sa Vladom pregovaranje za primenu projekta za grejanje naselja Bostan od biomase (Sa koncesijom ili ostalim oblicima)
- Korišćenje strugotine i drvenih ostataka, papira i biomase za proizvodnju peleta i briketa za grejanje.
- Studija izvodljivosti i idejnih projekata u mogućnosti korišćenja sunčeve energije za termičku energiju, kao i dobijanje električne energije putem fotovoltičkih panela (kao dugoročni cilj).
- Stimulativni projekti za one koji grade objekte i koriste solarnu energiju za grejanje, sa popustom taksi u % i plaćanja građevinske dozvole
- Studije izvodljivosti i idejni projekti za mogućnost proizvodnje energije od otpadaka.,
- Sprovođenje pilot projekta za mogućnost štednje energije (npr. izolacija, efikasni sistemi grejanja itd.).

5.3.10 BANKARSKI SISTEM

Strategija 1: Banke u funkciji stabilnog ekonomskog razvoja

- Izrada projekata za kredite od strane regionalnih banaka za porodične ekonomije, male biznise i agrobiznise.
- Izrada projekata za koncesionarne investicije, počevši sa sektorom obnovljive energije (zna se dobro da EU ima jasne direktive za obnovljive energije tako da može da se smatra kao velika šansa za opština Novo Brdo i urbanu zonu)
- Izrada projekata imajući u vidu nove mogućnosti učlanjena Kosova u MMF i svetsku banku, u oblastima za koje oni pomažu. (da se istraže njihove službene stranice)
- Izrada projekata za kreditiranje sa niskim interesima i sa širim paketima iz oblasti poljoprivrede, industrije do turizma.

5.3.11 MALA I SREDNJA PREDUZEĆA

Strategija 1: Podrška razvoja MSP.

- Stvaranje centra za stručna treniranja za mlade i za podizanje sposobnosti uz održavanje seminara i kurseva za ekonomski razvoj, kao i znanja o marketingu.
- podrška mlađih preduzetnika putem primene „centra za obuke: gde preduzeća mogu da koriste zajedničku infrastrukturu i da imaju koristi na obostran način. Ovaj centra, treba da pruži
 - a. iznajmljivanje prostora za seminare
 - b. savete o računovodstvu

5.4 STRATEGIJE I DELOVANJA ZA TEHNIČKU INFRASTRUKTURU

5.4.1 PUTNA INFRASTRUKTURA

Strategija 1: Postojeći asfaltirani putevi – Priprema glavnih projekata u saradnji sa Ministarstvom Saobraćaja i Post-Telekoma za proširenje pojedinih segmenata, održavanje i dopunu sa sadržajima postojećih puteva (sa prioritetom segment Labjane – stara Kolonija – Makreš – Gnjilane), ali i drugih na osnovu karte Infrastruktura saobraćaja.

Strategija 2: Ne asfaltirani putevi – Priprema glavnih projekata iz opštine, a u pojedinim slučajevima i u saradnji sa Ministarstvom Saobraćaja i Post-Telekoma za neASFALTIRANE puteve u skladu sa standardima i normama..

Strategija 3: Predloženi putevi

- Obeležavanje trasa ovih puteva i njihovo očuvanje (imajući u vidu i trasu mogućeg autoputa Labjane – Paralovo – Bresalje koja se veže sa opštinom Gnjilana)

- Početak idejnih projekata za put Bostan-Kula
- Produbljivanje konsultacija sa predstavnicima Ministarstva transporta i post-telekomunikacije za ove puteve
- Izrada glavnih projekata za ove puteve, na osnovu karte infrastrukturna saobraćaja

Strategija 4: Putevi u izgradnji – nastavak i kompletiranje po predviđenoj dinamici

Poljoprivredni putevi:

- unapređivanje puteva u katastarskoj zoni naselja
- nastavak u harmoniji sa razvojima u poljoprivrednom zemljištu i novih poljoprivrednih puteva

Strategija 5: Urbani putevi

- Obeležavanje (geodetske tačke gde se prostire put) trasa ovih puteva kao i njihovo očuvanje.
- Kod postojećih i planiranih puteva je zabranjeno (ne izdaju se dozvole) ni jedna vrsta izgradnje koje nije u skladu sa njihovim funkcionisanje.
- Priprema idejnih projekata za ove puteve sa prioritetom u čistim zonama (bez građevina unutar građevinskih granica).
- Produbljivanje konsultacija sa predstavnicima Ministarstva Saobraćaja i PTK –a za ove puteve
- Otvaranje ovih puteva sa mašinerijom u funkciju tačnog definisanja kako će funkcionisati, u buduće će pomoći mnogo sprovođenju ovih puteva.
- Izrada glavnih projekata za ove puteve, na osnovu karte (infrastruktura urbanog saobraćaja).

Strategija 6: Prateća infrastruktura

- Početak idejnog projekta sa tačkama za autobuske stanice.
- Izrada glavnog projekta
- Produbljivanje konsultacija sa predstavnicima privatnog sektora i drugih aktera za sprovođenje projekta i oblika za primene i upravljanje

5.4.2 INFRASTRUKTURA AKUMULACIJE I SNABDEVANJA SA VODOM

Strategija 1: Konkretnе akcije za renoviranje postojećeg sistema izvora voda koji se trenutno koristi za piće i zaštitu razvoja novih izvora u funkciji snabdevanja urbane zone za pijaćom i kvalitetnom vodom

- Priprema projekata za renoviranje rezervoara izvora u Marecu (zaštita od zagađenih voda iskrivljene reke tokom padavina) kao i povećanje kapaciteta od onih koje ima sada
- Obeležavanje i zaštita kaptaža prirodnih i podzemnih voda (**vidi Hidrološku kartu opštine Novo Brdo**)
- Zaštita od zagađenja vode u reci Bostana od voda koje protiču iz rudnika Novog Brda

Strategija 2: Stvaranje jednog funkcionalnog i integrisanog sistema vodovoda za piće, industriju i poljoprivredu (ekološki poljoprivredni proizvodi)

- Izrada projekta za renoviranje postojeće mreže za snabdevanje vodom naselja stara i nova Kolonija, Plavic i Mehmetaj, kao i zamena starih cevi od azbesta i cementa u pojedinim segmentima, proširenje mreže u novim zonama itd. (vidi kartu infrastrukture urbanog vodovoda).
- Izrada projekta za zamenu cevi (azbesta i cementa) na liniji izvor – Bele vode. (*vidi kartu infrastruktura vodovoda*)
- Priprema projekata za infrastrukturu akumulacije rezervi na predviđenim tačkama od eksperata.

5.4.3 SISTEM KANALIZACIJE (Otpadne vode).

Strategija 1: Kompletiranje infrastrukture kanalizacije, poboljšanje postojeće mreže i izgradnja nove mreže

- Priprema projekata za poboljšanje postojeće mreže kanalizacije (*vidi kartu “Infrastruktura Kanalizacije (otpadne vode)*)
- Izrada projekta za izgradnju nove kanalizacione mreže u zonama gde nedostaju (sa prioritetom u urbanim zonama gde imamo pola sistema)
- Obeležavanje i zaštita pravca planirane linije kanalizacija
- Izrada projekata za izgradnju nove kanalizacione mreže duž planiranih puteva u zonama planiranim za proširenje naselja.
- Postavljanje septičkih jama u tačkama slivanja otpadnih voda u novim sistemima.
- Izrada projekta za izgradnju kolektora za tretiranje otpadnih voda za urbanu zonu
- Obeležavanje i zaštita pravca linije kanalizacija – priključak na izlasku naselja u pravcu glavnog kolektora “Povezivanje glavne mreže”
- Izrada projekta za povezivanje iz izlaza naselja u pravcu glavnog kolektora “Povezivanje glavne mreže”
- Priprema projekta za poboljšanje postojeće kanalizacione mreže
- Izrada glavnog projekta za izgradnju novog kolektora za naselje Bostane gde bi se moglo povezati sva naselja.

Strategija 2: Izgradnja novog sistema za ispuštanje atmosferskih voda

- Priprema projekata za izgradnju nove mreže atmosferske kanalizacije, odvojene od kanalizacije otpadnih voda (u harmoniji sa konceptom odstranjivanja u pravcu najbližih tokova reka i potoka u Bostanu) (*vidi Kartu Infrastruktura Atmosferskih Kanalizacija*). Priprema projekata za izgradnju nove mreže atmosferske kanalizacije i pored postojećih puteva koji nemaju sistem atmosferskih kanalizacija.

- Priprema projekata za izgradnju nove mreže atmosferske kanalizacije i duž urbanih planiranih puteva unutar naselja

Strategija 3: IZGRADNJA SISTEMA DEPONIJA I ADEKVATNO NJIHOVO UPRAVLJANJE

- U sklopu Razvojnog Plana Opštine je predviđeno da naselje Bostana ima privremene deponije opštinskih otpada, unutar naselja Trnićevc u katastarskoj zoni naselja (*vidi Kartu „UPRAVLJANJE OTPADA“*)

**5.4.4 FUNKCIONALIZACIJA SNABDEVANJA SA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM I
OJAČANJE TELEKOMUNIKACIONE MREŽE**

Strategija 1: Početak sprovođenja preporuka master plana za razvoj distributivnog sistema Kosova do 2015 godine.

- Početak postepene eliminacije TS 35/10 kV i prelazak na TS 110/20 kV.,
- Početak postepenog prelaska sa distributivne mreže 10kV na distributivnu mrežu 20k.
- Izrada projekta za postepeni prelazak za sa 10KV sistema na onaj 20KV za: stara Kolonija Jasenovik, kao i jačanje trenutne mreže 10KV skoro u svim naseljima.
- Priprema projekta za zamjenjivanja TS 10/0.4kV na 20/0.4kV
- Priprema projekata za zamenu vazdušnih linija 230/400V sa poprečnim ili podzemnim kablom
- Treba pripremiti projekte tako da se mreže niskog napona planiraju takođe sa betonskim stubovima i sa samo-držećim kablom od aluminijuma.
- Treba pripremiti projekte, tako da se javna rasveta glavnih gradskih puteva izvrši sa lampi od natrijuma sa snagom od 400 v. Uključenje i isključenje lampi će biti automatsko, međutim u vreme kada na putevima nema mnogo prometa (posle ponoći), lampe će se automatski upaliti na pola nominalne snage.,
- Priprema projekta za prostiranje električne mreže u urbanoj zoni planiranoj za proširenje

Strategija 2: Ojačanje i proširenja Telekomunikacija na celoj urbanoj zoni Bostana

- Saradnja u funkciji premeštaja pošte iz nove Kolonije u Bostanu, broj telefonskih linija i ostalih aparata kao i obim kablovske i internet usluga, dok usluge PTK i ostalih privatnih operatera da se modernizuju.
- Izrada projekata za proširenje telekomunikacione mreže u planiranom delovima za proširenje urbane zone putem kablova optičkih vlakana koji omogućavaju vezu sa Internetom i kablovskom televizijom
- Priprema projekta za pokrivanje cele teritorije sa mrežom fiksne telefonije i prelazak sa vazdušne na podzemnu mrežu.
- Priprema projekta za pružanje programa televizije HD, putem kablovske mreže,
- Priprema projekta za postavljanje javnih govornica u urbanim delovima gde postoji fiksna telefonska mreža, ali i tamo gde je planirano urbano proširenje da se postavi mreža

5.5 TEMATSKA OBLAST, DEMOGRAFIJA I SOCIJALNA PITANJA

5.5.1 PITANJA STRATEGIJE I DELOVANJA U VEZI SOCIJALNE INFRASTRUKTURE

5.5.2 STANOVNOSTVO, STANOVANJE I NASELJA

5.5.3 STANOVNOSTVO

Strategija 1: Stvaranje što povoljnijih uslova za poboljšanje opštinskog indeksa ljudskog razvoja (ILJR) u daljem razvoju naselja Bostane.

- Priprema i sprovođenje projekata za usklađen razvoj prostora prema predviđenom broju stanovništva u celom predviđenom zonom naseljenog mesta mapom „Koncept Razvoja naselja Bostan“, podržanog za proširenje infrastrukturnih mreža.
- Izrada projekata za povećanje ambijentata i aktivnosti koje se odnose na bogatiji socijalno-kulturni život.
- Projekti integracije zajednica sa niskim primanjima i zajednica
- Izrada projekata za kompletiranje kvaliteta infrastrukture sistema obrazovanja na svim nivoima, radi stvaranja uslova za upis primarnog i sekundarnog obrazovanja, kao i podizanje stepena opismenjavanja za odrasle (preko 15 god.)
- Izrada projekata za kompletiranje kvaliteta infrastrukture sistema zdravstva, sa uticajem i na povećanje životnog veka stanovnika naseljenog mesta Bostane
- Izrada projekata za kompletiranje u oblasti ekonomskog razvoja i smanjenje siromaštva, kako bi se ekomska dobrobit, merena prema prihodima po glavi stanovništva, povećala.
- Izrada predviđenih projekata u ovom planu za povećanje zelenih površina u Bostanu i drugim planiranim dela, putem ponovnog tretiranja sada slobodnih prostora, ili neiskorišćenih, kao i za stvaranje novih zelenih zona unutar i pored naselja i drugih naseljenih mesta.
- Izraditi projekte za povećanje osećaja stanovnika prema socijalno-kulturnim i problemima sredine u funkciju kvaliteta života.

5.5.4 STANOVANJE

Strategija 2: Podizanje kvaliteta i kvantiteta stanovanja.

- Izrada planova uređenja, uz poštovanje koncepta, će biti u funkciju obezbeđenja dovoljnog obima za stanovanje i za sve slojeve.
- Izrada i realizacija glavnih projekata infrastrukture i usluga, na osnovu karte infrastrukture (voda, kanalizacija, grejanje, parking, zelenilo), u ovom dokumentima u oblasti stanovanja u cilju poboljšanja kvaliteta stanovanja.
- Priprema glavnih projekata javnih sadržaja, koji utiču na podizanje nivoa stanovanja.

5.5.5 NASELJA

Strategija 3: Osiguranje da će se naredni razvoj naselja Bostana odvijati u liniju sa konceptom policentričnog prostornog razvoja sa dva linearna segmenta.

- Izrada regulativnih planova za naselje Bostane,
- Stimulacija izgradnje unutar planirane zone
- Monitoring i zabrana izgradnje van granica
- Osnivanje jednog borda za rušenje građevina van predviđenih granica..

5.5.6 NEFORMALNA NASELJA

Strategija 5: Osiguranje da su neformalna naselja tretirana na, osnovu uputstva za uređenje neformalnih naselja izrađenog od DPP i MSPP.,

Naredne radnje su: Tokom izrade regulacionih planova naselja Bostane, u sklopu projektnih radova za nosioce izrade ovih planova, tretiranje neformalnih naselja : Nova i stara Kolonija, treba da bude deo zadatka projektiranja obaveštavajući i za kvalitet i stepen neformalnosti, sa posebnim naglaskom planiranje usluga i razvoja po planu, koje su karakteristične za ova neformalna naseljena mesta u pravcu regulisanja, formalizovanja i orijentacije razvoja putem regulacionih planova. Posle izrade ovih planova, i određivanju prioriteta za projekte, njihova primena treba da uzme u obzir regulisanje ovih NFN. Dok neformalnim naseljima, služiće i mogući donatori za pružanje potrebne finansijske podrške, ljudske ili tehničke unutar ovog regulisanja, jer regulisanje neformalnih naselja je evropski prioritet.

5.5.7 OBRAZOVANJE

Strategija 1: Proširenje obima sadržaja, kao i povećanje kvaliteta infrastrukture sistema obrazovanja na svim nivoima u skladu sa konceptom kompaktног razvoja na dva linearna segmenta.

- Priprema projekata za podizanje sadržaja za predškolsko vaspitanje u okviru škola ili posebno, treba se predvideti u svim naseljima.
- Obeleženje i očuvanje predviđenih prostora ovim planom za obdaništa specifikovano je u okviru prostornog razvoja i na karti “školski i sportski prostori”.
- Priprema idejnih i glavnih projekata za nova planirana obdaništa.
- U izgrađenim objektima, prateći infrastrukturu treba predvideti kao posebnu.
- Priključenje u infrastrukturu vodovoda i kanalizacije svih školskih objekata koji nisu priključeni
- Početak primene programa Vlade za stvaranje kabineta informatike i njihovo opremanje sa kompjuterima.

- Poboljšanje sigurnosti učenika pomoću postavljanja sistema nadgledanja i stvaranje multietničkih funkcionalnih škola, uz realizaciju aktivnosti za decu, omladinu i druge grupe građana
- Ravnopravni obuhvat u obrazovanje, stvaranje povoljnih uslova za integraciju dece sa ograničenim sposobnostima i organizovanje raznih oblika edukacije roditelja.
- Efikasno upravljanja škola i školske mreže, prema demografskim promenama, kao i stvaranje centralizovanog sistema za upravljanje finansija obrazovnih institucija
- Poboljšanje saradnje između škole i roditelja
- Stvaranje uslova u školama za dnevni boravak (stvaranje kuhinja u školama), lokalna strategija za obrazovanje (priprema profila u skladu sa zahtevima tržišta u Bostanu, Kosovu i šire).
- Prava saradnja Opština-Ministarstva Obrazovanja – Ministarstva Rada i Socijalne Zaštite,
- Saradnja opštine Novog Brda sa ostalim opštinama u izmeni prakse i kadrova sa podizanje kvaliteta obrazovanja
- Uvođenje centralnog grejanja u svim školama gde nedostaje
- Priprema projekata za regulisanje prateće infrastrukture kao regulisanje dvorišta itd.

5.5.8 ZDRAVSTVO

Strategija 1: Pružanje zdravstvenih sadržaja u naseljima u skladu sa njihovom funkcijom i hijerarhijom.

- Analiziranje mogućnosti da prostori GCPM stara Kolonija produže pružanje usluga u ovom objektu na 24 časova
- Priprema idejnih projekata za Primenu projekata tamo gde postoje i izrada projekata i programa za održavanje objekata, dopunom sa infrastrukturom (kanalizacija) i drugih sadržaja (pratećih objekata), kao garaže skladišta, pećnice za sagorevanje otpadaka itd.

5.5.9 KULTURA

Strategija 1: Pružanje uslova i sadržaja za očuvanje, konzerviranje i stalnu i postojanu upotrebu kulturnog nasleđstva

Ostvarivanje radnji i zadataka iznetih u okviru razvojnog plana za ovu oblast, kao i u sadržaju strategije 1, može se učiniti ako preduzimamo sledeće korake

- Usvajanjem ovog plana, sve vrednosti za beležene na karti nasleđstva, stave se pod zaštitom opštine/države
- Sprečavanje aktuelnih pojava koje ugrožavaju kulturno nasleđe, sa tehničkim, stručnim i legalnim sredstvima (vidi kartu "Kulturno nasleđstvo").

- Obeležavanje objekata i zona naslednih vrednosti iz karte na celoj teritoriji opštine Novo Brdo
- Izrada glavnih projekata i početak primene u funkciju spašavanja, rehabilitacije i upotrebe kulturnih i istorijskih vrednosti od kulturne, društvene, ekonomске, naučne, edukativne, ekološke i vrednosti kulturnog turizma;
- Priprema projekata za zaštitu i razvoj Duševnog nasledstva obuhvatajući oblike kulturnog izražavanja nacionalnih tradicija i običaja, jezika, proslova, rituali, plesa-kola, muzike, pesme i umetničkog izražavanja.
- Informativna kampanja i marketing u funkciju poboljšanja kvaliteta opštinskih usluga u funkciju nasledstva i imidža zemlje za višedimenzionalnu korist
- Stvaranje jednog opštinskog mehanizma za kontrolu razvoja za sve vrednosti nasledstva.
- Treba pripremiti projekat za renoviranje i revitalizaciju doma kulture "Stara Kolonija" U Bostane i ista da je u funkciji samo za kulturna zbivanja
- Stvaranje prostora i uslova za biblioteku u lokalitetu predviđenom u Okviru.
- Stvaranje uslova za funkcionisanje ansambala i Kulturno - umetničkih društava i osnivanje novih
- Stvaranje uslova za Tradicionalne manifestacije "Dan oslobođenja opštine" i organizacija proslova po selima „Dan gospe“ u Bostane
- Priprema idejnog i glavnog projekta i početak sprovođenja za Muzej u naselju Bostane
- Priprema idejnog i glavnog projekta i njegovo sprovođenje za jedan otvoreni teatar (amfiteatar) u Tvrđavu (predviđen u okviru) kao muzej
- Izrada glavnog projekta za muzej u Bostanu (stara škola)

5.5.10 ADMINISTRACIJA (UPRAVA) I JAVNE INSTITUCIJE

Strategija 1: Pružanje uslova i sadržaja za transparentnu i efikasnu administraciju i javne institucije

Pošto su sa okvirom prostornog razvoja, kao poželjna kretanja u ovoj oblasti su predviđeni novi objekti za opštinsku administraciju i mogućnost smeštaja suda i policije u zoni blizu opštinskog objekta, kao strategija za sprovođenje ovog plana u ovoj oblasti, predviđa se da se stvore sledeći uslovi

- Priprema projekta za izgradnju objekta Ministarstva Rada
- Priprema projekata za izgradnja objekata za civilnu registraciju unutar MUP
- Određivanje i dodela lokacije za izgradnju opštinskog suda i Policijske Stanice
- Izrada glavnog projekta za prostor i objekte suda i policije u urban zoni blizu javnih objekata
- Početak decentralizacije pojedinih funkcija administracije u sekundarnim centrima i početak primene elektronskog sistema E-upravljanja i usluga.

5.5.11 SPORT I REKREACIJA

Strategija 1: Pružanje sportskih i rekreativnih sadržaja u naseljima u skladu sa njihovom funkcijom i hijerarhijom.

- Za posebno ostvarivanje poželjnih predviđanja iz razvojnog okvira, u funkciju sportske infrastrukture se predviđaju, sledeće aktivnosti:
- Izrada projekata i početak primene regulisanja Sportske Sale za ekonomsku školu u Bostanu
- Izrada idejnog projekta za izgradnju poligona za strelišta na nivou Opštine.
- Priprema idejnih projekata u uskoj saradnji sa privatnim sektorom u odvijanje aktivnosti i dopuna sa sadržajima i standardima u postojećim terenima malog futbala
- Izrada projekata za bicikлизам kao sadržaj glavnih puteva (po karti)
- Izrada idejnih projekata i za druge značajne sportove, kao: Tenis, Ribolov, Lov, Jahanje itd
- Izrada projekata za sport i rekreaciju u svakom naselju, bilo to unutar osnovnih škola kao deo školskog dvorišta putem organizovanog korišćenja van radnog vremena nastavnog procesa, ili kao i posebne površine

5.5.12 OMLADINA

Strategija 1: Pružanje sadržaja za život omladine.

- Sprovođenje gore navedenih projekata u sportu i kulturu
- Stvaranje uslova za aktiviranje što više omladinskih organizacija i podizanje saradnje sa opštinskim institucijama.
- Osiguranje uslova za angažovanje grupe recitatora, drame, muzike u svim osnovnim i srednjim školama.
- Priprema projekta i njegovo sprovođenje za izgradnju jednog centra za stručno osposobljavanje mladih
- Stvaranje prostora za sport i rekreaciju u svako naselje, a koje će se iskoristiti i za omladinske aktivnosti, kao i podrška osnivanja omladinskih klubova (prostori se mogu koristiti i u okviru osnovnih škola).

5.5.13 NEZAPOSLENOST I SIROMAŠTVO

Strategija 1: Minimiziranje stepena nezaposlenosti i siromaštva.

- Radi poboljšanja ovog stanja, predložene su mere, u okviru prostornog razvoja, za ekonomski razvoj i strategiju sprovođenja plana u ovoj oblasti. I u oblasti “Demografija i socijalna pitanja” je analizirana nezaposlenost i siromaštvo i traži se preduzimanja konkretnih mera, koje se odnose na povećanje broja zaposlenosti i povećanja dohodata po

glavi stanovnika, što će uticati na podizanje životnog standarda. Preko podizanja ekonomskog i socijalnog razvoja može se smanjivati i stepen nezaposlenosti, stoga se zahteva da se mali i veliki biznisi stimulišu i podržavaju, takođe treba obezbediti bolje mogućnosti za donatore i osiguranje sezonskog rada.

- Izrada projekata i stvaranje uslova za Organizovanje stručnih treniranja o zahtevima tržišta.
- Izrada projekata i stvaranje uslova za obezbeđenje sezonskog rada
- Izrada projekata i stvaranje uslova za Podršku
-

5.5.14 STRATEGIJE I DELOVANJA ZA KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA I ŽIVOTNE SREDINE

Oblast korišćenja zemlje i sredine je oblast koja je prioritetna u planu za uređivanje, korišćenje i razvoj prostora i strategija za sprovođenje ovog plana u ovoj oblasti je sadržajniji za budućnost, stoga gore navedene aktivnosti su suštinske.

5.5.15 VAZDUH

Strategija 1: Čist vazduh i minimalno zagađivanje ale.

- Obeležavanje i zaštita tokom odvijanja izgradnje zelenih pojaseva i traka, prema planu.
- Izrada idejnih i glavnih projekata za izgradnju zelenih pojaseva i traka, prema planu i početak njihovog sprovođenja
- Obeležavanje i zaštita tokom odvijanja izgradnje postojećih parkova i površina za nove parkove, prema planu i početak njihovog sprovođenja.
- Izrada idejnih i glavnih projekata za revitalizaciju postojećih i novih parkova predviđenih u planu, kao i početak njihovog sprovođenja.
- Utvrđivanje kriterija za zelene površine tokom izrade regulativnih planova i tokom izdavanja urbanih dozvola i dozvola za izgradnju u naselju Bostane
- Izrada idejnih i glavnih projekata za poboljšanje putnog saobraćaja
- Izrada opštinskog pravilnika za mere, kriterijume i uslove za eliminisanje zagađivača vazduha od strane industrije i pokretnih mašina, uz obavezanje postavljanja katalizatora i drugih uređaja u tehničkom aspektu i udaljavanje starih automobila iz saobraćaja.
- Izrada idejnih i glavnog projekta za korišćenje alternativne energije (uglavnom energija sunca i veta).
- Stimulisanje sa smanjenjem taksi do 50 % za one koji traže građevinsku dozvolu i koriste alternativnu energiju.
- Stimulisanje sa cenama i kvalitetom za korišćenje javnog prevoza
- Izrada idejnih i glavnih projekata za staze za bicikliste i pešačenje, kao što se vidi na karti i obaveza tokom izrade projekata za ove sadržaje.
- Preduzimanje kažnjenih mera za fizička i pravna lica, koja prelaze dozvoljen nivo zagađenosti i buke, posebno u zonama sa osjetljivom delatnošću (pored škola, zdravstvenih objekata i naselja)
- Priprema idejnih i glavnih projekata za rekonstrukciju puteva u urbanom centru, kanalizacionih mreža i odstranjivanje deponija otpadaka

5.5.16 VODA

Strategija 1: Poboljšanje kvaliteta vode i bogatih prostora sa vodom.

- Obeležavanje i izrada projekata za zaštitu i razvoj izvora prirodnih voda i drugih podzemnih i površinskih voda, kao što se vidi na hidrološkoj karti opštine Novo Brdo, zajedno sa utvrđivanje zone obavezne zaštite i određenog režima zaštite
- Izrada idejnih i glavnih projekata za postavljanje septičkih jama i aparata za prečišćavanje do kolektora, kao što se vidi na mapi.
- Izrada idejnih i glavnih projekata za montiranje i kompletiranje aparata za prečišćavanje upotrebljenih voda od industrije. (rudnika)
- Usvajanje pravilnika za industrijsku izgradnju, uz obavezu pročišćenja svih upotrebljenih i zagađenih voda, kao i nedozvoljene početka korišćenja bez prethodnog montiranja aparata za prečišćavanje zagađenih voda, na odgovarajući način.
- Izrada projekata za posebnu zaštitu voda od nekontrolisane upotrebe veštačkih đubriva za poljoprivrednu (nitrati, nitriti, fosfati i drugi nutrijenti).
- Izrada idejnih i glavnih projekata za organizovane deponije, kao i zaštite od ilegalnih otpatka (sve vrste otpatka).

5.5.17 ZEMLJA

Strategija 1: Zaštita kvaliteta i kvantiteta zemlje (čista zemlja, minimalna kontaminacija).

- Priprema projekata za stalno monitorisanje i kontrolu plodnosti poljoprivrednog zemljišta.
- Priprema idejnih i glavnih projekata za zaštitu od poplava, na osnovu prezentiranih karti u okviru, u funkciju zaštite i podizanja stepena boniteta.
- Izrada projekata za posebnu zaštitu zemljišta od nekontrolisane upotrebe veštačkih đubriva za poljoprivrednu (nitrati, nitriti, fosfati i drugi nutrijenti).
- Izrada idejnih i glavnih projekata za zaštitu zemlje od ilegalnih otpatka (sve vrste otpatka).
- Izrada projekata i preduzimanja mera za zaštitu od erozije i pročišćenja od sastavnih elemenata zemlje.
- Treba inicirati projekte za stvaranje uslova i mehanizama za preduzimanje mere za zaštitu od degradacije uzrokovanе ljudskim uticajem.

Strategija 2: Upravljanje zemljišta.

- Treba organizovati kampanju informisanja za građane (za nove građevinske granice, zamrzнуте zone za izgradnju i za zone za naredno proširivanje), u cilju zaštite površina i resursa zemlje od otuđivanja za nepoljoprivredne ciljeve, sa ograničenjem izgradnje samo unutar planiranih građevinskih granica, kao i sprovođenje orijentacija razvoja u planiranim zonama
- Organizovanje jedne informativne kompanije za građane (za nove građevinske granice, zamrzнуте zone za izgradnju i zone za buduće proširivanje), u cilju zaštite zemljišnog prostora i resursa od otuđivanja za nepoljoprivredne ciljeve, sa ograničavanjem prostiranja izgradnje samo unutar planiranih građevinskih granica, kao i sprovođenje orijentacija razvoja u planiranim urbanim zonama.
- Prezentiranje i konsolidacija kaznenih mera, kao i organizovanje jedne kampanje za upoznavanje stanovnika i biznisa sa ovim merama.

- Povećanje kapaciteta opštine u vezi upravljanja i kontrole planiranih razvoja.
- Stimulisati i nastaviti proces izrade regulativnih planova za sve predviđene zone sa URP

KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA

Strategija 1: Obezbeđenje korišćenja zemlje za planirane namene

- Adekvatno informisanje administracije (uprave) i građana u vezi destinacija i granica
- Izrada planova za definisanje predviđenih namena (destinacija) iz karti na terenu, ali i pomoću piketiranja ili signalizacije za namenu površina
- Razvoj planova niskih nivoa i glavnih idejnih projekata za predviđene namene kartom korišćenja zemljišta (poljoprivredna zemlja, zemlja namenjena za naselja ili građevinsko zemljište, groblja, zelenilo, putevi, deponija otpatka, koridori, industrija i sve potrebne oblasti i sektori).
- Razvoj projekata za obezbeđenje kvaliteta javnih prostora.
- Razvoj mehanizama za praćenje i sprovođenje kontrole za celu teritoriju naseljenog mesta
- Razvoj ljudskih kapaciteta opštine.
- Razvoj kaznenih mehanizama za prekršioce koji bi pokušavali otuđenje zemljišta za nepredviđene namene, prema ovom dokumentu

5.5.18 PRIRODNO NASLEDSTVO

Strategija 1: Zaštita prirodnog nasledstva.

- Priprema odluka za objavljivanje kao zaštićene. Očuvati, senzibilizirati, zaštiti, i konzervirati deo prostora sa brezom kao prirodni monumenat (vidi kartu Nasledstva)
- Osiguranje integrisane zaštite prirodnih i kulturnih monumenata.

Strategija 2: Zaštita i ojačanje pejzaža.

- Izrada projekata za funkcionalizaciju i održavanje poljoprivrednih pejzaža
- Izrada i sprovođenje projekata za sejanje mnogih vrsta travarskih biljaka u livadama
- Priprema projekata i mera u cilju zaštite i urezivanje drveća u urbanoj zoni, na ne dozvoljavajući način.
- Jačanje saradnje sa MSPP
- Izrada projekata za zaštitu urbanih pejzaža (ruralnih vegetacija)
- Ograničenje razvoja u zonama sa kvalitetnom poljoprivrednom zemljom i slikovitim pejzažima

Strategija 3: Poboljšanje kvaliteta zelenih površina.

- Povećanje broja parkova i zelenih površina u naseljima sa gustom populacijom
- Izgradnja novog parka u naselju Bostane

5.5.19 BIODIVERZITET

Strategija 1: Stabilan razvoj biodiverziteta,

- Priprema projekata za zaštitu, očuvanje i konzerviranje pojedinih vrsta urbane fitocenoze.
- Priprema projekata za inventarizaciju flore i faunu na celoj teritoriji naselja Bostane i opštine uz specifikaciju šta treba zaštiti i šta se može koristiti.
- Razvoj mehanizama za praćenja, sprovođenja i kontrole.
- Podizanje ljudskih kapaciteta u opštini.
- Razvoj kaznenih mehanizama

5.5.20 UPRAVLJANJE OTPADA

Strategija 1: Minimalni obim proizvedenog otpada i njegovo ponovno korišćenje reciklaža istih.

- Definisanje, piketiranje i signalizacija zona predviđenih za privremene deponije
- Priprema projekata za privremene deponije otpada
- Priprema projekata za prikupljanje i tretiranje otpadaka, bačenih na nekontrolisan način, sa prioritetom na obalama reke u Bostanu i sličnih prostora.
- Priprema projekata za upravljanje i kontrolu opštine u vezi otpadaka.
- Preduzimanje kaznenih mera

5.5.21 PRIRODNE I DRUGE NEPOGOODE

Strategija 1: Pomak iz kulture reakcije na kulturu amortizacije i sprečavanja

ZEMLJOTRESI

- Pripremiti predlog pravilnik za sve izgradnje u skladu sa stepenom seizmičke opasnosti i za izgradnju po standardima.
- Posebni objekti, kao i višespratni objekti, treba da se izgrade a-seizmičkom arhitekturom.

GRAD

- Priprema projekata za izgradnju stanica protiv grada na određenim mestima.

SNEŽNE LAVINE, JAKI VETROVI I LED

- Pripremanje projekata za preduzimanje mera tokom zime.

SUŠA

- I opština Novog Brda i samo naselje Bostana na kontinuirani način ima problema sa pijaćom vodom predlaže se da tokom ljetnje sezone se koriste što više deponija akumulacije voda za hitne slučajeva (velike suše)

POPLAVE

- Priprema projekata za otvaranje kanala, uređenje od zemlje, čišćenje i održavanje.
- Preduzimanje mera za eliminisanje jakih krivina reka i upravljanje obala reka.
- Preduzimanje mera za zaštitu reka od bacanja otpadaka, koji su u ovom slučaju prepreka za slobodan tok vode. Preduzimanje mera za zabranu izgradnje objekata za stanovanje, kao i objekata sa ekonomskim karakterom, pored reka, odnosno najmanje 10 m udaljenosti od korita reke (tačke vode).

EROZIJE

- **Preduzimanje mera za proglašenje erozivnim zonama, regione u kojima erozija ima veliki intenzitet, u vodo tokovima, zemlji, šume i nepokretne objekte, imajući u vidu Zakon o Vodama Kosova iz opštine.**
- **Preduzimanje mera za sprečavanje erozivne aktivnosti, kao što su**
 1. Zabrana sečenja i degradacije šuma,
 2. Zabrana prekomerne ispaše,
 3. Zabrana korišćenja materijalnih dobara koje prouzrokuju eroziju,
 4. Zabrana korišćenja zemlje i peska itd..
- *Preduzimanje antierozivnih hidrotehničkih mera*
- *Izrada projekata za izgradnju terasa, prepreka i brana u koritima jaruga i potoka.*
- *Izrada projekata za izgradnju nasipa u rečnim obalama.*
- *Izrada projekata za sejanje šumskih sadnica u koritima reka.*
- *Preduzimanje mera za zabranu vađenja inerta odnosno peska iz rečnih korita.*
- *Preduzimanje antierozivnih poljoprivrednih mera*
- *Izrada projekata za održavanje poljoprivrednog zemljišta.*
- *Preduzimanje mera za pravilnu primenu poljoprivredne prakse.*
- *Izrada projekata za sistem navodnjavanja*
- *Preduzimanje antierozivnih bioloških mera*
- *Izrada projekata za sadnju drveća koji bi pokrili pojas od 10 m udaljenosti od obala glavnih reka.*

POŽARI

- Preduzimanje mera zabrane izgradnje ili uvođenja standarda tamo gde je neophodno za objekte i opremu koje prouzrokuju ili potpomažu požar, kao što su šume i druge prostore ugrožene od požara.
- Preduzimanje mera podrške objekata i opreme koja sprečavaju požar ili pomažu gašenje požara u šumama i drugim ugroženim prostorima od požara..
- Izrada projekata i postavljanje što više hidranata i akumulacija za vodu u što više tačaka u urbanom naselju.
- Izrada projekata za pristup vatrogasnih motornih vozila do svake jedinice za stanovanje u naselju Bostane.
- Mere kontrole za ono što predstavlja pretnju.
- Kaznene mere.

5.5.22 PROCENE STRATEGIJA NA OSNOVU UTVRĐENIH KRITERIJA SA NAČELIMA, POLITIKAMA I ZAKONIMA

Poznato je da strategije i delovanje za sprovođenje, pružaju prelazak sa postojećeg stanja u pravcu okvira željenih prostornih razvoja, treba formulisati paket strategija i delovanja za ostvarivanje ciljeva unutar prostornog okvira, određenih rokova i postojećeg stanja. Procena ovih strategija (koje takođe predstavljaju jedan odgovor na pitanja, koje aktivnosti i mera treba preduzeti za postizanje predviđenog okvira, tim pre što one predstavljaju sredstvo za prelazak iz postojećeg stanja na planirano stanje) Na osnovu kriterijuma utvrđenim u opštim načelima za razvoj/zaštitu kao i politika i zakon. Veoma je značajan korak za procenu, dali ćemo sa ovim strategijama, biti sigurni da je moguće sprovoditi dokument?

5.5.23 PROCENA STRATEGIJA ZA SPROVOĐENJE IZ OBLASTI EKONOMSKOG RAZVOJA

Merenje efektivnosti strategija za sprovođenje iz oblasti ekonomskog razvoja je veoma značajno za redukciju na jednu kompletну analizu, koja bi otkrila jake i slabe tačke, ali i mogućnosti i pretnje prostornog a takođe i drugih aspekata pomenutog razvoja.

Procena strategija i delovanja za realizaciju ciljeva unutar prostornog okvira u oblasti ekonomskog razvoja i sve predložene strategije od stručne ekipe, su upoređene sa scenarijom ne preuzimanja ništa u ovoj oblasti, ocenjuje se da može imati i slabe tačke, međutim u celini se može smatrati realno u smislu mogućnosti za sprovođenje. Ove strategije promovišu načela stabilnog, kompaktnog i intenzivnog razvoja i predstavljaju integriran pristup koji poštuje zakone zemlje i ako nadležni organi stvaraju uslove za realizaciju ovih strategija, može se verovati da će naselje Bostane, iskoristiti svoj položaj i mogućnosti da bude lider u oblasti poljoprivrede, kao glavna grana ekonomskog razvoja na opštinskom nivou.

Strategije za sprovođenje dokumenta su predvidele niz aktivnosti, za koje se može dati ovo ocenjivanje:

Procena: Sve predviđene aktivnosti počevši od obrazovanja i stalnog učenja u poljoprivredi, stočarstvu, proizvodnji voća i povrća, će da doprinesu na povećanje obima i stvaranje kvalitetnih proizvoda i podizanje mogućnosti za marketing. Mere za navodnjavanje, isušivanje i zaštitu od poplava će pomoći povećanje prinosa, kvaliteta i sniženje cena rada, ali i na zaštitu od erozije. Mere u stočarstvu, šume, pašnjake, razvojne poljoprivredne zone, koje su deo strategija za poljoprivrednu, mogu da povećaju prihode za GDP (Glavu stanovnika) iz poljoprivrede, uz stavljanje poljoprivrede u narednim godinama, kao glavna grana ekonomskog razvoja i time da pomogne naselju Bostana i celoj opštini Novo Brdo da bude konkurentna na kosovsko i regionalno tržište.

Procena: Sve predviđene aktivnosti, će doprineti na očuvanje mineralnih resursa, razvoj projekata za korišćenje proizvodnju građevinskih materijala, razvoj priređivačke industrije drveta i plastike, podizanje intelektualnih i tehnoloških kapaciteta.

Predvideli smo i konkretnе aktivno u okviru strategija za promovisanje Bostana kao naselje ruralnog i kongresnog turizma u funkciji vrednosti koje ima opština Novo Brdo, kao i Tvrđava i ostala naselja

Procena: Razvoj turizma u naselju Bostane, na osnovu i vrednosti koje ima u opštini Novo Brdo ima veliki potencijal. Procenjuje se da će, sprovođenje predviđenih aktivnosti u okviru strategije za sprovođenje, odraziti na postojani način, razvoj, organizaciju i jaku turističku ponudu. Proširenje jednog informativnog turističkog sistema, stvaranje kapaciteta i turističkog paketa.

Proizvodnja kvalitetnih prehrabbenih proizvoda i njihov marketing za razvoj agroturizma u strategiji za primenu može se primetiti posebna pažnja koja je posvećena. Organizovane

rekreativne aktivnosti lovstva, takođe su se uzele u obzir kao značajne za privlačan i siguran turizam koji ce imati uticaj i u Bostanu.

Kulturne vrednosti čine posebnim i procenu strategije u oblasti ekonomskog razvoja. Ostale aktivnosti su se predvidele i za: automobilistički saobraćaj, gradski prevoz, saobraćaj i telekomunikacije (PTK i drugih privatnih operatera) modernizacija i kompletiranje energetske infrastrukture, identifikacija i korišćenje energetskih obnovljenih potencijala, banke u funkciju stabilnog ekonomskog razvoja, podrška razvoja MVP.

Procena: U svim aktivnostima je predviđen efikasan javni saobraćaj, alternativni način transporta procenjuje se da će doprineti poboljšanju kretanja i smanjenja zagađenja. One, takođe mogu da pružaju mogućnosti odraza u prirodi kao deo turističke ponude Bostana u prostorima opštine.

Kompletiranje energetske infrastrukture i zamena sa unapređenim mrežama, kao i istraživanje alternativnih energija, ocenjuje se visoko i većina aktivnosti idu u tom pravcu. Misli se da će, na osnovu okvira i strategije za sprovođenje, Novo Brdo moći da proizvodi energiju od biomase i vetra, a to se vidi u nekoliko aktivnosti za sprovođenje dokumenta zajedno sa politikama stimulacije alternativnih energija, posebno solarnih, sa smanjenjem takse do 50 %. Ove mogućnosti, idu u korist načela stabilnog razvoja, ispunjenja standarda za alternativnom energijom, kao i u skladu sa pojedinim zakonima i aspektima životne sredine.

U pojedinim aktivnostima, jasna je namera uključivanja i podrške MVP. Organizovani biznis, je dokazan kao uspešan. Ocenjuje se da je potrebno podrška za povećanje biznisa, uz pružanje povoljnijih uslova za MVP za podizanje kapaciteta putem treniranja i specijalizacija i da im se pružaju uslovi mladima, koji su za interesovani da započnu nove biznise, ali i istraživanje mogućnosti od banaka.

5.5.24 PROCENA STRATEGIJA ZA SPROVOĐENJE IZ OBLASTI DEMOGRAFIJE I SOCIJALNIH PITANJA

Merenje efektivnosti strategija za sprovođenje iz oblasti Demografije i Socijalnih Pitanja, predstavlja takođe, značajan korak u procenu suštine realizacije. Sve predložene strategije od strane stručnih ekipa iz ove oblasti u celini, promovišu načela stabilnog, kompaktnog i intenzivnog razvoja. Ove strategije predstavljaju integrisan i strateški pristup, u skladu su sa poštovanjem zakona zemlje i pružaju poverljivu osnovu za sprovođenje strategija prelaska sa momentalnog stanja na predviđeno stanje u okviru

Strategije za sprovođenje dokumenta, predvidele su niz aktivnosti, kao što su: Stvaranje što povoljnijih uslova za poboljšanje opštinskog indeksa ljudskog razvoja (OILR) u daljem razvoju naselja Bostane, Podizanje kvantiteta i kvaliteta stanovanja, obezbeđuje da naredni razvoj naselja Bostane će biti na liniji sa konceptom prostornog kompaktnog razvoja sa dva linearne segmenta (Tvrđava i Rudnik). Osiguranje da naredni razvoj naselja, bude u saglasnosti sa konceptom kompaktnih naselja, zatim osiguranje da su neformalna naselja tretirana i zasnivana na uputstvima za uređenje neformalnih naselja, izrađenog od DPP i MSPP, kao i proširenje obima, sadržaja i podizanje kvaliteta infrastrukture obrazovnog sistema na svim nivoima, u saglasnosti sa konceptom kompaktnog razvoja sa dva linearne segmenta; pružanje zdravstvenih razvoja, konzervacija i stalno korišćenje nasleđa, pružanje uslova i sadržaja za administraciju i javne transparentne i efikasne institucije, pružanje sadržaja za sportske i rekreativne aktivnosti, pružanje sadržaja za omladinski život, ocenjivanje strategija za sprovođenje iz oblasti infrastrukture, minimiziranje stepena nezaposlenosti i siromaštva, obezbeđenje centara zajednice, centara za stare, siročadi i za beskućnike i pristup za hendikepirane osobe.

Procena: Strategija za sprovođenje ovog dokumenta iz ove oblasti, kao što se vidi i iz glavnih gore navedenih aktivnosti, ali i iz detaljnih aktivnosti, pruža usklađen razvoj prostornog proširenja prema predviđenom broju stanovništva, bogatiji socijalno – kulturni život, integrisanje zajednica sa niskim primanjima i zajednica koje žive u seoskim zonama, kvalitet infrastrukture sistema obrazovanja, izradu projekata za kompletiranje kvaliteta infrastrukture zdravstvenog sistema, sa uticajem i na povećanje godina i dugovečnosti stanovnika naselja Bostane, smanjenje siromaštva, tako da ekonomski dobrobit, merena prema prihodima po glavi stanovnika poveća, osiguranje dovoljnog prostora za stanovanje. ocenjuje se da će omogućiti funkcionalnost kompaktnih naselja, zabranu svake izgradnje u zamrznuti zonama, adekvatno tretiranje neformalnih naselja, zatim se ocenjuju i aktivnosti iz oblasti zdravstva, muzej Bostana, primećuje se da strategija predviđa aktivnosti za primenu okvira i u ovoj oblasti (Demografija i Socijalna Pitanja) za zaštitu zona i postavljanje administrativnih objekata policije i suda. Takođe se ocenjuju napori za zaštitu sportske infrastrukture, njihov razvoj i kompletiranje kako bi bili u službi mlađih sportista i novi izazovi do osnivanja novih klubova. Osnivanje centra zajednice procenjuje se kao jedna veoma važna aktivnost koja jača ovu strategiju zajedno sa prostor za stare, hendikepirana lica, siročad ali i pristup i signalizaciju za hendikepirana lica kao dodatna vrednost, preuzimanje konkretnih mera koje su povezana sa povećanjem broja zaposlenih i povećanje prihoda po glavi stanovnika, što će uticati na povećanje životnog standarda. Podizanje ekonomskog i socijalnog razvoja i smanjenje stepena nezaposlenosti, takođe se smatra da se može postići stimulacijom i podrškom malih i velikih preduzeća, uz korišćenje donatora i obezbeđenje sezonskog rada, kao značajni komponenti ove strategije, koja zahteva angažovanje svih nadležnih organa. Strategija se ocenjuje da nije predvidela aktivnosti i obaveze koje slede nakon objavljivanja zaštićenih vrednosti, ili ulogu pojedinih postojećih mehanizama, imajući u vidu da su zakoni objasnili ovakve uloge i aktivnosti.

5.5.25 PROCENA STRATEGIJA ZA SPROVOĐENJE IZ OBLASTI INFRASTRUKTURE

Merenje efikasnosti strategija za sprovođenje iz oblasti infrastrukture, je veoma značajna. Procena strategije i delatnosti za ostvarivanje ciljeva unutar prostornog okvira u oblasti infrastrukture

Sve predložene strukture od stručnih ekipa koje promovišu načela stabilnog i kompaktnog razvoja i predstavljaju integriran i strateški pristup, su poštovanje zakona zemlje. Ako svi nadležni akteri, stvaraju uslove za ostvarivanje ovih strategija, može se verovati da će naselje Bostane i u oblasti razvoja infrastrukture, biti na jednoj jakoj poziciji, počevši od putne infrastrukture, infrastrukture za snabdevanje sa vodom, za otklanjanje otpadnih voda i njihovo tretiranje, mreže i elektro – energetske opreme, sistema deponija, autoputa, do infrastrukture telekomunikacija.

U strategijama ove oblasti, zapaža se da su u pojedinim slučajevima kao koraci predviđeni: priprema projekata za poboljšanje postojećih mreža.

Procena: Ova aktivnost je predviđena da sprovodi određene segmente prostornog okvira, koji su proizašli kao posledica slabog održavanja i zahtevaju renoviranje sistema koji je u upotrebi. Stoga, treba smatrati kao intervencije ili kratkoročna renoviranja..

Procena: I pored činjenice da su neki projekti u okviru predviđeni kao značajni projekti, determinisani su kao značajna aktivnost za sprovođenje i potrebno je produbljivanje ekonomski, finansijske, socijalne i analiza sredine za glavni projekat, i na osnovu ove studije opravdanosti, treba da se determinišu kapaciteti, obim i racionalna i stabilna rešenja. Druge značajne aktivnosti, bez sumnje su Obeležavanje i zaštita trasa razvoja infrastrukture naselja ali i onih opštinskih koje spadaju u teritoriji katastarske zone naselja Bostana.

Procena: Veoma je značajno, da osim što su predviđene okvirom, neka kretanja se predviđaju i u strategiju za sprovođenje, kao što su: Obeležavanje na terenu kao aktivnost koja će da objašnjava još više nalaženje razvoja, ali stvorice i uslove za zaštitu prostora za tu destinaciju.

Priprema idejnih i glavnih projekata, se takođe smatra kao značajna aktivnost u pravcu sprovođenja okvira

Procena: Iako su okvirom predviđena sva kretanja, priprema idejnih i glavnih projekata, predstavlja značajnu aktivnost za sprovođenje, stoga opština treba da teži da priprema ove projekte u skladu sa potrebnom dinamikom, a za ostale aktivnosti su predviđene i konsultacije.

Procena: Ima nekih projekata, koji su predviđeni da se odvijaju zajedno sa drugim akterima, bilo sa privatnog ili javnog sektora, stanovnicima određenih zona ili sa centralnom vladom (odgovarajuća ministarstva), stranim donatorima itd. Zbog sprovođenja ovih projekata infrastrukture, ove konsultacije i aktivnosti su veoma značajne u smislu definisanja nadležnosti i odgovornosti, kao i vremenskih rokova, zajedno sa finansijskim implikacijama za odgovarajuće aktere, uvezi ovih. Jedna druga aktivnost u pravcu sprovođenja plana u okviru strategije za sprovođenje, je i početak sprovođenja.

Procena: Ova aktivnost je među poslednjim u ovom procesu, nakon izbora sprovodioca za tretiranje crnih voda, puteva itd

Da bi ova strategija za sprovođenje bila potpuna predviđeno i stvaranje javnih ili privatnih mehanizama za upravljanje;

Procena: Procenjuje se da je i ova aktivnost veoma značajna za kvalitetno sprovođenje u okviru. Ova aktivnost, u pojedinim slučajevima će se koristiti kao sredstvo za upravljanje sa traženim kvalitetom projekata do upravljanja i operisanja, na pr. privremenih deponija uz stvaranje i predlaganje mehanizama za *upravljanje*

Efektivno sprovođenje strategije za sprovođenje u oblasti infrastrukture, zahteva da predviđena kretanja iz nje, obuhvate u trogodišnjem budžetskom planiranjem (na osnovu dinamičkog plana pokušaja i procenu investicionih kapaciteta), podizanje transparentnosti procesa, informisanja, kao i podizanje svesti javnosti, zakonskog okvira, politika i operativnosti.

Ovaj dokument ima prostorni karakter i nisu analizirane procedure kao ona o eksproprijaciji i drugi aspekti kao deo strategije za sprovođenje što se može smatrati kao slaba tačka, ali za sprovođenje treba izvršiti niz aktivnosti.

Zakon determiniše jasno, ko je nadležan, na kakvom nivou, za eksproprijaciju, kao i za kompenzaciju u svim oblastima, uključivi i oblast infrastrukture

Opšta je procena da će sprovođenje ovih aktivnosti strategije omogućiti: integriran i funkcionalan sistem vodovoda kanalizacije, fekalnih i atmosferskih voda, elektroenergetskog sistema, upravljanja otpadaka, telekomunikacija, do autoputa i infrastrukture železničkog saobraćaja, sa poboljšanjem sadašnjih linija i potpuno novih linija predviđenih u okviru.

5.5.26 PROCENA STRATEGIJA ZA SPROVOĐENJE IZ OBLASTI KORIŠĆENJA ZEMLJE I ŽIVOTNE SREDINE

Procena strategija i radnji za realizaciju ciljeva unutar prostornog okvira u oblasti korišćenja zemljišta i životne sredine, pošto je ova oblast prioritet u Urbanom Razvojnem Planom i procena i strategija za strategija za sprovođenje ovog plana u ovoj oblasti je veoma sadržajna za budućnost, stoga dolje navedene aktivnosti su esencijalne. U celini, ali i u ovoj oblasti, sve predložene strategije iz stručnih ekipa, promovišu načela postojanog i kompaktnog

razvoja sredine i jedan integriran i strateški pristup i takođe su u skladu sa zakonima zemlje (zakoni koji se odnose na sredinu, vazduh, vodu, zemlju itd.).

Strategije za sprovođenje dokumenta, predviđene su niz aktivnosti, koje su u funkciju osiguranja čistog vazduha i minimalnog zagađenja, poboljšanja kvaliteta vode i površina bogatim sa vodom, zaštite kvaliteta i kvantiteta zemlje (čista zemlja, minimalna kontaminacija), zatim u funkciju upravljanja zemljom osiguranja korišćenja zemlje za planiranu destinaciju, osiguranja da zone sa posebnom destinacijom na nivo opštine (prirode, naselja i druge zone) tretiraju na adekvatan način, u funkciju funkcionalne mreže naselja i ravnoteže urbano-ruralnog razvoja, zaštite prirodnog nasledstva, zaštite i ojačanja pejzaža, poboljšanja kvaliteta zelenih površina, stabilnog razvoja biodiverziteta, minimalne količine otpadaka, koji se mogu koristiti za reciklažu, kretanja iz kulture reakcije ka kulturi amortizacije i sprečavanja nepogoda i erozije.

Procena: Navedene mere i delovanja, kao što je obeležavanje i zaštita tokom izgradnje zelenih pojaseva i traka, parkova, šuma, zatim poboljšanja putnog saobraćaja, utvrđivanje kriterija za zelene površine, kao deo aktivnosti za sprovođenje strategije, mogu se smatrati dovoljne za garanciju čistog vazduha. Takođe, mere i radnje koje se odnose na kvalitet vode i izvora vode, može se smatrati kao dovoljan odgovor na zakonske zahteve u funkciju osiguranja kvaliteta i stabilnog kontinuiteta površinskih i nadzemnih voda i za zemljište se procenjuje se da su predviđene sve aktivnosti koje izazivaju minimalno zagađenje, plodnost, ponovno oposobljavanje i adekvatno upravljanje, uz predviđanje i mere kontrole i kažnjavanja. Takođe se vidi, da je i korišćenje zemljišta analizirano dobro u aktivnostima koje garantiraju destinaciju u skladu sa potrebama predviđenim na temi o mreži raznih urbanih naselja. Procenjuje se da su predviđene sve aktivnosti za kompaktan razvoj naselja, funkcionalnu mrežu, ravnotežu u ovim kretanjima, kao i izradu regulativnih planova i projekata koje favorizuju zone sa negativnim trendovima

Procena: Kretanje sa kulture reakcije nakon nepogoda u kulturu amortizacije i sprečavanja, takođe se vidi da je obrađeno u pojedinostima u svim vrstama nepogoda, uz predlog podizanja standard i pravila izgradnje u slučaju zemljotresa, projekti za mere izolacije, za tampon zone i druge aktivnosti

Procena: Sprečavanje erozije, takođe je tretirano i može se konstatovati da su predviđene aktivnosti koje povećavaju ulogu svih stanovnika, korisnika poljoprivrednog zemljišta, voda i drugih prirodnih sredstava. U funkciju sprečavanja erozivne aktivnosti predviđene su kompaktne mere, kao što su: antierozivne, hidrotehničke, anti erozivne poljoprivredne, anti erozivne biološke i druge mere za zaštitu prirodnih resursa kao zemljište, tokovi reka, prirodni pejzaži, a takođe i sredstvima stvorenim od čovekove delatnosti

5.5.27 VREMENSKI ROKOVI, FINANSIJSKE IMPLIKACIJE, INSTITUCIONALNI OKVIR

TEMATSKA OBLAST EKONOMSKOG RAZVOJA				
STRATEGIJA/DELATNOST	FINANSIJSKA IMPLIKACIJA (NISKA, SREDNJA VISOKA)	VREMENSKI HORIZONT INTERVAL PLANIRANJA (KRATKOROČNI, SREDNJOROČNI,	INSTITUCIONALNI OKVIR SUBJEKAT TELO (OPŠTINA PRIVATNI	PRIORITET (1,2,3)

		DUGOROČNI, U KONTINUITETU)	INVESTITORI...)	
Strategija 1: Što više površina poljoprivrednog zemljišta i mogućnosti (zaštiti i razviti) u funkciju ekonomskog razvoja.				
Izrada plana rada u skladu sa granicama poljoprivrednog zemljišta utvrđenim ovim planom	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA	1
Izrada projekata za rehabilitaciju degradiranog zemljišta od poplava, erozije i klizišta zemljišta kao i za zone nekadašnjih legalnih ili ilegalnih deponija	SREDNJA	SREDNJOROČNI	PRIVATNI I INVESTITORI	2
Izrada projekata za razvoj organske poljoprivrede	SREDNJA	U KONTINUITETU	PRIVATNI I INVESTITORI	1
Izrada projekata za rasadnike i voćnjake (jabuke, kruške, šljive itd) i sitnog voća (maline, jagode)	SREDNJA	SREDNJOROČNI	PRIVATNI I INVESTITORI	2
Izrada projekata za proširenje kapaciteta staklenika za gajenje povrća (povrće tokom cele godine) i gajenje cveća	SREDNJA	U KONTINUITETU	PRIVATNI I INVESTITORI	1
Priprema projekata za sušenje i čuvanje lekovitog bilja, mogućnost za njihovo gajenje i stvaranje prostora za sušenje ovog bilja.	SREDNJA	U KONTINUITETU	PRIVATNI I INVESTITORI	1
Strategija 2: Opština treba da olakšava, dok privatni sektor da obezbeđuje osnovu za Prehrambenu Industriju				
Izrada projekata za izgradnju kapaciteta za preradu mleka, sira, mesa	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, PRIVATNI I INVESTITORI	2
Uzgoj, zaštita lekovitog bilja i stvaranje prostora za sušenje ovog bilja u naselju Bostane,	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, PRIVATNI I INVESTITORI	2
Izrada projekata za stvaranje jedne platforme interneta za promovisanje proizvoda i obezbeđenje internet za sve biznise, posebno u industrijskoj zoni.	NISKA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1

Izrada planova za identifikaciju mogućih učesnika za procesiranje i preradu poljoprivrednih proizvoda	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, PRIVATNI I INVESTITORI	2
INDUSTRIJA				
Strategija 1: Stabilna industrija				
Izrada projekata za podršku i ojačanje, ali i stvaranje mogućnosti novih kretanja u industriju prerade metala, drveta, plastike, prehrambene industrije, pića itd., u funkciju ostvarivanja predviđanja u okviru	NISKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, PRIVATNI I INVESTITORI	2
ZANATSTVO				
Strategija 1: Stabilno zanatstvo				
Izrada idejnih i glavnih projekata za izgradnju fizičke infrastrukture i profesionalne za razvoj seminara za stručno usavršavanje zanatlija	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA	2
Izrada planova za osnivanje udruženja (društva) zanatlija	NISKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, PRIVATNI I INVESTITORI	2
TRGOVINA				
Strategija 1: Stabilna trgovina				
Izrada idejnih i glavnih projekata za pijace i salone motornih vozila.	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA, PRIVATNI I INVESTITORI	1
Izrada projekata za bolju organizaciju saobraćaja i prateće informacije pijaca.	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA, PRIVATNI I INVESTITORI	1
TURIZAM				
Strategija 1: Promovisanje Bostana kao grad ruralnog turizma, omladinskog i kongresnog turizma				
Stvaranje jednog opštег informativnog turističkog sistema (karte, prospekti, veb stranica...)	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, PRIVATNI I INVESTITORI	2
Priprema projekata za proširenje	NISKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA	2

postojećeg centra za obuku i informisanje i osnivanje jednog turističkog odbora koji će promovisati turističke atrakcije unutar opštine Novog Brda .				
Izgradnja kapaciteta znanja o turizmu putem ranih aktivnosti koristeći pozitivna iskustva	SREDNJA	DUGOROČNI	OPŠTINA	2
Istraživanja i studije za ojačanje postojećih i planiranih potencijala za turističke aktivnosti	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Bostan Izrada idejnog projekata za regulisanje objekta za muzej Bostana	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrana detaljnog projekta za Muzej u Bostanu	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Priprema idejnih i glavnih projekata za proširenje porodica u ruralnom turizmu.	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Stvaranje planova za posete u rudniku posebnu u nekadašnjem poljskom rudniku	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1

Strategija 2: Stvaranje turističke infrastrukture

Izgradnja osnovne turističke infrastrukture, uključujući infrastrukturu prevoza, telekomunikacije akomodacije i zavisno od zona, specifičnu i relevantnu infrastrukturu za zonu gde mogu da se obuhvate i staze za planinare, šetnju ili jahanje, poligon za streljaštvo, kompletiranje i ojačanje infrastrukture posebno u prirodnim zonama koje se ističu sa vrednostima prirode i kulturnog nasledstva.	VISOKA	U KONTINUITETU	OPŠTINA, INVESTITORI I CENTRALNE INSTITUCIJE	3
--	--------	----------------	---	---

Strategija 9: Turizam lovstva

Izrada projekata za određivanje i promovisanje zona za lov od strane odbora za turizam i	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
--	-------	-------------	--------------------------	---

udruženje lovaca				
Opština u uskoj saradnji sa udruženjem lovaca, treba da primenjuje sve mere za zaštitu biodiverziteta zona određenih za lov.	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I UDRUŽENJA	1
UGOSTITELJSTVO				
Izrada idejnih i glavnih projekata prema planu turističkih zona za izgradnju sa standardom i visokim kvalitetom hotelskih objekata, objekata za smeštaj (noćenje) i objekata za hranu i piće.	VISOKA	DUGOROČNI	PRIVATNI INVESTITORI I OPŠTINA	2
TRANSPORT, TELEKOMUNIKACIJA, PREVOZ (PRENOS) I KRETANJE (POKRETANJE)				
Priprema idejnih i glavnih projekata za korišćenje tehnoloških mera i ne tehnoloških za stvaranje jednog održivog i inteligentnog sistema prevoza	SREDNJA	KRATKOROČNI	PRIVATNI INVESTITORI I OPŠTINA	1
Izrada projekata za poboljšanje pristupa u sistemu transporta.	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada projekata za podizanje sigurnosti u saobraćaju.	SREDNJA	DUGOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	3
Izrada projekata za smanjenje negativnih uticaja ovaj saobraćaja na sredinu.	VISOKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata za poboljšanje kvaliteta kao i raspoređivanje mreže puteva u funkciju povećanja brzine kretanja putnika i robe.	VISOKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
priprema projekata za modernizaciju, jačanje i kompletiranje postojeće putne mreže i otvaranje novih linija kao i ispunjavanje sa drugim komunikacionih strukturama (servisi za održanja i popravljanje vozila, garaže, autobuske stanice, benzinske pumpe, zgrade za smeštanje određenih usluga itd.	VISOKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2

Urbani prevoz				
Izrada projekata za veći i kvalitetni promet putnika unutar naselja Bostane, prema drugim naseljima i opštinskim urbanim centrima.,	VISOKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata za povećanje broja zaposlenih urbanom saobraćaju.	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	3
Priprema idejnih projekata za izgradnju autobuske stanice u staroj koloniji	VISOKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Priprema idejnih projekata za izgradnju autobuske stanice u staroj koloniji	VISOKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
priprema idejnih projekata za izgradnju kabina kod autobuskih stajališta u naselju i van njega	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	3
Komunikacija, Telekomunikacija PTK – a i privatnih operatera				
Izrada glavnih projekata, tako da broj telefonskih aparata i drugih aparata, kao i obim usluga interneta i kablovskih usluga, poveća mnogo, dok usluge PTK – a i drugih privatnih operatera da se modernizuju, kao što je predviđeno razvojnim okvirom	SREDNJA	KRATKOROČNI	PTK, OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada projekata za poboljšanje kablovske mreže i televizijskih programa na HD..	SREDNJA	KRATKOROČNI	PTK, OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada projekata za podizanje kapaciteta za edukaciju potencijalnih korisnika za korišćenje industrije za ljudsku korist.,	SREDNJA	SREDNJOROČNI	PTK, OPŠTINA I INVESTITORI	3
Priprema legalnog okvira za e-Commerce i e-potpis pa do E-uprave	VISOKA	SREDNJOROČNI	PTK, OPŠTINA I INVESTITORI	2
ENERGETIKA				
Strategija 1: Modernizacija i kompletiranje energetske infrastrukture				
Razvoj i kompletiranje energetske infrastrukture u oblasti infrastrukture u funkciju ekonomskog razvoja u celom	VISOKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA, PRIVATNI I INVESTITORI	1

naselju Bostan.				
Strategija 2: Identifikacija i korišćenje potencijala za obnovljive energije				
Izrada studija (izveštaja) izvodljivosti potencijala za energiju od veta	VISOKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA, PRIVATNI I INVESTITORI	1
Izrada idejnog i glavnog projekta za energiju od veta.	VISOKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada idejnog i glavnog projekta za proizvodnju energije za grejanje naselja Bostan, iz biomase (poljoprivredna proizvodnja)	VISOKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
U saradnji sa Vladom pregovaranje za primenu projekta za grejanje naselja Bostan od biomase (Sa koncesijom ili ostalim oblicima)	SREDNJA	KRATKOROČNI	PRIVATNI INVESTITORI I OPŠTINA	2
Priprema projekata za korišćenje strugotine i drvenih ostataka, papira i biomase za proizvodnju peleta i briketa za grejanje.	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Studija izvodljivosti i idejnih projekata u mogućnosti korišćenja sunčeve energije za termičku energiju, kao i dobijanje električne energije putem fotovoltičkih panela (kao dugoročni cilj).	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Stimulativni projekti za one koji grade objekte i koriste solarnu energiju za grejanje, sa popustom taksi u % i plaćanja građevinske dozvole	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Studije izvodljivosti i idejni projekti za mogućnost proizvodnje energije od otpadaka.,	SREDNJA	SREDNJOROČNI	PRIVATNI INVESTITORI I OPŠTINA	2
Sprovođenje pilot projekta za mogućnost štednje energije (npr. izolacija, efikasni sistemi grejanja itd.).	SREDNJA	SREDNJOROČNI	PRIVATNI INVESTITORI I OPŠTINA	2
BANKARSKI SISTEM				
Strategija 1: Banke u funkciji stabilnog ekonomskog razvoja				
Izrada projekata za kredite od strane regionalnih banaka za	VISOKA	KRATKOROČNI	BANKE, INVESTITORI I	2

porodične ekonomije, male biznise i agrobiznise.			OPŠTINA	
Izrada projekata za koncesionarne investicije, počevši sa sektorom obnovljive energije (zna se dobro da EU ima jasne direktive za obnovljive energije tako da može da se smatra kao velika šansa za opštinu Novo Brdo i urbanu zonu	VISOKA	SREDNJOROČNI	BANKE, INVESTITORI I OPŠTINA	2
Izrada projekata imajući u vidu nove mogućnosti učlanjena Kosova u MMF i svetsku banku, u oblastima za koje oni pomažu. (da se istraže njihove službene stranice	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA	1
Izrada projekata za kreditiranje sa niskim interesima i sa širim paketima iz oblasti poljoprivrede, industrije do turizma	VISOKA	KRATKOROČNI	BANKE I OPŠTINA	1
MALA I VELIKA PREDUZEĆA Strategija 1: Podrška razvoja MVP				
Stvaranje centra za stručna treniranja za mlade i za podizanje sposobnosti uz održavanje seminara i kurseva za ekonomski razvoj, kao i znanja o marketingu.	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
podrška mlađih preduzetnika putem primene „centra za obuke: gde preduzeća mogu da koriste zajedničku infrastrukturu i da imaju koristi na obostran način	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1

TEMATSKA OBLAST INFRASTRUKTURE STRATEGIJE I DELOVANJA ZA TEHNIČKU INFRASTRUKTURU PUTNU INFRASTRUKTURU				
Strategija 1: Postojeći asfaltirani putevi				
Priprema glavnih projekata u saradnji sa Ministarstvom Saobraćaja i Post-Telekoma za proširenje pojedinih segmenata, održavanje i dopunu sa sadržajima postojećih puteva (sa prioritetom segment Labjane – stara Kolonija – Makreš – Gnjilane), ali i druge na osnovu karte Infrastruktura saobraćaja	VISOKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA, INVESTITORI I CENTRALNE INSTITUCIJE	1
Strategija 2: Ne asfaltirani putevi				
Priprema glavnih projekata iz opštine, a u pojedinim slučajevima i u saradnji sa Ministarstvom Saobraćaja i Post-Telekoma za neasfaltirane puteve u skladu sa standardima i normama.	VISOKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA, INVESTITORI I CENTRALNE INSTITUCIJE	1
Strategija 3: Predloženi putevi				
Obeležavanje trasa ovih puteva i njihovo očuvanje (imajući u vidu i trasu mogućeg autoputa Labjane – Paralovo – Bresaljce u pravcu opštine Gnjilana)	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, INVESTITORI I CENTRALNE INSTITUCIJE	1
Početak idejnih projekata za put Bostan-Kula	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, INVESTITORI I CENTRALNE INSTITUCIJE	1
Produbljivanje konsultacija za predstvincima Ministarstva infrastrukture za ove puteve	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, INVESTITORI I CENTRALNE INSTITUCIJE	1
Izrada glavnih projekata za ove puteve, na osnovu karte infrastruktura saobraćaja	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, INVESTITORI I CENTRALNE INSTITUCIJE	1
Strategija 4: Putevi u izgradnji				
Poljoprivredni putevi.	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2

Priprema projekata za unapređenje puteva u katastarskoj zoni naselja Bostan	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	3
Nastavljanje u skladu sa razvojem u poljoprivredno zemljište i novih projekata poljoprivrednih puteva.	VISOKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, INVESTITORI I CENTRALNE INSTITUCIJE	2

Strategija 5: Urbani putevi

Priprema projekata za obeležavanje (geodetske tačke gde se prostire put),).	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA, INVESTITORI I CENTRALNE INSTITUCIJE	1
Priprema idejnih projekata za ove puteve sa prioritetom u čistim zonama (bez građevina unutar građevinskih granica).	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA, INVESTITORI I CENTRALNE INSTITUCIJE	1
Priprema projekata za otvaranje ovih puteva sa mašinerijom u funkciju tačnog definisanja kako će funkcionisati, u buduće će pomoći mnogo sprovođenju ovih puteva.	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada glavnih projekata za ove puteve, na osnovu karte (infrastruktura urbanog saobraćaja).	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1

Strategija 6: Prateća infrastruktura

Početak idejnog projekta sa tačkama za autobuske stanice.	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada glavnog projekta	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, INVESTITORI I CENTRALNE INSTITUCIJE	2
Produbljivanje konsultacija sa predstavnicima privatnog sektora i drugih aktera za sprovođenje projekta i oblika za primene i upravljanje	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, INVESTITORI I CENTRALNE INSTITUCIJE	2

INFRASTRUKTURA AKUMULACIJE I SNABDEVANJA SA VODOM

Strategija 1: Konkretnе akcije za renoviranje postojećeg sistema izvora voda koji se trenutno koristi za piće i zaštitu razvoja novih izvora u funkciji snabdevanja urbane zone za pijaćom i kvalitetnom vodom

Priprema projekata za renoviranje rezervoara izvora u Marecu (zaštita od zagađenih voda iskrivljene reke tokom padavina) kao i povećanje kapaciteta od onih koje ima sada	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Obeležavanje i zaštita kaptaza prirodnih i podzemnih voda	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA	1
Zaštita od zagađenja vode u reci Bostana od voda koje protiču iz rudnika Novog Brda	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Priprema idejnog projekta za povezivanje sa sistemom vodovoda sela Qulkovce sa onim Bostana				

Strategija 2: Stvaranje jednog funkcionalnog i integrisanog sistema vodovoda za piće, industriju i poljoprivredu u naseljenu Bostane

Izrada projekata za renoviranje postojeće mreže za snabdevanje vodom naselja stara i nova Kolonija, Plavic i Mehmetaj, kao i zamena starih cevi od azbesta i cementa u pojedinim segmentima, proširenje mreže u novim zonama itd. (vidi kartu infrastrukture urbanog vodovoda).	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata za zamenu cevi (azbesta i cementa) na liniji izvor – Bele vode.	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Priprema projekata za infrastrukturu akumulacije rezervi na predviđenim tačkama od eksperata.	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
SISTEM KANALIZACIJE				
Strategija 1: Kompletiranje infrastrukture kanalizacije poboljšanje postojeće mreže i izgradnja nove mreže				
Izrada projekata za poboljšanje postojeće mreže kanalizacije	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2

Izrada glavnog projekta za izgradnju novog kolektora za naselje Bostane gde se mogu priključiti sva naseljena mesta.	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekta za izgradnju nove kanalizacione mreže u zonama gde nedostaju (sa prioritetom u urbanim zonama gde imamo pola sistema)	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Obeležavanje i zaštita pravca planirane linije kanalizacija	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata za izgradnju nove kanalizacione mreže duž planiranih puteva u zonama planiranim za proširenje naselja.	NISKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Postavljanje septičkih jama u tačkama slivanja crnih voda u novim sistemima.	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekta za izgradnju kolektora za tretiranje otpadnih voda za urbanu zonu	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Obeležavanje i zaštita pravca linije kanalizacija – priključak na izlasku naselja u pravcu glavnog kolektora "Povezivanje glavne mreže"	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekta za povezivanje iz izlaza naselja u pravcu glavnog kolektora "Povezivanje glavne mreže"	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Priprema projekta za poboljšanje postojeće kanalizacione mreže				
Strategija 2: IZGRADNJA NOVOG SISTEMA ZA ISPUŠTANJE ATMOSFERSKIH VODA				
Priprema projekata za izgradnju nove mreže atmosferske kanalizacije, odvojene od kanalizacije otpadnih voda	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Priprema projekata za izgradnju nove mreže atmosferske kanalizacije i duž urbanih planiranih puteva unutar naselja Bostane.	SREDNJA	DUGOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	3
Strategija 3: IZGRADNJA SISTEMA DEPONIJA I ADEKVATNO UPRAVLJANJE				
Obeležavanje i zaštita predviđenog prostora za privremenu deponiju komunalnog otpada, u blizini naselja Terniqevc u katastarskoj zoni naselja Bostane.	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1

FUNKCIONALIZACIJA SNABDEVANJA SA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM I OJAČANJE TELEKOMUNIKACIONE MREŽE				
Strategija 1: Početak sprovođenja preporuka master plana za razvoj distributivnog sistema Kosova do 2015 godine.				
Početak postepene eliminacije TS 35/10 kV i prelazak na TS 110/20 kV.,	NISKA	SREDNJOROČNI	KEK, OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada projekata za prostiranje električne mreže u urbanoj zoni planiranoj za proširenje.	NISKA	SREDNJOROČNI	KEK, OPŠTINA I INVESTITORI	2
Početak postepenog prelaska sa distributivne mreže 10kV na distributivnu mrežu 20k.	NISKA	SREDNJOROČNI	KEK, OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada projekta za postepeni prelazak za sa 10KV sistema na onaj 20KV za: stara Kolonija Jasenovik, kao i jačanje trenutne mreže 10KV skoro u svim naseljima.	SREDNJA	SREDNJOROČNI	KEK, OPŠTINA I INVESTITORI	2
Priprema projekta za zamjenjivanja TS 10/0.4kV na 20/0.4kV	NISKA	SREDNJOROČNI	KEK, OPŠTINA I INVESTITORI	2
Priprema projekata za zamenu vazdušnih linija 230/400V sa poprečnim ili podzemnim kablom	SREDNJA	KRATKOROČNI	KEK, OPŠTINA I INVESTITORI	1
Treba pripremiti projekte tako da se mreže niskog napona planiraju takođe sa betonskim stubovima i sa samo-držećim kablom od aluminijuma.	NISKA	SREDNJOROČNI	KEK, OPŠTINA I INVESTITORI	2
Treba pripremiti projekte, tako da se javna rasveta glavnih gradskih puteva izvrši sa lampi od natrijuma sa snagom od 400 v. Uključenje i isključenje lampi će biti automatsko, međutim u vreme kada na putevima nema mnogo prometa (posle ponoći), lampe će se automatski upaliti na pola nominalne snage.,	NISKA	SREDNJOROČNI	KEK, OPŠTINA I INVESTITORI	2
Strategija 2: Ojačanje i proširenja Telekomunikacija na celoj teritoriji opštine				
Saradnja u funkciji premeštaja pošte iz nove Kolonije u Bostanu, broj telefonskih linija i ostalih aparata kao i obim kablovnih i internet usluga, dok usluge PTK i ostalih privatnih operatera da se modernizuju.	SREDNJA	SREDNJOROČNI	PTK, OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata za proširenje	VISOKA	SREDNJOROČNI	PTK, OPŠTINA I	1

telekomunikacione mreže u planiranom delovima za proširenje urbane zone putem kablova optičkih vlakana koji omogućavaju vezu sa Internetom i kablovskom televizijom			INVESTITORI	
Priprema projekta za pokrivanje cele teritorije sa mrežom fiksne telefonije i prelazak sa vazdušne na podzemnu mrežu.	SREDNJA	KRATKOROČNI	PTK, OPŠTINA I INVESTITORI	2
Priprema projekta za pružanje programa televizije HD, putem kablovske mreže,	VISOKA	SREDNJOROČNI	PTK, OPŠTINA I INVESTITORI	2
Priprema projekta za postavljanje javnih govornica u urbanim delovima gde postoji fiksna telefonska mreža, ali i tamo gde je planirano postavljenje nove mreže	NISKA	KRATKOROČNI	PTK, OPŠTINA I INVESTITORI	3

TEMATSKA OBLAST KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA I SREDINE STRATEGIJE I DELOVANJA ZA KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA I ŽIVOTNE SREDINE				
VAZDUH				
Strategija 1: Čist vazduh, minimalno zagadnje.				
Obeležavanje i zaštita tokom odvijanja izgradnje zelenih pojaseva i traka, prema planu i početak njihovog sprovođenja.	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Obeležavanje i zaštita tokom odvijanja izgradnje postojećih parkova i površina za nove parkove, prema planu.	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada idejnih i glavnih projekata za revitalizaciju postojećih i novih parkova predviđenih u planu, kao i početak njihovog sprovođenja.	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada idejnih i glavnih projekata za poboljšanje putnog saobraćaja	VISOKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	3
Izrada idejnih i glavnih projekata za staze za bicikliste i pešačenje, kao što se vidi	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2

na karti i obaveza tokom izrade projekata za ove sadržaje.				
Priprema idejnih i glavnih projekata za rekonstrukciju puteva u urbanom centru, kanalizacionih mreža i odstranjivanje deponija otpadaka	VISOKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	3
VODA				
Strategija 1: Poboljšanje kvaliteta vode i bogatih prostora sa vodom				
Obeležavanje i izrada projekata za zaštitu i razvoj izvora prirodnih voda i drugih podzemnih i površinskih voda, kao što se vidi na hidrološkoj karti opštine Novo Brdo, zajedno sa utvrđivanje zone obavezne zaštite i određenog režima zaštite.	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada idejnih i glavnih projekata za postavljanje septičkih jama i aparata za prečišćavanje do kolektora, kao što se vidi na mapi.	NISKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada idejnih i glavnih projekata za montiranje i kompletiranje aparata za prečišćavanje upotrebljenih voda od industrije. (rudnika)	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata za posebnu zaštitu voda od nekontrolisane upotrebe veštačkih đubriva za poljoprivrednu (nitrati, nitriti, fosfati i drugi nutrijenti).	NISKA	DUGOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada idejnih i glavnih projekata za organizovane deponije, kao i zaštite od ilegalnih otpatka (sve vrste otpatka).	VISOKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
ZEMLJA				
Strategija 1: Zaštita kvaliteta i kvantiteta zemlje (čista zemlja, minimalna kontaminacija)				
Priprema projekata za stalno monitorisanje i kontrolu plodnosti poljoprivrednog zemljišta.	VISOKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Priprema idejnih i glavnih projekata za zaštitu od poplava, na osnovu prezentiranih karti u okviru, u funkciju zaštite i podizanja stepena boniteta.	VISOKA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1

Izrada projekata za posebnu zaštitu zemljišta od nekontrolisane upotrebe veštačkih đubriva za poljoprivrednu (nitrati, nitriti, fosfati i drugi nutrijenti).	NISKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada idejnih i glavnih projekata za zaštitu zemlje od ilegalnih otpatka (sve vrste otpatka).	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata i preduzimanja mera za zaštitu od erozija i pročišćenja od sastavnih elemenata zemlje.	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Treba inicirati projekte za stvaranje uslova i mehanizama za preduzimanje mere za zaštitu od degradacije uzrokovane ljudskim uticajem.	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Strategija 2: Upravljanje zemljišta				
Organizovanje jedne informativne kompanije za građane (za nove građevinske granice, zamrznute zone za izgradnju i zone za buduće proširivanje), u cilju zaštite zemljišnog prostora i resursa od otuđivanja za nepoljoprivredne ciljeve, sa ograničavanjem prostiranja izgradnje samo unutar planiranih građevinskih granica, kao i sprovođenje orientacija razvoja u planiranim urbanim zonama.	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA				
Strategija 1: Obezbeđenje korišćenja zemlje za planirane namene				
Izrada planova za definisanje predviđenih namena (destinacija) iz karti na terenu, ali i pomoću piketiranja ili signalizacije za namenu površina	VISOKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Razvoj planova niskih nivoa i glavnih idejnih projekata za predviđene namene kartom korišćenja zemljišta (poljoprivredna zemlja, zemlja namenjena za naselja ili građevinsko zemljište,	VISOKA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2

groblja, zelenilo, putevi, deponija otpatka, koridori, industrija i sve potrebne oblasti i sektori).				
Razvoj projekata za obezbeđenje kvaliteta javnih prostora.	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA	1
Priprema planova i obuka za ljudske kapacitete opštine.				
Razvoj mehanizama za praćenje i sprovođenje kontrole za celu teritoriju naseljenog mesta.	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA	1
Razvoj kaznenih mehanizama za prekršioce koji bi pokušavali otuđenje zemljišta za nepredviđene namene, prema ovom dokumentu	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA	1
PRIRODNO NASLEDSTVO				
Strategija 1: Zaštita prirodnog nasledstva				
Priprema odluka za objavljivanje kao zaštićene. Očuvati, senzibilizirati, zaštiti, i konzervirati deo prostora sa brezom kao prirodni monumenat	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA	1
Osiguranje integrisane zaštite prirodnih i kulturnih monumenata.	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA	1
Strategija 2: Zaštita i ojačanje pejzaža				
Izrada projekata za funkcionalizaciju i održavanje poljoprivrednih pejzaža	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada i sprovođenje projekata za sejanje mnogih vrsta travarskih biljaka u livadama	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Priprema projekata i mera u cilju zaštite i urezivanje drveća u urbanoj zoni, na ne dozvoljavajući način.	NISKA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata za zaštitu urbanih pejzaža (ruralnih vegetacija)	NISKA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Ograničenje razvoja u zonama sa kvalitetnom poljoprivrednom zemljom i slikovitim pejzažima	NISKA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Strategija 3: Poboljšanje kvaliteta zelenih površina				
Izrada projekata za povećanje broja parkova i zelenih površina u naseljima sa gustinom	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1

stanovništva.				
Izrada projekata za novi park u naselju Bostane.	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Biodiverzitet				
Strategija 1: Stabilan razvoj biodiverziteta				
Priprema projekata za zaštitu, očuvanje i konzerviranje pojedinih vrsta urbane fitocenoze.	NISKA	DUGOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Priprema projekata za inventarizaciju flore i faunu na celoj teritoriji naselja Bostane i opštine uz specifikaciju šta treba zaštiti i šta se može koristiti.	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Razvoj mehanizama za praćenja, sprovođenja i kontrole.	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Podizanje ljudskih kapaciteta u opštini.	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Upravljanje otpadom				
Strategija 1: Minimalni obim proizvedenog otpada i njegovo ponovno korišćenje reciklaža istih				
Definisanje, piketiranje i signalizacija zona predviđenih za privremene deponije	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Priprema projekata za privremene deponije otpada	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Priprema projekata za prikupljanje i tretiranje otpadaka, bačenih na nekontrolisan način, sa prioritetom na obalama reke u Bostanu i sličnih prostora.	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Priprema projekata za upravljanje i kontrolu opštine u vezi otpadaka.	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
PRIRODNE I DRUGE NEPOGOODE				
Strategija 1: Kretanje sa kulture reakcije prema kulturi amortizacije i sprečavanja ZEMLJOTRESI				
Pripremiti predlog pravilnik za sve izgradnje u skladu sa stepenom seizmičke opasnosti i za izgradnju sa standardima.	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Posebni objekti, kao i višespratni objekti, treba da se izgrade a-	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1

sezmičkom arhitekturom.				
GRAD				
Priprema projekata za izgradnju stanica protiv grada na mestima gde su bile i ranije.	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
SNEŽNE LAVINE, JAKI VETROVI (OLUJE) I LED				
Priprema projekata za preduzimanje mera tokom zime, posebno.	SREDNJA	DUGOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
SUŠE				
Priprema projekata za akumulaciju i izgradnja deponija sa rezervama vode.				
POPLAVE				
Priprema projekata za otvaranje kanala, uređenja od zemlje, čišćenje i održavanje.,	VISOKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Preduzimanje mera za eliminaciju jakih krivina reka i upravljanje sa rečnim obalama	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Preduzimanje mera za zaštitu reka od bacanja otpatka, koje u ovom slučaju su prepreka za slobodan tok vode	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Preduzimanje mera za sprečavanje izgradnje objekata za stanovanje, kao i objekata sa ekonomskim karakterom, pored obala reka, najmanje 10 m udaljene od korita reke (tačke vode).	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Preduzimanje anti-erozivnih hidrotehničkih mera				
Izrada projekata za izgradnju trasa, prepreka, na koritima potoka i reka.	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Priprema projekata za izgradnju i održavanje nasipa na obalama reka (Reka Bostan).	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada projekata za sejanje šumskih sadnica na obalama reka	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Preduzimanje anti-erozivnih mera				

Izrada projekata za održavanje poljoprivrednih zemljišta..	SREDNJA A	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata za sistem navodnjavanja	SREDNJA A	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada projekata za sejanje drveća, koje bi pokrilo pojas od 10 m udaljenosti od obala glavnih reka.	SREDNJA A	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Preduzimanje anti-erozivnih bioloških mera				
Izrada projekata za stvaranje zelenih pojaseva u regionima gde je stepen erozije veći..	SREDNJA A	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada projekata za sejanje drveća, koje bi pokrilo pojas od 10 m udaljenosti od obala glavnih reka.	NISKA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Preduzimanje drugih mera				
Izrada projekata za izgradnju i melioraciju zona pod erozijom	SREDNJA A	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada projekata za izgradnju drugih anti-erozivnih vidova.	SREDNJA A	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
POŽARI				
Izrada projekata i postavljanje što više Hidranata i akumulacija vode kod što više tačaka i urbanog naselja.	NISKA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada projekata za obezbeđenje pristupa vatrogasnih motornih vozila do svake jedinice stanovanja u naseljenom mesto Bostane. Mere kontrole za ugrožavače	SREDNJA A	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	3
Održavanje šumskega puteva u cilju lakšeg pristupa za vreme intervencija.	NISKA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2

TEMATSKA OBLAST, DEMOGRAFIJA I SOCIJALNA PITANJA STRATEGIJE I DELOVANJA U VEZI SOCIJALNE INFRASTRUKTURE (TEMATSKA OBLAST I DEMOGRAFIJA I SOCIJALNA PITANJA) STANOVNIŠTVO, STANOVARJE I NASELJA				
STANOVNIŠTVO				
Strategija 1: Stvaranje što povoljnijih uslova za poboljšanje opštinskog indeksa ljudskog razvoja (ILJR) u daljem razvoju opštine Novo Brdo				
, Priprema i sprovođenje projekata za usklađen razvoj prostora prema predviđenom broju stanovništva u celom predviđenom zonom naseljenog mesta mapom „Koncept Razvoja naselja Bostan“, podržanog za proširenje infrastrukturnih mreža.	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	3
Izrada projekata za povećanje ambijenata i aktivnosti koje se odnose na bogatiji socijalno-kulturni život.	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Projekti integracije zajednica sa niskim primanjima i zajednicama	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata za kompletiranje kvaliteta infrastrukture sistema obrazovanja na svim nivoima, radi stvaranja uslova za upis primarnog i sekundarnog obrazovanja, kao i podizanje stepena opismenjavanja za odrasle (preko 15 god.)	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata za kompletiranje kvaliteta infrastrukture sistema zdravstva, sa uticajem i na povećanje životnog veka stanovnika naseljenog mesta Bostane	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	3
Izrada projekata za kompletiranje u oblasti ekonomskog razvoja i smanjenje siromaštva, kako bi se ekomska dobrobit, merena prema prihodima po glavi stanovništva, povećala.	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada predviđenih projekata u ovom planu za povećanje zelenih površina u Bostanu i drugim planiranim dela, putem ponovnog tretiranja sada slobodnih prostora, ili neiskorišćenih, kao i za stvaranje novih zelenih zona unutar i	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2

pored naselja i drugih naseljenih mesta.				
Izraditi projekte za povećanje osećaja stanovnika prema socijalno-kulturnim i problemima sredine u funkciju kvaliteta života.	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1
STANOVANJE				
Strategija 2: Podizanje kvaliteta i kvantiteta stanovanja				
Izrada planova uređenja, uz poštovanje koncepata, će biti u funkciju obezbeđenja dovoljnog obima za stanovanje i za sve slojeve.	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada i realizacija glavnih projekata infrastrukture i usluga, na osnovu karte infrastrukture (voda, kanalizacija, grejanje, parking, zelenilo), u ovom dokumentima u oblasti stanovanja u cilju poboljšanja kvaliteta stanovanja.	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Priprema glavnih projekata javnih sadržaja, koji utiču na podizanje nivoa stanovanja.	SREDNJA	AFATMESEM	OPŠTINA I INVESTITORI	3
NASELJA				
Strategija 3: Osiguranje da će se naredni razvoj naselja Bostana odvijati u liniju sa konceptom policentričnog prostornog razvoja sa dva linearna segmenta				
Izrada regulativnih planova za naselje Bostane,	VISOKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Stimulacija izgradnje unutar planirane zone	VISOKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Monitoring i zabrana izgradnje van granica	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Osnivanje jednog borda za rušenje građevina van predviđenih granica.	NISKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
OBRAZOVANJE				
Strategija 1: Proširenje obima sadržaja, kao i povećanje kvaliteta infrastrukture sistema obrazovanja na svim nivoima u skladu sa konceptom kompaktnog razvoja na dva linearna segmenta				
Priprema projekata za podizanje sadržaja za predškolsko vaspitanje u okviru škola ili posebno, treba se predvideti u svim naseljima.	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Obeleženje i očuvanje predviđenih prostora ovim planom za obdaništa specifikovano je u okviru prostornog razvoja i na karti "školski i sportski prostori".	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1

Priprema idejnih i glavnih projekata za nova planirana obdaništa.	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
U izgrađenim objektima, prateći infrastrukturu treba predvideti kao posebnu.	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Priprema projekata za priključenje u infrastrukturu vodovoda i kanalizacije svih školskih objekata koji nisu priključeni	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Početak primene programa Vlade za stvaranje kabineta informatike i njihovo opremanje sa kompjuterima.	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Poboljšanje sigurnosti učenika pomoću postavljanja sistema nadgledanja i stvaranje multietničkih funkcionalnih škola, uz realizaciju aktivnosti za decu, omladinu i druge grupe građana	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Ravnopravni obuhvat u obrazovanje, stvaranje povoljnih uslova za integraciju dece sa ograničenim sposobnostima i organizovanje raznih oblika edukacije roditelja..	NISKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Efikasno upravljanja škola i školske mreže, prema demografskim promenama, kao i stvaranje centralizovanog sistema za upravljanje finansija obrazovnih institucija	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Poboljšanje saradnje između škole i roditelja	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Stvaranje uslova u školama za dnevni boravak (stvaranje kuhinja u školama), lokalna strategija za obrazovanje (priprema profila u skladu sa zahtevima tržišta u Bostanu, Kosovu i šire.	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Prava saradnja Opština-Ministarstva Obrazovanja – Ministarstva Rada i Socijalne Zaštite,	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Saradnja opštine Novog Brda sa ostalim opštinama u izmeni prakse i kadrova sa podizanje kvaliteta obrazovanja	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
Uvođenje centralnog grejanja u svim školama gde nedostaje	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I	1

			INVESTITORI	
Priprema projekata za regulisanje prateće infrastrukture kao regulisanje dvorišta itd.	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	1
ZDRAVSTVO				
Strategija 1: Pružanje zdravstvenih sadržaja u naseljima u skladu sa njihovom funkcijom i hijerarhijom				
Analiziranje mogućnosti da prostori GCPM stara Kolonija produže pružanje usluga u ovom objektu na 24 časova	NISKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Priprema idejnih projekata za GPrimena projekata tamo gde postoje i izrada projekata i programa za održavanje objekata, dopunom sa infrastrukturom (kanalizacija) i drugih sadržaja (pratećih objekata), kao garaže skladišta, pećnice za sagorevanje otpadaka itd.	NISKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
KULTURA				
Strategija 1: Pružanje uslova i sadržaja za očuvanje, konzerviranje i stalnu kontinuiranu upotrebu kulturnog nasledstva				
Sprečavanje aktuelnih pojava koje ugrožavaju kulturno nasleđe, sa tehničkim, stručnim i legalnim sredstvima (vidi kartu "Kulturno nasledstvo").	NISKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
Obeleženje objekata i zona naslednih vrednosti iz karte na celoj teritoriji opštine Novo Brdo	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
Izrada glavnih projekata i početak primene u funkciju spašavanja, rehabilitacije i upotrebe kulturnih i istorijskih vrednosti od kulturne, društvene, ekonomске, naučne, edukativne, ekološke i vrednosti kulturnog turizma;	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	3
Priprema projekata za za4 titu i razvoj Duševnog nasledstva obuhvatajući oblike kulturnog izražavanja nacionalnih tradicija i običaja, jezika, proslova, rituali, plesa-kola, muzike, pesme i umetničkog izražavanja.	NISKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	1

Informativna kampanja i marketing u funkciju poboljšanja kvaliteta opštinskih usluga u funkciju nasledstva i imidža zemlje za višedimenzionalnu korist;	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
Stavljanje na listi vrednosti i uzimanje pod institucionalnom zaštitom i brigom spomenika palih boraca OVK	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	1
Stvaranje jednog opštinskog mehanizma za kontrolu razvoja za sve vrednosti nasledstva.	NISKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
Treba pripremiti projekat za renoviranje i revitalizaciju doma kulture "Stara Kolonija" U Bostane i ista da je u funkciji samo za kulturna zbivanja	NISKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
Stvaranje prostora i uslova za biblioteke u lokalitetu predviđenom u Okviru.	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
Stvaranje uslova za funkcionisanje ansambala i Kulturno - umetničkih društava i osnivanje novih	NISKA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
Stvaranje uslova za Tradicionalne manifestacije "Dan oslobođenja opštine" i organizacija proslava po selima „Dan gospe“ u Bostane	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Priprema idejnog i glavnog projekta i početak sprovođenja za Muzej u naselju Bostane	SREDNJA	DUGOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
Priprema idejnog i glavnog projekta i njegovo sprovođenje za jedan otvoreni teatar (amfiteatar) u Tvrđavu (predviđen u okviru) kao muzej	SREDNJA	DUGOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2

Izrada glavnog projekta za muzej u Bostanu (stara škola)	SREDNJA	DUGOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
ADMINISTRACIJA (UPRAVA) I JAVNE INSTITUCIJE				
Strategija 1: Pružanje uslova i sadržaja za transparentnu i efikasnu administraciju i javne institucije				
Priprema projekta za izgradnju objekta Ministarstva Rada	SREDNJA	KRATKOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	1
Priprema projekata za izgradnja objekata za civilnu registraciju unutar MUP	SREDNJA	DUGOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
Određivanje i dodela lokacije za izgradnju opštinskog suda i Policijske Stanice	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
Izrada glavnog projekta za prostor i objekte suda i policije u urban zoni blizu javnih objekata	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
Početak decentralizacije pojedinih funkcija administracije u sekundarnim centrima i početak primene elektronskog sistema E-upravljanja i usluga	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
SPORT I REKREACIJA				
Strategija 1: PRUŽANJE SPORTSKIH I REKREATIVNIH SADRŽAJA U NASELJU BOSTANE				
Izrada projekata i početak primene regulisanja Sportske Sale za ekonomsku školu u Bostanu	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE I INVESTITORI	2
Izrada idejnog projekta za izgradnju poligona za streljaštvo na nivou Opštine.	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA, CENTRALNE INSTITUCIJE	1

			I INVESTITORI	
Priprema idejnih projekata u uskoj saradnji sa privatnim sektorom u odvijanje aktivnosti i dopuna sa sadržajima i standardima u postojećim terenima malog futbala	SREDNJA	DUGOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
izrada projekata za bicikлизам kao sadržaj glavnih puteva	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	2
Izrada idejnih projekata i za druge značajne sportove, kao: Tenis, Ribolov, Lov, Jahanje itd	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
izrada projekata za sport i rekreaciju u svakom naselju, bilo to unutar osnovnih škola kao deo školskog dvorišta putem organizovanog korišćenja van radnog vremena nastavnog procesa, ili kao i posebne površine	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
OMLADINA				
Strategija 1: PRUŽANJE SADRŽAJA ZA OMLADINSKI ŽIVOT				
Stvaranje uslova za aktiviranje što više omladinskih organizacija i podizanje saradnje sa opštinskim institucijama.	VISOKA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Osiguranje uslova za angažovanje grupe recitatora, drame, muzike u svim osnovnim i srednjim školama.	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Priprema projekta i njegovo sprovođenje za izgradnju jednog centra za stručno osposobljavanje mladih	SREDNJA	SREDNJOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Stvaranje prostora za sport i rekreaciju u svako naselje, a koje će se iskoristiti i za omladinske aktivnosti, kao i podrška osnivanja omladinskih klubova (prostori se mogu koristiti i u okviru osnovnih škola).	NISKA	KRATKOROČNI	OPŠTINA I INVESTITORI	1
NEZAPOSLJENOST I SIROMAŠTVO				
Strategija 1: MINIMIZIRANJE STEPENA NEZAPOSLENOSTI I SIROMAŠTVA PAPUNËSIA DHE VARFÉRIA				
Priprema projekata i stvaranje uslova za organizovanje stručnih treniranja prema zahtevima tržišta.	NISKA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Priprema glavnih projekata i stvaranje uslova za obezbeđenje sezonskog rada.	NISKA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1
Izrada projekata i stvaranje uslova za	NISKA	U	OPŠTINA I INVESTITORI	1

podršku.		KONTINUITETU		
PRISTUP LICA SA OGRANIČENIM SPOSOBNOSTIMA U INFRASTRUKTURU I DRUGIM VIDOVIMA				
Strategija 1: Pružanje uslova i sadržaja za kategorije ovih lica				
Usvajanjem ovog plana, treba da se pripreme projekti za sve školske, opštinske, zdravstvene objekte i objekte putne infrastrukture i za parking za ove kategorije, a da drugim objektima uređuju pristupi za ove kategorije lica.	SREDNJA	U KONTINUITETU	OPŠTINA I INVESTITORI	1

5.6 ODREDBE ZA SPROVOĐENJE

Znajući da, Urbani Razvojni Plan je strateški više sektorski plan, koji određuje dugotrajne ciljeve za razvoj i upravljanje urbane zone za period od najmanje pet (5) godina, koji treba da odredi i uravnoteženi i održiv prostorni razvoj urbane zone, i treba da se osniva na dobro upravljanje i opšti ekonomski, socijalni, ekološki i kulturni razvoj.

Na osnovu postojećeg stanja, **Vizija za budućnost naselja Bostane**, ciljevi koji se žele postići, razvijen je **Okvir Urbanog Razvoja**. Bazirajući se na ovaj okvir, realizovaće se koncept kompaktnog razvoja na nivou naselja.

Okvir prostornog plana, je urađen imajući u vidu determinante tematske oblasti za inte su urađena i predviđanje prostornih zbivanja. Strategija za sprovođenje predstavlja aktivnosti u sprovođenju okvira za prostorni razvoj. Odnosno aktivnosti za prelazak sa postojećeg stana na planirano stanje.

Plan je realna, i verujemo da će biti i sprovodljiv. Korektno sprovođenje ovog plana, je tretirano u ovom delu, gde se i opisuju odredbe za sprovođenje, kojima se opisuje zakonski aspekt i mere sprovođenja. Ovaj deo Urbanog Razvojnog Plana, obuhvata elemente sprovođenja od obavezujućeg karaktera i definisanje suštinskih elemenata povezanih sa urbanom zonom. Ovaj deo se odnosi na odredbe i elemente koji upravljaju sprovođenjem zakona i sadrži:

6 UPUTSTVA O PITANJIMA INTERPRETACIJE (TUMAČENJA) URBANOGRAZVOJNOG PLANA TOKOM IZRADE REGULATIVNIH I DRUGIH PLANOVA

- **Razvojni plan opštine Novo Brdo:** interpretira se kao zajednički dokument opštine Novo brdo obuhvatajući i decentralizovani deo sa planom
- **Razvojni plan opštine:** može da se interpretira kao dokument koji predviđa uređenje, korišćenje i poželjan prostorni razvoj u narednom periodu..
- **Koncept Prostornog Razvoja – policentričkog sa dve tačke:** može da se interpretira (tumači) kao koncept koji predviđa prostorni razvoj nekoliko podcentra, kao što su osim Bostana i Pasjaka, kao i: Labjan Kuvce, Koretište i Stanišor, dok dve tačke mogu se interpretirati Tvrđava i Rudnik.
- **Koncept kompaktnog urbanizma:** Naselje sa kompaktnim urbanizmom, je urbano naselje sa velikom gustom, što obuhvata i ove koncepte:

Razvoj unutar jedne građevinske granice

Razvoj gustine

Revitalizacija centra naselja

Razvoj mešanih transakcija

- **Urbani Razvojni Plan Bostana,** bazira na razvojni plan opštine i u slučaju nekog nesporazuma, odnosno spora u vezi nekog eventualnog pitanja, poslednje tumačenje odnosno interpretacija je formulacija koja se nalazi u Razvojnom Planu Opštine, koji se mora poštovati u potpunosti
- **RUP Novog Brda,** bazira na Urbani Razvojni Plan Bostana i u slučaju nekog nesporazuma, odnosno spora u vezi nekog eventualnog pitanja, poslednje tumačenje odnosno interpretacija je formulacija koja se nalazi u Urbanom Razvojnom Planu Bostana, koji se mora poštovati u potpunosti.

Tokom izrade planova nižih nivoa, može se naići na termin “**zamrznuta zona**”, koji se treba tumačiti kao jedna zona, koja ima momentalne razvoje, bilo objekata za stanovanje ili drugih objekata i u kojoj se u buduće neće dozvoliti nijedna izgradnja u smislu objekata za stanovanje, sa ekonomskim ili drugim karakterom. U zoni je moguće da je planirana neka infrastruktura za opštinske interese, ali koja neće biti u funkciju zone.

Tokom izrade planova nižeg nivoa, može se naići na termin “**Zona za proširenje**”, koji se treba tumačiti kao jedna zona u kojoj u buduće, može da se prostire naselje. U zonu, planiraće se infrastruktura tokom izrade regulacionih planova na osnovu Urbanog Razvojnog Plana, i dok se vrši priprema regulacionih planova, pružaju se prostorni uslovi i urbani za izdavanje e odobrenja i dozvole iz relevantnih institucija (od skupštine opštine, na osnovu Urbanog Razvojnog Plana).

Tokom izrade planova nižih nivoa, može se naići na termin “**Industrijska zona**”, koji treba da se tumači, kao zona u kojoj ima prirodnih resursa i u buduće može da se razviji industrija i industrija prerade

Tokom izrade planova nižeg nivoa i glavnih projekata, može se naići na termin “Posebna zaštićena zona”, koji se treba tumačiti kao jedna identifikovana zona i proglašena od Zakona za Posebne Zaštićene Zone. Ova zona je posebno zaštićena i biće jedna utvrđena zona na karti, ili sa jednom utvrđenom zonom koja zaokružuje jedan monument, zgradu, grupu zgrada, celinu, selo ili istorijski centar grada i koja se može zaštiti od svakog razvoja ili aktivnosti, koji može da ošteti njen istorijski, kulturni, arhitektonski, arheološki, vizuelni ili estetski koncept

Tokom izrade planova nižeg nivoa i glavnih projekata, može se naići na termin “**Neformalna naselja**”, koji se treba tumačiti kao ljudska naselja, koja ne omogućavaju

stanovnicima da uživaju njihova prava, za jedan prikladan životni standard, posebno prikladno stanovanje. Kao takva, neformalna naselja, mogu da imaju sledeće karakteristike: neformalno posedovanje svojine, neadekvatan pristup ili je lišen elementarnih usluga i kao takve treba tumačiti tokom izrade regulativnih planova u Bostan i svuda gde se nalaze naselja koja ispunjavaju ove uslove.

6.1 ODREĐENI USLOVI OD STRANE LOKALNE VLADE ZA VAŽNA PITANJA RAZVOJA I KORISCENJA ZEMLJE U URBANOJ ZONU, KOJI OBUHVACAJU:

KORIŠĆENJE ZEMLJIŠTA PODELJENO PO OVIM KATEGORIJAMA:

- I. GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE
- II. SPECIFIČNE POVRŠINE
- III. ZELENE POVRŠINE
- IV. SAOBRAĆAJNE POVRŠINE

I. GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE

Građevinsko zemljište se sastoji od:

1. Mešovito stanovanje (postojeći objekti u kojima je razvijena (izgrađena) većina površina severna, južna i istočna stambene zona)
 - 1a. Mešovito stanovanje (postojeće oblasti gde većina površina nije razvijena (izgrađena), kao i zone za buduće proširenje (zapadna oblast stanovanja).
2. Centralna zona.
3. Prostor javnog sadržaja.
4. Biznis/industrija.

1. Mešovito stanovanje, su zone namenjene za:

- a) Stambeni objekti
- b) Prateći objekti za potrebe stanovnika, kao što su: garaže, baštenske kolibe, cvetni vrtovi i slično.
- c) Funkcije tržišta – preduzeća obuhvatajući i poljoprivredna preduzeća, koji ne prouzrokuju zagađenje vazduha ili buku, ili ostale prepreke, kao one što ne predstavljaju opasnost od eksplozije i zračenja. Mogu se dozvoliti restorani i hoteli do 30 kreveta, ako ne utiču na karakter zone. Biznisi i preduzeća postavljena u stambenim zonama pomešanim treba da su u skladu sa stambenom strukturom i ne mogu da utiču na kvalitet života, životne sredine kao i karakter i identitet stambene zone.
- d) Funkcije koje su važne za stambene potrebe kao obrazovni objekti, kulturne i socijalne usluge, javne uprave kao i drugih usluga.

1.a Mešovito stanovanje — zone za razvoj u budućnosti:

Za garantovanje održivog razvoja, posebne zone građevinskog zemljišta su definisane kao „zone za proširenje u budućnost“. Ove zone su u skladu sa opštim konceptom RPO ali njihov razvoj se ograničava sa preduslovima. Izgradnja u ovim zonama neće se dozvoliti dok preduslovi određene se ne realizuju. Za dopuštanje zona za razvoj u budućnosti, treba pripremiti regulacioni plan kako bi se proverili trenutni zahtevi – potrebe u stambenoj mešanoj zoni kao i treba da se realizuje adekvatna infrastruktura za ove zone i razvoji i izgradnje da se vrše posle kompletiranja sa infrastrukturom.

2. Centralna zona – zona namenjena za:

- e) Zgrade određene za mešano stanovanje
- f) Javne funkcije po stavu 3 (površine javnih površina)
- g) Turizam i funkcije smeštaja kao hoteli, restorani i kaficí.
- h) Trgovine i prodaja na malo, kao preduzeća, tržišni i zanatski centri, prodavnice i slične zgrade koje su obrazložene potrebe za građane i opštinu.

3. Površine javnih sadržaja – su zone određene za:

- e) Obrazovne funkcije kao: predškolske institucije, osnovne škole i srednje škole
- f) Funkcije zdravstva i socijalnog blagostanja – centri porodične medicine, glavni centri porodične medicine, apoteke, centri za socijalni rad.
- g) Kulturne funkcije – glavni centar kulture, centri za zajednice
- h) Administrativne funkcije – neophodne za skupštinu opštine Novo Brdo, kao i ostale administrativne usluge nivoa lokalne samouprave.
- i) Ostale javne funkcije – autobuska stanica, vatrogasna stanica, pošta, filijale banaka, policija itd.

4. Biznisi / Industrija, su zone namenjene za:

- f) Preduzeća koje ispunjavanju uslove iz stava 1.c – biznisi i preduzeća u stambenim mešanim zonama
- g) Preduzeća za industrijsku proizvodnju koje prouzrokuju mali uticaj na životnu sredinu, ali ne preduzeća koja mogu da predstave potencijalnu opasnost od eksplozije ili zračenja u okolini.
- h) Javna administrativna preduzeća
- i) Stambene jedinice neophodne za preduzeća smeštena u zonu unutar administrativnog objekta
- j) Objekti za ispunjavanje dnevnih potrebe ljudi koji žive i rade u biznis i industrijskoj zoni

II. SPECIFIČNE POVRŠINE

Putevi za pristup unutar ovih funkcija, može biti deo specifičnih površina, ako odgovaraju opštem karakteru zone. Specifične površine, se sastoje od zona koje zahtevaju određene uslove lokacije zbog prirode njihovog funkcionisanja.

Za urbanu zonu Bostana, ovo se primenjuje za:

- *toplotne objekte (zona predložena za proizvodnju energije od biomase)*
- *Trafostanice.*
- *Groblje.*
- *Zelenu pijacu.*
- *Benzinske pumpe.*

III. ZELENE POVRŠINE

Zelene površine, su površine za:

1. *Sport i rekreacija.*
2. *Parkovi.*
3. *Zelene trake i koridori.*
4. *Poljoprivreda.*
5. *Reka.*

Zelene površine, su sve zone i parcele naselja koja nisu definisane kao građevinsko zemljište, specifične površine ili saobraćajne površine:

6. *Parkovi – površine namenjene za parkove i javne vrtove, obuhvatajući i površine za odmaranje*
7. *Zelene trake i koridori – su površine između prostora sa raznim i zaštitnim namenama prema zagadjenju vazduha i buke. Ovde spadaju i zeleni koridori duž puteva*
8. *Poljoprivredna zemljišta – zone koje se koriste za proizvodnju poljoprivrednih proizvoda, voća, povrća i zaštitu domaćih životinja.*
9. *Sport i rekreacija – površine namenjene za sport u zelenim zonama obuhvatajući sportske terene, otvorene i zatvorene objekte, otvoreni bazeni i površine potrebne za parking.*
10. *Vodene površine – su sve površinske vode kao reke, jezera, bazeni kao i slične kao i one podzemne.*

IV SAOBRAĆAJNE POVRŠINE

Saobraćajne površine se sastoje od koridora saobraćaja u kojem spadaju:

4. *Putevi: su površine namenjene za promet vozila*
5. *Pešačke i biciklističke staze: su površine koje obuhvataju koridor javnih puteva, namenjene za bicikliste i pešake.*

6.2 USLOVI ZA ODREĐIVANJE I DEFINISANJE JAVNIH POVRŠINE, I ONIM OD DRUGIH NAMENA

- Opština će obezbedi prostor za infrastrukturu u interesu naselja.
- Jedan pametna i dalekovidna politika za zemljište, treba da se upravlja od strane opštine.
- Opština treba da evidentira uspostavljanja funkcija koje mogu da prouzrokuju nastavni proces.
- Opština, treba da odredi zemljište za nova obdaništa i škole i da poboljša njihove postojeće uslove.

Zone određene za izgradnju, treba da ispunе nekoliko kriterijuma:

1. Predškolske ustanove: obdanište i zabavište:

- *Daljina pristupa 400m za gustinu 80-100 st/ha i 600m za gustinu 40-60 st/ha.*
- *Površina lokacije treba biti 0.25-0.3 ha (25m²/dete).*
- *Izgrađena površina 4.5-6.5 m²/dete (max broj dece u jednoj zgradi treba biti 120).*

2. Osnovne škole:

- *Daljina kuća – škola treba biti 500-800m (pešačenje – voženje bicikla) na osnovu visoke gustine stanovnika.*
- *Površina lokacije treba biti 1-2 ha .*
- *Izgrađena površina b 3,0 m²/učenika (broj učenika treba biti od 500-600/26- 30 učenika u jednoj učionici).*

3. Srednje škole:

- *Daljina kuća – škola treba biti u daljini od 1000-1500m (pešačenje – voženje bicikla) na osnovu visoke gustine stanovnika.*
- *Površina lokacije treba biti 4-5 ha .*
- *Izgrađena površina 1.5 m²/učenika (prostori za nastavu 60m²) broj učenika u školi treba biti od 500-600 .*
- Opština, treba da odvoji građevinsko zemljište od najmanje 5 ha koje je snabdeveno sa infrastrukturom za novu srednju profesionalnu školu i stručno usavršavanje u oblasti poljoprivrede
- Opština, može da odvoji zajedničku građevinsku površinu za javne aktivnosti, kao: obrazovanje, kultura, sport, socijalne usluge, centar za zajednice itd.

4. Centri porodične medicine

- Opština treba da odredi površinu sa dodatne usluge u postojećem glavnom centru porodične medicine u cilju povećavanja broja usluga.

Određeni kriterijumi od Ministarstva Zdravstva, su:

- *Centar porodične medicine/ 10.000 st.*
- *Glavni centar porodične medicine/ 100.000 st.*
- *1 doktor +2 medicinske sestre / 2000 st.*
- *Blizina medicinskog centra treba biti od 500-2500 m.*

– Neophodna površina za lokaciju od 2-4 ha .

5. Kulturni centri

- Opština treba da ojača kulturne aktivnosti putem revitalizacija postojećeg kulturnog centra i putem obezbeđivanja prostora za ostale dodatne funkcije i za bolje korišćenje:
 - Preteći evropske standarde, opština treba da obezbedi $0.5m^2/st$ - kulturne površine;
 - Opština, treba da obezbedi za naselje prostoriju za 100 – 150 lica za kulturne aktivnosti i ostale javne aktivnosti – centar za zajednice. Ovaj centar treba da primi i još neke dodatne administrativne komunalne usluge.

6.2.1 USLOVI ZA REGULISANJE PROSTORA ZA OBJEKTE OD KOSOVSKE I OPŠTINSKE VAŽNOSTI

- Izgradnja biće dozvoljena samo u zonama odrešenim za izgradnju definisano s RPO;
- Razvoj naselja Bostan, treba da se reguliše Regulacionim Urbanim Planovima.
- Javna infrastruktura obezbediće se samo u zonama namenjenim za gradnju. U zonama gde Regulacioni Urbani Planovi, nisu usvojeni, treba da se primeni istraživanja za zahteve, mogućnosti i pružanje infrastrukture bazirajući se na prostorne uslove planova viših nivoa.
- Izgradnja na poljoprivredno zemljište će biti dozvoljeno samo u zemljište niskog kvaliteta (klasifikovano kao VI-VIII klasa), ne-obradivo zemljište i samo u posebnim slučajevima za razvoj koji podržava poljoprivredne delatnosti
- Razvoj u slobodnim površinama (prirodni pejzaž), treba da se bazira na pravilima sredine za zaštitu prirode i pejzaža. U nedostatku urbanog razvojnog plana, opština treba da donese odgovarajuća uputstva obaveznog karaktera

U zonama gde je izgradnja dozvoljena, uslovi lokacije treba da utvrđuju sledeće:

- (a) Oblik i veličinu zone razvoja
- (b) način korišćenja ili upotrebe
- (c) Pravila izgradnje
- (d) Pravila za priključenje u infrastrukturnoj mreži
- (e) Mere za zaštitu sredine i celine kulturnog nasledstva

6.2.2 b/ GRAĐEVINSKE ZONE Za razvoj NASELJA

- Izgradnja biće dozvoljena samo u zonama odrešenim za izgradnju definisano s RPO i URP
- Infrastruktura će se obezrediti se samo u zonama namenjenim za gradnju (građevinsko zemljište)
- U zonama gde regulacioni planovi nisu izrađeni treba da se sprovede istraživanje za potrebe i mogućnosti za snabdevanje sa infrastrukturom (snabdevanje sa infrastrukturom se vrši postepeno bazirajući se na potrebe naselja kao i na finansijske mogućnosti opštine).
- Javno – privatno partnerstvo može se smatrati kao jedna opcija/šema za ko-finansiranje).

U zonama gde je izgradnja dozvoljena, uslovi lokacije treba da utvrđuju sledeće:

- (a) *Oblik i veličinu zone razvoja*
(b) *korišćenje zemljišta ili ovlašćeno korišćenje parcele*
(c) *uredbe za izgradnji i razdaljinu između objekata i parcele*
(d) *uredbe o priključenju objekata sa ključnom infrastrukturom*
(e) *mere za zaštitu životne sredine i zaštitu lokacija prirodnog i kulturnog nasleđa*
Priprema mesta/lokacije kao npr odstranjene postojećih zgrada i rehabilitacija zemljišta, geološka i geomehanička istraživanja

Uredbe za životnu sredinu, treba da se primene uvek kada se pojavi neki graditelj za:

- *realizovanje nove gradnje*
- *šira rekonstrukcija ili izvršenje radova u jednoj postojećoj zgradi*
- *rekonstrukcija postojeće zgrada tokom čeka je plan izmenjen*
- *sa instrumentom RUP treba da se postigne kompaktna odgovarajuća struktura urbane zone*
- *izgradnja u urbanim zonama u blizini postojećih zgrada, u principu treba da poštuje obrasce okoline i da je povezano sa susednim zgradama, u istoj građevinskoj liniji, uz praćenje tipologije, veličine i gustine određene po razvojnom konceptu Bostana /URP.*
- *Nove građevinske zone treba da se tako izrade da podrže i unaprede postojeći karakter izgrađene i one prirodne okoline,*
- *Posebna procena treba da se vrši za ilegalne objekte na način da se vrši njihovo tretiranje i u slučaju legalizacije da se revidira plan korišćenja zemljišta po URP.*
- *Razvoj na periferijskoj zoni (kao prostor na granici građevinskog zemljišta naspram poljoprivrednog zemljišta) treba da je od niske gustine i od podrške za poljoprivredne aktivnosti. Takođe, treba imati u vidu postojaće prostiranje raspodeljenog naselja i utapanje u pejzaže, regulacioni urbani planovi treba da odrede striktna pravila za razvoj u ove zone,*
- *Zone za proširenje su zone za razvoj u buduće i mogu se koristiti kada građevinsko zemljište predložene sa URP ne ispunjava potrebe za razvoj naselja.*
- *Unutar širokih zona sa nerazvijenom mrežom infrastrukture, obezbeđivanje saobraćajne mreže treba da se garantuje posebnim razvojnim konceptima ili da se razmotri unutar regulacionih planova pre nego da se izgradnja dozvoli.*

6.2.3 c / STRUKTURE IZGRAĐENE VAN NASELJA

Za zone utvrđene Urbanim Razvojnim Planom Opštine, kao slobodne od bilo koje vrste razvoja i zaštićene od izgradnje, treba garantovati:

- a) Zaštitu zona za stalni razvoj poljoprivrede i šumarstva,
- b) Zone sa posebnim arheološkim vrednostima,
- c) Zaštitu prirodnog pejzaža i lokacija naselstva, a takođe povezane prirodne zone za rekreaciju (bez protivljenja razvoja naselja).

Van građevinske zone će se dozvoliti samo ove zgrade: (Zakon o Prostornom Planiranju).

- a) Javne zgrade za civilnu zaštitu,
- b) Zgrade za zaštitu od požara i štetnih materijala – eksploziv itd.,
- c) Zgrade za upravljanje resursa vode,
- d) Infrastruktura,

- e) Zgrade za istraživanje i korišćenje eksplorisanog mineralnog materijala,
- f) Rekreacija i seoski turizam.

Opština neće biti odgovorna za pružanje infrastrukture van naselja. Bazirajući se na utvrđeno korišćenje zemljišta, pružanje infrastrukture za novi razvoj, biće odgovornost vlasnika ili preduzetnika

6.2.4 5.2.3 USLOVI ZA SMEŠTAJ EKONOMSKIH DELATNOSTI

- Opština je alocirala dovoljnu površinu zemljišta, radi podrške razvoja biznisa, koje baziran na korišćenje domaće radne snage, pod uslovom da se smesti u prostorima i zonama predviđenim za ovu namenu.
- Opština može da dozvoli i privremenu promenu namene poljoprivrednog zemljišta za ekonomski razvoj, korišćenje površinskih minerala, skladištenje otpadaka, otpadaka drvne industrije, korišćenje vatra, šljunka i kamena, pod uslovom da nakon isteka korišćenja, ili nakon utvrđenog roka za privremenu promenu destinaciju, zemljište vrati u prvobitno stanje. Uporedo sa zahtevom za davanje dozvole za izgradnju i privremeno korišćenje poljoprivrednog zemljišta i za druge namene, od kojih dolazi do oštećenja poljoprivrednog zemljišta i u okolini, korisnik je dužan da podnese i projekat za rekultivisanje, koji treba da bude u skladu sa tehničkom dokumentacijom za izgradnju. Takođe, investitor je dužan da pre početka radova, poljoprivredno zemljište odnosno potencijalni plodni sloj, udaljava i sačuva za rekultivisanje zemlje.
- Opština će podržati osnivanje inkubatora biznisa sa pružanje prostorije za ekonomski razvojnih biznisa sa uslovima korišćenja početnih biznisa.
- Opština će obezbediti zemljište za profesionalnu poljoprivrednu školu i informativni centar za poljoprivrednu sa neophodnom infrastrukturom. Lokacija treba da ispunjava što bolje uslove što se tiče veličine parcele zaštitne zone, orientacije i pristupa na centralnom saobraćajnom sistemu,
- Proširenje industrijske i zone biznisa, dozvoliće se samo gradnja čistih sadržaja za poljoprivrednu i industrijsku proizvodnju, magacine, usluge i tržišne sadržaje koje nemaju negativan uticaj na životnu sredinu.
- Lokacija sa čistim sadržajima za proizvodnju i odgovarajuće komercijalno korišćenje, mogu se odvijati u okviru naselja samo ako ne utiču negativno na sredinu koja ih zaokružuje (emitiranje gasova, zagađenje vazduha, buka, saobraćaj).
- Industrijski i komercijalni biznisi sa izraženim zagađivanjem, neće se dozvoliti pod bilo kojim uslovom.
- Proširenje industrijske i zone biznisa, vrši se samo ako je stabilnost zone prethodno dokazana i ako je od opšteg interesa, zatim u hitnim slučajevima i u nedostatku prikladnog prostora za smeštaj.
- Opština će koordinirati izradu regulativnog plana za Industrijsku Zonu sa senzitivnim zoniranjem, odgovarajućom infrastrukturom i povezivanjem sa regionalnom mrežom puteva, na osnovu sledećih kriterijuma:
 - a) Dobar pristup u putnim pravcima – ne preko naselja,
 - b) Zemlja na raspolaganju sa niskom cenom,
 - c) Minimiziranje štetnih uticaja za naselje i pejzaž,
 - d) Potencijal za razvoj: zemljište, odgovarajuća infrastruktura (kanalizacija, voda, struja, komunikacije, grejanje),

- e) Maksimum indeksa korišćenja parcele, ne treba da prelazi 45% parcele i najmanje 20% površine treba da bude zelenilo
- Nove zone gde se mogu razvijati pojedine industrije, treba da dokazuju stabilno snabdevanje energijom sa proizvodnjom energije od obnovljivih izvora, ako se one nalaze u blizini potencijala za obnovljive energije.

6.2.5 USLOVI ZA SMEŠTAJ JAVNIH DELATNOSTI

- Zelene javne površine u naseljima i u delovima obuhvatim Razvojnim Planom Opštine, mogu se izgraditi i održavati, samo ako omogućavaju očuvanje i unapređenje prirodnih i stvorenih vrednosti.
- Ako se zbog smeštaja javnih delatnosti, oštećuje javna zelena površina, ona treba da se nadoknadi prema uslovima i načinu utvrđenog od strane opštine (uz poštovanje zakona na snazi).
- Radi zaštite infrastrukturnu zonu od interesa za opštinu, opština će voditi jednu pametnu politiku.
- Uslovi za postavljanje javnih objekata za stara lica, siročad i hendikepirane, treba da budu postavljene u funkcionalnim prostorima za kretanje ovih kategorija, uz dopunu ostalih pratećih funkcija.
- Uslovi za proširenje javne aktivnosti, treba da budu u skladu sa funkcijom glavnih naselja – centara, u podcentrima, lokalnim centrima i selima.
- Opština treba da odvoji prostor za nove škole i predškolske institucije, pod uslovom obezbeđenja zaštitnog pojasa i da one budu pristupačne za javni saobraćaj. Parcele alocirane za ovakvu izgradnju, treba da ispune sledeće kriterije:
 - a) Predškolske institucije: standardne površine/decu,
 - b) Osnovne škole: standardne površine/decu
- Opština može da alocira zajedničku parcelu za izgradnju sadržaja kao što su: vaspitanje, kultura, zdravstvo i socijalne usluge i centri zajednice. Ovo je posebno važno za podcentre i lokalne centre.
- Zone namenjene za sport i rekreaciju treba da su snabdevene sa stazama, infrastrukturom i zelenilom. U okviru ovih zona će da se dozvoljava samo izgradnja otvorenih i zatvorenih sportskih objekata, prostor za parkiranje, mali restorani i radnje koje uslužuju sportsku rekreativnu opremu. Maksimum indeksa zauzimanja parcele ne sme da prelazi 10% površine parcele

6.2.6 USLOVI I NAČIN IZGRADNJE STAMBENIH OBJEKATA

Sa RPO, je definisana gradnja i razvoj stambenih objekata. Izgradnja je dozvoljena samo unutar ove zone. Opština, će pratiti koncept kompaktног naselja (predložen u RPO) za budući razvoj unutar naselja povećavajući tako i stambenu i fizičku gustinu za centralno zone.

Stambena gustina:

D-1 min. 70 — max. 140 stanovnika po hektaru, centralna zona.

D-2 min. 50 — max. 80 stanovnika po hektaru, mešana stambena zona.

D-3 min. 50 — max. 80 stanovnika po hektaru, prva zona ekstremnog pojasa.

D-4 min. 50 — max. 80 stanovnika po hektaru, druga zona ekstremnog pojasa.

D-5 min. 40 — max. 70 stanovnika po hektaru, treća zona ekstremnog pojasa.

Spratnost

H-1 min. 3 — max. 4 spratova

H-2 min. 2 — max. 3 spratova

H-3 min. 1 — max. 2 spratova

- Tokom izrade regulacionih planova, linija koja definiše centralno stambeno naselje Bostane sa periferijskim zonama, može biti istog etaža, i može da se plani sa istom etažom (H min 3 – Max 4 sprata) samo u slučajevima kada je ocrtaj izgrađenog ili planiranog objekta u liniji centralnog stambenog naselja Bostane.
- Opština će izradi regulacione urbane planove ili projekte urbanog dizajna za centralnu stambenu zonu i za zone koje će se podvrgnuti transformaciji.
- Budući razvoj, treba da unutar praznina postojeće urbanog stambenog nasilja. Gustina postojećih zona (posle određivanja prostora za igranje, parkiranje i onih javnih) putem stimulacije posebno u centralnoj zoni naselja, kao što je predloženo konceptom kompaktnog naselja.
- Fizička gustina, će se povećati u centralnoj zoni tako da uredbe za stambene kolektivne zgrade srednje visine, tipologija i njihova veličina treba da se upravljaju od strane opštine.
- Gustina stambenih zona na periferijskom delu građevinskog zemljišta, biće niže nego u odnosu na centralnu zonu za podržavanje aktivnosti urbane poljoprivrede (male kuće P+ i 3).
- Nove gradnje treba da poštuju predložene koridore u RPO i u isto vreme da imaju u vidu važne obrasce u okolini (građevinska lini, materijali. Boja, fasade, kretanje pešaka, pejzaži itd.).
- Nove stambene zone mogu da se izgrade posle izrade regulacionih planova
- U određenim zonama treba da se vrši izrada detaljnih urbanih arhitektonskih planova za jasniju viziju transformiranje jedne određene zone sa građanima i ostalim učesnicima.
- Za zone sa neodređenom mrežom, nova mreža treba da se garantuje posebnim razvojnim konceptima ili unutar izrade regulacionih planova.
- Za nove predviđene zone u planu treba da se obezbedi infrastruktura (električna energija, voda i kanalizacija). Razvoj infrastrukture može postepeno da se vrši po potrebi ili na osnovu finansijskih mogućnosti opštine. privatno finansiranje treba da je u dogовору sa opštinom, ili da se primene razne šeme javno – privatnog partnerstva.
- Definisane zone kao zone za budući razvoj (stambeni i kombinovani) su rezervisane izgradnja u ovim zonama je predviđena da bude u jednoj dužem vremenskog periodu osim u slučajevima jednog određenog javnog interesa kada razvoj je neophodan.
- Vlasnici zgrada, treba da plaćaju za izgradnji infrastrukture/pitanje distribucije treba da se razmotri
- Opština, treba da obezbedi zemljište za društveno stambene zgrade za stanovanje stanovništva sa teškim ekonomskim stanjem
- Opština treba da osnuje jednu platformu javno – privatnog preduzeća za razvoj stanovanja (zajedničke investicije, davanje javnog zemljišta sa koncesijom itd).
- Postojeće kuće koje su u zelenoj zoni (nisu obuhvaćene na predloženom građevinskom zemljištu) mogu da ostanu, ali mogu i da se prošire u slučaju rekonstrukcije.

6.2.7 USLOVI ZA POSTAVLJANJE MREŽE POVRŠINA KORIDORA ILI TELEKOMUNIKACIONIH TRASA I MREŽE OPŠTINSKE INFRASTRUKTURE

- Na osnovu RPO i URP, opštinske vlasti izradiće jedan detaljan plan saobraćaja (obuhvatajući javni prevoz, biciklistički i pešački prevoz) koji na precizan način će objasniti tipove koridora i njihove profile. Detaljan koncept mobilnosti za naselje Bostan, treba detaljno da se razmotri. Ovaj koncept treba da se prati i detaljnim planovima za razvoj.
- Putni koridori treba da se garantuje odgovarajućim stepenom u harmoniji sa funkcijom naselja Bostana i zahteva na nivou Kosova i regionala.
- Tehnički problemi u vezi sa drumskom bezbednosti (širina puteva, opasni prolazi, nagibi) treba da se izbegnu kao treba da se olakšaju sa odgovarajućim merama.
- Direktni pristup za razvoj na glavnim putevima (npr. Kategorija 1) sa ograničavanjem brzine sa više od 60 km/h neće se dozvoliti.
- Ministarstvo infrastrukture, je odgovorna za glavne i regionalne puteve, tako da su pravilnici i tehnički standardi, izdati od strane Ministarstva
- U naselju Bostane, glavni, lokalni i drugi putevi, treba da se dimenzionišu na taj način, kao bi omogućili bezbedno odvijanje saobraćaja za sva motorna vozila i u svim atmosferskim uslovima. Saobraćajni pravci treba da poštuju postojeće pravilnike. Putevi treba da budu široki, najmanje 3.0 m. Tamo gde ima problema, fizičkih prepreka, koji se mogu pojavit u putevima i da sužavaju iste

Predloženi budući koridori u Bostane, su:

- 1) *Glavni putevi*
- 2) *Pregledni putevi*
- 3) *Razvodni putevi*

Plan saobraćaja, treba da potpuni URP. Glavni izazovi koje ovaj plan saobraćaja treba da razmotri, su:

- *Poboljšani pristup u centralnoj zoni*
- *Poboljšanje pristupa u javnom saobraćaju*
- *Poboljšanje bezbednosti u saobraćaju*
- *Smanjenje uticaja životne sredine u saobraćajnu sistem*

Plan saobraćaja treba da obuhvati rešenje za pitanja, u nastavku:

- Opština će poboljšati regionalne puteve kao glavne koridore u naselju
- Javni urbani transport, treba da se ojača od opštine sa novim urbanim linijama i strateškim tačkama autobuskih stajališta, na osnovu pristupa analiza.
- Opština, treba da poboljša postojaće tačke autobuskih stajališta(stanice) i da obezbedi za njih neophodnu infrastrukturu (čekaonice, znakove itd).

Opština, treba da poboljša stanje parkinga u postojećoj zoni naselja, primenjujući razne pristupe, kao:

- *Parkiranje na glavnom putu, duž puta (sa naplatom za određeno vreme/sat)*
- *Obezbeđivanje parcela za parkiranje tamo gde je moguće da se koristi duže (u blizini postojećeg parka, sportske sale kao i drugih administrativnih i tržišnih usluga)*

- *Parkiranje za pojedinačne kuće treba da se organizuje unutar odgovarajuće parcele*
- opština treba da poštuje standarde i uredbe parkiranja u vezi sa novih gradnjama u naselju kako bi se obezbedio neophodni broj parkinga na osnovu funkcije i vrste izgradnje.
- Opština, treba da izradi jednu strategiju promovisanja prometa bez vozila (biciklizam i pešačenje).

Opština treba da poboljša i popuni glavne puteve za kretanje biciklista i pešaka, i u isto vreme da stvori mrežu kretanja po urbanoj zoni:

- a. Staze za bicikliste duž glavnih postojećih puteva
- b. Staze za bicikliste i pešačke staze po stambenim zonama
- c. Staze za bicikliste i pešačke staze duž predloženih zelenih koridora

- Opština treba da planira strategiju i detaljne aktivnosti za poboljšanje bezbednosti na putu putem regulacionih urbanih planova (posebno za zone u blizini škola i ostalih javnih usluga)
- Mere za olakšanje kretanja ljudi sa posebnim potrebama treba da se primene u svim slučajevima

Odgovornosti visokog nivoa

Putem ovih preporuka opština Novo Brdo, adresiraće nekoliko zahteva Ministarstvu Infrastrukture

- Poboljšanje glavnih puteva i njihove povezanosti sa putevima koji vežu Bostan sa ostalim centrima
- Primena Zakona o putevima vezano sa razmak (20-60m od glavnog puta), koja treba da se održi slobodna od gradnje.
- Primena Zakona o putevima, vezano sa pristupom neuređenih puteva na glavnim puteva (planiranje, proširenje trase, uključenje).
- Definisanje statusa pristupa na nove puteve i lokalne puteve u urbanoj zoni.
- Ako finansijski položaj opštine ne može da obezbedi sprovođenje posebnih prostora za kretanje pešaka – u zonama stanovanja, preporučljivo je da put obuhvata i pešačke staze.
- Sve raskrsnice na nivo terena, treba da obezbede vidik sa svih pravaca.
- Staze za biciklizam u jednom pravcu, ako su odvojene, treba da budu 0.8 m široke. Ako su biciklističke staze odvojene, onda zelena traka treba da bude minimum 0.35 m.
- U zonama za parkiranje za javni saobraćaj, staza za stajanje autobusa, treba da bude 2.0 m široka

Standardi za parkiranje, su kako slede:

- a) Kuća za stanovanje za jednu porodicu (1 PM/kuća) u parceli
- b) Porodično stanovanje (1PM/ sprat na parceli ili slično)
- c) Kolektivno stanovanje (1PM/stambena jedinica)
- d) Kancelarije: 1 PM na 75 m² btto zone L (12 PM/1000 m² btto)
- e) Radnje 1 PM na 50 m² btto zone: (20 PM / 1000 m² btto)
- f) Trgovinski centar: 1 PM na 40 m² btto zone: (25 PM/ 1000m²)
- g) Industrija i skladišta: 1 PM / 5 zaposlenih
- h) Usluge: 1 PM/3 zaposlenih

- i) Restorani: 1 PM/ 1 sto
- j) Sportske zgrade: 1 PM / 20 sedišta
- k) Škole i sirotišta: 1 PM/ odeljenje ili grupa učenika
- l) Zdravstvene usluge: 1 PM/ 40m² btto (25 PM/1000m² btto).

U putnom pravcu glavnih regionalnih puteva, dozvoljena je izgradnja sledećih zgrada:

- 1) Benzinske pumpe i radnje, restorani i uslužni sadržaji,
- 2) Pranje i druge usluge za motorna vozila

6.2.8 USLOVI ZA REGULISANJE ZONA I CELINA OD POSEBNE VREDNOSTI

Opština, na osnovu RPO i URP zajedno sa institucijama centralnog nivoa, Ministarstvom Sredine i Prostornog Planiranja i Ministarstvom Kulture, Omladine i Sporta, treba da pripremi plan upravljanja za integrисану заштиту prirode i kulturnih monumenata. Plan, treba da zaštitи razvoj koji može da dotakne monumentalne vrednosti, osim onih koje su u funkciji zaštite. U bliskoj saradnji sa Ministarstvom Sredine i Prostornog Planiranja, opština treba da izradi regulacione planove za obalu reke „Bostan“, koja prolazi po naselju Bostane, kao javni prostor za zaštitu vrednosti pejzaža. Opština, treba da izradi uredbu o zelenim površinama i politike o zelenilu. Slobodne zone, koje su definisane po URP, treba da se zaštите od izgradnje, i da garantuju:

- kontinuirano konserviranje poljoprivrednih zona, gde samo objekti koji podržavaju poljoprivredu mogu da se izgrade
- površine sa posebnim ekološkim vrednostima
- priroda i delovi pejzaža
- zone veza – zelenih koridora

6.2.9 MERE ZA ZAŠTITU PEJZAŽA, PRIRODNIH VREDNOSTI I KULTURNO – ISTORIJSKIH CELINA

- Zaštićene vrednosti prirode se mogu upotrebiti i unaprediti na način koji omogućava njihovu dugoročnu zaštitu i unapređenje, u skladu sa Zakonom o Zaštiti Prirode.
- U zaštićenom delu prirode, ne mogu se odvijati aktivnosti koje ugrožavaju prirodnu ravnotežu, biološku raznovrsnost i pejzaže, hidrografiju, geomorfologiju, geologiju, kulturne vrednosti, ili da na bilo koji način degradiraju kvalitete i posebnosti vrednosti prirode.
- Treba preduzeti posebne mere za očuvanje i korišćenje zaštićenih vrednosti kulture i prirode.
- Svaka radnja za modifikaciju, demoliranje ili neka radnja oko konzerviranja ili restauracije za spoljašnji pokrivač zgrada, koje su uključene u kompleksu ili zonu za arhitektonsko konzerviranje, zahteva pismeno odobrenje od nadležne institucije.
- Arhitektonsko nasledstvo pod zaštitom se jasno obeležava i sa vidljivom oznakom. Postavljanje reklamnih materijala na arhitektonske monumente, zgrade skupština, ili unutar prostora za arhitektonsko konzerviranje, dozvoljava se samo u pismenoj formi od nadležne institucije.
- Zabranjeno je pokretanje ili delimičan ili kompletan premeštaj nekog dela zaštićenog arhitekturnog nasledstva, pod privremenom ili stalnom zaštitom.

- Podnositac zahteva u arheološkoj zoni, ne može da dobije dozvolu za početak radova, pre postizanja dogovora sa nadležnom institucijom radi preduzimanja neke studije za ocenjivanje arheološkog nasledstva. Cena koštanja koja se podnosi od strane podnosioca zahteva za ovaj cilj, utvrđuje se iz jedne formule date u podzakonskom aktu.
- U toku građevinskih radova, učini neko arheološko otkriće, otkrivač ili investitor treba da informiše nadležnu instituciju, odmah, ali ne kasnije od narednog dana od dana otkrića. Nadležna institucija, ima pravo da odmah obustavi za počele građevinske radove i da započne jednu studiju za arheološku i spasilačku ocenu na licu mesta, za ograničeno vreme.
- Arheološka iskopavanja, mogu da se izvrše samo uz pismeno odobrenje nadležne institucije. Rešenje uvezi ove dozvole, izdaje se unutar 30 dana od dana podnošenja zahteva,
- nadležna institucija preduzima mere za konzerviranje, zaštitu i očuvanje pokretnog nasledstva pod zaštitom.
- Kulturno, duhovno nasledstvo u raznim oblicima dokumentacije i registracije, zaštićuje se, čuva i promoviše u skladu sa ovim zakonom i sa međunarodnim načelima, standardima i sudskim praksama.
- Opština, zajedno sa institucijama Centralnog nivoa, treba da priprema plan upravljanja za integrисану заштиту prirode i monumenata kulture. Plan treba da zaštitи svaku radnju koja će ugrožavati vrednosti monumenata, osim onih koje treba da zaštitи.
- Opština, u uskoj saradnji sa Ministarstvom Sredine i Prostornog Planiranja, izradi će regulativni plan za obale reke kao javnog prostora, kako bi zaštitila pejzaž.
- Opština, u saradnju sa odgovarajućom institucijom, treba da zaštitи istorijske vrednosti i da iste unapredi.
- Opština, u saradnju sa odgovarajućom institucijom treba da zaštitи istorijske zone i da ne dozvoljava nijednu radnju u zonama koje oštećuju istorijski kontekst.

6.2.10 NAČIN TRETIRANJA OTPADAKA (PRERADA, SKLADIŠTENJE I TRANSPORT)

- a) Sprečavanje ili smanjenje proizvodnje otpadaka sa opasnim karakteristikama, uključujući i smanjenje količine proizvedenih otpadaka. I ciklus proizvodnje treba da bude deo sistema upravljanja.
- b) Tretiranje otpadaka treba da se vrši sa metodama koje omogućavaju ponovnu punu ili delimičnu upotrebu otpadaka,
- c) Reciklaža otpadaka se treba imati u vidu,
- d) Takođe treba videti mogućnost korišćenja korisnih vrednosti otpadaka (uključivši kompostiranje, korišćenje otpadaka kao izvor energije itd.),
- e) Spaljivanje bez dobijanja energije (termičko tretiranje),
- f) Treba upravljati tako da se izvrši skladištenje otpadaka, bez uzrokovanja šteta za sredinu

Za objekte, mesta i opremu, za koje je potrebna ekološka dozvola, treba zatražiti donošenje plana za upravljanje otpadaka

- a) Kompanije treba da imaju dokumentaciju sa podacima o proizvedenim, korišćenim otpacima, koje skladišti samo preuzeće (vrsta sastojak i količina otpadaka),
- b) Mere sprovedene od preduzeća, u cilju smanjivanja otpadaka u procesu rada, posebno smanjivanje opasnih otpadaka
- c) Podela otpadaka, na opasne i one koje se mogu ponovo upotrebiti, u cilju smanjenja otpadaka koje treba uskladištiti,

- d) Sprovođenje mera za zaštitu sredine i zdravlja ljudi,
 - e) Opisivanje načina koji se upotrebljavaju za deponiranje, tretiranje i skladištenje otpadaka; i
 - f) Svako drugo relevantno pitanje
-
- Detaljan koncept upravljanja otpadaka za urbanu zonu Bostana, treba razmotriti detaljnije u prvoj fazi a zatim nastaviti u drugoj fazi, sa pokrivanjem i upravljanjem kompletnom teritorijom.
 - Prikupljeni otpaci po utvrđenim tačkama u planu, će se upravljati od javne kompanije ili neke druge kompanije i svake nedjelje će se nositi u regionalnoj deponiji, koja se nalazi u opštini Gnjilane.
 - Opština, treba da izradi i iznese politiku za prikupljanje materijala drugog reda, kao i za reciklažu otpadaka.
 - Opština Novo Brdo, zajedno sa javnim regionalnim kompanijama za upravljanje otpadaka, treba da organizuje podelu, prikupljanje i reciklažu otpatka.
 - Tretiranje otpadaka i crnih voda treba da se izvrši sa postoјanim metodama uz koncentrisanje na proizvodnju obnovljive energije i biomase u zonama koje su definisane kao moguće za proizvodnju obnovljive energije.

6.2.11 MERE ZA SPREČAVANJE ŠTETNIH UTICAJA NA SREDINU

- Za sprečavanje štetnih uticaja na sredinu, treba promovisati "integrисани sistem za zaštitu sredine "koji obavezuje javne organe da sarađuju i usklađuju međusobne radove za izradu i sprovođenje svake mere, standarda ili aktivnosti, u cilju zaštite sredine.
- Treba izvršiti ojačanje sprovođenja zakona i reviziju o sprovođenju zakona koji se odnose na zaštitu sredine i postojani razvoj unutar teritorije naseljenog mesta Bostane.
- Treba obezbediti i pripremiti informacije za građane o zaštiti životne sredine i postojanom razvoju.
- Nikome se ne može izdati dozvola za korišćenje prirodnih resursa bez odobrenja za sredinu, za projekat koji treba da sadrži zaštitne mere i mere rehabilitacije sredine.
- Strategije za upravljanje otpadaka, treba da se stalno kontrolišu od strane opštine, kako bi se izbegle štetni uticaji na sredinu.
- Razvojni projekti u površini od 5 hektara, treba da dokažu da ne prouzrokuju negativne efekte za sredinu.
- Tokom izdavanja dozvola za planiranje za ekonomski razvojne objekte, ako je potrebno, u skladu sa pravilima sredine, obezbediti preventivne mere za negativni uticaj na sredinu, kao što je zagađenost vazduha, buka, vibracije, zračenje, zagađenje vode i drugi uticaji od tvrdih otpadaka. Procena uticaja na sredinu, je potrebna za proizvodne sadržaje.

ZAŠTITA VODE

U cilju urednog održavanja korita i obala reka i vodotoka, korita perifernih drenažnih kanala, korita i obala veštačkih akumulacija, kao i brana, zabranjena je:

- Promena pravca vode reka i kanala ili stvaranje prepreka bez prava na vodu,

- Vađenje, taloženje zemlje, bacanje otpadaka i drugih tvrdih i tečnih materijala u vodotokovima, akumulacijama i njihovim obalama,
- Izgradnja novih objekata, koji ne služe za zaštitu od poplava, u udaljenosti od najmanje 10 metara od linije vrha vodo tokova i akumulacija,
- Izvršenje radova, koji mogu da oštećuju koritu i obale vodotokova, jezera, koritu kanala, tunela, akumulacija ili sprečavaju sloboden tok vode,
- Izvršenje radova u blizini vodotokova, akumulacija, tunela, koji mogu da ugrožavaju stabilnost zaštitnih objekata ili njihovu upotrebu

Izvore voda treba zaštititi. Prilikom izdavanje dozvola za planiranje i izgradnju, potrebno je urediti mere za zaštitu, kako bi se zaštitila podzemna voda

- *Izgradnja sistema crnih voda sa nestabilnim elementima,*
- *Atmosferske vode treba da se kanaliziraju u posebnom sistemu drenaže*
- *Posebnu pažnju treba posvetiti drenaži atmosferskih voda u grobljima,*
- *Radi zaštite toka reka, potrebno je kontrolisati sva slivanja i napraviti invertor zagađivača*
- Zabranjuje se i upotreba organskih i neorganskih supstanci za đubrivo za zemlju i za zaštitu biljaka u resursima vode i obalama na udaljenosti od 15 metara od granice obale vode prve klase i 5 metara udaljenosti od obale za vodu druge klase,
- Zabranjuje se bacanje supstance i otpadaka, koje zbog fizičkih, hemijskih i bioloških svojstva, mogu da ugrožavaju javno zdravlje, vodene i poluvodene organizme, otežavaju tok voda, ugrožavaju vodenu opremu ili instalacije
- U vodenim resursima, zabranjuje se bacanje opasnih supstance ili otpadaka,
- Kada se mogu ugroziti kvalitetni ili kvantitetni uslovi u zaštićenoj vodenoj zoni, mogu se zabraniti ili ograničavati aktivnosti vlasnika zemlje

ZAŠTITA OD BUKE

Da bi se naselja zaštitila od prekoračenja nivoa dozvoljene buke, potrebno je izgraditi prepreke i zelene pojaseve između putnih pravaca za motornih vozila i naselja. Korisnik opreme koja proizvodi buku i vibracije, može da stavlja u promet ili upotrebi opremu prema predviđenim uslovima za primenjivanje zaštitnih mera za smanjenje buke i vibracije, odnosno upotrebi kolektora, opreme, mašine, prevozna sredstva i aparate, koji emituju buku do predviđenog nivoa sa posebnim zakonom. Zgrade, treba da budu projektovane i izgrađene na taj način da, buku koju čuju ljudi koji stanuju u blizini ili u zgradu, bude onog intenziteta koji ne ugrožava zdravlje ljudi i osigurava tišinu i prikladne uslove za odmor i rad prema Zakonu o gradnji.

Prilikom zahteva za održavanje javnih skupova, organizovanje zabavnih, sportskih manifestacija i drugih aktivnosti u javnim otvorenim ili zatvorenim mestima, za stanovnike ili goste, u slučajevima kada postoje mogućnosti prelaska nivoa dozvoljene buke, lokalne jedinice vlasti, sa odlukom nadležnih organa, mogu da odrede jednu ulicu, jedan deo ulice ili deo grada, trga ili drugu prikladnu lokaciju, za takve ciljeve. Opštinskim pravilnikom, treba zabraniti izvršenje radova, delatnosti i drugih aktivnosti, koje sa bukom smetaju tišinu i odmor ljudi, na otvorena ili zatvorena mesta u jednom određenom vremenskom roku i za određene delatnosti.

ZAŠTITA VAZDUHA

Radi zaštite vazduha, potrebno je da svi izvori zagađenja (pokretni i nepokretni, mali izvori zagađenja ili difuzivni izvori) treba da se obavezuju da zaštite kvalitet vazduha od mogućih

zagađenja, koje prouzrokuju tokom delatnosti koje obavljaju. Tokom delatnosti koju obavljaju na teritoriji naseljenog mestu Bostana, obavezuju se da:

- *Minimiziraju emisiju zagađivača i smrada,*
- *Ne prelaze dozvoljene granice emisije,*

Operateri izvora zagađenosti, takođe se obavezuju da:

- *Upotrebe ove izvore smo prema tehničkim uslovima i uslovima izdatima u integrисanoj dozvoli sredine,*
- *Pripremaju tehničke pravilnike sa funkcionisanje izvora zagađenosti,*
- *Izvrše monitoring ispuštanja u vazduh i podatke dostaviti u ministarstvo, prema predviđenim pravilima, sa posebnim aktom kojem donosi ministarstvo*
- *Operateri izvora zagađenja treba da pripremaju listu tehničkih i operacionih parametara i tehničke – organizacione mere o izvorima zagađenja*

ZAŠTITA BIODIVERZITETA

U cilju očuvanja pojedinih vrsta životinja u reci Bostana i njegovim drugim tokovima, potrebno je čišćenje otpadaka i crnih voda. Za zaštitu biljnih vrsta, potrebno je proglašenje i senzibilizacija zaštićenih zona, , pejzaža i starih stabala, koje imaju naučni, kulturni, istorijski, ekološki značaj itd.

MERE ZA SPREČAVANJE NEGATIVNOG SOCIJALNOG UTICAJA

Opština treba da pruža potrebnu socijalnu infrastrukturu za stanovanje (obrazovanje, zdravstvene usluge, kultura, sport), radi izbegavanja negativnih socijalnih uticaja i razvoja. Imajući u vidu funkciju naselja, treba preduzimati niz mera za infrastrukturu (sportski centri, podcentri, lokalni centri). Gustina naselja, treba da se uskladi sa socijalnim kretanjima naselja. Opština, treba da proceni specifične probleme u vezi sa neformalnim naseljima i da predlaže rešenja za ona mesta gde je izrada RUP, prioritet.

Opština, treba da se suočava sa ilegalnom izgradnjom, u skladu sa novim zakonom o ilegalnim nadgradnjama. Iz ovog razloga, stvorice se baza podataka koja će sadržati potrebne informacije za svaku parcelu, u vezi sa izdatom dozvolom. Za zgrade koje se smatraju ilegalnim, prema novom zakonu o ilegalnim gradnjama, opština će početi proceduru legalizacije. Za proces legalizacije i izdavanje validnih dozvola za zgrade, opština će tražiti taksu.

MERE ZA SPROVOĐENJE PLANA

RPO, treba da se razmatra ako su se opšti uslovi promenili u suštini. Na osnovu zakona o prostornom planiranju, URP Bostana treba da se razmotri posle 5 godina.

6.2.12 OBAVEZE ZA IZRADU DETALJNIH REGULACIONIH PLANOVA

Regulacioni urbani planovi – RUP, su osnova za izdavanje dozvola, kao jedan budući korak primene URP. Iako izrada RUP, treba da pokrije celu urbanu teritoriju, jasno je da prioritet treba da se pridaje onim zonama gde prostorni problemi su te prirode koje treba hitno adresirati. Opštine treba da prida prioritet stvaranju novog katastra, kao osnova za izradu regulacionih urbanih planova i daljih razvoja, posebno u situacijama:

- *Ovo naseljeno mesto raste na jedan nekontrolisan način.*
- *Zone koje se provrgnu procesu transformacije, npr. nepredviđena gustina po URP*
- *Zone koje ima stare regulacione planove, ali koji sada treba da se usklade sa novim planom ili da se izrade novi planovi*
- *Tu gde ponovno dizajniranje i rekonstrukcija javnih prostora zahteva hitnu intervenciju.*

Listirane zone u nastavku su identifikovane kao zone od prioriteta, za koje treba odmah početi proces izrade RUP:

- Regulacioni Plan Centra za naseljeno mesto: zona denacifikacije
- *Regulacioni Plan reke Bostane*
- *Regulacioni Planovi za zone na severu, severozapada, jugu i istoku naseljat*

U procesu izrade regulacionih planova, posebnu pažnju treba posvetiti:

- *Uredbama za planiranje i izgradnju – postojećim administrativnim uputstvima*
- *Dodatne prostorije za zelenilo i rekreaciju*
- *Regulacioni planovi, treba da pruže zaštite mere protiv požara. Ove mere obuhvataju mrežu za gašenje vatre/požara na svim mestima zgrada, lak pristup kamiona vatrogasaca i prostor za upravljanje sa tehnologijom protiv požara na osnovu postojećih pravila za zaštitu od požara.*

6.3 MERE ZA REGULISANJE I ZAŠTITU ZEMLJIŠTA

Zaštita poljoprivrednog zemljišta

- Za poljoprivredno zemljište duž granice urbane teritorije, nema potrebe da se izradi URP. Međutim, poljoprivredno i prirodno zemljište treba čuvati od neadekvatne gradnje.
- U skladu sa članom 22.4 Zakona o prostornom planiranju, opština treba da pripremi odluku za zaštitu kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta. Ove zaštićene zone služiće kao jedna dopuna URP koja treba da se izradi za urbanu zonu, i pomoći će za orientaciju novog razvoja.
- generalno, razvoj stambenog pitanja ne treba da se dozvoli van urbane zone (planiranog zemljišta za izgradnju). Izuzeci mogu se primeniti samo za određene objekte, privremene ili od lakog materijala kao i ostale objekte koji su u podršku aktivnosti u ovim zonama (poljoprivreda, proizvodnja itd.).

Ponovna podela parcela i imovina u skladu sa prostornim ciljevima

- Izrada RUP, u slučajevima kada je potrebno ili korisno, zajedno će se promeniti sa podelom katastarskih parcela, primenu eksproprijacije i ponovne podele parcela, biće neophodni procesi.
- U poljoprivrednoj zoni, mogu se podržati aktivnosti proširenja zemljišta u cilju poboljšavanje strukture aktivnosti voćarstva, povrtarstvo, stočarstvo i pčelarstvo.

6.3.1 C. REKONSTRUKCIJA ZGRADA ČIJA JE NAMENA U SUPROTNOSTI SA PLANIRANOM DESTINACIJOM

- Postojeće zgrade u zelenim zonama, ne treba da se proširuju prema kategoriji rekonstrukcije.
- Specifični problem u vezi sa neformalnim naseljima, će se oceniti i predložiti rešenja prema direktivama IPP i DPP. Iz tog razloga, treba da se napravi baza podataka za jedan moderan katastar, sa detaljnim informacijama za svaku zgradu.
- Rušenje zgrada može da se izvrši, u slučajevima kada ilegalne građevine ne mogu da se legalizuju prema zakonu o ilegalnim gradnjama..
- Opština će ponuditi jednu lokaciju za izgradnju novih kuća za ljudе koji treba da napuštaju njihove kuće u slučaju rušenja. Tokom sprovođenja plana, ako se zahteva, ilegalne izgrađene zgrade, mogu da se uklone nakon eksproprijacije ili sporazuma sa vlasnikom. U ovom slučaju, opština treba da nudi pravednu kompenzaciju.
- U nekim slučajevima i legalne i ilegalne gradnje mogu se demolirati (zbog nekog važnog koridora ili javne usluge) posle eksproprijacije ili pregovora sa vlasnikom. U ovom slučaju, opština treba da obezbedi odgovarajuću kompenzaciju. U slučaju da legalna ili ilegalna gradnja stvara kontradikcije sa razvojnim planom, mogu se imponirati restrikcije u daljem razvoju (kao što su proširenje zgrada, ponovna podela parcela itd).

6.4 ODREDBE O KONSULTACIJAMA, SARADNJI I UČEŠĆU

- Radi obezbeđenja sprovođenja plana, opština prema postojećim administrativnim procedurama, izgradiće potrebnu saradnju između raznih lokalnih institucija i odeljenja i institucija na drugim nivoima.
- Saradnja sa KAP - "Kosovska Agencija za Privatizaciju). Agencija će imati autoritet da upravlja Preduzeća u društvenoj i javnoj svojini, koje su registrovane kao takve na Kosovu (bez obzira dali je to preduzeće bilo subjekt transformacije).
- Opština treba da pregovara sa KAP za površine zemlje za javne zgrade i druge interese, koje su bile tretirane i namenjene planom, na osnovu zakona i procedura na snagu, za posebne razmene i dogovore.

6.4.1 Poboljšanje obuhvatanja, učešća i svesnosti

- Primena i jačanje Razvojnog Urbanog Plana i Regulativnih Planova, biće uspešna samo ako opština stvori dovoljnu podršku i poverenje između njenih građana za ove aktivnosti.
- Medijalna kampanja organizovaće se na način da se ojača znanje građana i da se poveća njihova podrška za planiranje i sprovođenje planova.

- Opština, treba da uspostavi dobru saradnju sa udruženjima i organizacijama civilnog društva, na način da osigura transparentne procedure procesa planiranja.

6.4.2 Centralizacija prostornih informacija

- Prostorne informacije na raspolaganju nastaviće se digitalizacijom i centralizacijom uz saradnju sa relevantnim institucijama. Takođe, treba da se nastavi sa integracijom podataka u GIS.
- Opština, treba da stavi na raspolaganje podatke koji će biti pristupačni za sve direkcije opštinske uprave i za javnost, u format GIS preko Interneta.

6.4.3 Građevinska dozvola

- Proces izdavanja građevinskih dozvola, putem povećavanja saradnje i transparencije za sve grupe od interesa.
- Proces davanja ili odbijanja zahteva za dozvolu, obuhvaćanja garanciju za transparentne uloge svih strana od interesa (aplikante, stanovnike, ostale strane od interesa i administracija) poboljašće kroz razjašnjenje procedura,
- Građevinske dozvole mogu da se izdaju samo od RUP (regulacionih urbanih planova). Jedna adekvatna baza podataka u GIS treba da asistira proces izdavanja dozvola. Ova aktivnost, treba da se realizuje u saradnju sa sektorom Geodezije i Kadastra.

6.4.4 Procenjivanje i monitoring

- Urbani Razvojni Plan, oceniće se redovno, jednom u dve godine osim ako ima nekih posebnih zahteva. Takođe, trenutni razvoji, kompletirani demografski podaci, podaci u vezi sa potrebama za stanovanje i ostali ekonomski faktori treba da se uzmu u obzir.
- Svakih pet godina plan treba da se revidira u celini.
- Treba da se osnuju mehanizmi saradnje sa svim akterima za procenjivanje i monitoring.
- Opština, treba da odredi koordinatora za sprovođenje i da odredi odgovorna lica po direkcijama opštine za sprovođenje.

6.4.5 ODREDBE O HRONOLOŠKOM REDU I ETAPAMA IMPLEMENTACIJE

- Nakon usvajanja plana, do maksimalno tri meseca nakon usvajanja RUP, opština treba da razmatra sve sektorske politike, u cilju usaglašavanja istih sa odredbama Razvojnog Urbanog Plana vezane sa naseljenim mestom.
- U roku od tri meseca nakon finalnog usvajanja Razvojnog Urbanog Plana, Skupština Opštine treba da usvoji plan dopunskog budžeta, koji prestavlja jasno kako će se financirati sprovođenje planova u naredne tri godine. Ovaj budžetski plan, će definisati financiranje i proces izrade Regulativnih Planova i dodatne dokumente potrebnih politika i studija za sprovođenje plana.

- Fizička komponenta plana, koja ima za osnovu oblasti, linije i koridore, treba da počne sa sprovođenjem odmah nakon stupanja plana na snazi.
- Sva druga kretanja će se bazirati na dinamični plan i prioritete: visok prioritet (1), srednji prioritet (2) i niski prioritet (3) i vremenski rokovi: kratkoročni (1-3 godina), srednjoročni (3-5 godina) i u kontinuitetu (1-10 godina)

6.4.6 ELEMENTI I UPUTSTVA ZA DALJE ISTRAŽIVANJE

Razvojni Urbani Plan nudi radni okvir za dalje studije u razvoju naselje, koji olakšava sprovođenje Plana. U nastavku, iznete su teme potrebnih studija, kako bi se nastavilo sa sprovođenjem plana:

- *Istraživanja u funkciju kompletiranja podzemnog kataстра.*
- *Istraživanja u funkciju kompletiranja katastra zagađivača vazduha*
- *Produbljivanje istraživanja za zagađene zemljišne zone i drugi zagađivači*
- *Produbljivanje istraživanja za uređenje režima voda.*
- *Istraživanja u Planu u vezi kretanja i saobraćaja.*
- *Istraživanja u Planu-koncepcu ekonomskog razvoja.*
- *Procena za proizvodnju alternativne energije, uz uključivanje studije opravdanosti za kretanja za manji stepen biomase, solarnu energiju i druge obnovljive energije.*

6.5 ZAVRŠNE ODREDBE

6.5.1 Stupanje na snagu

- Ovaj plan će biti efektivan 8 dana nakon objavljivanja u Službenom Listu Kosova, od dana početka.

6.5.2 VALIDITET / PUNOVAŽNOST

- Ovaj plan će biti punovažan najmanje za 5 godina.

6.5.3 PROCENA

- RUP, će se proceniti redovno, n.pr jednom u dve godine. Takođe, će se razmatrati aktuelni razvoji i sadašnji demografski podaci, potrebe za stanovanje i ekonomski razvoj. Procene će odrediti seriju sprovođenja planova delovanja i strategija. Redovna procedura razmatranja je period od 5 godina
- Redovne procedure revidiranja, vrše se u periodu od pet (5) godina.

REFERENCIJE

- MSPP – Institut za Prostorno Planiranje, Nacrt Prostornog Plana Kosova
1. Predlog prostornog plana Republike Kosova iz 1975 god u original na srpskom jeziku (Predlog – Prostorni Plan Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosova)
 2. Prostorni Plan Republike Kosova iz 1973 godine, u original na albanskom jeziku (Prostorni Plan Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosova)
- Osnovna studija – faza B**
- Hidroekonomija
 - Poljoprivreda
- 2.1 Perspektiva razvoja do 2000 godine
 3. Regionalni Prostorni Plan
- Osnovna studija – faza B**
- Šumarstvo
 - Industrija drveta
 - Konzerviranje i uređenje zemljišta i tokova izvora iz 1971 godine
- 3.1 Energetika, na srpskom jeziku, kao i regionalni prostorni planovi, osnovne studije, na srpskohrvatskom jeziku
 4. Regionalni Prostorni Plan Kosova i Metohije i Pomoravlja - osnovni materijal – Studiranje zaštitnih mera prirode i ljudskog ambijenta iz 1976 godine na srpskohrvatskom jeziku
 5. Zavod za Urbanizam i Planiranje - Priština: Regionalni Prostorni Plan iz 1977 godine
 6. Prethodna identifikacija zona kod "Natura 2000" na Kosovu, Mustafa B
 7. Zavod statistika Kosova 2006
 8. UNFPA, ESK, IOM (2001): Demografska, socijalna, ekonomska situacija i reproduktivno zdravlje na Kosovu nakon rata iz 1999. Rezultati ankete porodičnih ekonomija, novembar 1999 - februar 2000. Januar 2001.
 9. Svetska Banka (2001): Procena siromaštva na Kosovu. Tom I: Glavni izveštaj, 20 decembar 2001 na osnovu AMSJ 2000
 10. ESK, UNICEF, TADEST (2002): Statistike Obrazovanja na Kosovu 2001. Verzija 2, Jul 2002 ESK (2004): Tabela iz ADSH 2003. Februar 2004.
 11. Statistike obrazovanja na Kosovu 2004/2005
 12. Statistike kulture 2004, 2005, 2006, 2008
 13. Statistike rođenih na Kosovu 2007, 2008
 14. Statistike socijalne zaštite 2004 – 2008
 15. Statistike zdravstva 2004 – 2007.
 16. Statistike životnog standarda 2003 – 2005
 17. Statistike smrti na Kosovu 2007 – 2008
 18. Potrošnja porodičnih ekonomija na Kosovu 2003 – 2005
 19. Demografske promene 1948 – 2006
 20. OEBS – Popisi Stanovništva 2004
 21. SHHB "Nëna Tereze" Novo Brdo.
 22. Institut vodoprivrednu "Jaroslav Cerni", Beograd 1974.
 23. Lista evidentiranih zona opštine Novo Brdo od IKMN 2005
 24. RPO - Gnjilane 2008
 25. Izveštaj o ljudskom razvoju - Kosova 2004
 26. Zakoni Kosova na snagu

Nazim Gafurri 33
PO Box no.2
10000 Pristina, Kosovo
www.helvetas-ks.org
<https://www.facebook.com/logosproject>

Tel: +381(0) 38 51 77 15
Tel: +381(0) 38 51 66 44
Fax: +381(0) 38 51 88 33
info@helvetas-ks.org